

Samrådsredogörelse

Revidering av Översiktsplan 2050, Krokoms kommun

Innehåll

Inledning	4
Bakgrund	4
Sammanfattning	4
Resultat av samrådet.....	4
Hantering av yttranden	5
Yttranden under samrådet Översiktsplan	6
Myndigheter	6
Länsstyrelsen	6
Lantmäteriet	16
SGU	16
Såmediggi/Sametinget.....	17
Energimyndigheten	18
MSB	19
SGI	20
Trafikverket	21
Försvarmakten	24
LFV	24
Strålsäkerhetsmyndigheten	24
Polisen	25
Region Jämtland Härjedalen	25
Räddningstjänsten Jämtland	27
SFV	28
Skogsstyrelsen.....	29
Svenska kraftnät	30
Övriga inkomna synpunkter	34
Översiktsplaneprocessen	34
Generella synpunkter.....	41
Översiktsplanens utformning	41
Bilagor	48
Utvecklingsinriktning	50
Indelning av förutsättningar	50
Tillväxtmål	61
Service- och utvecklingsorter	70
Mark och vattenanvändning.....	77
Områdesindelning	77
Alsen	78
Offerdal	79
Valsjöbyn	84
Änge	84
Dvärsätt	86
Rödön	87
Ås	89
Områdesbestämmelser	95
Jordbruk	96
Fjäll, skog och vatten	106
Ras, skred, erosion, översvämning	108
Närrekreation och gröna ytor	108
LIS-områden	110
Rödön	113
Ytterån	114
Offerdal	114

Storåbränna	115
Riksentressen	116
Kulturvård	116
Rennäring	117
Bostadsförsörjning	119
Mellankommunala intressen	124
Hållbarhet och folkhälsa	125
Energi, avfall och resurser	127
Energi	127
Återvinning	129
Trafik	129
Elnät	132
Samhällsberedskap	132
Näringsliv	133
Infrastruktur	137
Internet och bredband	137
Vatten- och avlopp	138
Kultur- och fritid	140
Barn- och utbildning	142
Politiska partier	144
Yttranden under samrådet Tematiskt tillägg för vindkraft:	170
Myndigheter	170
Länsstyrelsen	170
LFV	175
Såmediggi/Sametinget	175
SFV	178
Trafikverket	178
Svenska kraftnät	178
SGU	179
SGI	179
MSB	180
Övriga inkomna synpunkter	180
Ställningstaganden	206
Ändringar i planen efter samråd	206
Bilaga Länsstyrelsens yttrande Översiktsplanen	208
Bilaga Länsstyrelsens yttrande Tematiskt tillägg för Vindkraft	208

Inledning

Bakgrund

Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska kommunen under varje mandatperiod besluta om översiktsplanen är aktuell eller behöver förnyas. Krokoms översiktsplan som blev antagen 2015 uppnår i stora delar inte dagens krav från plan- och bygglagen samt miljöbalken. Därav är huvudsyftet med den nya översiktsplanen att arbeta fram en mer utförlig och detaljerad översiktsplan som har sin grund i det politiskt beslutade tillväxtmålet. Detta med anpassning och uppdatering efter andra planeringsförutsättningar som ändrats sedan den tidigare översiktsplanen antogs. Det krävs tydligare ställningstaganden gällande mark- och vattenanvändning, service, verksamheter, infrastruktur, samt miljö och hållbarhetsfrågor.

Efter arbetsprocessen med framtagande av samrådshandlingar har kommunen därmed bjudit in till samråd av förslag på ny översiktsplan, Översiktsplan 2050 Krokoms kommun. Synpunkter som har kommit in under samrådet om ett förslag till översiktsplan ska redovisas i en samrådsredogörelse. I samrådsredogörelsen bemöter och kommenterar kommunen dessa synpunkter.

Sammanfattning

Översiktsplanen har varit utsänd för samråd 2025-10-24– 2026-01-24.

Samrådshandlingarna har skickats till statliga och kommunala myndigheter och övriga berörda enligt sändlista samt till berörda fastighetsägare. Översiktsplanen har även varit tillgänglig på den kommunala hemsidan och på servicekontoret i Föllinge, biblioteken i Änge, Nälden och Ås, bokbussen, samt på kommunhusets reception i Krokoms. Under samrådsperioden har synpunkter kunnat lämnats digitalt på vår hemsida och skriftligt på samrådsmöten, alternativt via brev.

Planprogrammet presenterades genom samrådsmöten likt öppet hus från klockan 10-19 samtliga tillfällen enligt nedan:

- 3/11 Krokoms kyrka: 15 personer deltog.
- 5/11 Ås församlingsgård: Cirka 50 personer deltog.
- 11/11 Näldens församlingshem: Cirka 20 personer deltog.
- 13/11 Föllinge, gamla apoteket: 16 personer deltog.
- 21/11 Änge, servicekontoret/ biblioteket: Cirka 37 personer deltog.
- 25/11 Valsjöbyn, Varglyan: 11 personer deltog.
- 27/11 Alsens församlingshem: Cirka 35 personer deltog.

Totalt deltog ungefär 184 medborgare på samrådsmöten i Krokoms kommun.

Resultat av samrådet

Totalt har 146 yttranden inkommit till kommunen under samrådet enligt nedan:

- Privatpersoner digitalt: 84 stycken

- Privatpersoner skriftligt samrådsmöten: 22 stycken
- Privatpersoner via brev: 2 stycken
- Kommuner: 3 stycken
- Fristående organisationer eller företag: 12 stycken
- Politiska partier: 7 stycken
- Myndigheter: 16 stycken

Totalt har 12% av de medborgare som deltog på fysiska samrådsmöten lämnat ett yttrande på plats.

Totalt har 108 medborgaryttranden inkommit digitalt, där vissa är underskrivna anonymt, eller som omfattar flera personer. En uppskattning visar på cirka 400 medborgare totalt som har tyckt till om översiktsplanen, vilket utifrån dagens befolkningsunderlag för Krokoms kommun på strax över 15 731 invånare (SCB, 2025) visar att approximativt 2,5% av invånarna i Krokoms kommun har lämnat ett yttrande.

I avsnittet Ställningstaganden redovisas de ändringar som har gjorts efter granskningen.

Hantering av yttranden

Med hänsyn till antalet yttranden har innehållet delats upp och strukturerat efter ämnesområde samt sakfrågor. Svar till yttranden motiveras i en kommentar under respektive rubrik, och yttranden som skickats in via det digitala formuläret kan därmed ha lagts in under en annan rubrik än den från formuläret, där dem isåfall har bedömts vara mer relaterad till information under annan rubrik. Synpunkter som ligger utanför översiktsplanen har hänvisats till under respektive kommentar.

Längst upp ligger myndigheters yttranden och Länsstyrelsens yttrande redovisas i sin helhet i inledningen av yttrandena. Bilagan till länsstyrelsens fullständiga yttrande redovisas separat. Därefter tillkommer övriga inkomna synpunkter uppdelade utifrån respektive ämnesområde som är blandat från privatpersoner, organisationer, eller externa aktörer. De politiska partiernas inspel redovisas i sin helhet under övriga inkomna synpunkter.

Yttranden under samrådet Översiktsplan

Myndigheter

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen välkomnar att kommunen tagit fram ett förslag till kommunomfattande översiktsplan med en digital och lättillgänglig plankarta samt tillhörande miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Det är positivt att en övergripande naturvärdesinventering samt lanskapsanalys tagits fram som underlag till planen samt att en genomförandeplan presenteras.

Länsstyrelsen noterar att kommunen inte redogör för avsedd mark-och vattenanvändning för hela kommunens yta. Kommunen kan med fördel se över och korrigera detta, för att översiktsplanen ska kunna ge bättre vägledning för bygglov och tillståndspliktiga verksamheter på alla platser i kommunen.

Länsstyrelsen har uppmärksammat att genomförd MKB kommer fram till ett antal risker till följd av ett genomförande av översiktsplanen samt ger ett antal rekommendationer till förbättringar. Däribland risk för påtaglig skada på riksintresse kulturmiljö, behov av tydligare ställningstaganden för riksintresse naturvård och rekommendationer om kompletteringar i planen för att underlätta bedömningar gällande påverkan på jordbruksmark. Länsstyrelsen kan inte se hur bedömningarna och rekommendationerna tas omhand i översiktsplan. Kommunen behöver tydligare visa hur man tar ställning till resultaten av genomförd MKB.

Länsstyrelsens särskilda bevakningsområden

Riksintressen

Länsstyrelsen kan konstatera att det finns många och överlappande riksintressen inom kommunens gränser att hantera och att detta kan innebära vissa svårigheter. För att öka översiktsplanens läsbarhet, underlätta kommande prövningar samt uppfylla kraven enligt 3 kap. 4 § miljöbalken, behöver kommunen tydligare redogöra för hur man avser tillgodose områden av riksintressen inom kommunen. Kommunen rekommenderas att redovisa respektive riksintresse var för sig, med en tydlig beskrivning av hur de bedöms påverkas av föreslagen utveckling samt ställningstaganden för hur riksintresset ska tillgodoses.

Kommunen rekommenderas även att redovisa samtliga riksintressen och kommunens ställningstaganden gällande dessa samlat under avsnitt för riksintressen, för att öka översiktsplanens läsbarhet. I nuvarande handling framgår kommunens ställningstaganden gällande vissa riksintressen under rubrik för Riksintressen och andra värden medan andra riksintressen presenteras under andra avsnitt. Exempelvis riksintresse för totalförsvaret den militära delen som redovisas under Mark- och vattenanvändningar och riksintresse för kommunikationer som redovisas under Näringsliv.

I planbeskrivningen framgår information om och ställningstaganden för områden av riksintresse för elektromagnetiska fält. Det är positivt att elektromagnetiska fält lyfts. Däremot finns inget riksintresse för elektromagnetiska fält. Texten behöver därför korrigeras.

Planbeskrivningen behöver kompletteras med en beskrivning av hur kommunen anser att område av riksintresse för mineraler enligt 3 kap. 7 § miljöbalken ska tillgodoses.

Se vidare synpunkter gällande riksintressen under respektive rubrik.

Rennäring 3 kap 5 § miljöbalken

Ett antal nya LIS områden och ett område som pekas ut för ny fördjupad översiktsplan berör områden av riksintresse för rennäring. Kommunen behöver redovisa hur exploatering i dessa områden kan påverka riksintresseområdenas värden och rekommenderas att komplettera beskrivningen för berörda områden med ställningstaganden för hur utveckling kan ske utan att riskera påtagligt försvårande av rennäringens bedrivande.

Detta gäller bland annat LIS-område för Näversjön som ligger inom kärnområde, trivselland och uppsamlingsområde av riksintresse.

LIS-område för Åkersjön som ligger i anslutning till ett kärnområde och trivselland av riksintresse. LIS-område för Häggsjövik, där en del av LIS-området berör en flyttled av riksintresse direkt. Gällande Häggsjövik rekommenderas kommunen att begränsa LIS-området för att undvika påverkan på flyttleden.

Vid Aspånäset pekas ett område ut där kommunen ser behov av fördjupad översiktsplan, områdesbestämmelser eller ytterligare detaljplaner, i syfte att bevara befintlig kulturmiljö och jordbruksmark. Genom området går en flyttled av riksintresse för rennäringen.

Planbeskrivningen behöver kompletteras med en bedömning av hur exploatering inom området kan antas påverka flyttleden och förslagsvis ställningstaganden om hur riksintresset ska beaktas i kommande prövningar i området, för att undvika risk för försvårande.

Naturvård 3 kap. 6 § miljöbalken

Planbeskrivningen behöver kompletteras med en tydligare redogörelse av hur kommunen anser att områden av riksintresse för naturvård ska tillgodoses.

Framtida exploateringsområden, LIS-områden och områden för nya fördjupade översiktsplaner berör riksintresseområden för naturvård. Planbeskrivningen behöver kompletteras med en bedömning av hur föreslagen utveckling påverkar riksintresseområdena och ställningstaganden för hur utveckling kan ske utan att riksintressets värden riskerar att skadas. Något som även förslås av genomförd MKB.

Friluftsliv 3 kap. 6 § miljöbalken

Planbeskrivningen bör kompletteras med en tydligare redogörelse av hur kommunen anser att områden av riksintresse för friluftsliv ska tillgodoses.

Ett flertal föreslagna framtida exploateringsområden och LIS-områden berör riksintresseområden för friluftsliv. Kommunen har bra generella riktlinjer för friluftslivet, men Länsstyrelsen saknar en konkret bedömning av påverkan på riksintresseområdena och deras värden samt ställningstaganden för hur utveckling kan ske utan att riskera skada.

Kulturmiljövård 3 kap. 6 § miljöbalken

Flera framtida exploateringsområden och LIS-områden pekas ut inom områden av riksintresse för kulturmiljö, framförallt Storsjöbygden [Z25] och Offerdalsbygden [Z23]. Länsstyrelsen ser positivt på kommunens generella ställningstaganden om höga krav på

utformning och gestaltning med hänsyn till kulturmiljö, befintlig bebyggelsestruktur och landskapsbild. Däremot saknas konkreta ställningstaganden för hur utveckling kan ske inom dessa områden, utan att riskera att skada riksintresset.

Kommunen behöver tydliggöra hur föreslagen utveckling inom området kan ske på ett sätt som tar hänsyn till riksintressets värden och undvika påtaglig skada, alternativt bättre avgränsa utvecklingsområdena till att inte omfatta de värden som riksintresset syftar till att skydda. Olika hänsyn kan behöva tas i de olika riksintresseområdena då värdena som skyddas kan skilja sig åt. Den kulturmiljöanalys kommunen avser ta fram för bland annat riksintresseområdena bör utgöra en bra grund för det fortsatta arbetet.

I övrigt ser Länsstyrelsen positivt på att områden med behov av fördjupade översiktsplaner pekas ut, bland annat för att kunna säkerställa att utveckling sker med hänsyn till kulturmiljövärden. Detta bör enligt Länsstyrelsen bedömning möjliggöra för att bättre kunna hantera kumulativa effekter inom berörda riksintresseområden.

Kommunikationer 3 kap. 8 § miljöbalken

De områden som är av riksintresse för kommunikationer inom kommunen är väg E14 och Mittbanan samt delar av influensområde för flyghinder och MSA yta från Åre/Östersund flygplats.

Länsstyrelsen noterar att både utpekade LIS-områden och framtida exploateringsområden ligger inom eller i anslutning till riksintresseanspråken. Kommunen behöver tydliggöra hur önskad utveckling kan ske samtidigt som riksintressena tillgodoses.

Trafikverket beslutade den 26 september 2022 om nya riksintresseanspråk, vilket bland annat innebar att väg 340 inte längre är ett utpekat riksintresse. Detta bör korrigeras i planbeskrivningen.

Energiproduktion – vindbruk 3 kap. 8 § miljöbalken

Inom kommunen finns två områden utpekade som riksintresse för energiproduktion – vindkraft. Av planhandlingen framgår riktlinjer för eventuella etableringar av vindkraft inom kommunen, men det saknas ställningstaganden för hur kommunen avser tillgodose riksintresset. Översiktsplanen behöver kompletteras med detta för att uppfylla kraven enligt 3 kap. 4 § miljöbalken.

Energimyndigheten har haft nya riksintresseanspråk för vindkraft ute på samråd. För Krokoms kommun kan nuvarande samrådsförslag innebära att de befintliga riksintresseanspråken omformas/ tas bort samt att ett nytt tillkommer. Kommunen bör komplettera översiktsplanen med de nya anspråken när de beslutats.

För ytterligare synpunkter gällande riksintresse för vindkraft, se Länsstyrelsen samrådsyttrande över kommunens tillägg till översiktsplanen för vindkraft, dnr 7765-2025.

Totalförsvaret 3 kap. 9 § miljöbalken

Den civila delen

Länsstyrelsen noterar att både tillkommande LIS-område Ytterån samt framtida exploateringsområden för industrier, verksamheter, friluftsliv och bostäder i Trångsviken berör område av riksintresse för totalförsvarets civila del - ledningar och stationer i transmissionsnätet. Kommunen bör avgränsa föreslagna utvecklingsområden så att riksintresseområdet eller påverkansområdet inte berörs. Alternativt behöver kommunen

redogöra för hur utveckling inom dessa områden kan ske utan att riskera skada på riksintresset.

Kommunen bör revidera planbeskrivningen så att korrekt hänvisning till riksintresset görs och benämns på samma sätt genom hela planbeskrivningen. Planbeskrivningen behöver även korrigeras med rätt avstånd för påverkansområdet, som är 160 meter på vardera sida om riksintresseanspråken för luftledningarna och 400 meter från riksintresseområdena för stationer.

Den militära delen

Ett framtida exploateringsområde, Sundslägden på Rödön, ligger till stor del inom påverkansområde för civil flygplats. Kommunen bör redogöra för hur exploatering kan ske inom området utan att riskera motverka totalförsvarets intressen.

Natura 2000 4 kap. miljöbalken

Översiktsplanen föreslår exploatering både i närheten av och i direkt anslutning till Natura 2000 områden, som i sin helhet även är av riksintresse enligt 4 kap. miljöbalken. Framförallt i form av nya LIS-områden. Översiktsplanen behöver kompletteras med en bedömning om föreslagen utveckling är lämplig med hänsyn till berörda Natura 2000-områden samt områdesspecifika ställningstaganden för hur utveckling kan ske utan att påtagligt skada områdenas värden. Något som även rekommenderas av genomförd MKB.

Exploateringar som riskerar att påverka naturmiljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt kräver tillstånd. Kommunen kan kontakta Länsstyrelsen för en dialog kring behov av tillstånd när det bedöms vara aktuellt.

Miljö kvalitetsnormer (MKN)

Yt- och grundvattenförekomster

Översiktsplanen uttrycker tydligt att mark- och vattenanvändning ska planeras långsiktigt för hela kommunen, inklusive vattenförsörjning och skydd av vattentäkter. Det framgår även att kommunen i all fysisk planering ska säkerställa att gällande miljö kvalitetsnormer för vatten följs och att en dagvattenutredning ska tas fram i samtliga detaljplaneprocesser, vilket är positivt.

Enligt Länsstyrelsens uppfattning kan dock översiktsplanen utvecklas i denna del för att ge ett tydligare stöd för hur MKN kan följas vid efterkommande planering och prövning.

Översiktsplanen bör använda vattenförekomsternas vattenkvalitet som ett underlag för var och hur det är lämpligt med bebyggelseutveckling och andra etableringar. Översiktsplanen kan lämpligtvis redogöra för om det finns vattenområden inom kommunen med problem rörande vattenkvaliteten samt resonera kring hur bebyggelseutvecklingen kan ske utan att problemen förvärras.

I en översiktsplan har kommunen större möjligheter att bedöma hur MKN kan följas avrinningsområdesvis och utifrån kumulativa effekter, det vill säga titta på påverkan på förekomster från hela avrinningsområden och hur olika påverkansfaktorer sammantaget spelar in. Kommunen bör se över möjligheterna att på ett övergripande sätt hantera kumulativa effekter för att minska påverkan på yt- och grundvattenförekomster. Frågan hanteras med fördel i tillhörande MKB. För mer vägledning i frågan – se Naturvårdsverkets vägledning, Kumulativa effekter inom strategisk miljöbedömning.

För ytterligare stöd i hur MKN för vatten kan hanteras i översiktsplanen hänvisar länsstyrelsen till Boverkets vägledning på PBL Kunskapsbanken, Hantera MKN i ÖP - PBL kunskapsbanken - Boverket.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Länsstyrelsen välkomnar att kommunen väljer att hantera LIS-områden i sin nya översiktsplan. Utpekandena är begränsade och sker i anslutning till befintlig bebyggelse. Kommunen pekar även ut områden som inte är lämpliga att tillämpa LIS inom, bland annat med hänsyn till riksintresse för rennärning samt natur- och kulturmiljövärden, vilket Länsstyrelsen välkomnar.

Länsstyrelsen ser att det finns behov av att se över och avgränsa vissa utpekade LIS-områden med hänsyn till områden av riksintresse för kulturmiljö, rennärning och natura 2000 samt jordbruksmark, geotekniska säkerhetsfrågor och närhet till väg och järnväg. Alternativt komplettera berörda LIS-områden med ställningstaganden över hur sakfrågorna behöver hanteras i kommande skeden. Se synpunkter gällande frågorna under respektive rubriker.

Kommunen har tillämpat LIS som särskilt skäl för upphävande av strandskyddet i en detaljplan i Valsjöbyn. Länsstyrelsen noterar att aktuellt område inte är utpekat som LIS-område i nuvarande förslag till översiktsplan.

För att underlätta översiktsplanens läsbarhet rekommenderas kommunen att redovisa samtliga LIS-områden som linjeobjekt, istället för att som i nuläget redovisa tidigare beslutade LIS-områden som ytor. Kommunen rekommenderas även att se över val av färgsättning för LIS-områdena samt överväga att redovisa samtliga LIS-områden i en färg och samtliga ej LIS-områden i annan färg.

Kommunen behöver se över hänvisningar till lagstiftning som rör strandskyddet då paragraferna flyttades i samband med ändringarna i strandskyddslagstiftningen 2025.

På sida 91 i planbeskrivningen framgår följande: "Nedan redovisas förslag till nya LIS-områden inom Krokoms kommun där upphävande av strandskydd föreslås...". Länsstyrelsen vill tydliggöra att strandskyddet inte upphör vid utpekande av LIS-områden, utan det är ett område inom vilket LIS kan åberopas som särskilt skäl för upphävande i samband med detaljplan eller vid en dispensprövning. Detta behöver korrigeras i handlingarna.

Mellankommunal samordning

Kommunen har i översiktsplanen identifierat frågor och aspekter som behöver hanteras genom mellankommunal och/eller regional samverkan samt resonerar översiktligt kring detta. Enligt länsstyrelsens uppfattning utgör det en god grund för fortsatt mellankommunal samverkan.

Hälsa och säkerhet

Risker för ras, skred, erosion och översvämning

Av översiktsplanen framgår att ingen ny bebyggelse ska förslås inom områden med risker för översvämning, ras, skred och erosion, vilket är positivt. Det behöver tydliggöras vilka underlag kommunen utgått från för att bedöma vart riskområden finns och kommunen rekommenderas att redovisa dessa i karta. Exempelvis vilket underlag kommunen utgått

ifrån för att bedöma att det inte föreligger några större risker för ras och skred inom områdena för stadsnära landsbygd och Östersunds tätort.

Trots kommunens ambition har Länsstyrelsen noterat att områden pekas ut för exploatering där det finns påtalade geotekniska risker enligt tillgängliga underlag från statliga myndigheter. Däribland:

-Befintligt LIS-område för Laxviken. Området omfattas delvis av en översiktlig karting av stabilitet i slänter och raviner i morän och grov sedimentjord, framtagen av Satens geotekniska institut på uppdrag av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Av kartingen framgår bland annat att det föreligger behov av detaljerad utredning och att slänter bör hållas under uppsikt.

-Framtida exploateringsområdet Sundslägden och LIS-området Sundslägden samt LIS-område för Nybo Kvarnlösa ligger i anslutning till strandkant där det finns risk för stranderosion, vilket framgår av underlaget Stränders jordart och eroderbarhet framtaget av Sveriges geologiska undersökning. Detta noteras av kommunen i planbeskrivningen men kan med fördel även framgå av beskrivningen för respektive område.

-Enligt Skogsstyrelsens underlag över områden där skogsbruk och exploatering kan orsaka erosion, ras och slamströmmar, finns riskområden inom framtida exploateringsområdet Laxsjö.

Kommunen bör se över om fler föreslagna områden för exploatering berörs av geotekniska risker och bedöma lämpligheten att exploatera dessa. Pekar kommunen ut LIS- och framtida exploateringsområden inom identifierade riskområden behöver det tydligt beskrivas hur risker ska hanteras i en fortsatt prövning, förslagsvis under respektive område.

Det är viktigt att geotekniska förutsättningar bedöms i kombination med andra aspekter för att få en bättre bild av risken. Exempelvis kan både översvämningar, dagvattenhantering och avverkningar påverka markens hållfasthet negativt. Bebyggelsens livslängd behöver vara utgångspunkt vid prövning av markens lämplighet och därför behöver också effekter av ett förändrat klimat beaktas. Det är därför positivt att kommunen avser ta fram en klimatanpassningsplan och klimatanpassningsstrategi. Länsstyrelsen ser även positivt på ställningstagandet att geoteknik och dagvatten ska utredas i samtliga detaljplaneprocesser.

Vidare behöver översiktsplanen kompletteras med en tydligare redovisning över kommunens syn på risken för skador på den bebyggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra, enligt 3 kap. 5 § PBL. Kommunen beskriver detta till viss del. Exempelvis att risken för ras och skred generellt är låg i kommunen men att det förekommer i vissa delar samt det finns en låg risk för översvämning för vissa byar som ligger i anslutning till vattendrag men att dessa bevakas. I övrigt kan länsstyrelsen inte se att frågan hanterats i översiktsplanen.

Kommunen bör ta ett samlat grepp kring risker för den bebyggda miljön samt redovisa hur risker ska minska eller upphöra. Boverkets vägledning för hur klimatrisker för bebyggd miljö kan hanteras i översiktsplanen kan användas som stöd i fortsatt arbete, Klimatrisker i översiktsplanering - PBL kunskapsbanken - Boverket. Länsstyrelsen ser positivt på kommunens ambition att kartlägga geotekniskt känsliga områden i kommunen. Kommande underlag bör utgöra en bra grund för kommunens arbete i frågan.

Närhet till väg, järnväg och transportleder för farligt gods

Det är viktigt att föreslagen bebyggelseutveckling planeras och utformas så att trafiksäkerhet och tillgänglighet inte försämras på befintlig infrastruktur samt att erforderliga avstånd hålls till väg och järnväg. Länsstyrelsen har exempelvis uppmärksammat att vissa LIS-områden pekats ut där området mellan väg/ järnväg och strandlinje är begränsat samt att vissa framtida exploateringsområden berör både väg och järnväg. För mer information gällande tillståndspliktig zon, vägområde och säkerhetszon, se Trafikverkets yttrande som bifogas som bilaga.

Gällande exploatering nära väg och järnväg är det viktigt att titta på platsens lämplighet utifrån avstånd till väg och järnväg, möjligheter att ansluta till annan infrastruktur, buller, dagvattenhantering och risker till följd av transport av farligt gods. Områden som berörs av risker kopplat till närhet till väg och järnväg bör kompletteras med en bedömning av lämpligheten av detta samt ställningstaganden för hur riskerna ska beaktas i kommande prövningar. Gällande exploatering i anslutning till transportleder för farligt gods instämmer Länsstyrelsen i Trafikverkets bedömning att en riskutredning bör tas fram för detaljplaner inom 150 meter från dessa transportleder.

Buller

Av översiktsplanen framgår att riktvärden för trafikbuller ska följas om det är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt. Länsstyrelsen vill påtala på att Förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader (SFS 2015:216 och SFS2017:359) gäller och ska följas.

Förordningen innehåller bestämmelser om riktvärden för trafikbuller utomhus vid bostadsbyggnader. Förordningen ska tillämpas vid bedömningen av om kravet på förebyggande av olägenhet för människors hälsa i fråga om omgivningsbuller är uppfyllt vid planläggning samt i ärenden om förhandsbesked och bygglov utanför detaljplan. Förordningen anger också vilka åtgärder som bör vidtas vid förhöjda bullervärden.

Förorenad mark

I planbeskrivningen framgår information om föroreningar från Hissmofors massafabrik. Länsstyrelsen är inte ansvarig för att åtgärder vidtas, vilket felaktigt anges i planhandlingen. Kommunen är huvudman för åtgärden. Detta bör korrigeras.

Allmänna intressen enligt 2 kap. PBL

Dagvattenhantering

Dagvattenhantering är en viktig fråga i förhållande till föreslagen bebyggelseutveckling och möjligheten att hantera ett förändrat klimat med ökad nederbörd samt möjligheten att uppnå miljö kvalitetsnormer för inom kommunens berörda vattenförekomster. Hantering av dagvatten kan även påverka geotekniska säkerhetsfrågor. Hantering av dagvatten nämns under olika rubriker i översiktsplanen. Översiktsplanen kan med fördel kompletteras med ett samlat avsnitt för dagvattenhantering och kommunens riktlinjer för densamma, för att underlätta kommande handläggning. Exempelvis hur dagvattenhantering behöver ta hänsyn till klimatförändringarnas påverkan, att risk för grumling och springning av föroreningar ska hanteras och att hänsyn behöver tas till ras och skred risker.

Vatten och avlopp

Det är positivt att kommunen arbetar parallellt med att ta fram en vattentjänstplan enligt 6 a § lagen om allmänna vattentjänster.

Vattentjänstplanen kan hjälpa att säkra en långsiktig vattenförsörjning och hantering av avlopp. Det är viktigt att kommande vattentjänstplan hänger ihop med översiktsplanen för att skapa ett helhetsperspektiv kring behov av vattentjänster i förhållande till befintlig bebyggelse och föreslagen bebyggelseutveckling, samt för att underlätta kommande prövningar

Vattenskyddsområden

Av MKBn framgår att flera områden för framtida eller utökad exploatering ligger inom eller i nära anslutning till vattenskyddsområden. Det innebär att kommande prövningar inom dessa område behöver hantera vattenrelaterade risker noggrant för att undvika risk för påverkan på grundvattenkvalitet. Aktuella områden bör kompletteras med en beskrivning av hur frågan ska hanteras i kommande prövningar.

Jordbruksmark

Länsstyrelsens noterar att både utpekade LIS-områden och framtida exploateringsområden berör jordbruksmark. För att översiktsplanen ska kunna utgöra ett stöd inför kommande prövningar enligt 3 kap. 4

§ miljöbalken behöver det tydligare redogöras för varför planerad utveckling inte kan lokaliseras till annan mark än brukningsbar jordbruksmark. En sådan inledande lokaliseringssprövning hade med fördel kunnat hanteras i MKBn tillhörande översiktsplanen.

Planhandlingen behöver också kompletteras med en beskrivning av varför föreslagen utveckling är ett väsentligt samhällsintresse.

Jordbruksmark är en strategisk resurs med betydelse för livsmedelsförsörjning, kulturmiljö, biologisk mångfald, ekosystemtjänster, rekreation och kommunens långsiktiga attraktivitet. Förlust av brukningsvärd jordbruksmark är irreversibel och måste hanteras med särskild restriktivitet, särskilt i de stadsnära delarna av kommunen där exploateringstrycket är som störst och risken för brukningshinder betydande. Ås utgör ett tydligt exempel som hör till kommunens mest produktiva jordbruksbygder och samtidigt till de mest exploateringsutsatta. Där bedrivs aktivt jordbruk, utbildning och försöksverksamhet i direkt anslutning till orten, som riskerar att begränsas av en succesiv förtätning.

Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen avser ta fram riktlinjer gällande hänsyn till och bevarande av jordbruksmark, med bland annat skyddsavstånd och anpassningar. Det bör kunna utgöra ett bra stöd i kommande prövningar. Riktlinjerna bör behandla hur succesiv förtätning eller etablering av störningskänslig verksamhet i anslutning till jordbruksmark kan påverka möjligheterna att bedriva rationellt jordbruk, samt ställningstaganden för hur detta kan undvikas. Riktlinjerna kan med fördel också förtydliga hur markens värde ska bedömas. Exempelvis utifrån markens egenskaper, odlingspotential, arrondering och sammanhang.

Kulturmiljö

Länsstyrelsen ser positivt på kommunens ambition att ta fram fler underlag över kulturmiljöer inom kommunen och ställningstaganden för hur hänsyn ska tas. Den 1 december 2025 trädde förändringar av PBL i kraft som bland annat innebär krav på redovisning av särskilt värdefulla byggnadsverk, allmänna platser och bebyggelseområden samt kommunens syn på vilken hänsyn som krävs för att tillvarata de särskilda värdena. Lagändringarna gäller inte ärenden som påbörjats innan införandet, men kommunen kan med fördel ha kraven i åtanke vid framtagande av underlagen.

Av översiktsplanen framgår att Kroksgård 3:1 är ett byggnadsminne. Detta är inte längre korrekt och bör korrigeras i handlingarna.

Kroksgården avskrevs som byggnadsminne 2023.

Fornlämningar

Översiktsplanen saknar information om huruvida fornlämningar berörs av föreslagen bebyggelseutveckling och ställningstaganden för hur fornlämningar ska hanteras. I de fall fornlämningar berörs av föreslagen bebyggelseutveckling bör översiktsplanen kompletteras med ställningstaganden om hur dessa ska beaktas. I övrigt rekommenderar Länsstyrelsen att en arkeologisk utredning alltid görs i tidigt skede vid större exploateringar eller detaljplaneläggning för att fastställa om okända forn- och kulturlämningar berörs.

Naturvärden och grön infrastruktur

Det är positivt att en översiktlig naturvärdesinventering har tagits fram för den stadsnära landsbygden, där den primära exploateringen kommer att ske. Resultatet hade fördel presenterats i den digitala plankartan för att visualisera vilka exploateringsområden som berörs samt underlätta kommande prövningar.

Det är positivt att gröna och blå korridorer beskrivs i texten. Länsstyrelsen hade dock gärna sett presenterat i karta hur kommunen tänker kring naturvård i ett landskapsperspektiv. Länsstyrelsen har genom arbetet med handlingsplan för grön infrastruktur pekat ut värdeetraktsområden, som kan utgöra underlag för arbete med gröna strukturer i översiktsplaneringen.

Värdeetrakterna samt stöd för hanteringen finns att hämta på länsstyrelsen webbsida, Kartor och underlag för planeringsarbete för grön infrastruktur | Länsstyrelsen Jämtland.

Energiomställning

I översiktsplanen beskrivs att förnybar el och energi ska fortsätta öka och skrivningar kring olika energislag förekommer. Däremot saknas resonemang om hur arbetet ska se ut framåt. Det pågår just nu ett arbete med kommunal energiplanering som leds av Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen där Krokoms kommun medverkar. Ett syfte med den kommunala energiplaneringen är att energifrågorna ska bli en naturlig del av framtida översiktsplan. I den mån mer energiproduktion planeras kan det med fördel redovisas i plankartan.

Klimatomställning

För kännedom har en ny energi- och klimatstrategi tagits fram, Energi- och klimatstrategi 2025–2030 | Länsstyrelsen Jämtland. I översiktsplanen finns ett antal skrivningar om klimatomställning, minskade utsläpp och avsnitten om Nyttänkande resvanor och Transport och klimatmedveten samhällsplanering visar på en god ambition och viljeriktning. Kommunens översiktsplan fångar på så sätt väl in de skrivningar som finns i den nya regionala energi- och klimatstrategin.

På sida 150 i planbeskrivningen hänvisar kommunen till riktlinjer i Klimatstrategi för Jämtlands län 2014-2020. Kommunen rekommenderas att ta del av, arbeta in och hänvisa till den nya strategin.

Infrastruktur

Kommunen rekommenderas att komplettera plankartan med elnät. Dels för att visa på var exponeringsrisk finns, dels för att säkerställa att inte infrastrukturen påverkas av föreslagen utveckling.

Luftfart

Översiktsplanen bör kompletteras med information om att alla byggnadsobjekt högre än 20 meter över mark- eller vattenyta ska remitteras till Luftfartsverket.

Råd om tillämpningen av PBL

Översiktsplanens läsbarhet

Kommunen pekar i plankartan ut områden för nya områdesplaner och fördjupade översiktsplaner. Vid första anblick kan det tolkas som att dessa utgör områden där kommunen önskar se en utveckling. Efter att ha tagit del av översiktsplanen tolkar Länsstyrelsen det snarare som att det är områden med värden som behöver skyddas, och att exploatering inom dessa områden bör föregås av en fördjupad översiktsplan eller detaljplan för att värden ska kunna tillvaratas och skyddas. Kommunen rekommenderas att se över om detta kan tydliggöras. Vidare behöver det tydliggöras vad kommunen avser med områdesplaner.

Fördjupade översiktsplaner (FÖP)

Av planbeskrivningen framgår att fördjupade översiktsplaner för Rödön (antagen 1994) och Åsbygden (antagen 1997) kommer gälla fortsatt parallellt med den nya översiktsplanen. Översiktsplaner och fördjupade översiktsplaner antagna före 1 januari 2004 upphörde att gälla efter utgången av 2025. Oavsett huruvida kommunen bedömer dessa som aktuella eller inte. De ställningstaganden eller inriktningar kommunen önskar fortsatt ska gälla, bör lyftas in i den nya översiktsplanen.

Ändringar i PBL

Den 1 december 2025 trädde en rad förändringar i kraft i PBL. Förändringarna gäller framför allt 9 kap. i lagen men får också konsekvenser för vad som behöver eller kan behöva hanteras i översiktsplanen. Boverket har samlat en sammanfattning över förändringarna, Lista med PBL-ändringar - Boverket.

Kommentar:

Krokoms kommun tackar för yttrandet.

Kommunen bekräftar att de områden som pekas ut som riksintresse för kommunikationer – E14, Mittbanan samt flyghinder och MSA-ytor runt Åre/Östersund flygplats är viktiga för den regionala och nationella infrastrukturen men också på kommunal nivå. Kommunen är också medveten om att de utpekade LIS-områdena och framtida exploateringsområdena ligger inom eller i anslutning till dessa riksintressen och ställningstaganden har förtydligats kring riksintresset.

Kommunen kommer tydliggöra hur den önskade utvecklingen kan genomföras på ett sätt som både främjar lokal utveckling och samtidigt tillgodoser riksintressena. Kommunen ser

gärna på lösningar där planeringen för framtida exploateringar sker i nära dialog med berörda parter, inklusive Länsstyrelsen, Trafikverket och andra relevanta myndigheter och organisationer för att säkerställa att de aktuella infrastrukturella och miljömässiga riksintressena inte påverkas negativt.

Översiktsplanen har under respektive LIS-område som berörs av riksintresse för rennärning, kulturmiljö, naturvård, friluftsliv eller kommunikation, samt fornlämningar kompletterats med resonemang samt eventuella ställningstaganden för hur det ska beaktas i kommande prövningar.

Kommunen har även kompletterat med förtydliganden kring ställningstaganden och hänsyn till risker för ras, skrev och erosion och översvämning, både under de generella riktlinjerna samt i förhållande till utpekade ändrade områden. Detta har även kompletterats för klimatanpassningsdelen.

I förhållande till miljökvalitetsnormer har vissa förtydliganden gjorts utifrån Länsstyrelsens rekommendationer. Med tanke på den relativt ringa bebyggelsen som kan tillkomma i förhållande till kommunens yta så ser inte kommunen en övervägande risk att status på klassificeringen förändras. MKN för vatten kommer att fortsatt följas.

Översiktsplanen har även kompletteras med förtydligande gällande redan utpekade riksintresseanspråk för att uppfylla kraven enligt 3 kap. 4 § miljöbalken, detta återfinns under *Tekniska anläggningar*.

Kommunen har även kompletterat och förtydligat jordbruksmarken, livsmedelsförsörjning och relevansen av de areella näringarna under avsnitt *Jordbruk och Ras, skred, erosion och klimatanpassning*.

I övrigt har redaktionella ändringar gjorts för att erhålla en tydligare läsbarhet och koppling mellan de olika områdena och sakfrågorna.

Lantmäteriet

Lantmäteriet lämnar inga synpunkter.

Kommentar:

Noteras.

SGU

För närvarande yttrar sig SGU endast över remisser från departement och förelägganden från domstolar samt nationella myndigheter vid behov. I övrigt avstår vi från att yttra oss platsspecifikt. Undantag kan gälla för remisser som rör mineralfrågor såsom till exempel tillståndsansökningar för gruvor, kalkstensbrytning, etcetera samt ärenden som påverkas av eller påverkar riksintressen för värdefulla ämnen eller material. Istället hänvisar vi till SGU:s standardsvar avseende planremisser

Kommentar:

Noteras.

Sámediggi/Sametinget

Information om den samiska kulturen och renskötseln som bedrivs i kommunen är ett viktigt kunskapsunderlag. Renskötseln är den starkaste kulturbäraren för árbediehtu, samisk traditionell kunskap, det samiska språket, levnadssättet och den samiska kulturen. Det är positivt att kommunen fortsätter dialogen med samebyarna om deras markanvändning.

Samebyarna och renskötarna besitter den mest omfattande kunskapen om hur renskötseln bedrivs i ett specifikt område, renarnas beteende och betesvillkor. Dessa kunskaper måste integreras i kommunens förslag till tematiskt tillägg för att skapa ett heltäckande kunskapsunderlag. Konventionen om biologisk mångfald (CBD) innehåller bestämmelser om hushållning av resurser. En grundprincip i konventionen är att värdera traditionell kunskap lika högt som annan kunskap. Renskötarnas kunskap om sedvan bruk och påverkan av exploatering ska respekteras, enligt artiklarna 8j och 10c i CBD.

Sametinget anser att det är bra att kommunen har tydliga riktlinjer för rennäringen och anser att riktlinjerna för LIS kan förtydligas eller hänvisa till de generella riktlinjerna för rennäring. Följande utpekade LIS-områden behöver förtydligas att dialog behöver föras med berörda samebyar och att hänsyn och försiktighet gäller då riksintresse rennäring berörs:

- Föllinge: en flyttled av riksintresse för Jovnevaerie sameby går längs vattnet.
- Åkersjön: ligger inom ett kärnområde och trivselland av riksintresse för Jovnevaerie sameby.
- Näversjön: ligger inom kärnområde, trivselland och uppsamlingsområde av riksintresse för Jovnevaerie sameby.
- Häggsjövik: två flyttleder varav en av riksintresse för rennäringen berörs.

Kommunen ska i sin översiktsplan redogöra för hur de avser att tillgodose riksintressena efter en dialog med länsstyrelsen. Riksintresse rennäring ska ses i ett landskapsperspektiv eftersom det handlar om ett skydd för områden med olika ändamål som måste hänga ihop för att helheten ska fungera.

Den fragmentering som landskapet genomgår gör det svårare att hitta och peka ut de värdefulla områden som kan garantera den samiska kulturens överlevnad. Även åtgärder som vidtas utanför ett riksintresseområde kan vara otillåten på grund av de konsekvenser den bedöms ha för riksintresset. Sametinget vill lyfta vikten av att beakta riksintresse och funktionella samband i sin helhet i planarbetet så att renskötselns möjligheter säkras för framtida generationer.

Sametinget bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen behöver utvecklas gällande renskötseln och samisk kultur.

Klimatanpassning

Sametinget anser att det borde i kommunens klimatanpassningsarbete inkludera renskötseln. Forskning lyfter att konkurrerande markanvändning är en av de faktorer som har störst betydelse för renskötseln och att det kommer att ha stor betydelse för effekterna av ett förändrat klimat. Tillgången till olika betesmarker och flexibilitet att nyttja dem vid olika årstider och väderförhållanden är därför mycket viktigt för renskötselns klimatanpassningsmöjligheter. Den fysiska planeringen får inte hindra eller försvåra för renskötseln i sitt arbete med klimatanpassning.

Kommentar:

Krokoms kommun tackar för yttrandet. Under rubriken *Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)* redovisas initialt generella riktlinjer för samtliga utpekade områden i samrådsversionen, där ett av de primära ställningstaganden omfattar att hänsyn ska tas till renskötseln genom att inte blockera flyttleder eller förutsättningar att ta sig till, inom och mellan betesområden. Detta ska därmed ske i samråd med berörda samebyar där samtliga bygglovsärenden inom kommunen skickas på remiss till berörda samebyar för att undvika eventuell målkonflikt.

Översiktsplanen har under rubriken *hållbarhet och folkhälsa, klimatanpassning* kompletterats med text rörande rennäringen samt hänvisning till dokument och ställningstagande.

Kommunen har vidare ambitioner att förbättra helheten i planarbetet för att säkra renskötselns möjligheter för framtida generationer. Detta genom arbeten som nämns under rubriken *Rennäring* där kommunen ämnar att upprätta ny plattform för öppen dialog och avstämning med representanter från samebyarna i Krokoms kommun, för att lyfta de kumulativa effekter som sker och därmed förbättra planeringsverktygen inom kommunens samhällsplanering. Fortsättningsvis planerar kommunen även att ta fram ett internt GIS-samarbete med samebyarna för att säkerställa att vi har så aktuellt underlag som möjligt för att kunna ta hänsyn till kärnområden, flyttleder, rastbete, uppsamlingsområden samt svåra passager i tidigare skeden än idag.

Fortsättningsvis tar vi med oss synpunkter gällande miljökonsekvensbeskrivningen där renskötseln och samisk kultur utvecklas ytterligare.

Energimyndigheten

Energimyndigheten är positiv till att Krokoms kommun uppdaterar sin översiktsplan men saknar utförligare beskrivning kring hur kommunen arbetar med energiplanering.

Energimyndigheten kan inte hitta någon upprättad energiplan. Det vore önskvärt att kommunen anger i översiktsplanen om en energiplan planeras att tas fram.

Enligt lagen (1977:439) om kommunal energiplanering ska alla kommuner ha en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi. Att integrera energiplaneringen i övrig samhällsplanering är att ta vara på möjligheterna som omställningen ger samtidigt som man bygger ett resurseffektivt och hållbart samhälle. Det finns en naturlig växelverkan mellan de behov och förutsättningar som förs fram i energiplaneringen och de som finns med i andra planer.

Energiplaneringen behöver alltså samspela med kommunens övriga planering.

Energimyndigheten har en framtagen vägledning för energiplanering som finns på vår webbplats [Vägledning för kommunal energiplanering](#).

Energimyndigheten noterar att Krokoms kommun motsätter sig placering av vindkraftverk inom riksintressen. Energimyndigheten vill poängtera att redovisningen i översiktsplanen inte påverkar riksintressenas rättsliga status, de är fortfarande anspråk. Det är först när en myndighet fattar ett beslut enligt någon av de tolv lagar som ska tillämpa bestämmelserna om riksintressen, som det avgörs att ett visst område är av riksintresse. Energimyndigheten uppmanar att Krokoms kommun ser över skrivelsen om vindkraftverk inom riksintressen.

Energimyndigheten vill även informera om att nya riksintresseanspråk för vindkraft är ute på samråd. För Krokoms kommun påverkar det två befintliga riksintresseanspråk för vindkraft

samt att ett nytt har tillkommit. Mer information finns på vår webbplats Samråd om förslag till riksintresseanspråk för land- och havsbaserad vindkraft

Kommentar:

Krokoms kommun tackar för yttrandet. Översiktsplanen kompletteras med förtydligande gällande energiplanering. Arbetet pågår med utredning att ta fram en officiell energiförsörjningsplan som ska gälla för hela kommunen. Detta arbete planeras att färdigställas i år 2026.

MSB

Beslutade riksintresseanspråk

Inom Krokoms kommun finns riksintresseanspråk för luftledningar och stationer i transmissionsnätet för el med tillhörande påverkansområden. Den 25 oktober 2024 beslutade MSB att mark- och vattenområdena för samtliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el samt ledningarna i distributionsnätet för el mellan fastlandet och Gotland med tillhörande stationer, liksom områden för förnyelse och förstärkning av dessa, utgör områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar (TfC 0004-0024), den civila delen, enligt 3 kap. 9 § andra stycket miljöbalken (1998:808). Av översiktsplanen ska det framgå hur kommunen anser att riksintressena ska tillgodoses.

I planförslaget saknas angiven mark- och vattenanvändning för delar av kommunen. MSB har därav svårt att bedöma huruvida planförslaget tillgodoser eller påtagligt försvårar tillkomsten eller utnyttjandet av myndighetens riksintresseanspråk. Vidare vill MSB upplysa kommunen om att riksintresseanspråken har tillhörande påverkansområden, vilka är 160 meter på vardera sida om riksintresseanspråken för luftledningar och 400 meter runt riksintresseanspråken för stationerna.

Upplysningar

Skyddsrum

Enligt MSB:s skyddsrumskarta finns skyddsrum inom kommunen. MSB vill upplysa om att det inte är tillåtet att genomföra ändringar eller ingrepp som kan försämra skyddsrumsfunktionen. Exempel på sådana ändringar kan vara ökade raslaster till följd av exempelvis påbyggnad av fler våningar eller försämring av in- och utrymningsmöjligheter. Vid osäkerhet om åtgärdernas påverkan på skyddsrummet kan kvalificerad skyddsrumssakkunnig med fördel anlitas för rådgivning i tidigt planeringsskede.

För avveckling (samt rivning) av skyddsrum krävs tillstånd som hanteras i separat tillståndprocess. Skyddsrum får endast avvecklas om det finns särskilda skäl, varför MSB är restriktiv med att bevilja ansökningar om avveckling av skyddsrum. Det är fastighetsägaren som ansvarar för ansökan om avveckling eller tillfällig begränsning av skyddsrumsfunktionen, men upplysningsskyldigheten ligger hos kommunen. I en planbeskrivning ska det framgå hur planen är avsedd att genomföras, så som krav på tillstånd och dispenser för bl.a. avveckling eller tillfällig begränsning av skyddsrumsfunktion. För mer information om skyddsrum finns på <https://www.msb.se/skyddsrum>.

Höga objekt

MSB har i uppdrag av regeringen att införa, förvalta och utveckla radiokommunikationssystemet Rakel för skydd och säkerhet. För att vindkraftverk eller andra höga objekt inte ska bli ett hinder för radiokommunikationssystemet bör placeringen av exempelvis vindkraftverk på landsbygden och höga byggnader i tätorter ske i samråd med MSB:s verksamhet för Rakel och ledningssystem. Detta gäller konstruktioner högre än 40 meter. Bifoga i samband med remissen/samrådet koordinater och karta för vindkraftverkens eller objektens placering, för analys av signalstråken.

Kommentar:

Krokoms kommun tackar för yttrandet och vidare upplysning gällande övrig information. Under avsnitt *Totalförsvaret* redovisas kommunens ställningstagande i förhållande till riksintresset. Kommunen har redovisat mark- och vattenanvändningen för hela kommunen samt pekat ut de områden där det planeras exploatering i nuläget benämnt utvecklade områden, samt framtida potentiella exploateringar benämnt ändrade områden. Dessa är utpekade i olika orter samt byar i Krokoms kommun.

SGI

De geotekniska säkerhetsfrågorna (ras, skred, slamströmmar och erosion) kan vara avgörande vid bedömning av markens lämplighet för avsett ändamål. Dessa frågor bör därför redovisas tidigt i planprocessen. SGI anser att en översiktsplan ska innehålla en översiktlig redovisning av de geologiska och geotekniska förhållandena. Därtill ska en översiktlig beskrivning av förutsättningar för ras, skred, slamströmmar och erosion ingå. Kommunen har beskrivit att man har tagit hänsyn till ras, skred och erosion vid översiktsplaneringen. Det saknas dock en översiktlig beskrivning av geotekniska förutsättningar (markförhållanden) i kommunen.

Redovisning i karta

Områden som kan vara utsatta för ras, skred eller erosion beskrivs i planbeskrivningen. God kännedom om geotekniska förutsättningar och eventuella geotekniska riskområden är viktiga utgångspunkter vid strategiska val av markanvändning. I en översiktsplan bör därför eventuella riskområden tydligt redovisas, förslagsvis på kartor. Vi rekommendera därför att riskområden även redovisas i den digitala kartan. För detta kan det läggas till kartlager från visningstjänsten över ras, skred och erosion i den digitala kartan.

Klimatförändring

Kommunen nämner att det finns behov för en kommunal klimatanpassningsstrategi men att den i dagsläget saknas än. SGI rekommendera att klimatanpassningsstrategin antas så fort som möjligt.

SGI ser positiv på att det enligt planbeskrivningen inte planläggs någon bebyggelse i områden som medför risker avseende översvämning, ras, skred, erosion, skyfall eller påverkar hälsan på ett negativt sätt. Detta kommer även att vara mycket mer synligt om riskområdena redovisas i plankartan som beskrivits ovan. Vi påpekar att det är viktigt att kontrollera möjliga riskområden även med tanke på befintlig bebyggelse.

Rekommenderat planeringsunderlag

Boverket har tagit fram en vägledning för hur kommunen kan bedöma klimatrelaterade risker i översiktsplanen. I Boverkets vägledning finns det beskrivet steg för steg hur en riskanalys kan genomföras. Riskerna behöver bedömas för nutida och framtida klimat, för

både ny och befintlig bebyggelse, för an-läggningar, samt för vegetation, parker och andra grönområden. I SGI:s webbvägledning "Geoteknisk säkerhet i kommunal planering" ger vi råd och stöd kring hur geotekniska säkerhetsfrågor kan hanteras vid översiktsplanering samt på vilka underlag det kan göras som komplement till Boverkets vägledning.

Underlaget från SGI, som nämns i översiktsplanen, antas vara visningstjänsten över ras, skred och erosion. För att underlätta förståelsen rekommenderas det att allt underlag hänvisas till detaljerad och att dokumenten bifogas översiktsplanen. Utöver underlag från SGI hänvisar kommunen även till underlag från WSP som visar risk för ras, skred och erosion i kommunen. Vi kan i dagsläget inte bedöma vilket underlag det handlar om och rekommendera därför att underlagen tillgängliggörs.

Kommentar:

Krokoms kommun tackar för yttrandet. Kommunen har under rubriken *Ras, skred, erosion och klimatanpassning* beskrivit att hänsyn tagits till ras, skred och erosion vid översiktsplaneringen. Det kompletteras med en generell beskrivning av generella geotekniska förutsättningar samt kartlager från visningstjänsten över ras, skred och erosion i den digitala kartan. Vidare förtydligas även underlagen från WSP som nyttjats. I denna fas har vi inte möjligheten att utföra en riskanalys men generella förtydliganden har gjorts i ställningstaganden gällande klimatanpassningen. Underlag från SGI gällande ras, skred och erosion har lagts till i den digitala översiktsplanen.

Trafikverket

Synpunkter

Det är fördelaktigt att utbyggnaden fokuseras till att utveckla redan bebyggda områden och även i vissa delar sammanlänka dessa. Detta ger bättre möjlighet för att nyttja befintlig infrastruktur och kollektivtrafik.

Kommunen lyfter behov av att förbättra cykelinfrastrukturen och det är viktigt att kommunen planerar även för de oskyddade trafikanterna i kommande detaljplaner och till de målpunkter som finns i närheten.

Trafikverket saknar riksintresse för kommunikationer under kapitlet om Riksintressen. Dock nämns det i kapitlet Näringsliv/Kommunikationer. Väg 340 är inte längre ett utpekad riksintresse. Det var efter en översyn och beslut om uppdaterade riksintresseanspråk (26:e september 2022) som ett flertal vägar, däribland väg 340, inte längre bedömdes vara av riksintresse. I kartan finns väg 340 inte med men i text.

Under mark- och vattenanvändning så beskrivs de olika områdena som pågående, utvecklande och ändrande. Ett förslag är att ändrade områden istället beskrivs som framtida för att göra det tydligare för läsaren.

Gällande föreslagna LIS-områden så behöver de planeras och byggas så det blir goda miljöer för människor samt att trafiksäkerhet och tillgänglighet inte försämras på statlig infrastruktur. Det kan tex innebära att det ska säkerställas möjlighet till anslutning till statlig väg och att riktvärden för buller och vibrationer klaras.

Gällande exploatering nära väg och järnväg så är Trafikverket gärna med tidigt i planeringen. Det är viktigt att titta på platsens lämplighet utifrån avstånd till järnväg, väg samt möjlighet till anslutning till statlig väg. Men även utreda trafikbuller, dagvattenhantering och risker vid farligt gods. I vissa fall kan även en trafikutredning behövas tas fram.

Om ett behov av åtgärder på det statliga vägnätet uppstår till följd av ökad trafik genom exploateringar av bostäder och verksamheter kan det innebära att kommunen/exploatören får bekosta åtgärder på det statliga vägnätet.

Till följd av att kommande planer och framtida utveckling i Krokoms kommun så ser Trafikverket att vissa vägars karaktär förändras och vill därför lyfta frågan om väghållarskap med kommunen. För detta krävs att Krokoms kommun blir kommunal väghållare och därmed får ett av regeringen utpekade kommunalt väghållningsområde. Kommunen har redan idag ansvar för väghållning för en del av vägnätet inom kommunen.

Nationell och Regional transportplan

Trafikverket tar fram ett förslag till den Nationella transportplanen och det är regeringen som beslutar och fastställer planen och Trafikverket verkställer den. För Regionala transportplanen är det Region Jämtland Härjedalen som beslutar och fastställer planen och Trafikverket verkställer den. Både Nationell transportplan och Regional transportplan görs för en 12 tolvårsperiod men revideras vart fjärde år.

Riksintresse

De utpekade riksintressena för kommunikationer enligt 3 kap 8 § Miljöbalken som är inom kommunen är E14, Mittbanan samt Åre/Östersund flygplats och då delar av influensområde flyghinder och MSA. MSA (Minimum Sector Altitude) är en yta 55 km radie från flygplatsen. E14 och Mittbanan ingår även i det europeiska transportnätet (TEN-T).

Vid kommande etableringar är det viktigt att redovisa hur riksintressen för kommunikation påverkas och vilka faktorer som bör beaktas för att undvika att dess funktion påverkas negativt. Exploatering nära transportanläggningar får inte påverka möjligheterna till drift, underhåll och framtida utveckling av dessa anläggningar. Mer information finns på Trafikverkets hemsida, Trafikverkets beslutade riksintressen - Bransch.

Närhet till järnväg

Trafikverket anser generellt att ny bebyggelse inte bör tillåtas inom ett område på 30 meter från järnvägen. Ett sådant avstånd ger utrymme för eventuella räddningsinsatser vid en olycka och möjliggör underhåll och en viss utveckling av järnvägsanläggningen. Inom 30 meter från järnvägen kan verksamhet som inte är störningskänslig och där människor vistas tillfälligt som till exempel parkering finnas dock minst 15 meter från spårmittpunkt.

Närhet till väg

Trafikverket hävdar vägområdet och säkerzonen. Vägområdet är den mark som tas i anspråk för väganordningar och anges generellt som väg till krönet på bakslänten av diket samt ytterligare en kantremsa om högst 2 meter. Inom vägområdet krävs tillstånd enligt väglagen § 43 från väghållaren för att utföra arbete och uppföra fasta objekt. Vägområdet är en förutsättning för att kunna sköta drift- och underhåll av vägen på ett bra sätt då det exempelvis måste finnas plats för ett snöupplag vid sidan om vägen vid snöröjning. Säkerhetszonen bestäms av vägens utformning och tillåten hastighet. Exempelvis ska säkerhetszonen vara 7 meter från vägkant då hastigheten är 70km/h och 9 meter från vägkant vid 90km/h.

Det är bara i undantagsfall som Trafikverket ger tillstånd för nya utfarter till Europavägar, riksvägar och vissa större länsvägar. De vägarna är ofta mycket trafikerade med höga krav på trafiksäkerhet och framkomlighet, som kan vara svårt att klara om det finns utfarter.

Trafikverket eftersträvar att antalet anslutningar till allmänna vägar begränsas. Därför ser vi gärna att befintliga anslutningar används om de är lämpliga eller att samordning sker.

I de fall där en trafikutredning behöver tas fram ska beräkningarna göras för nuläget och för prognosår 2045. Det finns en beräkningshandledning med rapportmall som vi hänvisar till Beräkningshandledning och riktlinjer kapacitetsanalyser väg 2.0.

Tillståndspliktig zon

För objekt som inte ligger inom detaljplan och som inte kräver bygglov gäller enligt 47 § väglagen en tillståndspliktig zon på minst tolv meter från en väg. Inom detta område ska om möjligt inte finnas byggnader eller andra anordningar som kan äventyra trafiksäkerheten. Länsstyrelsen beslutar om tillstånd inom tillståndspliktig zon från väg. För väg E14 gäller en utökad tillståndsplikt på 30 meter. Mer information finns Länsstyrelsens hemsida, Bygga vid väg | Länsstyrelsen Jämtland (lansstyrelsen.se).

Buller

Förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader (SFS 2015:216 och SFS2017:359) gäller och berör ljudnivåer utomhus. Kommunen ansvarar för att säkerställa att bebyggelsen anpassas utifrån de lokala förutsättningarna. Vid framtagande av bullerutredningar så anser Trafikverket att det ska göras för prognosår 2045.

Farligt gods

Trafikverket anser att riskhanteringsprocessen ska beaktas vid framtagandet av detaljplaner inom 150 meters avstånd från en utpekad transportled för farligt gods. Trafikverket vill framhålla att E14 är primär transportled för farligt gods. På alla Trafikverkets järnvägar ska farligt gods kunna transporteras. Hänsyn till farligt gods ska beaktas för exploatering enligt de rekommendationer berörd länsstyrelse anger för vägen. Trafikverket vill uppmärksamma att eventuella skydds/riskreducerande åtgärder som sker till följd av kommunal planering inte ska placeras inom vägområdet eller på Trafikverkets fastighet. Trafikverket hänvisar i övrigt till Länsstyrelsens bedömning.

Dagvattenhantering

Trafikverket utgår från att dagvattenhanteringen planeras och utformas så att inte statlig infrastruktur påverkas. Det är viktigt att dagvattenutredningen visar på hur statlig infrastruktur berörs av föreslagna åtgärder. Trafikverkets diken och trummor utmed statlig väg är generellt dimensionerade för 50-årsflöden och för europavägar och järnvägar så ska åtkomsttiden 100 år väljas. Trafikverket vill uppmärksamma att åtgärder kopplade till dagvatten ska vidtas inom planområdet så att utflödet mot Trafikverkets trummor och diken inte ökar när området är utbyggt, varken mängd eller hastighetsmässigt.

Trafikverket vill vara en dialogpart i samhällsplaneringen och vill informera om vår rapport *Transportsystemet i samhällsplaneringen* som är en sammanställning av de behov och krav som behöver tillgodoses inom den fysiska planeringen för att drift, underhåll och utveckling av transportsystemets anläggningar ska fungera. Transportsystemet i samhällsplaneringen : Trafikverkets underlag för tillämpning av 3–5 kap. miljöbalken och av plan- och bygglagen (diva-portal.org)

Trafikverket utgår från att fortsatt samverkan sker mellan Krokoms kommun och Trafikverket.

Kommentar:

Krokoms kommun tackar för yttrandet. Översiktsplanen har under rubriken *Riksintrasse*, justerat text i enlighet med yttrandet gällande kommunikationer där väg 340 är borttagen i textform likt det redan är i kartan.

Översiktsplanen har indelningen av mark- och vattenanvändningen på kartan som pågående, utvecklade och ändrade områden. Anledningen att vi nyttjat benämningen ändrade områden är för att det är som påpekats framtida exploateringsområden där markanvändningen kan till viss del komma att ändras och vara av intresse för utveckling av olika typer av bostäder, verksamheter, industri eller närreklamationsområden.

Översiktsplanen har riktlinjer för LIS-områden gällande att områden i första hand ska finnas i relativ närhet till robust vägnät, för att stärka befintliga resurser och nyttja funktioner. Planen förtydligar ytterligare att eventuell byggnation ska klara riktvärden för buller och vibrationer, samt trafiksäkerhet och tillgänglighet bör ej försämrats.

Försvarsmakten

Försvarsmakten avstår i detta fall från att yttra sig gällande översiktsplan för Krokoms kommun.

Kommentar:

Noteras.

LFV

LFV har i egenskap av sakägare för CNS-utrustning inget att erinra angående tillägget till översiktsplan om vindkraft i Krokoms kommun.

LFV vill dock påminna Krokoms kommun och Länsstyrelsen Jämtlands län om att alla byggnadsobjekt (i detta fall vindkraftverk) som är högre än 20 meter över mark eller vattenyta ska remitteras till LFV. Detta gäller oavsett position på svenskt territorium. Detta gäller även objekt som ingår i kommunala planer och inom områden speciellt utpekade för vindkraft.

Kommentar:

Noteras

Strålsäkerhetsmyndigheten

SSM ser positivt på den redogörelse om elektromagnetiska fält som framgår i samrådsunderlaget.

Den elektromagnetiska strålmiljön kan påverkas kring kraftledningar och transformatorstationer. Elektriska fält avskärmas bra av vegetation och byggnadsmaterial och orsakar därför inte betydande fält inomhus.

Magnetfält avskärmas däremot inte på samma sätt, yttre källor kan signifikant höja magnetfältsnivån inomhus. SSM anser att man bör redovisa magnetsfältsnivåer vid placering av nya elektriska anläggningar där magnetfältsnivån förväntas bli förhöjd, särskilt bör man vid planeringen beakta teknikval och placering för att begränsa barns exponering för magnetfält. Det gäller också vid exploatering nära järnväg.

Det är sedan miljöbalken som ska beaktas när det görs en bedömning av olika alternativ och eventuella behov av exponeringsbegränsande åtgärder. SSM har informationsmaterial om magnetfält och hälsorisker som det kan vara bra att ta del av (se länk nedan).

Radon

Vid nybyggnation gäller Boverkets gränsvärde (BBR 2011:6) som är 200 Bq/m³, uttryckt som årsmedelvärde. Vid befintlig bebyggelse gäller referensnivå som anges i strålskyddsförordningen (SFS 2018:506). SSM vill dock betona att även under denna referensnivå ska fastighetsägaren optimera strålskyddet genom att vidta åtgärder så att radonhalten hålls så låg som det är möjligt och rimligt i enlighet med strålskyddslag (2018:396). Det kan vara av värde att samla information och hänvisningar till regelverk om radon i översiktsplanen, så att man vid samhällsplaneringen har det på ett ställe.

Ultraviolet (UV-)Strålning

Samtliga cancerformer som har koppling till UV-strålning har ökat i Sverige det senaste decenniet, och områden i de södra delarna av Sverige och i synnerhet kustområden har större hudcancerincidens. Resonemang kring UV-strålning är viktiga vid samhällsplanering för att på sikt bidra till ett minskat antal hudcancerfall. Eftersom exponering i barndomen anses spela en särskild roll bör man planera utemiljöer där barn vistas, exempelvis kring skolor och förskolor, så att det blir en variation vad gäller områden med sol och skugga. Information som finns på SSM:s hemsida kan användas som ett stöd för kommuner och andra intressenter inför planering av skolgårdar, förskolegårdar och parker (se länk nedan).

Kommentar:

Krokoms kommun tackar för yttrandet. Under rubriken *Radon* redovisas kommunens ställningstagande till nybyggnation vid radonmarker där det framgår att vid nya planprocesser utförs alltid en radonutredning i samband med den geotekniska undersökningen. Under denna utredning finns det redan tydliga hänvisningar till regelverk för samlat samhällsplaneringssyfte.

Polisen

Lokalpolisområde Jämtland/Härjedalen har tagit del av översiktsplan 2050 för Krokoms kommun. Lokalpolisområde Jämtland/Härjedalen har inget att erinra rörande översiktsplanen.

Kommentar:

Noteras.

Region Jämtland Härjedalen

Region Jämtland Härjedalen tackar för möjligheten att lämna synpunkter på Krokoms kommuns förslag till översiktsplan 2050. Regionen ser positivt på kommunens långsiktiga och strategiska arbete med att skapa goda förutsättningar för hållbar utveckling, attraktivitet och livskvalitet. Nedan följer regionens övergripande synpunkter utifrån regionala mål, strategier och ansvarsområden.

Region Jämtland Härjedalen ser positivt på Krokoms kommuns förslag till översiktsplan 2050. Planen bedöms ligga i linje med regionala utvecklingsstrategin och dess mål för hållbar utveckling och tillgänglighet.

Redovisningen av kommunens olika funktionella områden och deras utvecklingspotential ger en god överblick av kommunens tänkta arbete för att skapa goda förutsättningar att leva, verka och bo i hela kommunen. Den föreslagna inriktningen att stärka service, infrastruktur och boendemöjligheter i både större och mindre orter bedöms bidra till fortsatt livskraft i hela kommunen och länet.

Utvecklingen och bostadsförtätningen i kommunens södra delar, längs Mittstråket samt i övriga stråk där det redan idag finns service och väl fungerande kollektivtrafik, är av regional betydelse och Regionen ser därför positivt på att detta prioriteras. Samtidigt är det av största vikt att kommunen också möjliggör för landsbygdsorter att utvecklas utifrån sina lokala kvaliteter.

Planens fokus på hållbara transporter, förtätning i kollektivtrafiknära lägen och utveckling av gång-, cykel- och kollektivtrafikstråk stärker den regionala tillgängligheten. Regionen vill i detta sammanhang betona vikten av fortsatt samordning och dialog avseende kollektivtrafik på både väg och järnväg samt utvecklingen av infrastrukturen.

Befolkningsutvecklingen i kommunen påverkar även regionens planering av hälso- och sjukvård och beredskap, vilket gör lokalisering av ny bebyggelse och tillgänglighet till vård särskilt viktig liksom betydelsen av att klimatrisker och beredskapsfrågor integreras i planeringen, särskilt i områden med risk för översvämning eller skogsbrand.

Sammanfattningsvis bedömer Region Jämtland Härjedalen att översiktsplanen utgör ett väl genomarbetat underlag för kommunens långsiktiga utveckling och ser fram emot fortsatt samverkan i frågor som rör kommunens och länets utveckling.

Några inspel av mer detaljerad karaktär:

Delar av kartmaterialet är svårtolkat (exempelvis Figur 3 Utvecklingsinriktning Krokoms kommun) och för ökad förståelse av vissa avsnitt bör även figurhänvisningar/kopplingar mellan text och kartor ses över och vid behov kompletteras.

I anslutning till texten avseende "det regionala målet om 200 000 invånare i Jämtlands län (s. 13) bör texten kompletteras med källhänvisning/vem/vilka som står bakom det satta målet.

Vid en förändring av LIS-områden är det viktigt att hitta en balans mellan möjligheten till strandnära byggande och tillgängligheten för allmänheten till stränder, särskilt i de lite mer bebyggda områdena av kommunen.

Det bör övervägas om Mittbanan ska läggas till i stycket för berör transportstråk för farligt gods (s 158).

Viss information bör uppdateras utifrån nya förutsättningar, exempelvis avseende etableringar i Östersundsområdet.

Regionen vill tydliggöra att det i dagsläget inte finns några medel i den Regionala Transportplanen 2026-2037 för utredning av ny gc-väg från Ås vidare mot Krokoms/Dvärsätt (s. 29)

Planens beskrivning av vad begreppet kultur omfattar missar möjligheten till det egnaskapandet som en del av det breda kulturbegreppet. Det bör övervägas om beskrivningen ska justeras för att bli heltäckande.

Om Krokoms kommun tillämpar 1%-regeln vad gäller konstnärlig gestaltning vid ny- och ombyggnation bör detta framgå av planen.

Avslutande synpunkter

Region Jämtland Härjedalen ser överlag positivt på Krokoms kommuns förslag till översiktsplan 2050. Planen är ambitiös och väl genomarbetad, och den ligger i linje med många av regionens mål för hållbar utveckling, tillgänglighet och attraktivitet.

Regionen ser fram emot en god dialog och samverkan i det fortsatta arbetet med att utveckla Krokoms kommun och hela Jämtlands län.

Kommentar:

Krokoms kommun tackar för yttrandet. Översiktsplanens kartor kommer att förbättras efter samrådsversionen samt uppdateras efter samtliga revideringar samt viss figurhänvisningar kommer att kompletteras.

Angående gång- och cykelvägen från Ås mot Krokoms/Dvärsätt så är det en framtida vision för kommunen, även om det i dagsläget inte finns några medel i den Regionala Transportplanen 2026-2037, så är huvudmålet fram till 2050 att fullfölja planeringssamordning mellan Krokoms kommun och Region Jämtland Härjedalen för att fortsatt möjliggöra arbetet framåt.

Övriga synpunkter kommer att förtydligas och implementeras under respektive rubrik *Tillväxtmål, Transporter av farlig gods, LIS-Områden*.

Räddningstjänsten Jämtland

Räddningstjänsten har följande synpunkter.

- Det är viktigt att kommunen utreder brandvattenfrågan när ny bebyggelse planeras. Brandvattenhanteringen är lämplig att lösa på strategisk nivå och kommunen bör ta fram en brandvattenplan.
- Räddningstjänsten ser positivt på att kommunen ska ta fram en transportplan för farligt gods. Några av utvecklingsområdena ligger i anslutning till transportleder för farligt gods. Det bör framgå hur risker kopplade till detta ska hanteras på strategisk nivå. Hänvisning kan t.ex. ske till Länsstyrelsens riktlinjer för riskbedömning: Riktlinjer för riskbedömning inom fysisk planering i Jämtlands län | Länsstyrelsen Jämtland (lansstyrelsen.se). Det kan vara viktigt att vara medveten om att transport av farligt gods är tillåtet på alla vägar där det inte finns ett uttalat förbud.
- Brandvattenfrågan behöver beaktas i samband med utveckling av bebyggelse. För att säkra att utvecklingen av bebyggelse sker på ett sätt som fungerar för brandvattenförsörjningen bör kommunen ta fram en brandvattenplan.

Kommentar:

Krokoms kommun tackar för yttrandet.

Brandvatten hanteras i detaljplanen eller i bygglovet och kan omfatta brandposter på kommunala vattenledningsnätet, befintliga branddammar eller älven. Översiktsplanens kompletteras med förtydligande av brandvattenhantering vid nybyggnation.

SFV

Sammanfattning

- SFV har inga större synpunkter på framtagna ÖP eller TÖP Vindkraft.
- SFV informerar om de fastigheter som ingår i Skogsutredningen respektive vilka skogar som är indelade, samt bifogar kartunderlag och övrig information över dessa fastigheter.

SFV:s fastigheter som berörs av Översiktsplanen

SFV:s fastigheter i Krokoms kommun består huvudsakligen av skogsfastigheter i

fjällområdena. Inom dessa fastigheter finns även ett fåtal byggnader som förvaltas av SFV. Byggnaderna härrör huvudsakligen från skogsbruket men nyttjas idag som fritidshus. SFV:s förvaltning av byggnaderna syftar huvudsakligen till att bevara de byggnader som finns och i vissa fall utveckla dem för att tillgängliggöra dem för allmänheten eller, i fall där förfallet har gått för långt, riva bort byggnader. SFV:s fastigheter i norra delarna av kommunen ligger mestadels inom Hotagsfjällen eller Hotagen Naturresevat. Vissa områden inom de stora skyddsområdena är även utpekade med starkt skyddsintresse i kommunens ÖP, som till exempel Bågavattnet/Vinklumpen samt Almdalen. I de sydvästra delarna av kommunen ligger SFV:s fastigheter huvudsakligen inom Offerdalsfjällen, Oldflån-Ansätten Naturresevat och Natura 2000 området Flån.

SFV konstaterar att det finns många kategorier av riksintressen och skyddade områden inom de markområden som SFV förvaltar i Krokoms kommun. Samtliga finns redovisade i ÖP:n och SFV anser att kommunen verkar ha säkerställt att de olika skyddade områdena ska beaktas på de sätt som går i översiktsplaneringen.

För bland annat fjällområdena finns det förslag på en punktlista på åtgärder som syftar till att värna de värden som finns i fjäll, skogs- och vattenområden och vad som krävs för ett samordnat arbete mellan kommun, länsstyrelsen, markägare och allmänhet. SFV kan inte se att dessa åtgärder är ett hinder i SFV:s förvaltning av skogsfastigheterna eller de byggnader som finns inom dessa fastigheter.

Skogsbruk och indelad skog

Vad gäller avsnittet om areella näringar så håller SFV med om kommunens beskrivning om att jord- och skogsbruk är av nationell betydelse och att dessa utgör en viktig del av basnäringen som har stor betydelse för den globala försörjningen av mat och energi. SFV håller även med om att flera av de riktlinjer som kommunen har tagit fram under areella näringar är viktiga att ta hänsyn till i den fortsatta planeringen. SFV ställer sig därför positivt till att kommunen följer antagen skogsbrukspolicy som syftar till att säkerställa ett långsiktigt hållbart brukande av de kommunägda skogsområdena samt att skogsbruket ska ges långsiktiga möjligheter att vara en stark näring i kommunen. Vidare håller SFV med om att skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska skyddas från åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk.

SFV vill informera kommunen om att vissa av SFV:s skogsfastigheter är så kallade "indelade skogar". Indelade skogar är sådana skogar som besökts i fält och beskrivits med avseende på både fysiska och biologiska förhållanden, till exempel lutning, markfuktighet, fältvegetation, skogens trädslagsfördelning, ålder och virkesförråd. Inom de indelade skogarna finns det olika skötsel förslag. SFV:s skogs innehav finns redovisat i SFV:s

skogskarta, se länk nedan. Skogskartan redovisar även alla SFV:s skogar som är indelade och indelningen styr sedan hur skogen får förvaltas. Statens fastighetsverk - naturvård | SFV

SFV:s fastigheter som ingår i Skogsutredningen

För kommunens kännedom vill SFV även informera om att hela eller delar av 22 skogsfastigheter i Krokoms kommun, se bilaga 1 och 2, ingår i den så kallade skogsutredningen, där SFV tillsammans med Naturvårdsverket har tagit fram förslag på områden ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog som på sikt kan få ett formellt skydd.

SFV konstaterar att de delar av fastigheter som berörs av Skogsutredningen huvudsakligen finns inom Offerdalsfjällen och Hotagsfjällen där kommunen har tagit fram punktlista på åtgärder om bland annat naturvård och skydd där syftet är att bevara fjällnära skogar med höga naturvärden genom restriktioner mot avverkning och terrängkörning.

Kulturmiljö

Det finns en hel del fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar i kommunen. Däremot har SFV inga statliga byggnadsminnen i Krokoms kommun. SFV kan konstatera att fornlämningar och andra kulturmiljöer såsom byggnadsminnen, är väl omhändertagna i ÖP:n. Vidare anser SFV att kommunen på ett mycket tydligt sätt har redovisat vilka hänsyn som behöver tas till dessa miljöer.

TÖP Vindkraft

I mark- och vattenanvändningskartan i ÖP:n och i TÖP:en finns det sex utpekade områden som är redovisade som områden för vindkraft. Det gäller endast befintliga och tillståndsgivna verk som främst är lokaliserade i områden med goda vindförhållanden och begränsad konflikt med andra intressen. Ett av dessa vindkraftsområden ligger precis nedanför Övre Oldsjön, Storrån. Vindkraftsparken består av 12 verk. I området förvaltar SFV en mindre fastighet, Oldfjällen 1:1>5, där två av dessa vindkraftverk är uppförda inom. Av TÖP:en framgår att kommunen har valt att inte peka ut nya/andra områden i TÖP:en än de som redan är utbyggda även om analysresultatet har visat att det finns ett fåtal områden där förutsättningarna för vindkraft är tekniskt goda och där konfliktrisen är låg. SFV anser att analysarbetet och den bedömning av landskapsbildens känslighet för vindkraftsparker som tagits fram i TÖP:en är väl genomarbetat. SFV anser vidare att underlaget, landskapsbildsanalysen med de redovisade riktlinjerna, kommer utgöra det stöd som behövs inför nya vindkraftsetableringar.

Kommentar:

Krokoms kommun tackar för yttrandet samt informationen om de fastigheter som ingår i Skogsutredningen respektive vilka skogar som är indelade. Yttrandet föranleder ingen ändring av planprogrammet.

Skogsstyrelsen

Det är positivt att planen tar upp den stora betydelsen av att värna och vårda grön- och blåstruktur samt att kommunens unika och värdefulla naturmiljöer enligt presenterat underlag ska bevaras och utvecklas både för biologisk mångfald, friluftsliv och ur klimatsynpunkt.

Det är positivt att kommunen gör en naturvärdesinventering som belyser områdenas kvaliteter i samband med detaljplanering.

Skogsstyrelsen har inte några ytterligare synpunkter på presenterat underlag och inte heller någon mer information att tillföra.

Kommentar:

Krokoms kommun tackar för yttrandet. Yttrandet föranleder ingen ändring av planprogrammet.

Svenska kraftnät

SVK har befintliga anläggningar inom Krokoms kommun. Vissa av dessa planeras att ersättas och förnyas under de kommande åren. Planbeskrivningen bör kompletteras med ett avsnitt om befintliga anläggningar tillhörande stamnätet i kommunen så att hänsyn till dessa tas i efterföljande planering.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har i slutet av oktober 2024 beslutat att mark- och vattenområden som används för samtliga befintliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el är av riksintresse för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, enligt 3 kap. 9 § miljöbalken. Kommunen bör revidera planbeskrivningen så att korrekt hänvisning till riksintresset görs och benämns på samma sätt genom hela planbeskrivningen. Kommunen bör tydligare redovisa och ta ställning till riksintresset i översiktsplanen.

Översiktsplanen bör även kompletteras med information om elsäkerhet.

Befintliga anläggningar

SVK har ett antal befintliga anläggningar (kraftledningar och stationer) inom Krokoms kommun. Samtliga av SVK:s transmissionsnätsledningar och -stationer har betydelse för rikets elförsörjning. Det är viktigt att vår samhällsviktiga verksamhet och rättigheter i form av till exempel ledningsrätt respekteras. Ingen pågående eller planerad verksamhet får utföras på sådant sätt att SVK:s anläggningars funktionalitet eller allmänhetens säkerhet riskerar att påverkas. Ny verksamhet får inte heller försvåra underhåll, reinvestering eller utbyte av våra anläggningar.

Planbeskrivningen bör kompletteras med ett avsnitt som ger information om befintliga anläggningar tillhörande stamnätet i kommunen.

Pågående projekt

Projekt Ismunden-Järpströmmen:

Projektet befinner sig i planeringsfas och tidig information och myndighetsdialog har hållits med Krokoms kommun. Projektet har informerat kommunen om utredningskorridorer för ny kraftledning.

Mer information om projektet samt preliminär tidplan återfinns på SVK:s webbplats: [Ismunden-Järpströmmen | Svenska kraftnät](#)

Svenska kraftnät ser positivt på att information om projektet Ismunden-Järpströmmen finns med i översiktsplanens planbeskrivning så att detta beaktas i efterföljande planering.

Svenska kraftnäts nätutvecklingsplan

För övergripande information rörande SVK:s framtida planer för trans-missionsnätet för el hänvisar SVK till Nätutvecklingsplan 2024-2033 som finns publicerat på vår webbplats: Nätutvecklingsplan | Svenska kraftnät. Revidering av planen pågår och den nya nätutvecklingsplanen kommer att publiceras på SVK:s webbplats i närtid. Nätutvecklingsplanen är ett relevant planeringsunderlag till översiktsplanen.

Svenska kraftnäts anläggningar i översiktsplanen

Transmissionsnätet för el är ett viktigt planeringsunderlag i det kommunala planeringsarbetet, både ur perspektivet att befintligt transmissionsnät är samhällsviktig infrastruktur som tryggar Sveriges elförsörjning samt att transmissionsnätet för el är ett utpekat riksintresse enligt 3 kap. 9 § miljöbalken. SVK anser att planbeskrivningen bör kompletteras med information om SVK:s befintliga anläggningar så att dessa beaktas i efterföljande planering.

Riksintresse för totalförsvarets anläggningar

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har i oktober 2024 beslutat att mark- och vattenområden som används för samtliga befintliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el, samt distributionsnätet för el mellan fastlandet och Gotland, är av riksintresse för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, enligt 3 kap. 9 § miljöbalken. Det utpekade området för riksintresse för totalförsvarets anläggningar vid en luftledning är 100 meter. Detta omfattar den befintliga ledningsgatan som är cirka 50 meter bred och den yta som krävs för att bygga en ny eller ersättande ledning intill den befintliga ledningen. Även denna yta beräknas till 50 meter i bredd.

Inom utpekat riksintresseanspråk är det inte lämpligt att planera för ny markanvändning. Utanför det utpekade området för riksintresse vid luftledning finns dessutom ett påverkansområde där vissa åtgärder eller verksamheter, däribland ny störningskänslig bebyggelse såsom bostäder, vård- och skollokaler, påtagligt kan försvåra upprätthållandet av transmissionsnätet eller förutsättningarna för att bygga ut och förnya nätet. Påverkansområdet sträcker sig 160 meter åt vardera håll från riksintresseytans gräns vid luftledning. Observera att där fler än en ledning löper parallellt är riksintresseanspråket större än ovan angivet. Informationen i planbeskrivningen (s. 130) behöver korrigeras så att rätt påverkansområde anges (det vill säga 160 meter).

För stationer omfattar den geografiska preciseringen av riksintresset dels det utrymme som befintliga stationer upptar, vilket varierar mellan stationerna, och dels nya utrymmen invid eller i närheten av de befintliga stationerna för att kunna förnya dem. Utanför den geografiska preciseringen för stationer finns ett påverkansområde om 400 meter åt vardera håll. Planbeskrivningen behöver kompletteras med information om riksintresseanspråket och påverkansområde vid stationer.

Vissa delar av riksintresseanspråket omfattas av försvarssekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen respektive säkerhetsskyddsklassificering enligt 2 kap. 5 § säkerhetsskyddslagen. För mer information om dessa kontakta MSB.

Geodata för de delar av transmissionsnätets riksintresseanspråk som inte omfattas av försvarssekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen respektive säkerhetsskyddsklassificering enligt 2 kap. 5 § säkerhetsskyddslagen finns att hämta via Planeringskatalogen.

Kommunen behöver tydligare redovisa och beskriva hur riksintresset för totalförsvarets anläggningar ska tillgodoseas i översiktsplanen. I markanvändningskartan behöver samtliga anläggningar som omfattas av riksintresset synliggöras (det vill säga både ledningar och stationer). Kommunen behöver även revidera planbeskrivningen så att korrekt hänvisning till riksintresset görs och benämns på samma sätt genom hela planbeskrivningen.

Elsäkerhet

Ur ett elsäkerhetsperspektiv regleras avståndet mellan kraftledningar och olika verksamheter i Elsäkerhetsverkets föreskrifter ELSÄK-FS 2022:1. Föreskrifterna reglerar bland annat byggnation och vissa typer av verksamheter på upp till 100 meters avstånd från kraftledningar. Exempel på detta är verksamhet med brandfarliga och explosiva varor, upplag, parkeringsplatser, busshållplatser med mera.

SVK vill informera om att det invid och under en kraftledning finns risk för steg- och beröringsspänningar i marken. Det finns också elsäkerhetsrisker med att anlägga el-, tele- och metalliska rörledningar eller metalliska konstruktioner, till exempel elstängsel och vindskydd med plåttak, i närheten av kraftledningar. Byggnader i närheten av transmissionsnätet för el kan behöva jordas, exempelvis om väggar och tak är av plåt.

Planbeskrivningen bör kompletteras med information om elsäkerhet.

Magnetfält

SVK tar hänsyn till magnetfält i enlighet med strålskyddslagen, miljöbalken och ansvariga myndigheters rekommendationer.

Myndigheterna rekommenderar följande, under förutsättning att det kan genomföras till rimliga kostnader:

- Sträva efter att utforma eller placera nya kraftledningar och andra elektriska anläggningar så att exponering för magnetfält begränsas.
- Undvik att placera nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält.
- Sträva efter att begränsa fält som starkt avviker från vad som kan anses normalt i hem, skolor, förskolor respektive aktuella arbetsmiljöer.

Därmed finns inga fasta avstånd för hur nära byggnader tillåts med hänsyn till magnetfält. Vid byggnation av bostäder eller skolor invid kraftledningar bör kommunen ändå ta hänsyn som motsvarar den hänsyn som SVK tar, framförallt genom placering av byggnader.

Mer information om magnetfält och vilka avstånd som bör hållas mellan kraftledningar och bebyggelse finns på SVK:s och Boverkets webbplatser:

- Magnetfält | Svenska kraftnät
- Elsäkerhet och hälsa - PBL kunskapsbanken – Boverket

Samråd

Av planbeskrivningen framgår att samråd med SVK ska ske när åtgärder planeras inom 500 meter från transmissionsnätetsledningar och -stationer. Mer information om hur samråd med SVK går till finns på vår webbplats: Samhällsplanering | Svenska kraftnät.

Svenska kraftnät vill uppmärksamma kommunen om att vid remittering till SVK önskar vi fullständigt material. Vi ser gärna att relevant lägesbunden data i form av shape-filer skickas till oss med information om vilket koordinatsystem de är skapade i. Samråd skickas till: registrator@svk.se, alternativt till: Svenska kraftnät, Box 1200, 172 24 Sundbyberg.

Övriga synpunkter

Svenska kraftnät uppmärksammar att det på s. 149 i planbeskrivningen anges att stamnätet omfattas av riksintresset för elektromagnetiska fält. Detta behöver korrigeras då befintliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el omfattas av riksintresse för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, enligt 3 kap. 9 § miljöbalken.

Svenska kraftnät uppmärksammar att riksintresset för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, redovisas på två ställen i planbeskrivningen; i figur 39 och figur 29. I figur 29 behöver befintliga stationer läggas till i bilden då även dessa omfattas av riksintresse. Figur 39 bör tas bort då denna rubriceras "Riksintresse stamnät" men även omfattar regionnätet.

Kommentar:

Krokoms kommun tackar för yttrandet. Översiktsplanen kompletteras med förtydligande gällande befintliga anläggningar inom kommunen, korrigering av kartor i enlighet med synpunkter, samt ett nytt stycke om elsäkerhet.

Övriga inkomna synpunkter

Översiktsplaneprocessen

Privatperson

Ja, översiktsplanen är ett strategiskt dokument för Krokoms kommun fram till 2050. Det är avgörande att planen tydligt anger att landsbygden och dess verksamheter som jordbruk och hästhållning ska skyddas och ges utrymme att utvecklas. Exploatering får inte ske på bekostnad av åkermark, befintliga näringsverksamheter eller biologisk mångfald. Detta är i linje med Miljöbalken 3 kap. 4 § (skydd av jordbruksmark) och 1 kap. 9 § (hänsyn till biologisk mångfald). Jag vill framhålla att kommunen, när den agerar som exploatör, måste följa samma regler och principer som privata aktörer. Kommunen kan inte åberopa sin roll som myndighet eller ägare för att kringgå gällande lagstiftning, riktlinjer eller tidigare översiktsplaner. Detta gäller särskilt skydd av jordbruksmark, landsbygdsverksamheter, biologisk mångfald och öppna landskap. Planen bör tydligt klargöra att exploatering ska ske i enlighet med både gällande plan- och bygglagstiftning (PBL) och miljöbalkens bestämmelser, oavsett om exploatören är privat eller kommunal. Planen bör också säkerställa att riktlinjerna för landsbygdsutveckling inte strider mot äldre översiktsplaners intentioner att bevara levande landsbygd och öppna landskap.

Kommentar:

När en kommun agerar som exploatör är den bunden av samma lagar, principer och prövningsgrunder som privata aktörer. Kommunen kan inte åberopa sin roll som myndighet eller markägare för att frångå gällande lagstiftning, rättsprinciper eller tidigare antagna planer såsom översiktsplaner. Kommunen saknar dessutom särskilda tvångsmedel som exempelvis expropriationsrätt i exploateringsrollen, vilket ytterligare understryker att den måste agera enligt samma regelverk som andra markaktörer.

De äldre översiktsplaner, som antagits före den 1 januari 2004, som tillämpats inom kommunen har i enlighet med ändringen i PBL 3 kap. 1 april 2020 upphört att gälla efter utgången av 2025. Även om översiktsplanen aktualitetsprövats efter 1 januari 2004 så kommer den att upphöra att gälla. Detta gäller även ändringar för en viss del av kommunens yta som har antagits före 1 januari 2004, men som senare har kopplats till en plan som antagits efter 1 januari 2004. Dessa områdesplaner har tagits i beaktning vid revideringen av översiktsplanen och även behovet har identifierats i ett första skede att vissa delar av kommunen behöver kompletteras med nya områdesbestämmelser eller fördjupade översiktsplaner. Detta bland annat i syfte att bevara levande landsbygd och landskapsbilder samt viktiga kulturmiljöer inom kommunen.

Privatperson

Översiktsplanen präglas av en tydlig centraliseringstendens, där landsbygdsområdena i stor utsträckning lämnas åt sitt eget öde. Planens extrema fokus på de sydöstra delarna av kommunen leder till en snedfördelning av resurser, investeringar och utvecklingsinsatser. Genom att i Översiktsplanen systematiskt prioritera Östersundsnära och dess nära landsbygd – etablerar kommunen en strukturell obalans som riskerar att fördjupa redan befintliga motsättningar i kommunen.

Redan i dag är många landsbygdsbor nettobidragsgivare till centralortens investeringar och service och känslan av att betala för andras utveckling utan att själva få något tillbaka är påtaglig.

Dessutom är formuleringarna sådana i ÖP att även där det på landsbygden skett en starkt tillväxt senaste åren med kraftig inflyttning, som i Alsen och Offerdal - så påstår skribenterna av ÖP att detta utgör ett undantag och att det därmed inte ska läggas någon större vikt vid detta.

När ÖP så tydligt förstärker denna obalans skapas grogrund för djup misstro mot kommunen som helhet. Det är inte svårt att förutse att invånare i de konsekvent nedprioriterade delarna av kommunen kommer att börja ifrågasätta varför de ska tillhöra en kommun som inte investerar eller har visioner om deras framtid. Om utvecklingen fortsätter i denna riktning riskerar kommunen att möta växande krav på ökad självständighet och det skapar ökad splittring mellan områdena.

Detta är inte ett hot – det är en konsekvensanalys. En kommun som medvetet delar upp sina invånare i prioriterade och oprioriterade områden bygger in långsiktiga konflikter. För att vända utvecklingen och bevara tilliten krävs att även landsbygdsorterna ges de investeringar i service och infrastruktur som behövs för att fortsätta vara attraktiva och växande delar av kommunen.

Enligt ÖP ska satsningar ske på föreningar i Krokoms, Ås, Dvårsätt och Näliden som ska ges kommunalt stöd för utveckling av idrottsanläggningar, medan föreningar på landsbygden förväntas ansvara för drift och utveckling på egen hand. Detta skapar ojämlika förutsättningar och strider mot den kommunala likställighetsprincipen. Det centralistiska synsättet är politisk viljeinriktning och hela planen bör därför omarbetas så att den omfattar hela Krokoms kommun och förhållningssättet ska vara neutralt, där varje bygds styrka ses som en byggsten för gemensam utveckling.

Den uttalade viljan till centralisering av bostäder och service speglar en politisk inriktning som inte hör hemma i en Översiktsplan för Krokoms kommun. Många av våra medborgare vill se en decentralisering – att verksamheter flyttas ut från centralorten, att begreppet centralort tas bort och att ersättningar till föreningar och idrott fördelas lika över hela kommunen.

Begreppet "Östersundsnära" är dessutom missvisande, då Östersund inte ligger inom vår kommun. Planen bör spegla vår kommuns egna förutsättningar och identitet. Om geografiska begrepp av detta slag ska användas bör motsvarande logik tillämpas även på andra delar av kommunen – exempelvis "Norgenära" eller "Årenära". Om Krokoms nu ska vara en kommun som inte tror på sig själv utan måste förklara att styrkorna för tillväxt ligger utanför kommungränsen.

Därtill saknas ett framtidsperspektiv som beaktar utvecklingen inom AI, digitalisering och förändrade arbetsmönster. Planen utgår fortfarande från ett föråldrat synsätt där människor pendlar dagligen till fysiska arbetsplatser. Det speglar inte den verklighet som växer fram, där distansarbete och ny teknik omformar arbetsliv och boende.

Sammantaget framstår översiktsplanen som visionslös, delvis föråldrad i sitt synsätt och otillräckligt anpassad till framtidens utmaningar, avsaknad av konsekvensanalyser och evidensbaserad vetenskap. Översiktsplanen i sin nuvarande form uppfattas mer som en politisk viljeinriktning än ett planeringsverktyg för en framtida hållbar tillväxt och utveckling

av hela kommunen. Kommunens planering bör utgå från jämlika utvecklingsmöjligheter för hela kommunen, utifrån våra gemensamma förutsättningar och ta fasta på utveckling i hela kommunen och ta fasta på vår kommuns egen identitet.

Synpunkter på processen

Planen redovisar en process där politiker från samtliga partier bjudits in att delta genom möten och skriftliga yttranden, vilket har genomförts. Men alla partiers synpunkter och engagemang redovisas inte. Det är därför oklart vilka partier eller vilket parti som utgjort grunden för slutsatserna i förslaget till Översiktsplan.

Det är tydligt att flera partiers inspel, däribland våra, inte har återgivits eller påverkat innehållet. Avsaknaden av redovisning av processens olika ståndpunkter och förslag innebär att processen inte kan betraktas som fullt ut demokratisk eller transparent.

Översiktsplanen visar engagemang och ambition men präglas av centralisering, brist på framtidsperspektiv och avsaknad av likvärdig syn på hela kommunen. Planen bör revideras för att bättre spegla Krokoms egna styrkor, framtidens förutsättningar och ett jämlikt förhållningssätt till alla invånare – oavsett var i kommunen de bor. Dessutom bör alla politiska ställningstaganden tas bort eller ha en källhänvisning till vilket parti det är som vill detta. Så som Översiktsplanen är formulerad nu uppfattas den mer som en politiskt viljeinriktning (dock utan hänvisning till parti) än som ett framtida planeringsverktyg för utveckling av hela Krokoms kommun. Bilagor NVI från Sweco och Landskapsbildsanalys från Sweco bör utgå från Översiktsplanen då NVI genomförs vid varje byggprojekt och landskapsbildsanalysen inte täcker in alla risker som en industrialisering med vindkraft medför. MKB kan kortas ned väsentligt, behåll således informationen om riksintressen.

Det finns också positiva inslag i översiktsplanen:

- Att LIS-områden äntligen pekas ut generöst i hela kommunen, vilket gynnar inflyttning och tillväxt samt möjliggör nybyggnation av bostäder i hela kommunen.
- Att Änge skola planeras för totalrenovering eller nybyggnation, dock bör det tilläggas att det är en F-9-skola i Änge.
- Att Nyhedens högstadieskola ska renoveras eller ersättas med en ny.
- Att Hällebo och Solbacka ska renoveras, vilket säkrar framtida service för äldreboenden.

Kommentar:

Kommunen noterar synpunkterna om upplevd centralisering och brist på balans mellan kommundelar. Översiktsplan 2050 är ett strategiskt dokument som ska ange långsiktiga utvecklingsprinciper och utgår från kommunens tillväxtmål, befolkningsutveckling och de faktiska planeringsförutsättningarna i olika delar av kommunen. Planen gör tydligt att hela kommunen ska ges långsiktiga förutsättningar att utvecklas, men att investeringar och planberedskap behöver prioriteras i områden där befolkningstryck, infrastruktur och serviceunderlag är som störst, i enlighet med plan- och bygglagen och kommunens ekonomiska ramar.

Landsbygden lyfts i planen som en central del av kommunens identitet och som en viktig del av framtida utveckling. Detta framgår bland annat genom att serviceorter och utvecklingsorter på landsbygden pekas ut, liksom att planens riktlinjer betonar vikten av att stärka service, närrecreation, digital infrastruktur och boendemiljöer i flera

landsbygdsområden. De geografiska begreppen "stadsnära tätort", "stadsnära landsbygd" och "landsbygd" används för att beskriva olika funktionella områden inte för att värdera dem, utan för att tydliggöra skillnader i förutsättningar och planeringsbehov för att kunna arbeta med olika typer av strategier och verktyg inom olika delar av kommunen.

Förtydliganden har gjorts gällande verktygen för landsbygdsutveckling under *Utvecklingsinriktningen*. Ytterligare förtydliganden har gjorts gällande bebyggelsesambanden utifrån inte bara Östersund, utan även Norge, Åre och Strömsund. Men de större sambanden i förhållande till arbetstillfällen, handel och bostadsberedskap har en koppling i större utsträckning till Östersund som enda stad inom regionen i förhållande till resterande noder. Detta betyder dock inte att bebyggelsesambanden till Åre, Norge och Strömsund reduceras i något avseende, men översiktsplanen utgår från detta efter den framtagna utvecklingsinriktningen i samband med politikerna och referensgrupper.

Synpunkterna kring skolstruktur, föreningsbidrag och resursfördelning rör drift- och verksamhetsfrågor som inte regleras av översiktsplanen. Översiktsplanen hanterar endast offentlig service på strategisk nivå, medan frågor om kommersiell service och föreningsstöd behandlas i kommunens serviceprogram och andra styrdokument.

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen. Den ska spegla den politiska majoritetens uppfattning och beslutas av kommunfullmäktige. Översiktsplanen är inte bindande men ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Den är därmed ett viktigt politiskt måldokument och kommer därmed att innehålla ställningstaganden som är fastställda med hänsyn till politiska beslut, medborgarsynpunkter och en politiskt majoritet i respektive sakfråga. Översiktsplanen aktualitetsprövas vid varje ny mandatperiod, är det planeringsförutsättningar som en potentiellt ny majoritet anser behöver ändras för att tydliggöra kommunens helhetsvision fram till 2050, så utförs det genom planeringsstrategin. Vad gäller processen har samtliga partier bjudits in att delta via referensgrupper och skriftliga inspel. Översiktsplanen redovisar den samlade strategiska inriktningen och är inte avsedd att beskriva eller återge enskilda partiets ståndpunkter.

Två privatpersoner

Det nu lämnade förslaget är alldeles för allmänt hållet. Det saknas klara ställningstaganden vad avser t.ex. lokalisering av mera omfattande ny bebyggelse utanför nu befintliga byar/tätorter och hur god samhällsservice

(förskola, skola, omsorg) för alla ska kunna upprätthållas på sikt. Bland de faktorer som borde beaktas i en översiktsplan för att sträva mot "bra skolor" kan framhållas bl.a. tillgång till behörig personal och rimliga reseavstånd för barnen. Det har i media nyligen talats om problem i Östersunds kommun med att få behöriga lärare

Kommentar:

Översiktsplan 2050 är ett strategiskt dokument och redovisar därför övergripande principer för mark- och vattenanvändning, där ny bebyggelse i första hand ska tillkomma i anslutning till befintlig struktur och i de utpekade service- och utvecklingsorterna, vilket framgår i planens utvecklingsinriktning och markanvändningsavsnitt. För att kunna peka ut mer omfattande ny bebyggelse i samtliga byar eller orter i hela kommunen resulterar inte i

samma konkretiserade utvecklingsinriktning. Detta betyder dock inte att investeringar inte kommer att ske på landsbygden likaså, men det kommer att ske med prioritet till serviceorter och de bebyggelsesamband som finns i förhållande till dess närhet. Med mer blandade investeringar för bland annat skol- och idrottslokaler, VA-åtgärder och lokalförsörjning utöver bostäder.

Frågor om skolorganisation, bemanning, drift och exakta nivåer av offentlig service hanteras i separata processer och styrs inte av översiktsplanen. Planen lyfter dock vikten av långsiktigt hållbara orter, rimliga avstånd till service och riktade investeringar som utgår från befolkningsunderlag, ekonomiska ramar och kommunens tillväxtmål. Översiktsplanen har därmed inte till uppgift att reglera detaljer som lärarbehörighet eller specifika verksamhetsmodeller, men anger en övergripande inriktning som stöd för framtida beslut.

Privatperson

Ökad känsla av delaktighet ger förbättrad demokrati och levande landsbygd. Ta vara på oss engagerade samhällsmedborgare. Våra byar bidrar mycket till kommunens tillväxt. Ge lite tillbaka.

Kommentar:

För att ta fram översiktsplanen har bland annat 7 samrådsmöten utförts på 7 olika orter från klockan 10-19 där tjänstepersoner och även politiker funnits på plats för att erhålla synpunkter och skapa trygga dialoger för medborgare att yttra sig gällande kommunens behov, utvecklingspotential och lokala förutsättningar. Lokalt engagemang och lokalkännedom uppmuntras och har även fastställts i vissa ställningstaganden som exempelvis utpekande av fler LIS-områden att kommunen är positivt inställd till lokal kännedom och synpunkter från medborgare.

Privatperson

Översiktsplanens giltighet

Enligt kommunens uppgifter gäller att fördjupade översiktsplaner har företräde framför den kommunövergripande översiktsplanen. Detta behöver tydliggöras i handlingarna, så att det inte råder oklarhet om vad som faktiskt gäller.

Delegationer

Förtroendevalda uttalar att översiktsplaner och fördjupade översiktsplaner inte är juridiskt bindande. När detta är den första synpunkten man får om planerna riskerar det att underminera tilliten till processen och till planernas betydelse.

Genom delegationer fattar kommunen dessutom beslut i strid med översiktsplanerna. Delegation ska inte användas för att fatta beslut som går emot kommunens mål och riktlinjer. Eftersom översiktsplanen är en central styrande handling bör beslut i strid med den inte kunna fattas på delegation. Det finns därför skäl att ifrågasätta om delegationsbeslut fattas i enlighet med gällande regler och intentioner. Jag anser att delegationer missbrukas och att detta måste ses över. På detta sätt riskerar översiktsplanen att bli en papperstiger.

Kommentar:

I enlighet med plan- och bygglagens systematik gäller att fördjupade översiktsplaner utgör en del av kommunens samlade översiktsplanering och har företräde inom sina geografiska

avgränsningar. I en fördjupad översiktsplan tar kommunen fram mer detaljerade riktlinjer för ett specifikt område än vad den ordinarie översiktsplanen tar upp, men precis som med en översiktsplan är en fördjupad översiktsplan inte juridiskt bindande.

Översiktsplanen är, i likhet med alla översiktsplaner i Sverige, vägledande för beslut om mark- och vattenanvändning. Detta följer av lagstiftningen och innebär inte att planens betydelse undermineras, utan att den ska ge strategisk inriktning och stöd för efterföljande beslut. Delegationsordningen reglerar vilka beslut som får fattas på delegation, men kan inte skapa bindande verkan utöver vad lagstiftningen medger. Beslut som strider mot översiktsplanens riktlinjer ska alltid föregås av saklig prövning och bedömning.

Privatperson

Ta ett omtag om översiktsplanen. Det är inte modernt framåtsyftande att den inleds med bostäder och inflyttning. Kommunen behöver i översiktsplanen ta sikte på de större frågorna som vi som samhälle tyvärr behöver anpassa oss från: Global osäkerhet, klimatförändringar och en minskande och åldrande befolkning. Hur tar vi i Krokoms kommun oss an dessa utmaningar på ett realistiskt, strategisk och ansvarsfullt sätt som vi kan se våra barn i ögonen och känna stolthet över? Om vi gör rätt nu kan detta vändas till en fördel som stärker attraktiviteten i kommunen. Översiktsplanen bör enligt min mening utgå från att det är osannolikt att vi kommer att bli så många fler i kommunen (Sverige växer inte) och att det är livsviktigt för våra barn att öka vår självförsörjning.

Privatperson

Översiktsplanen är så luddigt utformat så den bör göras om så så den fungerar som det styrdokument det ska vara.

Kommentar:

Översiktsplanen är ett strategiskt och vägledande dokument enligt plan- och bygglagen, och ska ange långsiktiga principer för mark- och vattenanvändning snarare än detaljerade regler eller juridiskt bindande ställningstaganden. Planen kompletteras av andra styrdokument, såsom fördjupade översiktsplaner, serviceprogram, bostadsförsörjningsprogram och tematiska tillägg, som tillsammans utgör kommunens samlade planeringsunderlag som har en högre detaljeringsnivå samt riktlinjer för vissa områden eller exakt utförande.

Planens utvecklingsinriktning, markanvändningskarta och ställningstaganden ska endast tydliggöra kommunens övergripande prioriteringar och vägledning för kommande planering. Syftet är därmed inte att detaljbestämma samtliga områden i hela kommunen, detta kommer i senare faser som olika planprocesser i form av planprogram eller detaljplaner.

158 privatpersoner

De tjänstepersoner som är anlitate för att bland annat ta fram förslag till ÖP måste få göra det. På samrådsmöten har det framgått att det är politiska ställningstaganden som med avsikt inneburit luddiga formuleringar och otydliga mål. Det frångår syftet med en översiktsplan enligt Plan- och bygglagen och Boverket (se till exempel <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/oversiktsplan/oversiktsplanen/> och filmen "Redovisa tydliga ställningstaganden"). Nuvarande arbetssätt är ett hot mot både våra levnadsvillkor och förutsättningar för utveckling, samt mot vår demokrati.

- Förslaget saknar referenser och källhänvisningar, vilket blir ett problem framförallt vid faktpåståenden. Utan källor är det svårt att granska förslaget och det undergräver ÖPs trovärdighet som demokratiskt och långsiktigt styrdokument. Påståenden i förslaget saknar i vissa fall tydliga siffror (till exempel gällande användandet av kollektivtrafik och "andel" av befolkningen som pendlar, samt tillväxtmål). Detta gör påståendena otillförlitliga och obegripliga. Lägg till källor och förtydliga var fakta och påståenden kommer ifrån.

- Faktagranska förslaget. Till exempel:

- Förslaget påstår att E14 genomkorsar kommunen, men verkligheten är att E14 tangerar kommunens södra delar (en sträcka på cirka 40 km till skillnad mot de närmare 130 km som kommunen kanske vill få det att låta som).

- Krokoms kommun varierar inte i storlek, vilket påstås på sida 13. Kommuners areal varierar inte över tid så länge det inte görs kommunsammanslagningar. Det är, vad vi vet, inte aktuellt i dagsläget. Krokoms kommun är en av Sveriges till ytan största kommuner, med en yta som är konstant. Gäller något annat måste det förtydligas. Såna här felsyftningar må verka oskyldiga, men när en översiktsplan på 219 sidor är fylld av den här typen av oklarheter blir det inte längre ett styrdokument som går att lita på.

- Strukturera om och korrekturläs noga. Översiktsplanen är svårläst, både för helt vanliga medborgare och för invånare som själva arbetar med liknande processer dagligen. Utöver de faktafel och svårigheter att tolka förslaget som vi angett ovan så är rubriksättning och kapitelindelning mycket svåra att förstå, bland annat då de inte ens följer samma formatering. Ytterligare ett exempel är punktlistan på sida 29. Det går inte att läsa det stycket. Dessutom upprepas mycket fakta på flera sidor, detta gör texten längre än nödvändigt, vilket innebär ytterligare svårigheter att läsa dokumentet. Skapa struktur så att ÖP blir läsbar och begriplig.

Avslutningsvis vill vi understryka att vi finns här. Vi bor på helt olika platser, lever olika liv och verkar med helt olika saker, men vi har en sak gemensamt och det är att vi tror på en framtid i Krokoms kommun. Vi tror på våra byar, oavsett storlek. Vi tror på våra grannar, och vill att de ska bli fler. Vi tror på och engagerar oss i våra föreningar. Vi tror på våra företag, och önskar dem stöttning och framgång. Vi tror på vår natur, som källa till bland annat mat, träprodukter, rekreation och turismupplevelser, och som livgivande ekosystem. Vi tror på vår plats. Det borde kommunen (och våra folkvalda politiker) också göra.

Kommentar:

Kommunen noterar synpunkterna om behovet av tydligare formuleringar, källhänvisningar och stärkt struktur i översiktsplanen. Källa för tillväxtmålet står specificerat under *Tillväxtmål* och i förhållande till antal ut- och inpendling så är det underlag från SCB som nyttjats under interna workshoptillfällen. Översiktsplanen är ett strategiskt dokument enligt plan- och bygglagen och ska ange övergripande inriktningar för mark- och vattenanvändning, inte detaljerade eller juridiskt bindande regler. Flera av de frågor som lyfts, såsom drift- och verksamhetsbedömningar hanteras tydligare i separata styrdokument och tematiska utredningar som kompletterar den kommunövergripande översiktsplanen.

I det fortsatta arbetet med granskningshandlingen kommer kommunen att se över språk, struktur och konsekvent kapitelindelning för att förbättra läsbarhet och tydlighet. Arbetet med att kvalitetssäkra och uppdatera kunskapsunderlag pågår parallellt, exempelvis

avseende naturvärden, vattenskydd, rekreationsmiljöer och statistiska underlag. De faktiska geografiska och funktionella beskrivningarna kommer att förtydligas där så behövs.

Synpunkten om demokratiska processer och tjänstepersonernas roll tas till vara; översiktsplanen bygger på en kombination av politiskt beslutad inriktning och tjänsteorganisationens fackkompetens, vilket även framgår av planprocessens beskrivning. Vidare delar kommunen synpunkterna gällande framtiden i Krokoms. Planen avser att konkretisera utvecklingen inom hela kommunen och även ta del av lokal kännedom. För att ta fram översiktsplanen har bland annat 7 samrådsmöten utförts på 7 olika orter från klockan 10-19 där tjänstepersoner och även politiker funnits på plats för att erhålla synpunkter och skapa trygga dialoger för medborgare att yttra sig gällande kommunens behov, utvecklingspotential och lokala förutsättningar. Lokalt engagemang och lokalkännedom uppmuntras och har även fastställts i vissa ställningstaganden som exempelvis utpekande av fler LIS-områden att kommunen är positivt inställd till lokal kännedom och synpunkter från medborgare. Synpunkterna beaktas i det fortsatta arbetet.

Generella synpunkter

Översiktsplanens utformning

Privatperson

Övergripande intrycket av planen är att den omfattar många sidor, många upprepningar, flera motsägelser och tyvärr en väldigt otydlig struktur samt flera stavfel. Formateringen byter hela tiden och gör det svårt att hålla koll på var i texten man befinner sig när dessutom flera stycken med samma eller liknande innehåll dyker upp på flera ställen. I texten saknas det hänvisningar till figurer och kartor som gör det svårt att förstå vilka texter som hör ihop med vilka kartor. Det saknas norrpilar och skalstockar i flera av kartbilderna.

Mina förslag:

- Korrekturläs hela översiktsplanen
- Skriv om styckena som motsäger varandra
- Inför en enhetlig formatering för rubrikerna och brödtexten
- Inför numrering av kapitlen och stycken med flera undernivåer
- Inför sidhuvud som innehåller kapitlet/stycket man befinner sig i, dvs olika sidhuvud för varje sida
- Inför norrpilar och skalstockar i meter/km (miles är helt irrelevant i sammanhanget) på kartbilderna samt inför hänvisningar i texten vilken karta som tillhör stycket
- Skriv ut bilagorna i innehållsförteckningen
- Ha samma formateringar, textstilar och struktur i alla dokument som kommunen tar fram

Jag upplever att nivån på texten varierar mycket mellan styckena, ibland är det för detaljerad, ibland för övergripande. Genomgående tycker jag att det är för mycket floskler och för lite konkreta planer och åtgärder.

Ni har med idéer för några områden av Krokoms kommun. De områdena som inte finns listade har ofta inte heller detaljplaner, översiktsplanen är den enda planen som kommunen har för dessa områden. Ska jag förstå det som att kommunen inte har några planer alls för dessa områden? Tråkigt isåfall.

Några tankar kring texten i Översiktsplanen mer i detalj.

- Sida 13: "Krokoms är en kommun med varierande storlek" står det under geografier och miljöer. Jag förstår inte hur en kommun kan vara varierande i sin storlek, vilket avser antal kvadratkilometer (antar jag).

- Sida 13: Krokoms kommun borde ta sig en funderare över om man verkligen kan bidra till ett sånt extremt tillväxtmål som regionen har ställt upp. Jag ifrågasätter detta starkt. Tittar man på tabell 3 på sida 16 blir det tydligt att Krokoms tillväxtmål är helt utanför det rimliga. Jag skulle uppskatta att kommunen siktar in sig mer på oss som redan bor här och förbättrar för den befintliga befolkningen.

- På flera ställen i ÖP tar ni upp viktigheten om fungerande utbyggd kollektivtrafik, telefoni samt vägar. I praktiken har det hittills dock varit så att kommunen ofta har skyltat ifrån sig ansvaret och inte varit villig att företräda kommuninvånarna som har påvisat problem eller missförhållanden med infrastrukturen gentemot den organisation som ansvarar. Om ni från och med nu ska kämpa för bättre mobiltäckning, bättre vägar och utökad kollektivtrafik är allting i sin ordning. Om ni tänker fortsätta jobba som hittills tycker jag att ni för ärlighetens skull stryker alla dessa floskler om bra/förbättrad infrastruktur.

- Genomgående i dokumentet pratar ni om "Östersunds tätort" när det handlar om Södra Ås. Jag förstår inte det. Det är Krokoms kommun ni företräder! Kalla det för Södra Ås med en liten hänvisning till att det ligger nära Östersund.

- Sida 30: figur 3 är väldigt otydlig – vad är vad? Legendan är ofullständig (alternativt ska inte alla lager vara med på just den här kartan) och jag förstår inte kopplingen till texten. (Sen undrar jag varför Närorten har en större symbol än Serviceorten.)

- Sida 33: Det är svårt att förstå vilka områden som tillhör vilken rubrik. Går det att lista upp dem? Dessutom tycker jag att "pågående områden" är svår begripligt. Menar ni "befintliga områden"? Skriv det då.

- Sida 35: även figur 5 är otydlig. Kanske går det att dela upp kommunen i två delar för just kartbilderna? Samma innehåll men större bilder så att det går att se något? Alternativt lägga legendan under bilden så att man får mer utrymme för själva kartbilden.

- Sida 37 och framåt om Ås: Markera jordbruksområdena sydväst om E14 och Åskorset som Jordbruk och inte som Närrekreationsområde. Då blir det tydligt att här odlas det mat – här kan du inte gå, rida, cykla. För att skydda jordbruksmarken och ge jordbrukarna säkerhet att även i framtiden kunna odla på denna mark.

- Sida 64: En hänvisning till sekelskiftet blir lite fel när man menar sekelskiftet från

1800- till 1900-tal. Då behöver man skriva ut det. Annars kan syftningen tolkas som 1900- till 2000-tal. Och lite längre än så har Änge ändå funnits.

- Sida 64 och framåt om Änge: Jag saknar ett stycke om Änges skola och idrotts- samt simhall. Det finns med i Genomförandeplanen och jag skulle vilja se det även i ÖP.

- Sida 66: Det måste vara länge sen ni var i Kaxås. Inom 200 m från korsningen ryms kanske det gamla Kaxås men numera är det väldigt mycket större. Jag föreslår att ta bort den meningen.

- Sida 77: Jag skulle önska att Krokoms kommun värnar om Vektorätten ang. vindkraften, oavsett om man nyttjar den sen eller inte.

- Sida 80: Kan ni i stycket om Strandskydd ta med en hänvisning till nästa stora kapitel som handlar om LIS?
- Sida 89: Vad har figur 7 och 8 med LIS att göra?
- Sida 90: De fem LIS-områdena som infördes sen förra ÖP skulle jag gärna vilja se på kartbilder också. Svårt att identifiera dessa på översiktskartorna.
- Sida 120: Sápmi stavas Sápmi och inte Sapmí. (Jag blir lite förskräckt här...)
- Sida 121: Läs igenom första meningen under tredje punkten under Riktlinjer och fundera på om den är fullständig. Jag tycker inte det och ser gärna att ni kompletterar den med de ord som fattas.
- Sida 121/122: "Rennäringsanalys ska genomföras i de fall kommunen bedömer det finns ett behov..." – Lägg gärna till att analyser även ska genomföras om berörd sameby bedömer att det finns ett behov.
- Sida 129: I min värld motsäger sig punkt 1 och punkt 2. Varför finns punkt 2 med om punkt 1 säger att all fiskodling ska vara landbaserad? Ta bort punkt 2 eller förtydliga varför och hur den skiljer sig från första punkten. Gäller även punkten om kassodling på sida 174.
- Sida 130 (och kanske på flera ställen): MSB heter numera MCF, som ni även har skrivit på flera ställen. Gör en sökning i dokumentet och byt ut MSB till MCF.
- Sida 134 och följande: Jag saknar genomgående barnperspektivet i dessa stycken. Hur kan det vara hållbart och främja folkhälsan och klimatet att stänga (för)skolor så att små barn behöver åka långa sträckor till en annan (för)skola? Ta med barnens perspektiv i planen.
- Sida 143: Under Riktlinjer om Vindkraftsindustri: det som står stämmer ju, det har dock inget med buller att göra. Jag föreslår att ni ändå skriver hur buller från vindkraft påverkar människor och människors hälsa.
- Sida 144: Bara som ett påpekande under rubriken Frisk luft: Även elbilar (som man kan få intrycket av är universallösningen på flera problem) kommer ha dubbdäck och kommer bidra till partiklar i luften.
- Sida 144: Under riktlinjer – Lägg gärna till att även av kommunen upphandlade tjänster ska vara "näroproducerade" för att minska koldioxidutsläppet. Det främjar dessutom de lokala företagarna som bor i kommunen och bidrar med sina skattepengar – win-win!
- Sida 150 och framåt om Trafikförutsättningar: Många nyinflyttade kommuninvånare kommer från stora städer söderut och är vana att använda kollektivtrafiken – bara den fungerar! Så där behövs ingen beteendeförändring utan där behövs en kollektivtrafik som möter de beteenden som redan är invanda.
- Några konkreta förslag till "Goda resmöjligheter för alla":
  - o Inför gratis P&R (park&ride) parkeringsplatser med motorvärmestolpar vid strategiska busshållplatser, t ex Kaxås.
  - o Bygg gratis toaletter vid strategiska busshållplatser, resvägarna kan vara långa. (Även busschaufförerna kan behöva dessa!)
  - o Ha en dialog med SJ så att de fortsätter att stanna med sina tåg i Krokoms. Framförallt på nattåget har Krokoms som stopp försvunnit allt oftare.

- Sida 167: Jag föreslår en omstrukturering av stycket så att det börjar med meningen "Krokoms kommun är samisk förvaltningskommun...". Det är viktigt!
- Sida 170: Jag hoppas verkligen att ni hittar vägar att jobba för en bättre mobiltäckning. Hittills har kommunen tagit den enkla vägen ut och hänvisat till att det inte är kommunens ansvar. Bedrövligt. Det behövs verkligen bättre täckning på många ställen.
- Sida 173: Tredje punkten under Riktlinjer: "hindra att [...] inte försämrats" – jag hoppas ni vill säga något annat.
- Sida 174: Är Långan och Mjälaviken verkligen grundvattenmagasin? Utan att vara insatt så låter dessa två som ytvattentäkter.
- Sida 174: Finns det bara tre stycken grund- och ytvattentäkter i kommunen? Det måste finnas fler.
- Sida 178: Första gången barnperspektivet dyker upp i texten! Under föreningslivet. Jag önskar att det dyker upp på flera ställen – trafiksäkerhet, folkhälsa, mm. Flera av punkterna under Riktlinjer har i mina ögon inget med "Föreningsliv" att göra. Flytta de till rubriker där de passar bättre.
- Sida 183: Jag skulle vilja se siffror för barnafödande i Krokoms kommun här. Hur denna siffra ser ut för Sverige i stort är för kommunens ÖP helt oväsentligt.
- Sida 184/185: Jag saknar stycken om Änge skola, ny idrottshall i Änge, ny simhall i Änge. Komplettera gärna.

Mina tankar kring dokumentet Landskapsbildsanalys.

- Varför litar inte figur 1 och 7 med figur 3? Fjällregionen är mycket större och mer rimlig i figur 3. Jag skulle önska att ni använder regionindelningen från figur 3 även i figur 1 och 7.

Kommentar:

Översiktsplanen är ett strategiskt och vägledande dokument enligt plan- och bygglagen, och ska ange långsiktiga principer för mark- och vattenanvändning snarare än detaljerade regler eller juridiskt bindande ställningstaganden. Planen kompletteras av andra styrdokument, såsom fördjupade översiktsplaner, serviceprogram, bostadsförsörjningsprogram och tematiska tillägg, som tillsammans utgör kommunens samlade planeringsunderlag som har en högre detaljeringsnivå samt riktlinjer för vissa områden eller exakt utförande. Planens utvecklingsinriktning, markanvändningskarta och ställningstaganden ska endast tydliggöra kommunens övergripande prioriteringar och vägledning för kommande planering. Syftet är därmed inte att detaljbestämma samtliga områden i hela kommunen, detta kommer i senare faser som olika planprocesser i form av planprogram eller detaljplaner.

Planens mark- och vattenanvändning är uppdelad i olika områdesindelningar för hela kommunen under *Ändrade områden*. De riktlinjer som upprättas omfattas för hela respektive områdesindelning, även om vissa service- eller utvecklingsorter lyfts särskilt ut bebyggelsesambandet i utvecklingsinriktningen. Detta har förtydligats till granskningsversionen.

Pågående områden är redan beskrivna som befintliga bebyggda områden i samrådsversionen. I övrigt är samtliga gränsdragningar schematiska och ungefärliga, inga gränser är fastställda. De tydligare markindelningarna för exempelvis Ås är redan upprättade i *Fördjupad översiktsplan över Åsbygden*. Gällande barnperspektivet så är det redan påpekat

under *Föreningsliv* för ställningstaganden för planeringsprocessen och relevansen att ha det i beaktning under hela arbetsgången samt tillägg har gjorts i förhållande till den nya socialtjänstlagen och under riktlinjer för Närrekreation och gröna ytor. Vidare står det redan under Hållbarhetsdelen under *Miljömål* de antagna miljömålen år 2013 inom kommunen där "Kommunen ska, i mesta möjliga mån, indirekt påverka miljön. I första hand ska om möjligt närproducerade produkter, främst livsmedel, prioriteras. Köp av varor som produceras på ett miljömässigt och socialt hållbart sätt ska eftersträvas." Detta för att minska koldioxidutsläppet.

I det fortsatta arbetet med granskningshandlingen kommer kommunen att se över språk, struktur och konsekvent kapitelindelning för att förbättra läsbarhet och tydlighet. Kartorna kommer även att förbättras och förtydligas. I övrigt har Östersunds tätort bytt benämning till Stadsnära tätort.

Privatperson

- Delar inledande text s31 kunde hellre tillfogas texten s12. Texten på S 12 om Beskrivning Krokoms skulle må bra av en liten historisk inramning/del. Det saknas för att förstå eg. kommundelar.
- Vision /målbild s13-14 är tunn. Det är svagt att varje område inleds med meningen "syftar till" istället för att formulera något kommunen vill.
- S18 hänvisar texten till datacenter och Växthus vilket är olyckligt då vi vet att det ej blir av.
- S 47. "Nya områdesbestämmelser för Kroksgård". Motsäger mig den delen av ÖP. Det finns ingen saklig grund att peka ut denna del av kulturbygden i Storsjöbygden. De värden som redovisas är måhända till stor del korrekta, men de är inte signifikanta jmf med andra byar i området. Yrkar att ett ev bevarande av byggnader i kulturlandskapet skall vara en generell skrivelse och i så fall koppla till de avvägningar som berörs i plan för Rödön.
- S 53. "Närrekreation Krokoms" motsätter mig till formulering "Vid skogsbruksåtgärder skall hänsyn tas till det rörliga friluftslivet". Det är en "skall" sats som inskränker brukande hos enskilda. Däremot kan en formulering som "dialog, eller uppmuntras" vara på sin plats. Men jag ser hellre att stycket om Närrekreation lyfts bort då det kan ingå under beskrivning S 74 då det gäller alla orter.
- S79. Krokoms kommun har ramverk och nya riktlinjer för hantering av brukningsvärd jordbruksmark under framtagande... är en text som måste korrigeras när något beslut fattas, annars jag att den måste bör utgå, då det är något som saknas.
- S140, S141. Riktlinjerna är dåligt beskrivna. Mer av en redovisning av vad vi gör. Bör utgå eller omformuleras.
- S145. "Utredning pågår" anser jag inte är en riktlinje
- S146. Riktlinjerna är dåligt beskrivna. Mer av en redovisning av vad kommunen gör. Bör utgå eller omformuleras.
- S151. Text som inte leder till riktlinjer. Eg. s153 Ska man tolka texten att vi ska bjuda på Vinterdäck? S154. Är det en aktivitetsplan som måste ingå i ÖP?
- S169. Kommunikationer leder inte till någon riktlinje.

- S176. Riktlinjer är utformad som aktiviteter. Tveksamt att det ska var så
- S182. Beskrivning av aktiviteter som pågår. Tveksamt att de är relevanta för ÖP
- S184. Beskrivning av slutförda projekt. Ej relevant i ÖP
- S185. Framtida projekt? Ska de ingå i ÖP
- S186-188 är av karaktären verksamhetsplan, ej ÖP

Jag tänker att vi ska ta fasta på boverkets medskick.

”Det är dock viktigt att sträva efter att förenkla översiktsplanen och tydligt skilja på själva planen och underlaget till den för att översiktsplanen inte ska upplevas som alltför omfattande och överlastad med information och redovisningsdokument. Annars finns det risk för att planen blir otydlig för politiker, allmänhet och de myndigheter som ska använda planen. (jämför propositionen 2009/10:170 sidan 177)”

Kommentar:

Synpunkterna är noterade och många delar tas vidare som mindre redaktionella ändringar till granskningsversionen. Generellt har planen kompletterats med tydligare beskrivningar av kommunens Vision fram till 2050 samt omformuleringar av vissa ställningstaganden för att öka tydligheten. I övrigt har Samhällsservice och Kultur och fritid komprimerats endast med tydligare riktlinjer som påverkar mark- och vattenanvändningen för översiktsplanen.

LRF Krokom

Vi utgår från att kommunen genomfört arbetet med översiktsplanen i egen regi. Det kan naturligtvis vara bra ur ett resursperspektiv, men innebär samtidigt en risk för ett perspektiv inifrån – ut, dvs från kommunhusets insida ut mot medborgarna. Ju längre från kommunhuset desto otydligare blir bilden. En annan konsekvens blir att allt skall vara med och allt lika mycket värt. Jämför gärna med Bräcke kommuns översiktsplan som har ett tydligt utifrånperspektiv och tydligt fokuserar på kommunens förutsättningar.

Genomgående saknas i dokumentet källhänvisningar såväl när det gäller fakta som politiska beslut.

Kommentar:

Arbetet med översiktsplanen har genomförts i kommunal regi för att ta tillvara på lokal kunskap och skapa en nära dialog med politiken, medborgarna och kommunens verksamheter. Kommunen har arbetat med dem, i enlighet med den demokratiska processen, folkvalda representanter för partierna från projektets start. Detta bland annat genom en politisk referensgrupp, med en representant från varje parti som deltagit i diskussioner i tidigt skede för att kunna ta fram underlaget till Översiktsplanen. Vidare har medborgarnas synpunkter tagits i beaktning under samrådsperioden genom både digitala synpunkter, samt samrådsmöten på 7 olika orter i hela kommunen genom ”öppet hus”-principen. Där tjänstemän, och politiker på slutet av dagarna, funnits på plats för att besvara frågor och kunna skapa dessa viktiga dialoger samt ta emot synpunkter på plats för att implementera detta i revideringsprocessen. Detta har bidragit med breddade perspektiv från hela kommunen.

Synpunkten om tydligare prioriteringar är värdefull och beaktas i det fortsatta arbetet. Källhänvisningar kommer att ses över, både avseende faktaunderlag och politiska beslut.

Privatperson

"Mark- och vattenanvändning Ås", sid. 189 i översiktsplanen, är generellt svår att orientera sig i och stämmer inte överens med den skrivna texten i förslaget till ny översiktsplan. Exempelvis är ett stort område i centrala Ås markerat som "pågående mångfunktionell bebyggelse" trots att det i dag är jordbruksmark. Även "pågående närreklamationsområde" är inritat på jordbruksmark. Detta gör det omöjligt att ta ställning till förslaget. Vad gäller – kartorna eller texten?

Kommentar:

De markerade områdena för "pågående mångfunktionell bebyggelse" och "pågående närreklamationsområde" avser inte att omklassificera befintlig jordbruksmark, och den aktuella kartbilden är länkade underlag från bland annat Jordbruksverket och SCB. De utritade gränserna i kartan är schematiska och ungefärliga, inga gränser är fastställda utan detta sker vid mer detaljerade detaljplaneprocesser eller dylikt. Pågående närreklamationsområden är hämtade från *Fördjupade översiktsplan över Åsbygden* så det är det kartunderlaget som är styrande. Anledningen med pågående kartlager är för att återge en ungefärlig bild av det befintligt bebyggda samhället i orterna och utöver detta även den estimerade utbredningen av jordbruksmarken runt om, därmed ej fastställda gränser då en översiktsplan endast redovisar en översiktligt strategisk nivå för att förtydliga framtida visioner för ett visst område, i kontrast till exempelvis detaljplaneprocesser där fastighetsgränser är tydligt satta.

Torsta AB

På sidan 13 beskrivs Krokoms kommun som en kommun med varierande storlek. Torsta AB utgår från att detta är en otydlig formulering eller ett syftningsfel, och vill därför föreslå ett förtydligande. Kommuners areal varierar inte över tid, förutsatt att inga kommunsammanslagningar eller gränsjusteringar sker.

Krokoms kommun är en av Sveriges större kommuner till ytan, och denna geografiska omfattning är konstant. Det är istället befolkningstäthet, serviceutbud och funktionella samband som varierar inom kommunen och över tid.

Torsta AB anser att:

1.en ändring och förtydligande behövs för att bidra till ökad precision i beskrivningen av kommunens förutsättningar och faktiska geografi.

Torsta AB anser att en grundläggande brist i översiktsplanen är avsaknaden av tydliga källhänvisningar och redovisade underlag. Detta gäller såväl faktauppgifter som antaganden om befolkningsutveckling, näringslivets framtida behov, markanvändning och försörjningsförmåga.

I ett dokument som ska utgöra vägledning för fysisk planering under flera decennier är det nödvändigt att läsaren tydligt kan avgöra:

- vilka uppgifter som baseras på statistik,
- vilka som bygger på prognoser eller scenarier,
- vilka som är politiska ställningstaganden.

I översiktsplanen blandas dessa nivåer ofta utan att källor, metoder eller beslutsgrund redovisas. Det försvårar för remissinstanser och andra aktörer att bedöma rimlighet, träffsäkerhet och konsekvenser av planens inriktning.

Utän transparent redovisning av fakta och underlag blir det oklart vad som är planeringsmässigt nödvändigt och vad som är uttryck för önskade framtidsbilder.

Torsta AB anser att:

Målkonflikter

1. översiktsplanen behöver kompletteras med konsekventa källhänvisningar till statistik, prognoser och utredningar,
2. det behövs en tydligare åtskillnad mellan analys, antaganden och politiska mål,
3. det behövs hänvisningar till beslutade dokument när sådana används som grund.

Kommentar:

Formuleringen på sidan 13 har omformulerats, i enlighet med beskrivningen i översiktsplanens inledande kapitel. Avsikten är att beskriva kommunens varierande geografiska miljöer, inte att kommunens areal förändras över tid.

Vad gäller källhänvisningar tar kommunen till sig synpunkten. Den framtagna översiktsplanen bygger på ett omfattande underlag, bland annat SCB-statistik, regionala strategier, riksintressen och politiskt antagna dokument där eventuella hänvisningar ses över.

Bilagor

Naturskyddsföreningen Krokoms

Den bedömning som gjorts av SWECO är bristfällig och framför allt gäller detta nollalternativ. Vår bedömning är att nollalternativet inte kan vara att man inte har en översiktsplan eller att man behåller en gammal plan. Ett nollalternativ, enligt vår mening, ska spegla om man inte till exempel genomför en exploatering, inte om man inte planerar eller som i detta fall återgår till en annan äldre plan. För att kunna göra en seriös prövning av kommunens planer behöver nollalternativet belysa respektive åtgärd och om den inte genomförs. Att inte förnya ÖP verkar orimligt för att långsiktigt styra och planera och kommunicera med invånarna. Vi noterar också att Sweco gör bedömningen för flera av miljömålen att planen utgör en risk för negativ inverkan. Vår bedömning är att inget i planen tydligt leder till en positiv trend när det gäller att uppnå miljömålen. Vi vill också poängtera att kommunen naggat jordbrukslandskapet genom att låta bebyggelsen komma ut i jordbrukslandskapet och att delar av infrastrukturen tar jordbruksmark i anspråk. I likhet med Swecos slutsatser bedömer vi att det saknas underlag för att tydligt visa på jordbruksmarkens värde.

Miljömålet Storslagen fjällmiljö

Vi ser fortsatt högt tryck på fjällmiljön i form av terrängåkning och andelen fjäll som kan anses vara tysta är litet. Kommunen har inte rådighet över till exempel skogsbruket i allmänhet och skogsbruk i form av avverkning i fjällnära skog torde utgöra ett av det allvarligaste hotet mot den biologiska mångfalden i kommunen. En annan användning av marken som påverkar storslagen fjällmiljö är terrängkörning där kommunen kan vara aktiv i att säkerställa att målen inte har en fortsatt negativ trend. Vi rekommenderar kommunen att

följa rådet "uppdatera översiktsplanerna på ett ambitiöst sätt" med avseende på fjällområdet.

Begränsad klimatpåverkan

När det gäller klimatpåverkan och energianvändning delar vi inte Swecos bedömning då vi menar att persontransportfrågan är dåligt planerad och vi inte ser några möjligheter till ökat kollektivt åkande i den nuvarande planen förutom ett önskemål. En ökad andel fritidshus torde också öka energianvändningen och antalet biltransporter till och från kommunen och inom kommunen.

7. Bilagor

Följande bilagor efterlyser föreningen för en komplett översiktsplan:

- Karta över kommunens skogsbestånd samt övriga grönområden som kommunen förvaltar, med kalkbarrskogar markerade på kartan (bör ingå i kommunens grönsplan)
- Skyfallskartering
- Gröna stråk
- Kartläggning av ekosystemtjänster
- Översiktlig NVI för hela kommunen, inte bara den delen som ligger närmast Östersund

Kommentar:

I den strategiska miljöbedömningen är avsikten att nollalternativet ska beskriva utvecklingen om föreslagna åtgärder inte genomförs. Alternativet ska spegla hur miljön påverkas av den troliga utvecklingen om det aktuella översiktsplaneförslaget inte genomförs. Miljökonsekvensbeskrivningen redogör för att konsekvensen av ett sådant alternativ blir att de utpekade ändrade områdena inte genomförs och att kommunen saknar en tydligare, samlad utvecklingsinriktning. I ett nollalternativ fördelas utvecklingen på flera orter och platser, samtidigt som befintliga strukturer, såsom bebyggelse, service, infrastruktur och rekreativmiljöer, nyttjas i större utsträckning.

Fokuset på de starka tillväxtområdena i den södra kommundelen minskar, då tillväxtmålet inte blir lika starkt prioriterat, vilket bedöms kunna ge en lägre exploateringstakt och därmed troligen en mindre miljöpåverkan under de närmaste åren. Samtidigt innebär det att kommunen i mindre grad kan styra mot långsiktiga utvecklingsmål, effektiv markanvändning och en sammanhållen planering.

Kommunen noterar synpunkten om att Sweco identifierar risk för negativ påverkan på flera miljömål. Kommunen kommer att arbeta vidare med att förtydliga vilka delar av planen som bidrar positivt till miljömålen samt vilka delar som kräver ytterligare avvägningar eller åtgärder i kommande planeringsskeden.

Jordbruksmarkens värden lyfts i översiktsplanen som särskilt viktiga att bevara. Planen anger att jordbruksmark ska tas i anspråk endast när väsentligt samhällsintresse föreligger och att ny bebyggelse i huvudsak bör förläggas nära befintliga strukturer. I kommande version av planen kommer underlaget om jordbruksmarkens betydelse att förtydligas under *Ras, Skred, Erosion och Klimatanpassning*, i linje med de synpunkter Sweco och remissinstanserna lämnat.

När det gäller Storslagen fjällmiljö delar kommunen bedömningen att fjällområdena är känsliga för störningar. Kommunen kommer i det fortsatta arbetet att se över beskrivningen av de utmaningar som finns kopplat till, naturvärden och fjällnära skogar i vissa ställningstaganden för mark- och vattenanvändningen.

Gällande begränsad klimatpåverkan lyfter Översiktsplanen behovet av utbyggd kollektivtrafik och gång- och cykelvägar, och flera strategier och mål som en initial start för att uppnå kommunens miljömål samt regionala mål som Fossilbränslefritt Jämtland 2030. Bedömningen som utförs blir övergripande utifrån de översiktliga mål och verktyg som översiktsplanen presenterat. Översiktsplanen ligger på en strategisk nivå och anger övergripande mål för social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet.

Avseende önskemål om ytterligare bilagor noterar kommunen behovet av kompletterande kartunderlag. Kommunen ser behovet av ytterligare planunderlag, och det fortsatta arbetet inkluderar att se över behovet av en fördjupad sociotopskartering som kommer att omfatta även mindre orter och landsbygdsområden. En inledande kartering endast i de större tätorterna har kompletterats efter samrådet. Men en framtida sociotopskartering omfattar kartläggning av både bostadsnära samt övriga viktiga gröna ytor inom hela kommunen, även mindre orter, och därefter kunna identifiera viktiga mer konkreta gröna eller blåa stråk samt ekosystemtjänster.

Utvecklingsinriktning

Indelning av förutsättningar

Privatperson

Ni skriver Östersunds tätort på någon sida när ni hänvisar till Byskogen. Kan ni skriva det då Byskogen ligger i Östersunds kommun?

Kommentar:

Byskogen ingår i Krokoms kommun, vilket framgår av att området behandlas inom kommunens egna VA-information och ligger under Krokoms ansvar för dricksvattenfrågor. Vattenförsörjningen till Byskogen sker dock från Östersunds kommun, som levererar dricksvatten till både Byskogen och Sånghusvallen.

Privatperson

Jag vill att Krokoms ska vara mer än en förort till Östersund

Privatperson

Det är missvisande att kalla delar av Krokoms kommun för Östersunds tätort. Dessa områden tillhör Ås, och detta språkbruk riskerar att förminska behovet av samhällsservice som Krokoms kommun ansvarar för. Östersund är en annan kommun. Det blir även inkonsekvent när Ås i andra sammanhang beskrivs av kommunen som landsbygd långt från centralorten Krokoms. Utgångspunkten ska väl vara att Krokoms är centralorten. Det bör vara en fördel för alla kommuner, att inte södra Ås ses som en del av Östersunds tätort.

Kommentar:

I översiktsplanens utvecklingsinriktning framhålls att Krokoms ska stärkas som egen kommunal kärna med ett tydligt lokalt centrum, och inte enbart fungera som en förort till Östersund. Planen betonar att kommunen ska utvecklas utifrån sina egna förutsättningar,

med satsningar på service, näringsliv, bostäder, rekreation och starka lokala ortsstrukturer i hela kommunen.

Utvecklingen i de södra kommundelarna ska ske på ett sätt som både tar tillvara närheten till Östersund och samtidigt stärker Krokoms självständiga roll, vilket också framgår av planens övergripande mål och ställningstaganden.

Planen omfattas av en större redaktionell ändring av benämning Östersunds tätort till Stadsnära tätort, detta för att förtydliga Krokoms centralroll i kommunens framtida vision.

Privatperson

Är starkt emot centraliseringen som genomsyrar hela planen. Krokoms kommun är en landsbygdskommun, det är därför många av oss valt att bo här. Jag tycker också det är viktigt att kommunen stöttar alla föreningar i kommunen. Även dom är vi på landsbygden starkt beroende av. I vissa byar, där kommunen lyser med sin frånvaro, är det föreningslivet och ideellt arbete som gör att det ändå finns livskvalitet.

-Jag hoppas vi får behålla våra fina badplatser, Hökån och Viken och attkommunen är behjälpliga där så dom går att fortsätta driva.

-Jag skulle önska framtidstro i Alsen från kommunens sida. Vara positiva tillsammans med oss som bor här.

-Ta över barnomsorgen till kommunal igen.

-Säkerställ en plan för skolan så alla barn som föds i bygden kan få gå i en trygg byskola när dom växer upp.

-En multiarena för skolbarnen och bygdens barn nere vid skolan.

-Ett utegym, tex vid Hökån.

-Ett hjälpande, peppande, positivt och samarbetande bemötande från kommunens politiker och tjänstemän när vi försöker göra saker. Så upplever jag det VERKLIGEN inte nu.

Kommentar:

Översiktsplanen tydliggör att Krokoms även fortsatt är och ska förbli en landsbygdskommun, och planen bygger på att hela kommunen ska ges långsiktiga förutsättningar att utvecklas. Utvecklingsinriktningen innebär att satsningar görs i flera delar av kommunen, och att befintliga värden såsom bygemenskap, föreningsliv, friluftsliv och lokalt engagemang är viktiga utgångspunkter för fortsatt planering.

Synpunkten om föreningslivets betydelse är viktig. Det framhålls även i översiktsplanens beskrivning av landsbygden att föreningar och ideella krafter utgör en central del av lokalsamhället och bidrar till trygghet, aktiviteter och livskvalitet.

Frågor som rör förvaltning av badplatser, barnomsorg, skolorganisation, lokala investeringar samt bemötande i kontakter med kommunen hanteras inte inom översiktsplanens uppdrag. Dessa synpunkter vidarebefordras till berörda förvaltningar för kännedom och framtida arbeten gällande närrecreationsytor.

Översiktsplanen har lagt till Alsen som utvecklingsort under *Utvecklingsinriktning* för att förtydliga att orter som Alsen även fortsatt ska ges förutsättningar att utvecklas, bland annat genom att värna service, boendemiljöer, rekreationsytor och lokal identitet. Planen

betonar behovet av framtidstro och långsiktighet i flera bygder, och synpunkten om att stärka kommunens dialog och samarbete med invånarna tas med i det fortsatta arbetet.

Privatperson

I sin definition av olika delar (av kommunen) använder Översiktsplanen (ÖP) vissa benämningar som återfinns i Tillväxtverkets (TV) beskrivningar. ÖP har dock inte följt TV definitioner och har infört delvis egna benämningar, möjligen för att det underlättar den egna argumentationen. Förfarandet gör ÖP svårläst, vilket är genomgående i hela ÖP, inte bara i beskrivningen av olika kommundelar.

Kommentar:

Översiktsplanen använder benämningar för kommunens olika delar som syftar till att beskriva de funktionella sambanden och planeringsmässiga förutsättningarna i Krokoms kommun. Dessa begrepp är framtagna för att spegla lokala förhållanden och den utvecklingsinriktning som tagits fram med stöd av politiken, bland annat indelningen i stadsnära tätort, stadsnära landsbygd och landsbygd. Indelningen utgår från kommunens befolkningsutveckling, infrastruktur och serviceförutsättningar och är därför inte avsedd att vara en direkt återgivning av Tillväxtverkets kategoriseringar.

Kommunen tar dock till sig synpunkten om att avvikelser från nationella begrepp kan upplevas som otydliga. I det fortsatta arbetet kommer begreppsanvändningen att ses över om det kan förtydligas ytterligare för att stärka läsbarheten och underlätta för externa aktörer att tolka planens innehåll.

Ås trädgård

I planen kallar man Byskogen, Sånghusvallen och delar av Sem för Östersunds tätort. Är det för att lura ev. inflyttare att de flyttar till Östersund fast de flyttar till Krokoms? De ska ju betala skatt i Krokoms och genom denna skatteintäkt lovar Krokoms kommun att ha råd att satsa på kommunen norr om Dvärsätt. Krokoms kommun tänker förmodligen inte ändra på kommungränsen men kanske kommer de kommande boende i området inte känna sig som Krokomsbor och själva önska en ändring av kommungränsen.

- Döp området till Sånghusvallen eller varför inte Byskogen som är väl inarbetat bland Åsborna.

Ås kallas i kommunöversikten för stadsnära landsbygd som ska genomgå en hög exploatering om än genom att ta hänsyn till landskapsbilden, planering och investeringar ska tillkomna på kort tid, öka investeringar för att klara av all planering, investera i service, infrastruktur, och rekreation, man ska rikta in sig på olika målgrupper som kan förväntas flytta in i kommunen. Se vidare sidan 22 i KÖ. Kommunens tjänstemän kommer inte att ha tid med något annat.

- Använd all er kreativitet till att planera för att hela kommunen ska blomstra.

Vi ska inte hanteras i förhållande till Östersunds kommun utan stolt vara en viktig del av ett blomstrande Krokoms kommun.

Kommentar:

Kommunen tar till sig synpunkten och har ändrat benämningen till granskningsversionen till stadsnära tätort för att beskriva de områden som i praktiken har en tydlig fysisk och funktionell koppling till Östersund, såsom Sånghusvallen, Byskogen och delar av Sem. Syftet

är att redovisa de planeringsmässiga förutsättningarna i dessa delar av kommunen, inte att förändra deras identitet eller skapa osäkerhet kring kommungränsen eller kommunal tillhörighet. Alla dessa områden är och förblir en del av Krokoms kommun.

Översiktsplanen beskriver Ås som stadsnära landsbygd med efterfrågan på bostäder och service, vilket innebär att planering och investeringar behöver samordnas för att hantera tillväxt och samtidigt värna landskapsbild och lokala kvaliteter. Detta innebär inte att resurser tas från övriga kommunens bygder, planens utvecklingsinriktning betonar att hela kommunen ska ges förutsättningar att blomstra, med olika strategier anpassade efter respektive bygds förutsättningar.

158 privatpersoner

Det måste framgå tydligt vad som avses med begreppet "stadsnära landsbygd". Det här begreppet används upprepade gånger och förväntas styra investeringar och prioriteringar, men det framgår inte vad som avses. I vissa kapitel lyfts vissa byar inom begreppet, i andra kapitel är det helt andra byar som nämns. På sida 21 beskrivs begreppet som "områden som just nu har ökat exploateringsintresse samt närhet till Östersunds tätort och Krokoms centralort" vilket är en relativ och föränderlig beskrivning. Närheten definieras inte i avstånd, restid eller funktionella områden, och exploateringsintresse är i sig ett föränderligt och subjektivt kriterium. Detta skapar osäkerhet kring vilka områden som faktiskt omfattas, hur prioriteringar ska göras och hur likvärdighet i kommunen ska uppnås. Avgränsa begreppet tydligt geografiskt och peka ut den stadsnära landsbygden på en karta.

- Ambitionen att vara en "attraktiv pendlingsort" behöver ses över. Till att börja med är inte kommunen en ort, utan en hel kommun. Vi känner inte igen oss i bilden av att det är pendlingen som lockar till boende i kommunen, många av oss jobbar antingen inom kommunen eller med möjlighet att arbeta hemifrån. Det finns flera både små och stora företag i kommunen som lockar anställda från både inom och utanför kommungränsen. Stötta dem! Låt ambitionen även inkludera pendling till kommunen, inte bara härifrån. Kollektivtrafik på en ÖP-nivå bör inkludera även de som pendlar inom och till kommunen. Att skapa förutsättningar för arbete i den egna kommunen kan i sig vara ett sätt att locka till inflyttning, att generera skatteintäkter, och fler, mer välmående invånare.
- Det saknas ambitioner kring de resurser som redan finns i kommunen. Det gäller allt från till exempel företag och naturmiljöer till simhallar. Att nyttja och utveckladet som finns borde vara en både effektiv och lönsam taktik för en kommun som vår. Många av oss kan enkelt ta oss i motsatt riktning än mot stan/centralorten och där hitta till exempel skolor/förskolor med platser för fler barn, eller simhallar som står tomma och halvdant uppvärmda. Det är ett resursslöseri som vi troligen inte har råd med, varken ekonomiskt eller i form av att åsidosätta behov och funktioner på framförallt landsbygderna om hela kommunen ska vara lockande för inflyttning eller att befolkning

Kommentar:

Begreppet stadsnära landsbygd används i översiktsplanen för att beskriva delar av kommunen som har både landsbygdskaraktär och funktionella samband med de större orterna, särskilt Östersund och Krokoms centralort. Begreppet definieras som områden som har ökat exploateringsintresse och närhet till dessa noder, vilket framgår av utvecklingsinriktningen.

Syftet med indelningen är att möjliggöra att den stadsnära landsbygdens radie kan utökas successivt i takt med ökad inflyttning och tillväxt. När befolkningsunderlag, efterfrågan och investeringar ökar kan bebyggelsesambanden sträckas längre ut från dagens kärnområden, vilket stegvis skapar utvecklingsmöjligheter för fler orter fram till 2050. Effekten blir att tillväxten sprids, och att förutsättningarna för bostadsbyggande, service och etableringar stärks även längre ut i kommunen. Vilket i sin tur kan komma att påverka exempelvis bolånegränser, investeringsvilja och förutsättningar för nya etableringar längre ut från tätortsgränserna. Målet är att den schematiska radien för stadsnära landsbygd ska omfatta fler orter fram till 2050, i takt med att den faktiska bebyggelseutvecklingen, efterfrågan och kommunens investeringar motiverar en geografisk utvidgning.

Kommunen tar till sig synpunkten om att definitionen upplevs som otydlig och delvis varierande mellan kapitel. I det fortsatta arbetet kommer vi att förtydliga avgränsningen, inklusive redovisningen av indelningen i kartform.

Avsikten gällande formuleringen attraktiv pendlingsort är inte att beskriva kommunen som en ort, utan att belysa de funktionella pendlingsstråk som påverkar planeringen. Översiktsplanen lyfter samtidigt att många invånare arbetar inom kommunen, att distansarbete ökar och att lokalt näringsliv är viktigt för sysselsättning och inflyttning. Detta beaktas genom planens inriktning på att stärka service, infrastruktur och utvecklingsmöjligheter i flera delar av kommunen.

Slutligen noteras synpunkten om att tydligare lyfta och utveckla de resurser som redan finns i kommunen, såsom företag, naturmiljöer, skolor, förskolor och anläggningar. Detta ligger i linje med planens övergripande mål att ta tillvara befintliga strukturer och skapa utvecklingsmöjligheter i hela kommunen.

Privatperson

Centraliseringen i kommunen måste omgående upphöra! Krokoms kommun är en glesbygdskommun, lägg bort stureplanskomplexet. Det måste omedelbart till en förändring bland politikerna i kommunen, förtroendet är noll, de verkar tro att genom att inte lyssna på folket norr om krokomsrondellen får dem framstå som handlingskraftiga, nedläggningen av Landöns förskola är tydligt exempel på detta, föraktet för folket i byarna är övertydlig. Därför skriver jag under detta dokument

Privatperson

Jag vill att hela kommunen ska leva och att kommunens styre prioriterar utveckling och tillväxt i just hela kommunen.

Kommentar:

Översiktsplanen betonar att Krokoms är och förblir en tätortsnära landsbygdskommun med många starka bygder, och att utvecklingen ska omfatta hela kommunen. Planens utvecklingsinriktning innebär att investeringar och planeringsinsatser riktas både till de södra tillväxtområdena och till landsbygden, där orter utanför centralorten fortsatt ska ges långsiktiga förutsättningar för service, boende, rekreation och lokalt engagemang.

LRF Krokoms

Att hela kommunen ska växa är en viktig del i utvecklingsinriktningens målsättning. En förutsättning för detta är att det sker en mer offensiv tillväxt och utveckling i de södra

kommundelarna, samtidigt som det fokuseras på ett antal orter runt om i kommunen som långsiktigt ska säkerställa tillgänglighet till service och andra funktioner.” (sid 20).

Kontentan av denna skrivning är att stadsnära attraktiva boenden skall generera skatteintäkter som möjliggör att resterande 90% av kommunen i bästa fall hålls vid liv. Ur det perspektivet är man villig att offra en del av Jämtlands bästa åkermark.

Översiktsplanen saknar nästa helt visioner för de delar av kommunen som inte ligger stadsnära. Lite LIS-område och enstaka nybyggda enfamiljshus är så långt ambitionen sträcker sig. Var kommer förutsättningarna för ett blomstrande näringsliv in? Näringsliv kan delas in platsbundna och icke platsbundna. Till platsbundna räknas jord- och skogsbruk. Hur skapar översiktsplanen utvecklingsmöjligheter för dessa? Kan vi förädla mer lokalt? En stor del av dagens teknik- och informationsföretag kan ligga var som helst under förutsättning att en bra uppkoppling finns. Hur får vi den typen av företag att etablera sig i Föllinge, Laxsjö eller Kaxås?

De mindre orterna har möjligheter att utvecklas men de måste ges förutsättningar genom att kommunen aktivt agerar för detta. Kommunen har ett stort ansvar för att alla kommunedelar fortlever. Planera och sprid ut etableringar och satsningar på flera områden. Att så ensidigt koncentrera till södra delarna blir snedbelastning och en överexploatering där.

Saknar en konsekvensanalys och beräkningar på investeringarna som måste göras för att nå målen. När är de återbetalda genom ökad inflyttning? Nuvarande kommuninvånare i alla delar av kommunen är med och finansierar all utbyggnad och beläggs med en stor skuld till kommunen. Det är inte klaggjort att när ett område växer så vinner även andra på detta. Tror inte att ytterområdena är så tillfredsställda att medfinansiera kommunens exploatering när inte något kommer dem tillgodo. Alla kommuner i länet planerar för befolkningstillväxt men är det relevant i konkurrens att uppnå?

Finns inte någon vision hur näringslivet ska utvecklas positivt. Att hänvisa till etableringar i Östersund för arbetstillfällen och att inte i översiktsplanen beskriva hur Krokoms kommun ska stimulera etableringar och tillväxt för näringslivet i egen kommun. Krokoms kommun har tappat stort i företagsranking.

Kommunen klarar inte ekonomiskt så snabb expansion med befolkningstillväxt. Tillkommande ökande kostnader för skola, omsorg, läkare, äldreomsorg, service och infrastruktur. Redan idag finns problem inom skolverksamheten, äldreomsorg, vägar och trafik vilket inte nämns i förslaget till Översiktsplan 2050.

När Krokoms kommun vackert talar om Växtkraft så måste den fördelas till alla delar av kommunen att ges förutsättningar till utveckling!

Kommentar:

Översiktsplanen anger att hela kommunen ska växa, och att utvecklingsinsatser behöver riktas både till de södra tillväxtområdena och till resten av kommunen, inklusive ett antal utpekade utvecklingsorter på landsbygden för att långsiktigt säkerställa service, infrastruktur och lokala funktioner. Den offensivare tillväxten i södra delen är ett verktyg för att skapa den befolkningsökning och det ekonomiska utrymme som krävs för att kunna upprätthålla och stärka funktioner även i mindre orter.

Planen lyfter samtidigt fram att landsbygden, de areella näringarna och lokala företag är centrala delar av kommunens framtid, och att näringslivets utvecklingsförutsättningar ska stärkas i flera delar av kommunen, bland annat genom förbättrad infrastruktur, digital

tillgänglighet, rekreativmiljöer och lokala servicepunkter. Kommunen pekar även ut att jord- och skogsbruket är viktiga platsbundna näringar och att jordbruksmark ska skyddas och endast tas i anspråk vid väsentligt samhällsintresse.

Synpunkten om behovet av att sprida etableringar och investeringar till flera orter ligger i linje med översiktsplanens mål att skapa utvecklingsmöjligheter i hela kommunen, samt att ge landsbygdens orter långsiktiga förutsättningar genom riktade insatser för service, rekreation, bostadsförsörjning och lokalt näringsliv.

Frågor om ekonomiska konsekvensanalyser, kommunens budget, samt drift och kostnader för skola, omsorg och andra verksamheter hanteras inte inom översiktsplanens uppdrag.

Privatperson

Planen uppvisar flera svagheter i analys och saknar ett modernt, framtidsinriktat perspektiv. Formuleringen "Europaväg 14 och Mittbanan skapar möjligheter att växa och utveckla både boende samt arbetsplatser" är hämtad från en tidigare översiktsplan och är inte längre lika relevant.

Vi befinner oss i ett paradigmskifte där AI, digitalisering och internetbaserade arbetsätt förändrar förutsättningarna för företagande, arbetsliv och samhällsutveckling. Att detta inte lyfts i planen är en tydlig brist.

Planen bygger dessutom på felaktiga antaganden om efterfrågan i de södra kommundelarna. Påståendet att det råder stor bostadsefterfrågan i detta område saknar faktaunderlag. I dagsläget finns omkring 50 osålda tomter, flera som legat ute i närmare ett decennium. De nya bostadsområden strax utanför Östersund med 110 bostäder har efter ett år endast fyra intressenter. Om planen ska ligga till grund för prioriteringar måste påståenden om bostadsbehov styrkas med statistik, till exempel antal personer i bostadskö, redan fulltecknade tomtområden samt analys av varför befintliga tomter inte säljs.

Vidare konstateras att "befolkningsmålet är offensivt och kräver snabb utveckling på kort tid", vilket skulle motivera särskilda investeringar och högt risktagande i en liten del av kommunen. Det är oklart på vilken politisk grund detta bygger och vilka partier som står bakom. Kommunen har ansvar för hela sitt geografiska område, inte enbart utpekade tillväxtzoner som med önsketänkande ses som mer attraktiva än andra områden. Att driva fram snabb utveckling utan ordentlig analys är sällan framgångsrikt och det omkullkastar syftet med ÖP som ett planeringsverktyg för hela kommunen.

Att kommunen dessutom definierar områden som Sånghusvallen, Byskogen och delar av Sem som delar av Östersunds tätort och avser bedriva offensiv utveckling där, är en tydlig politisk viljeinriktning med enormt högt risktagande utan plan för hur de ska gå till eller underlag som stärker det politiska önsketänkandet.

Kommunens uppdrag är inte att agera fastighetsutvecklare, utan att skapa förutsättningar för privata initiativ, god service och rättvisa villkor i hela kommunen. Planen bör därför revideras för att bygga på fakta, framtidsinsikt och likvärdig utveckling för alla delar av Krokoms kommun.

Utvecklingsinriktning stadsnära landsbygd

Vi ställer oss frågande till resonemanget om att kommunen bör ta en aktiv roll i att påskynda befolkningstillväxten genom stora investeringar i förväg. Formuleringar som

”utvecklingsområden bör upplevas attraktiva redan från början” och ”investeringar för service, infrastruktur och rekreation bör tas med i beräkningar inom en snar framtid”, detta signalerar en riskfylld strategi som inte är förenlig med kommunens faktiska förutsättningar.

Det finns i dagsläget varken kö till bostäder eller tomter, och befolkningsökningen är begränsad. Att planera för omfattande investeringar baserat på förhoppningar om framtida inflyttning innebär en ekonomisk risk som i slutändan drabbar nuvarande invånare. Det är ett oansvarigt förhållningssätt som vi inte stödjer.

Kommunen har i första hand ansvar att säkerställa god service, trygg ekonomi och hållbar infrastruktur för de som redan bor här – inte att driva spekulativa tillväxtprojekt. Planeringen bör utgå från faktiska behov och realistiska prognoser, snarare än ambitionen att skapa snabb tillväxt. Utveckling kan och bör ske, men i en takt som kommunen långsiktigt har råd med och utan att riskera ekonomin eller välfärdens grundläggande funktioner.

Översiktsplanen ska peka ut områden som kan vara lämpliga för framtida bostadsbyggande i hela kommunen och det är inte kommunen som ska bygga. Översiktsplanens syfte är att utreda var det kan vara lämpligt med hänsyn till befintliga riksintressen och medborgares vilja.

Landsbygdens utveckling

Formuleringen i planen visar tydligt att författarna har missat att se hela kommunen och den utveckling som faktiskt sker i vår tid. Planen utgår från ett gammaldags synsätt där tillväxt ska drivas från tätorter och Östersund, i stället för att ta fasta på de möjligheter som den glesare landsbygden erbjuder i en tid av digitalisering, distansarbete, AI och växande intresse för lokal självförsörjning och hållbar livsstil.

Framtidens attraktivitet ligger inte enbart i tätorternas serviceutbud utan också i livskvalitet, natur, trygghet och frihet – värden som finns i hela kommunen. Författarnas resonemang bygger på ett ovetenskapligt antagande om att människor i framtiden främst kommer att pendla till arbeten, vilket långt ifrån kommer att gälla alla. Här behövs ett neutralare anslag som visar vägen för hela Krokoms kommuns identitet.

Kommentar:

Planens innehåll bygger på de utvecklingsförutsättningar och politiska mål som finns redovisade i planen. Den beskriver att både tillväxtområden i södra kommundelen och orter i övriga delar av kommunen ska ges förutsättningar att utvecklas, bland annat genom stärkt service, förbättrad infrastruktur, stöd till näringsliv och rekreativmiljöer.

Synpunkten om framtidsperspektiv, inklusive digitalisering, distansarbete och förändrade arbetsmönster, noteras. Kommunen ser över förtydligande av dessa aspekter.

Gällande efterfrågan på bostäder och tillväxt i de södra kommundelarna bygger planeringen på den utveckling som skett de senaste åren i kommunen samt på det politiskt beslutade tillväxtmålet. Översiktsplanen anger inte att kommunen ska bygga bostäder, utan pekar enbart ut områden där bostadsutveckling kan vara lämplig utifrån riksintressen, markförutsättningar och långsiktiga strategiska överväganden.

Planens inriktning att möjliggöra utveckling i stadsnära landsbygd innebär inte att kommunen ska genomföra förtida investeringar i hög takt, utan att mark- och vattenanvändningen ska ge beredskap för framtida efterfrågan. Den ekonomiska prioriteringen av investeringar utreds och beslutas i särskilda budgetprocesser, inte i översiktsplanen.

Synpunkterna om landsbygdens utvecklingspotential ligger i linje med flera av de frågor som planen lyfter kring attraktivitet, näringsliv, rekreation och kommunens olika livsmiljöer, förtydliganden ses över.

Torsta AB

Torsta AB vill understryka vikten av att begrepp som används för att styra investeringar, markanvändning och prioriteringar är tydligt definierade och geografiskt avgränsade. I översiktsplanen används begreppet stadsnära landsbygd utan att ges en sådan tydlig avgränsning. Begreppet saknar i översiktsplanen en tydlig geografisk avgränsning och definieras genom relativa och föränderliga kriterier såsom "närhet" och "exploateringsintresse". Detta skapar osäkerhet kring vilka områden som omfattas, hur prioriteringar ska göras och hur likvärdig behandling inom kommunen ska säkerställas.

Begreppet beskrivs på sidan 21 som "områden som just nu har ökat exploateringsintresse samt närhet till Östersunds tätort och Krokoms centralort". Detta är dock en relativ och föränderlig beskrivning, snarare än en faktisk definition.

Torsta AB bedömer att en kartmässig avgränsning eller tydligare kriterier skulle stärka planens tydlighet och förutsägbarhet.

Torsta AB anser att:

1. en tydligare definition behövs, kopplad till karta och mätbara kriterier för att stärka planens tydlighet och förutsägbarhet.

Näldens byalag

Näldens Byalag har vid ett eget hopkallat samråd 260113 främst tittat igenom de delar som behandlar Nälden. Vi ställer oss i huvudsak positiva till planens upplägg och anser att beskrivning av mål och syfte samt bakomliggande regelverk beskrivs och åskådliggörs på ett bra och begripligt sätt.

Som läsare uppfattar vi även att ÖPn visar på att det finns en grundplan för att möjliggöra kommunens tillväxtmål. En plan som med våra ögon sett ger utrymme för olika former av tillväxt i kommunens olika delar. Med nuvarande kategorisering/gruppering av kommunens byar/orter ser vi dock en utmaning med att stycket "Utvecklingsinriktning Landsbygd" upplevs både vagt och svagt formulerad. Det riskerar att skapa oro och frustration samt en känsla av att vara osynliggjorda och obetydliga för kommuninvånare som räknas till den här kategorin. Kategorin upplevs dessutom väldigt otydlig eller snarare odefinierad.

När vi tittar närmre med Näldenglasögonen så kommer här nedan ett antal frågor och synpunkter som vi förväntar oss någon form av skriftlig återkoppling på.

1. Hur har urvalskriterierna till de tre olika grupperingarna av kommunens orter/byar tagits fram? Dvs vilka urvalskriterier finns i grunden? Är det en rent avståndsmässig mätning från Östersunds kommungräns eller Östersunds stadskärna, eller handlar det om andra variabler?

Det är begripligt att det måste finnas någon form av avgränsning och uppdelning men urvalsgrunderna upplevs av oss oklara, se Byalagets kommentarer nedan. "Då det förekommer varierande typer av landsbygder använder kommunen olika benämningar för

att ge en beskrivning av kommunens olika funktionella områden och deras utvecklingspotential." (sid 21 i PDFen) "Östersunds tätort: Områden som geografiskt ligger närmast Östersund, med både en historiskt och nuvarande hög exploateringstakt, benämns Östersunds tätort. Där landsbygden på lång sikt ämnas smälta samman med tätorten."

Byalagets anmärkning; Inte så mycket att säga om.

"Stadsnära landsbygd: Områden som just nu har ökat exploateringsintresse, samt närhet till Östersunds tätort och Krokoms centralort, benämns som stadsnära landsbygd."

Byalagets anmärkning; Innebär det avståndsmässig närhet både till Östersund OCH Krokoms? Eller är det antingen eller? Oklarheten kring det här ökar när vi kommer till uppräknings av de orter som räknas in i gruppen "Stadsnära landsbygd" och Rödön samt, framför allt, Aspås räknas hit men inte Nälden. Vi känner verkligen inte att Näldens placering i kategorin "Landsbygd" känns begriplig och vi upplever även en form av ambivalens i planen gällande det.

Vi anser att Näldens tågstopp och dess snabba kollektiva pendlingsmöjlighet till såväl Östersunds, Sundsvall som västerut har stor betydelse för såväl befintliga Näldenbor som presumtiva inflyttare. Detta omnämns även i planen på flera ställen i termer av Mittbanans betydelse för kommunens tillväxtpotential. Antalsmässigt så är Nälden den tredje största orten i kommunen med en betydande stark och utvecklingsinriktad företagskultur som genererar ett stort antal viktiga arbetstillfällen. Den nya skolan med tillhörande fritidshemsverksamhet samt en stor förskola medför även behov av kost- och lokalvård vilket sammantaget även innebär att Nälden genererar många kommunala arbetstillfällen. I planen omskrivs även Nälden som en av tre tätorter med över 1000 invånare. Att Nälden hade kommunens, till antal, näst högsta födelsenetto per den 1/11 2025 borde även vara en tydlig indikation på byns framtidstro och växtkraft.

2. Med hänvisning till ovan kommentarer anser vi inte att Nälden är rätt placerad utifrån planens rådande kategorisering.

3. Finns det andra tänkbara sätt att gruppera/kategorisera kommunens områden?

Kommentar:

Indelningen i Östersunds tätort (som bytt namn till Stadsnära landsbygd efter inkomna synpunkter), stadsnära landsbygd och landsbygd används i översiktsplanen för att beskriva funktionella områden och deras utvecklingsförutsättningar, inte som en värdering av olika orters betydelse. Indelningen baseras på en samlad bedömning av bland annat befolkningsutveckling, historisk och pågående exploateringstakt, serviceutbud, kommunikationsmöjligheter samt närhet till de större noderna i kommunen. Detta framgår i planens avsnitt om utvecklingsinriktningen. I den fortsatta revideringen kommer det arbetas med en tydligare och mer transparent beskrivning av indelningen.

Synpunkten om att nuvarande placering inte upplevs som ändamålsenlig tas därmed med i kommande revidering då stadsnära landsbygd kommer att omfatta Nälden likaså.

Frågan om alternativa sätt att gruppera kommunens orter är relevant, och kommunen har arbetat de senaste åren med den politiska förankringen samt utvecklingsinriktningen för att fastställa denna indelning. Med hjälp av medborgarnas synpunkter under samrådet revideras det när det kommer till inkluderandet av Nälden i stadsnära landsbygd och Alsen som en utpekad utvecklingsort.

Privatperson

Redan inledningens uppdelning i "Östersunds tätort", "Stadsnära landsbygd" och "Landsbygd" föder misstankar om ett A-, B- och C-lag, vilka dessvärre visar sig besannas så snart man läser vidare i översiktsplanen. Medan man skall satsa på en "offensiv utveckling" för tätortsnära områden skall man endast "... bevara, och i den mån det går, utveckla ytterligare service" på Landsbygd. Tyvärr har kommunen här helt missuppfattat vad som är kommunens "selling point". I stället för att få de oerhört vackra och unika fjäll- och naturnära delarna av kommunen att öka sin attraktivitet för boende och inflyttare så skall man satsa på att bli en pendlingskommun till Östersund. Vilken beklämmande och passiv målsättning för en av Sveriges vackraste kommuner!

Vi flyttade till Alsen från Göteborg för 17 år sedan, inte för att vi ville bo i utkanten av en stad utan för att vi ville bo nära naturen med möjlighet göra dagsturer till fjäll och skog, nära fiskevatten och med möjlighet att finna arbete lokalt. Och jag kan garantera er att vi är inte på något sätt unika i detta; de flesta nyinflyttade vi träffat på säger samma sak. Närheten till Östersund är absolut en fördel men det kan ju inte vara det som definierar kommunen?! I stället borde ni satsa på att utveckla alla mindre och mellanstora orter som Trångsviken, Mörsil, Kaxås, Änge och Alsen. Det är dessa orter och några till som är hjärtat av kommunen och det är kring dessa orter som den unika särart finns som kommunen besitter. Gör det därför lättare för människor att flytta in, bo och leva i dessa orter. Satsa på och underlätta för lokala handlare, vårdcentraler, skolor och företag som finns eller som gärna vill etablera sig, bara det finns basala förutsättningar som fungerande infrastruktur. Det är påfallande tyst om detta i Översiktsplanen, inte minst vad gäller skolorna i ovan orter. Däremot ser man ju tydligt vilka kostsamma mastodontbyggen som görs på några få ställen (som Nällden), vilket naturligt föder misstankar om en bakomliggande centraliseringsstrategi. Var transparenta och tala klarspråk om så är fallet!

Dessutom, om ni ytterligare funderar kring Krokoms ovan nämnda särart i egenskap av natur, skog och fjällmiljö. Satsa då fullt ut på att bevara de naturvärden som finns kvar! Ingen vill flytta hit för att strosa runt på ett kalhygge eller en skogsplantering. Var lite proaktiva och visa att ni vill värna den vackra natur och de få kvarvarande gamla skogar med ålders- och artvariation som ännu finns kvar. Förutom att det är i linje med svenska och EU-mål gällande klimatanpassning och biologisk mångfald är det ju dessutom något som lockar människor att komma och bo och leva i trakten. Och det är ju det ni vill om man skall tro er målsättning avseende befolkningstillväxt! Skillnaden mot er översiktsplan blir att hela kommunen kan leva vidare, inte bara "Östersunds tätort" plus några få utpekade stackars "serviceorter".

Kort sagt: tänk om, tänk bättre och gör om!

Två privatpersoner

Jag vill kunna leva och bo på landsbygden samt att minna barn ska se en framtid på landsbygden. Jag bor i kommunen i en liten by och vill fortsätta bo här och se den växa och leva vidare även för mina barn och fler kommande generationer. Har tidigare bott i en kommun där man la ner 3/5 skolor och dom bygderna dog inom några få år. Gör inte samma misstag här, den finns folk som är engagerade och drivna, ta tillvara på det.

Kommentar:

Översiktsplanen anger en indelning i Östersunds tätort, stadsnära landsbygd och landsbygd för att beskriva kommunens funktionella områden och deras olika utvecklingsförutsättningar, inte för att skapa hierarkier mellan kommundelar. Indelningen används för att tydliggöra hur bebyggelse, service, infrastruktur och riksintressen påverkar planeringsinriktningen i olika delar av kommunen.

Planen betonar att hela kommunen ska ges möjlighet att utvecklas, och flera orter utanför de södra tillväxtområdena lyfts fram med egna strategier för service, boende, företagande, rekreation och lokala kvaliteter. Detta omfattar bland annat Trångsviken, Änge, Kaxås, Alsen och andra delar av landsbygden där lokala värden och naturmiljöer är viktiga delar av kommunens identitet och attraktivitet.

Synpunkten om vikten av natur- och friluftsmiljöer återfinns i riktlinjer under *Riksintressen och andra värden* om bevarande av naturvärden, kulturmiljöer, fjäll- och skogsmiljöer samt rekreativsområden, och dessa utgör centrala planeringsunderlag i kommande prövningar och utvecklingsinsatser.

Planens utvecklingsinriktning innebär inte att utveckling ska ske enbart kring större tätorter, utan att planeringen ska ge långsiktig beredskap för bostäder, service och näringsliv i hela kommunen.

Tillväxtmål

Bredbyns byalag

Vi anser att planens målbild måste vara mer än att bli fler antal kommuninnevånare. Detta är ju en målbild som kanske 95% av Sveriges kommuner har, samtidigt som det föds färre barn och när det även pågår påtryckningar om återvandring av invandrare. Krokoms borde kunna profilera sig på något mer, tex en målbild om att bli norra Sveriges bästa barn/skolkommun och/eller att kommunen gör en satsning för att locka många fler småföretagare. Dessa kan göra en stabil grund i hela kommunen

Det framgår att alla 193 byar ska vara delaktiga i utvecklingen, men det är oroväckande när planen trots det bara lyfter satsningar i södra delen. Norra delen ska enligt citat "över tid utvecklas genom att bevara, och i den mån det går, utveckla ytterligare service- och bostadsutbud" Det framgår inte vad som hindrar. Både service och bostäder efterfrågas även i den norra delen av kommunen. Där finns ingen synlig bostadskö eftersom kommunen valt att inte äga några hyresbostäder i dessa områden. Förfrågningarna kommer istället till byalag och i vissa facebookgrupper. Den "förtätning" som lyfts fram som enda lösningen möts av ifrågasättande både av dem som bor i de tätbebyggda områdena och av boende i de glesare områdena. Krokoms borde våga satsa mer längre från tätorten, istället för att enbart bygga en förort till Östersund. En märklig beskrivning av bebyggelsesamband när Änge kopplas ihop med Nällden. När det istället är Änge och Tulleråsen som verkligen har bebyggelsesamband

Eftersom Trångsviken räknas som stadsnära landsbygd, 44 km från Östersund utgår vi ifrån att även Tulleråsen (44km fr Östersund) räknas som detta. Även om företagsetableringen kanske inte är lika stor i Tulleråsen idag, så finns potentialen. Väg 340 som passerar genom byn är riksintresse vilket borde göra etableringar mer intressanta. Även mobiltäckning längs väg 340 är viktig och behöver förstärkas

Kommentar:

Översiktsplanen har som övergripande mål att skapa utvecklingsmöjligheter i hela kommunen, och befolkningsmålet är endast en del av detta. Planen lyfter att attraktiva livsmiljöer, service, näringsliv, natur- och friluftsvärden, rekreation och lokalt engagemang är centrala faktorer för kommunens långsiktiga utveckling i alla kommundelar.

Planen pekar ut strategier för att stärka både stadsnära områden och landsbygden, och flera orter i de norra och västra delarna av kommunen, såsom Trångsviken, Änge, Kaxås och Alsen, omfattas av riktlinjer för utveckling av service, boende, rekreation, infrastruktur och näringsliv. Trångsviken omfattas inte av stadsnära landsbygd, gränsen går vid Nälden. Detta har förtydligats i den reviderade versionen med tydligare karta och beskrivning under Utvecklingsinriktningens underrubrik *Hur kan kommunen växa?* Trafikverket föreslog 2021 ett antal vägar som togs bort ut riksintresse kommunikationer, där väg 340 var en av dem.

Gällande efterfrågan på bostäder och service i norra kommundelarna noteras synpunkten. Översiktsplanen fastställer inte bostadsproduktion eller kommunala investeringar, utan anger var bebyggelse kan vara lämplig utifrån riksintressen, markförutsättningar och långsiktiga strategiska avvägningar. Därav har det även pekats ut behovet för framtida fördjupade översiktsplaner i de norra delarna av kommunen som exempelvis i Valsjöbyn och Laxsjö för att på en mer detaljerad nivå se över tydligare planeringsstrategier för landsbygdsdelarna gällande bland annat bostäder, service och närrekreation.

Privatperson

Krokoms behöver mer en fler boende. Saknar verkligen en målbild med förutsättningar för fler företag, små och medelstora. Krokoms behöver bli bättre på att ta hand om sina företagare samt locka fler.

Kommentar:

Näringslivet är en central del av kommunens utveckling, och att både små och medelstora företag är viktiga för attraktiva livsmiljöer, sysselsättning och lokal tillväxt i hela kommunen. Planen innehåller strategier för att stärka etableringsmöjligheter, utveckla infrastruktur och förbättra förutsättningarna för företag att verka i både tätorter och landsbygdsområden.

Privatperson

Bra att det påpekas att tillväxtmålet inte är överordnat ambitioner om en god vardag och Agenda 2030! Hoppas det efterlevs och tillämpas även i praktiken, så kommunen växer på en långsiktigt klokt och hållbart sätt

Kommentar:

Kommunen arbetar efter dessa aspekter och kommer fortsatt att vara vägledande i den kommande planeringen och vid framtida prioriteringar.

Privatperson

På sid. 13 anges att befolkningen ska öka från 15 700 till 19 300 till år 2040 – en ökning med 3 600 personer eller 23 % på fjorton år. Detta är helt orimligt, särskilt när ökningen ska ske i de södra delarna av kommunen. Under de senaste fjorton åren har Sveriges befolkning ökat med cirka 12 % totalt. Här planeras alltså en procentuellt dubbelt så hög ökning i en liten del

av kommunen, och dessutom större än vad som skett i området under de senaste 54 åren. Kommunen kommer inte att hinna tillskapa alla funktioner som behövs: vård, skola, rekreationsområden, integration, hänsyn till jordbruket i Ås, trafiksäkerhet vid skolan m.m. En större befolkning ökar också efterfrågan på vårdcentral, hemtjänst, särskilda boenden, skolskjuts, mötesplatser och samhällsservice i centrala Ås. Målet är helt enkelt inte realistiskt. Sveriges nativitet var 1,43 barn per kvinna år 2024, jämfört med 2,1 som krävs för att upprätthålla befolkningen. Befolkningsplaneringen i Krokoms behöver därför revideras. Risken är annars att man förstör värden i förtid för att anpassa till en tillväxt som inte kommer att ske.

Kommentar:

Tillväxtmålet bygger på politiska ställningstaganden och regionala bedömningar om att Krokoms kan fortsätta vara en attraktiv inflyttningkommun. Översiktsplanen tydliggör samtidigt att tillväxtmålet inte är överordnat en god vardag eller Agenda 2030, och att utvecklingen ska ske med hänsyn till ekonomiska resurser, social hållbarhet och ekologiska gränser.

Planen innebär ingen garanti för faktisk befolkningstillväxt, utan ger beredskap om den sker. Kapacitet för skola, vård, rekreation, infrastruktur och service ska därmed successivt prövas i kommande detaljplanering och prioriteringar. Synpunkten om risk för övertro på utveckling och behov av varsamhet är viktig och tas med i det fortsatta arbetet.

LRF Krokoms

Vi skulle välkomna en tydligare beskrivning hur kommunens befolkningsmål tillkommit. Vi förstår att det är politiskt beslutat, men varför just 19300? Många kommuner försöker skapa optimism genom att ha tillväxtmål som ofta är orealistiska. Är Krokoms kommuns befolkningsmål realistiskt? Hur tar översiktsplanen hänsyn till om det inte uppnås? Det är svårt att sja in i framtiden.

När planen författades varserverhallar och växthus tydliga tillväxtelement, redan under remisstiden är de döda. Översiktsplanen saknar helt scenariotänk. Vilka olika scenarion är tänkbara fram till 2050? Som vi uppfattar det styrs planen helt av mantrat, vi skall bli 19300 invånare 2040.

Översiktsplanen är utformad som ett sorts smörgåsbord med "extra

allt". Men så enkel är inte världen. Vi vet att det ofta uppstår friktion mellan exempelvis mellan permanentboende och besöksnäring, skogsbrukare och skotertrafik, jordbruk och rennäring etc. Man behöver problematisera detta i översiktsplanen men också beskriva hur man tänker hantera de problem som kan förväntas uppstå.

Kommentar:

Befolkningsmålet 19 300 invånare till 2040 är ett politiskt beslutat mål och utgår från kommunens ambition att bidra till den regionala utvecklingen och det ökade inflyttningsmönster som Krokoms haft de senaste åren. Krokoms historiska befolkningsökning och inflyttningstrender redovisas under rubriken *Befolkning*. Översiktsplanen är inte en prognos utan ger beredskap för olika utvecklingstakter, även om tillväxten skulle bli lägre än målsättningen. Avvägningar kring investeringar i service, infrastruktur och bostäder görs löpande i kommande planeringsskeden.

Planen erkänner att tillväxtmålet inte är överordnat ambitionen om god vardag eller Agenda 2030, och att utvecklingen ska balanseras mot sociala, ekologiska och ekonomiska förutsättningar. Den hanterar målkonflikter genom att peka ut hänsyn och specifika riktlinjer till exempelvis jordbruksmark, rennäring, friluftsliv, kulturmiljöer och naturvärden som centrala planeringsprinciper, vilka beaktas i kommande ställningstaganden.

Livskraft i Offerdal

Vi ser positivt på att kommunen uppdaterar översiktsplanen och att bygdens kvaliteter lyfts fram på ett förtjänstfullt sätt. Offerdal beskrivs som en kulturstark, företagsam och livskraftig bygd där föreningslivet, lokalt engagemang och entreprenörskap spelar stor roll. Detta är en rättvis beskrivning och viktig att bära med sig för framtiden.

Samtidigt vill vi uttrycka en tydlig oro: översiktsplanen har ett markant centralistiskt fokus. Trots visionen om att "hela kommunen ska växa" visar planens strategier, prioriteringar och investeringsinriktningar att tillväxt i första hand förväntas ske i de södra och stadsnära delarna av kommunen – i nära koppling till Östersund. Detta riskerar att förstärka en redan tydlig obalans mellan centralorter och landsbygd. Offerdal, som tydligt pekas ut som en stark landsbygd med både framtidstro och naturliga tillgångar, ges få konkreta framtidssatsningar.

Vi anser därför att planen i nuvarande form inte fullt ut speglar ambitionen om en likvärdig utveckling i hela kommunen.

Kommentar:

Kommunen uppskattar att Offerdalsbygdens styrkor och kvaliteter lyfts fram och delar bilden av området som en kulturstark och företagsam del av kommunen. Översiktsplanens utvecklingsinriktning beskriver att tillväxten på kort sikt främst förväntas i de södra delarna på grund av bland annat efterfrågan och befintlig infrastruktur, men att landsbygden, inklusive Offerdal, fortsatt är central i kommunens långsiktiga strategi.

Planen pekar ut både serviceorter och utvecklingsorter i landsbygden för att säkerställa långsiktig tillgänglighet, service och boendemöjligheter i hela kommunen. Vid kommande planering och investeringar kommer hänsyn tas till lokal efterfrågan, bebyggelsestrukturer, serviceunderlag och de värden som Offerdalsbygden besitter. Förtydliganden har gjorts i Utvecklingsinriktningen gällande framförallt ambitionerna för landsbygden och de verktyg som planen redovisar översiktligt.

Privatperson

Befolkningsmålet utgör enligt vår mening en felaktig utgångspunkt för översiktsplanen och ges för stort utrymme. Planen redovisar fördelarna med en ökad befolkning men belyser inte riskerna med att använda offentliga medel för att uppnå detta mål, eller för den skull kostnader förknippade med ökad befolkning. Framför allt saknas de enorma risker som kommunen tar gällande fastighetsspekulationer för bostäder som redan pågår.

Befolkningsökning handlar inte i första hand om bostadsbyggande, utan om att skapa trivsel, trygghet och god service för dem som redan bor i kommunen. Det som skapar inflyttning är god service, enkelhet i att bygga, låg skatt, låga avgifter och möjligheter att utvecklas i hela kommunen. Detta finns det flera exempel på från andra kommuner vilket borde framgå i underlaget.

Det är inte kommunens uppdrag att med skattemedel finansiera markinköp och bostadsprojekt i syfte att driva tillväxt. Sådana satsningar är politiska vägval och bör inte fastställas i ett långsiktigt planeringsdokument vars syfte är att peka på hur olika områden nyttjas idag och vilka möjligheter för bebyggelse som finns i framtiden. Dessutom saknas en konsekvensanalys av vad som händer när stora resurser går till markinköp och bostadsbyggande i en begränsad del av kommunen och utvecklingen sker med lån.

Målet om 19 300 invånare till år 2040 bör ses som rörligt och öppet för revidering, särskilt med hänsyn till förändrade nationella förutsättningar, exempelvis minskat barnafödande. Kommunens främsta prioritet bör vara en ekonomiskt hållbar verksamhet som levererar kvalitet inom skola, vård och omsorg till dagens invånare.

Exempel på överdrivet Östersundsfokus som bör tas bort:

"Satsningar på exempelvis större arbetsplatser såsom datacenter, vätgasproduktion och växthusodlingar förväntas generera jobb som kräver närvaro på arbetsplatsen." Denna formulering är inaktuell. Planen bör i stället lyfta Krokoms egna kvaliteter som kan attrahera människor: god service i hela kommunen, välskött ekonomi, fokus på kärnverksamheter samt välskötta idrottsanläggningar som främjar folkhälsa och attraktivitet.

Att planen helt missar framtiden med AI och nya arbetsformer är en stor brist. Allt färre pendlar dagligen till sina arbeten, och allt fler kan arbeta var som helst med tillgång till uppkoppling. Detta nämns inte alls i planen, vilket visar på en avsaknad av framtidsanalys.

Översiktsplanen vilar alltför tungt på ett realistiskt befolkningsmål, vilket bör omprövas. En översiktsplan ska i första hand utgå från befintliga invånares behov och förutsättningar, inte från önsketänkande om framtida inflyttning.

Planen präglas av ett centralistiskt synsätt och missar det pågående paradigmskiftet i samhället, med förändrade livsmönster. Det är också problematiskt att planen har ett så starkt fokus på Östersund och begrepp som "Östersunds tätort", "stadsnära landsbygd" och "landsbygd". Dessa begrepp är inte politiskt förankrade i kommunen och det framgår inte vem som introducerat dem eller på vilka grunder.

Om sådana begrepp ska ligga till grund för kommunens långsiktiga planering måste det tydligt redovisas vem som ansvarar för dem och hur de har motiverats. I sin nuvarande form ger planen intryck av att vara styrd av tjänstemannabedömningar snarare än politiska beslut och medborgarnas behov.

Kommentar:

Befolkningsmålet 19 300 invånare till 2040 är ett politiskt beslutat mål och ingår som en del av kommunens långsiktiga utvecklingsstrategi. Översiktsplanen är dock inte en prognos, utan ett strategiskt dokument som ska ge beredskap för flera tänkbara framtida utvecklingsnivåer. Kommande beslut om investeringar och markanvändning prövas löpande utifrån ekonomiska förutsättningar, servicebehov och faktisk efterfrågan.

Planen slår tydligt fast att tillväxtmålet inte är överordnat målet om god vardag eller Agenda 2030, och att social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet ska styra kommunens planering och prioriteringar. Detta innebär att risker och konsekvenser av investeringar hanteras inom ramen för kommande planeringsskeden och budgetprocesser.

Begreppet Östersunds tätort har ändrat benämning till stadsnära tätort under revideringsperioden. Det är även förtydligat under rubriken *Hur kan kommunen växa?*

framtagandet av Stadsnära tätort, Stadsnära landsbygd och landsbygd som används som funktionella planeringsbegrepp för att beskriva variationen i kommunens geografi och utvecklingsmönster, inte som politiska ställningstaganden. Syftet är att tydliggöra olika områdets förutsättningar och behov i den fysiska planeringen.

Torsta AB

Torsta AB vill också poängtera att det inte finns något regionalt fastställt befolkningsmål som styr kommunernas översiktsplanering vilket hävdas i översiktsplanen ².

Vi kan konstatera att:

- flera kommuner i Jämtlands län har valt att anta befolkningsmål med olika tidshorisonter, det varierar från år 2030 till 2050
- andra kommuner saknar helt sådana mål. Dessa är Ragunda kommun, Bräcke kommun och Strömsunds kommun ³
- det därmed inte finns någon gemensam eller samordnad nivå som kan användas som norm.

Enligt Torsta AB:s sammanställning har 5 av länets 8 kommuner antagit befolkningsmål, medan 3 kommuner helt saknar sådana mål. Dessa tre är som ovan nämnt, Ragunda kommun, Bräcke kommun och Strömsunds kommun. Vi kan vidare illustrera problematiken kring befolkningsmål genom att peka på skillnaderna inom länet.

Östersunds kommun har i sin översiktsplan valt att arbeta med ett eget befolkningsmål om cirka 75 000 invånare, medan näringslivsinitiativet Samling Näringsliv i andra sammanhang lyfter ambitionen om 100 000 invånare i Östersundsregionen. Det är också Samling Näringsliv som angett målsättningen om 200 000 invånare i Jämtlands län ⁴. Det vi dock kan läsa på kommunens hemsida är att 19 300 har tagits fram som koppling till platsvarumärket 193 byar i kombination med Samling Näringslivs mål om 200 000 ⁵.

På följande vis ser befolkningsmålsättningen ut i Jämtlands län enligt Torsta AB:s sammanställning 20 januari 2026.

Kommun	Mål	År
Berg	7 600	2030
Bräcke	Inget mål	-
Härjedalen	+ 10 000	2030
Krokoms	19 300	2040
Ragunda	Inget mål	-
Strömsund	Inget mål	-
Åre	18 000	2050
Östersund	75 000	2040

Vi befarar vidare att befolkningsmålet riskerar att fungera som ett styrande antagande utan tillräcklig analytisk grund, vilket i sin tur kan leda till bland annat överdimensionering av exploatering och onödigt intrång i jordbruksmark.

Torsta AB anser att:

1. det i översiktsplanen tydligare behöver framgå att befolkningsmålet är Krokoms kommuns eget politiska ställningstagande, och att 200 000 inte är ett offentligt fastställt regionalt mål eller gemensam målbild samt blinkningen till platsvarumärket #193byar

En sådan tydlighet är viktig för att undvika sammanblandning mellan regionala mål, lokal storytelling/platsvarumärke och fysisk planering, samt för att säkerställa att markanvändning och prioriteringar vilar på korrekt och transparent grund.

Vi tar inte ställning i frågan om vad som är ett lämpligt befolkningsmål men vi ställer oss frågande hur man nått fram till det. Översiktsplanen ger som sagt glädjande återkommande uttryck för ambitionen att hela kommunen ska växa och utvecklas. Men samtidigt framgår det i planens strategier och prioriteringar att utvecklingsinsatser, investeringar och infrastruktur i huvudsak koncentreras till kommunens södra delar. Detta innebär i praktiken en differentiering mellan olika delar av kommunen, med risk för minskad service och utvecklingsförutsättningar i andra områden. Torsta AB menar att denna avvägning behöver redovisas tydligare och mer konsekvent, så att målbild och genomförande inte uppfattas som motstridiga.

I nuvarande form uppstår en diskrepans mellan den övergripande målbilden om tillväxt i hela kommunen, och de faktiska prioriteringar som framgår av översiktsplanens strategier. En tydligare beskrivning av denna avvägning skulle öka planens trovärdighet och underlätta förståelsen för kommunens långsiktiga vägval.

Torsta AB vill även lyfta att översiktsplanen i hög grad beskriver kommunen utifrån ett pendlingsperspektiv, där attraktionskraften främst kopplas till möjligheten att arbeta utanför kommunen. Samtidigt finns i Krokoms kommun både små och stora företag som skapar arbetstillfällen och lockar arbetskraft till kommunen.

Förutsättningar för arbete, företagande och kollektivtrafik inom kommunen bör därför ges större utrymme i planen. En stark lokal arbetsmarknad är en viktig förutsättning för långsiktig befolkningsutveckling och livskraft i hela kommunen.

Torsta AB anser att:

1. det finns behov av att antingen konkretisera hur ambitionen om tillväxt i hela kommunen ska genomföras, eller justera målbilden så att den överensstämmer med faktiska prioriteringar

Kommentar:

Befolkningsmålet i översiktsplanen är ett kommunalt politiskt ställningstagande, inte ett regionalt fastlagt mål. Planen hänvisar till att målet bygger på kommunens egen utvecklingsstrategi och dess koppling till regionala målstrukturer. Vi kommer att tydliggöra detta i planen för att undvika sammanblandning med externa ambitioner eller platsvarumärken.

Översiktsplanen är inte en prognos, utan ger beredskap för flera utvecklingstakter. Tillväxtmålet är därför inte styrande på detaljnivå, och kommande investeringar och markanvändningsbeslut prövas utifrån ekonomi, servicebehov, jordbruksintressen, infrastruktur och faktisk efterfrågan.

Planens utvecklingsinriktning anger att tillväxt på kort sikt främst kan ske i de södra delarna på grund av bland annat bebyggelsetryck och infrastruktur, men den lyfter också landsbygdens roll genom serviceorter, utvecklingsorter och värnandet av lokalt näringsliv, jordbruk och rennäring. Förtydligande kring utvecklingsinriktningen har utförts i den reviderade planen.

Vi noterar även synpunkten om att stärka beskrivningen av den lokala arbetsmarknaden, företagande och förändrade arbetsmönster såsom distansarbete. Detta är relevanta perspektiv i det fortsatta arbetet.

158 Privatpersoner

Vi är flera invånare som samlats för att hjälpa er på kommunkontoret med att få fram en bra översiktsplan för vår gemensamma framtid. De första reaktionerna vi stött med kretsar kring hur vi ens ska kunna ta ställning till detta då vi upplever att förslaget till översiktsplan inte berör oss som invånare i Krokoms kommun. Det är utifrån det utgångsläget vi behöver skriva vårt yttrande och det gör processen svår. I grund och botten vill vi egentligen att ni gör om arbetet från början. Så att vi får en chans att förstå vad vårt politiska styre egentligen vill, och där utgångspunkten är vår kommun och vår befolkning.

En ny översiktsplan som ska visa vägen till framtiden måste utgå från rätt perspektiv, och inte tro att vi bor här på undantag och helst bara vill pendla härifrån. För så är det inte. Vi lever i den här kommunen för att vi vill det. För att vi trivs här och för att vi ser stor framtidspotential för våra liv just här. En syn som vi önskar att kommunen också kunde dela med oss. I ett optimalt läge hade vi kunnat utgå från översiktsplanens rubriker och komma med synpunkter i de delar där vi ser att något missats, men förslaget som skickats ut är så ostrukturerat och motsäger sig själv på så många sätt och i olika omgångar, samt att rubriksättningen inte är konsekvent, så det är inte möjligt. Vi listar istället våra synpunkter i en punktlista som till stor del gäller hela förslaget.

Vi tycker att:

- Hela kommunen behöver vara med i en översiktsplan. I förslaget ges tydligt uttryck för en centralisering som innebär en stor risk för att delar av kommunen reduceras till områden för förvaltning eller avveckling. Det går helt emot de uttalade ambitionerna om tillväxt i hela kommunen. Krokoms är en landsbygdskommun. Det behöver speglas i ÖPs konkreta satsningar och prioriteringar. ÖP behöver revideras så att prioriteringar och konsekvenser för hela kommunen tydligt redovisas och att landsbygderna behandlas som en utvecklingsresurs snarare än restyta.
- Hela kommunen ska ges förutsättningar att växa. Det här belyser förslaget (till exempel i inledningen visas en väldigt inkluderande och framtidsinriktad ambition där kommunen ska "formas tillsammans"), men på efterföljande sidor är det tydligt att de södra delarna ska prioriteras. Indirekt framgår det att service ska/kommer att minska i många delar av kommunen. Det behöver förtydligas vad som gäller. Vi vill att hela kommunen ska prioriteras och ges rätt förutsättningar för utveckling på sitt sätt.
- ÖP måste vara konsekvent och begriplig. Förslaget emotsäger sig själv på så många ställen och på så många sätt att vi inte ens kan lista eller peka ut alla. Det går inte att tolka förslaget och att förstå vad ambitionerna för framtiden är när dessa växlas och byts ut, och dessutom i många fall verkar vara omöjliga att förena utifrån hur texten är skriven. Det allvarligaste är otydligheten kring mål och visioner och oklarheten kring om hela kommunen eller de södra delarna/östersunds tätort är inkluderade i framtida satsningar. Ett tydligt exempel finns på sidorna 20 och 21: *"Att hela kommunen ska växa är en viktig del i utvecklingsinriktningens målsättning. En förutsättning för detta är att det sker en mer offensiv tillväxt och utveckling i de södra kommundelarna, samtidigt som det fokuseras på ett antal orter runt om i kommunen som långsiktigt ska säkerställa tillgänglighet till service och andra funktioner. Utvecklingen ska dock ske med en tydligare koppling till de förutsättningar som finns avseende ekonomiska resurser, sociala hållbarhetsbehov och ekologiska gränser. Detta är genomförbart med kompetensförsörjning, då det ej går att utveckla eller bedriva utan rätt*

kompetens. Denna styrning görs för att skapa en trovärdig utveckling utifrån resursbegränsningar och trender i samhället."

Det här stycket är viktigt. Det är en betydande del av inledningen. Men det går inte att begripa vad som menas eller ens vad ambitionen för framtiden är. Detta kan inte tolkas tydligt som att hela vår landsbygdskommun tillåts och ges förutsättningar att växa. Att ens skicka ut det här förslaget på samråd är att skada förtroendet för kommunen och för demokratin. Befolkningen kan inte lämna sakliga yttranden i detaljerade frågor när dessa inte är tydliga. Att ha samråd på det här underlaget är att visa upp ett luftslott och ha bristande respekt för befolkningens engagemang och tid. Förslaget bör göras om så att det är begripligt och konsekvent samt väl korrekturläst, och först därefter kan kommunen ha ett respektfullt samråd med befolkningen.

- Tillväxtmålet behöver ses över och förtydligas. Det lyfts olika tillväxtmål på olika sidor och i olika sammanhang. Det är inte tydligt vilka mål som är antagna i kommunfullmäktige och vilka som är mer godtyckliga. Vi föreslår att skrivningen om regionalt mål antingen korrigeras eller tydligt anges som ett visionsmål från extern aktör, snarare än ett regionalt politiskt mål.
- Kommunen behöver flera mål, utöver tillväxtmålet. Att befolkningen ska växa är viktigt, men för att kommunen ska kunna göra det och för att befolkningen ens ska kunna stanna kvar behövs kompletterande mål som tydliggör vad som är viktigt och ska fungera bra hos oss. Till exempel utläser vi av förslaget att utvecklingen ska prioriteras i de södra delarna av kommunen. För övriga delar av kommunen saknas helt riktning och mål. Beskrivningen av serviceorternas utveckling lockar inte till framtidstro, de ska "fungera som en trygghet för olika delar av kommunen där det förväntas finnas tillgång till en viss nivå av service". Det är i de delar som nämns här som majoriteten av befolkningen bor. Och det är inom det här stora området som servicen och samhällsfunktionerna behöver stöttning för att vi ska kunna fortsätta leva i hela kommunen. Ambitionerna för hur dessa förutsättningar ska finnas behöver förtydligas, och funktionerna behöver målsättas. Vi kan inte "forma framtiden tillsammans" om fler funktioner såsom skolor/förskolor läggs ner eller ens hotas av nedläggning så som det varit de senaste åren.

Kommentar:

Tack för engagemanget i kommunens framtida planering. Översiktsplanen har som ambition att omfatta hela kommunen och att tydliggöra att tillväxtmålet inte är överordnat en god vardag, social hållbarhet eller Agenda 2030.

Indelningen i Östersunds tätort (som bytt namn till Stadsnära tätort efter synpunkter), stadsnära landsbygd och landsbygd används i översiktsplanen för att beskriva funktionella områden och deras utvecklingsförutsättningar, inte som en värdering av olika orters betydelse. Indelningen baseras på en samlad bedömning av bland annat befolkningsutveckling, historisk och pågående exploateringstakt, serviceutbud, kommunikationsmöjligheter samt närhet till de större noderna i kommunen. Detta framgår i planens avsnitt om utvecklingsinriktningen. I den fortsatta revideringen kommer vi att arbeta för en tydligare och mer transparent beskrivning under rubriken *Hur kan kommunen växa?*

Syftet med indelningen är att möjliggöra att den stadsnära landsbygdens radie kan utökas successivt i takt med ökad inflyttning och tillväxt. När befolkningsunderlag, efterfrågan och investeringar ökar kan bebyggelsesambanden sträckas längre ut från dagens kärnområden, vilket stegvis skapar utvecklingsmöjligheter för fler orter fram till 2050. Effekten blir att

tillväxten sprids, och att förutsättningarna för bostadsbyggande, service och etableringar stärks även längre ut i kommunen. Vilket i sin tur kan komma att påverka exempelvis bolånegränser, investeringsvilja och förutsättningar för nya etableringar längre ut från tätortsgränserna. Målet är att den schematiska radien för stadsnära landsbygd ska omfatta fler orter fram till 2050, i takt med att den faktiska bebyggelseutvecklingen, efterfrågan och kommunens investeringar motiverar en geografisk utvidgning. Vidare har förtydliganden gjorts under *Utvecklingsinriktning landsbygd*. Kommunen tar till sig synpunkten om att definitionen upplevs som otydlig och delvis varierande mellan kapitel. I det fortsatta arbetet kommer vi att förtydliga avgränsningen, inklusive redovisningen av indelningen i kartform.

Tillväxtmålet står under rubriken *Tillväxtmål* med hänvisning till beslut, som resterande hänvisningar i resterande delar av planen hänvisas till som "kommunens tillväxtmål" eller det övergripande tillväxtmålet, men förtydliganden ses över för att tydliggöra planens intentioner.

Vi tar till oss synpunkterna om behov av tydligare struktur, mer konsekventa formuleringar, bättre förklaringar av mål, begrepp och prioriteringar och behov av förbättrad läsbarhet är värdefulla och kommer att användas som underlag inför revideringen av planförslaget.

Service- och utvecklingsorter

Privatperson

På kartan så har Kaxås en större plutt än den över Änge. Stämmer det? Änge är centralorten/serviceort och Kaxås är närort. Eller?

Bra med bro pga mycket trafik vid vissa få tillfällen per dygn.

Står att Änge och Ede är centrum i Offerdalsbygden. Varför räknas Ede som det?

Ni skriver att inga lägenheter byggs. Kommunen rev ett antal i Änge istället för bra länge sen. Det finns redan obebyggda tomter i Änge. Sälj dom billigt första innan skapa nya tomter. De yngre behöver lägenheter.

Kommentar:

I översiktsplanen används begreppen serviceort, utvecklingsort och landsbygd för att beskriva olika funktionella roller i kommunen. Dessa bygger på underlag om service, befintlig bebyggelse och tillgänglighet till funktioner. Offerdalsbygden beskrivs ha ett centrum kring Änge och Ede, eftersom dessa orter historiskt och delvis i nutid utgör nav för skola, handel och service i området. Kaxås lyfts i planen som en stark by med kulturhistoriska värden och utvecklingspotential, men är inte definierad som serviceort. Storleken på de olika orterna i kartan har korrigerats.

Synpunkten kring bostadsbehov i Änge är viktig. Översiktsplanen redovisar utvecklingsmöjligheter för nya bostäder i anslutning till befintlig struktur, men detaljer som markpriser, tomtförsäljning och typ av bostäder hanteras i efterföljande planerings- och genomförandeskedan. Kommunen är medveten om behovet av fler bostadstyper, särskilt för unga, och detta beaktas i det fortsatta arbetet.

Två privatpersoner

Kommunen ska utvecklas och inte dra allt till centrum som många tycks tro är ås eller krokoms Kommun. Kommunen är större än dessa samhällen. Det är viktigt att generationen efter ska kunna bygga och leva på landsbygden som Alsen. Generationer tidigare har valt att stanna i

Alsen, precis så vill vi se framtiden för alla våra barn som föds och växer upp nu. För att detta ska vara genomförbart kan vi inte avveckla, så upplevs det att kommunen tänker fram till 2050, eftersom det inte finns ett enda förslag på satsning och utveckling i Alsen i ÖPn.

Det är lika långt att åka ut från Krokoms som till Krokoms med andra ord bygg en aktivitets hall i Alsen där barnen kan bada och spela boll inomhus, Krokoms kommun måste ändra sinna inställningar mot byarna, för det finns ett badhus som vi håller öppet på ideella krafter medans Krokoms, änge har badvakter från kommunen som håller öppet för allmänheten. I Alsen finns en stor och fin häst anläggning som kommun bör vara rädd om. Tråkigt när det enda fokuset på Alsen är att bevara odlingsrös och Hällristningar. Som sagt viktigt, men är rädd att det kan hämma utvecklingen. Vi hade tex tjorv vid husbygge pga odlingsrös.

Kommentar:

Kommunen har kompletterat med Alsen som en utvecklingsort efter synpunkter från medborgare, detta redovisas i granskningsversionen. Planen betonar att Alsen ska ses som en utvecklingsresurs, och att kommunen bör arbeta vidare med långsiktiga strategier för boende, service och närrekreation i området.

Synpunkterna om behov av utvecklingssatsningar, lokala aktivitetsmöjligheter och mer likvärdig service tas med i det fortsatta arbetet. Kommunen delar uppfattningen att kulturmiljövärden inte ska hindra rimlig utveckling, utan hanteras tillsammans med bygdens behov och därav har ställningstaganden förtydligats i planen gällande detta.

Två privatpersoner

Krokoms är en kommun med stora möjligheter där landsbygden är själen, viktigt att visa i översiktsplanen hur man kan kunna leva och bo i hela kommunen. Det finns en stark växtkraft på landsbygden som kommunen bör ta tillvara, detta är viktigt att beakta i översiktsplanen.

Grunden i översiktsplanen är att beakta hela kommunen och dess förutsättning för utveckling och tillväxt. Viktigt är att även beakta tidigare planer med bl.a. serviceorter, lokala servicepunkter och utvecklingsnoder, inte enbart utifrån ett trygghetsperspektiv utan som tydliga orter för utveckling och livskraft. Många orter i Krokoms kommun har inte enbart boende där invånarna pendlar ut från kommunen utan det finns många små och stora företag på de mindre orterna i kommunen som har inpendling. Dessutom finns ju även invånare som har sin arbetsplats i hemmet, hel- eller deltid

I nuvarande förslag till översiktsplan behöver de olika begrepp som används förtydligas samt att planen kompletteras med tydligare utvecklingsmål för andra delar av kommunen än ex stadsnära landsbygd.

Krokoms kommun är en fantastisk kommun att bo och leva i, men det förutsätter att det i ÖP visar på utvecklingsmöjligheter i hela kommunen.

Kommentarer:

Översiktsplanen betonar att hela kommunen ska ges förutsättningar att leva och utvecklas, och att landsbygden är en viktig del av Krokoms identitet och framtida tillväxt. Det lyfts också att kommunen består av starka byar med företagande, föreningsliv och goda boendemiljöer, vilket är centrala värden att bevara och utveckla.

Vid framtagande av planen har de tidigare områdesplanerna bland annat utgjort underlag för vision till viss del, med utpekade framtida exploateringsytor, närrekreationsytor samt servicecenter. De som antogs tidigare än 1 januari 2004 har upphört att gälla och därav finns det med flertalet förslag i planen om framtida fördjupade översiktsplaner som bör ses över och tas fram för att säkerställa den strategiska planeringen på flera orter ute på landsbygden. Planen har till granskningsversionen förtydligat vissa begrepp, stärkt beskrivningen av landsbygdens utvecklingsmöjligheter, samt kompletterat med mer tydliga mål för flera delar av kommunen.

Privatperson

Tror inte att inriktningen med förtätning är bra, vi behöver tillväxt i hela kommunen. Norra delen ska enligt citat "över tid utvecklas genom att bevara, och i den mån det går, utveckla ytterligare serviceoch bostadsutbud" Det framgår inte vad som hindrar. Både service och bostäder efterfrågas även i den norra delen av kommunen. Tulleråsen vid riksväg 340 som ligger 35 minuter från Östersund är absolut en utvecklingsort. Änge F-9 skola måste snarast renoveras, samt simhallen och ny idrottshall behövs. Det är en form av grundservice som måste finnas, liksom en fungerande mobiltäckning och vägar Samhällsservice måste gälla i hela kommunen. Det fungerar inte att de glesare områdena ska vara betalare för utvecklingen i de mer tätbebyggda områdena och trots det framstå som en belastning. Det framgår inte vad som kommunen räknar som grundservice, utan det står "rimlig service", vad är det?

Torsta AB

Översiktsplanen anger att "det är särskilt viktigt i en glesbygdskommun att alla invånare har rimlig tillgång till service". Delen kring ordet "rimlig" behöver tydliggöras för att fungera som vägledning i fysisk planering.

Utan precisering riskerar begreppet att bli tolkningsbart i efterhand, vilket försvårar både uppföljning och likvärdig behandling av olika delar av kommunen. Det finns även en risk att "rimlig tillgång" i praktiken kan resultera i successiv nedmontering av service i delar av kommunen, snarare än som ett verktyg för att säkra grundläggande samhällsfunktioner.

Ur ett landsbygdsutvecklingsperspektiv är detta särskilt relevant. Jord- och skogsbruk samt andra platsbundna verksamheter är beroende av fungerande service, infrastruktur och samhällsfunktioner för att kunna bedrivas långsiktigt. Om begreppet "rimlig" inte konkretiseras blir det oklart vilka förutsättningar kommunen faktiskt avser att värna.

Torsta AB anser att:

- översiktsplanen ska kompletteras med en tydligare beskrivning av:
- vilken service som betraktas som grundläggande i olika delar av kommunen,
- hur rimlig tillgång ska bedömas i praktiken,
- och hur kommunen avser att arbeta för att upprätthålla denna nivå över tid.

Ett sådant förtydligande skulle stärka planens trovärdighet och bidra till att ambitionen om hela kommunen får ett mer konkret innehåll.

Översiktsplanen uttrycker en tydlig ambition om att hela Krokoms kommun ska vara livskraftig och utvecklas långsiktigt. Det är positivt och något vi anser behöver utvecklas i skrivningarna. Mot denna bakgrund behöver formuleringen att utveckling och service ska ske "där förutsättningar finns" problematiseras.

I nuvarande form framgår inte vad vi kan se vad som avses med dessa förutsättningar, eller hur de relaterar till ambitionen om hela kommunen.

Om förutsättningarna tolkas som något som redan finns riskerar formuleringen att i praktiken innebära att delar av kommunen som i dag är mer glesbefolkade eller har svagare service lämnas åt sitt eget öde, alltså en tillbakagång, snarare än att ges möjlighet till utveckling.

För en kommun med stora landsbygdsområden innebär detta en principiellt viktig fråga: Är förutsättningar något som kommunen avser att aktivt skapa och stärka, eller något som enbart konstateras i efterhand?

Ur ett landsbygdsutvecklingsperspektiv är detta särskilt relevant. Jord- och skogsbruk, liksom andra areella näringar, är ofta platsbundna verksamheter som inte kan flyttas dit förutsättningarna redan är starka. Deras utveckling är i stället beroende av att grundläggande strukturer – såsom infrastruktur, service, planeringsstöd och långsiktiga markförutsättningar – upprätthålls även utanför prioriterade tillväxtområden. Krokoms kommun har sedan 2010 förlorat 419 hektar åkermark utifrån att grundläggande strukturer saknats. 419 hektar som skulle kunna mätta ungefär motsvarande antal munnar.

Torsta AB anser att:

1. formuleringen om där förutsättningar finns riskerar att stå i konflikt med översiktsplanens uttalade ambition om hela kommunen, om den inte kompletteras med en tydligare beskrivning av:

a. vilka delar av kommunen som avses,

b. vilka förutsättningar som bedöms ha "förutsättningar för utveckling",

c. och hur kommunen avser att arbeta för att dessa förutsättningar ska finnas även i landsbygdsområden.

Utan ett sådant förtydligande finns en risk att formuleringen uppfattas som ett indirekt ställningstagande för att acceptera minskad närvaro av service och utvecklingsinsatser i vissa delar av kommunen. Detta vore särskilt problematiskt i länets jordbrukstätaste kommun, med tre naturbruksskolor och ett kunskapscentrum för gröna näringar. I en kommun där jord- och skogsbruk samt andra landsbygdsbaserade verksamheter utgör en grundläggande del av både näringsliv och identitet.

Kommentar:

Översiktsplanen betonar att hela kommunen, även de norra delarna, ska ges långsiktiga förutsättningar för service, bostäder och utveckling, och att landsbygden ska fortsätta vara en viktig del av kommunens tillväxt och attraktivitet. Utvecklingsinriktningen strävar efter att möjliggöra fortsatt utveckling av landsbygden genom att peka ut de tre stora serviceorter som finns inom kommunen med grundläggande samhällsservice såsom kombinationer av exempelvis skola, barnomsorg, äldreomsorg eller primärvård. Detta omfattar även infrastruktur och trygghet såsom avfallshantering, vatten/avlopp, väghållning och räddningstjänst. Slutligen ingår även tillgänglighet i större utsträckning som servicepunkter

som erbjuder post, livsmedel och drivmedel i områden där kommersiell service är begränsad. Att peka ut mer omfattande ny bebyggelse genom samtliga byar eller orter i hela kommunen resulterar inte i samma konkretiserade utvecklingsinriktning. Detta betyder dock inte att investeringar inte kommer att ske i dessa orter likaså, men det kommer att ske med prioritet till serviceorter och de bebyggelsesamband som finns i förhållande till dess närhet. De riktlinjer som upprättas omfattas för hela respektive områdesindelning, även om vissa service- eller utvecklingsorter lyfts särskilt ut bebyggelsesambandet i utvecklingsinriktningen. Detta har förtydligats till granskningsversionen. Begreppen grundservice” och ”där förutsättningar finns”, samt verktyg för att möjliggöra utveckling på landsbygden likaså, som bland annat LIS-områden, har förtydligats till granskningsversionen under avsnitt *Utvecklingsinriktning*.

Genomförandeplanen redovisar de kommande investeringar som är budgeterade inom kommunen med en estimerad preliminär tidsplan för ökad transparens gentemot medborgare och för att verka som ett tydligare planeringsverktyg för politiker. Där ingår bland annat renoveringen av skolan i Änge, samt allaktivitetshallen.

Kommunen delar uppfattningen att grundläggande service, infrastruktur och stöd till areella näringar är nödvändigt även i glesare delar av kommunen och förtydliganden gällande de areella näringarna som framtida resurser och relevansen under *Ras, skred, erosion och klimatanpassning*.

Privatperson

Kommunen är så mycket mer än Ås, krokom, Nällden. Börjar bli less på alla neddragningar runt om i byar och mindre orter. Där förväntas att allt utförs ideellt.

Kommentar:

Översiktsplanen slår fast att hela kommunen, inklusive byar och mindre orter, ska ges förutsättningar att utvecklas och att landsbygden är en bärande del av kommunens identitet och samhällsstruktur. Planens utvecklingsinriktning betonar att landsbygden har starka byar, aktivt föreningsliv och viktiga lokala verksamheter, och att kommunen ska arbeta långsiktigt för att stödja service, boende och livskvalitet även utanför de större orterna

Ås trädgård

Översiktsplanen framtagen för och av Krokoms kommun utvecklar i stort sett bara kommunen söder om Dvärsätt! I översiktsplaneförslaget ska det byggas: Blomsterhagen 110 bostadsrätter, Båthamnen 60-70 lägenheter, Ösa12 respektive 14 villor, Västra Ösa 185-235 bostäder, Sandnässkogen 270 bostäder, dessutom 55 på Rödön. Mellan 706-769 bostäder x antalet boende. Privata initiativ finns också. Enbart några få konkreta utbyggnadsplaner planeras i övriga kommunen. Inte ens i Krokoms preciseras antalet bostäder på Älvgläntan och Genvägen trots att detaljplaner finns. I Nällden, Aspås, Trångsviken, Föllinge m.m. är det ord som ”möjliggöra, i lugn takt, försöka nyttja, potentiellt tillväxtområde, fördjupad översiktsplan bör upprättas” osv osv. I Valsjöbyn har en detaljplan antagits – varför beskrivs inte den i positiva ordalag?

Fokuset på Östersund genomsyrar hela översiktsplanen. En liten fråga som ändå styr utvecklingen i Krokoms kommun är att bostadsområden hela tiden definieras utifrån avstånd till Östersund inte till Krokoms samhälle. tex i Dvärsätt.

- Låt inte ett befolkningsmål vara styrande så att politiker och tjänstemän når det kvantitativt målet men totalt missar de kvalitativa målen som är så viktiga för alla de som bor i kommunen.
- Börja med att göra Krokoms till det kommuncentra det är.
- Att få in skatt är bra men bättre för kommuninvånarna är ett levande näringsliv och stort utbud av handel inom kommunen, satsa på det.
- Prioritera att upprätta konkreta planer i kommunen norr om Dvärsett och Rödön, det ger framtidstro och utvecklingspotential.
- Definiera orter och utbyggnadsområden i förhållande till Krokoms, inte bara till Östersund.

Kommentar:

Översiktsplanen lyfter att hela kommunen ska ges långsiktiga utvecklingsmöjligheter, även i orter norr om Dvärsett och Rödön, med tillväxtmålet som grund, men dock inte på bekostnad av agenda 2030 eller en god vardag. Att den största delen av den planerade volymen av bostäder ligger i de södra kommundelarna beror på att dessa områden idag har större efterfrågan, utbyggd infrastruktur och kortsiktigt bäst förutsättningar för att nå tillväxtmålen. Detta utesluter dock inte utveckling i andra delar av kommunen, där planen betonar att service, boende och lokal attraktionskraft ska stärkas över tid, med hjälp av bebyggelsesambanden som erhålls från de stadsnära landsbygdsdelarna av kommunen och visionen är att denna radie ska utökas till 2050 och omfatta ännu fler orter.

Synpunkterna om att tydligare synliggöra positiva utvecklingsinsatser i de västra och norra delarna tas hänsyn till. Detaljplanen i Valsjöbyn har kompletterats till granskningsversionen. Kommunen instämmer i att planeringen behöver visa framtidstro och utgår från Krokoms som centralort. Detta har förtydligats under *Mark- och vattenanvändning* där en tydligare vision för Krokoms utveckling som centralort är kompletterat.

Krokoms kommun är per definition enligt Tillväxtverket en tätortsnära landsbygdskommun, där mer än hälften av befolkningen bor inom 45 minuter till närmsta tätort på minst 50 000 invånare, Östersund. Detta är en stor bidragande faktor både gällande mellankommunala intressen med Östersunds kommun i förhållande till bostadsberedskap, men påverkar även marknaden till viss del. Därav har historiskt sett de senaste åren ett något större intresse kring denna närhet, och bebyggelsesambanden påverkar i sin tur resterande del av kommunen genom serviceorter och resterande orter på landsbygden.

Livskraft i Offerdal

Översiktsplanen beskriver Offerdal som en bygd med:

- stark kultur och föreningsliv,
- aktivt småföretagande,
- goda naturresurser och stark turism,
- en tradition av att bygga och driva egna utvecklingsinitiativ.

Det är glädjande och korrekt.

Men det saknas tydliga, konkreta politiska satsningar som matchar dessa styrkor. Trots att Änge nämns som en av tre viktiga serviceorter framgår inte:

- vilka funktioner som ska förstärkas,
- hur serviceutvecklingen ska tryggas långsiktigt,
- vilka investeringar kommunen avser göra,
- eller hur bebyggelseutvecklingen ska planeras i Änge/Ede/Tulleråsen

Beskrivningen riskerar därför att stanna vid just en beskrivning – snarare än en utvecklingsstrategi.

Planen konstaterar att befolkningsökningen i Offerdal har varit svag och att endast Kaxås visar tydlig positiv trend. Offerdal som helhet har inte vuxit i samma takt som andra delar av kommunen. Det saknas dock en strategi för att vända detta.

Utöver Änge, som pekas ut som serviceort, vill vi betona att även andra centrala byar i Offerdalsbygden bör pekas ut som utvecklingsorter i översiktsplanen. Särskilt bör följande orter ges en roll i kommunens framtida utvecklingsarbete:

- •Ede – central by med potential för boende, service och verksamheter.
- •Kaxås – fortsatt tillväxtort med betydande inflyttning.
- •Tulleråsen – strategiskt belägen längs huvudstråket i Offerdal
- •Området norr om Landösjön – ett område med stora natur- och rekreationsvärden samt potential för såväl turism, boende som lokal näringslivsutveckling. Här bör kommunen arbeta aktivt för att möjliggöra utveckling, särskilt i samverkan med friluft- och besöksnäringen.
- •Rönnöfors – viktiga nod för besöksnäring, rekreation och lokal utveckling, där Rönnöfors har en viktig roll som port till fjäll- och vildmarksområden.
  - Änge bör prioriteras som utvecklingsområde

Som Offerdals centralort bör Änge ha en tydligt utpekad roll för:

- ny bostadsbebyggelse,
- •tryggad och utökad service,
- •utvecklad handel,
- •förbättrade kommunikationer.

Utan detta riskerar befolkningsminskningen att fortsätta. Offerdals utveckling är beroende av ett nätverk av livskraftiga byar, inte enbart en central ort. Planen bör därför tydligt peka ut flera utvecklingsorter för att skapa stabilitet, framtidstro och långsiktig planering.

- Utvecklingen kan inte reduceras till Kaxås

Kaxås har varit en positiv drivkraft, men Offerdals framtid är större än en enskild by. Planeringen måste omfatta hela bygden och samverka kring dess system av byar.

Kommentar:

Kommunen har redovisat under både Kaxås och Änge potentiella framtida exploateringsområden och även till viss del ett antal LIS-områden i närhet. När det gäller önskemål om mer konkreta satsningar vill kommunen förtydliga att en översiktsplan redovisar övergripande mål, strategier och verktyg, men inte fastställer detaljerade

investeringar, specifika servicefunktioner eller exakt bebyggelseutformning. För att ta fram samlade ställningstaganden kring bostadsutveckling, service, kommunikationer och funktioner i exempelvis Änge, Ede eller Tulleråsen krävs en fördjupad översiktsplan eller motsvarande fördjupat planeringsunderlag. Detta kan bli aktuellt i framtiden, men är inte fastställt i detta skede. Baserat på detta har kommunens förutsättningar som finns i kommunen grundats på en samlad bedömning av bland annat befolkningsutveckling, historisk och pågående exploateringstakt, serviceutbud, kommunikationsmöjligheter samt närhet till de större noderna i kommunen. De initiala utpekandena av utvecklingsorter bygger på en samlad bedömning av befolkningsutveckling, historisk och pågående exploateringstakt, serviceutbud, kommunikationsmöjligheter och närhet till kommunens större noder. Detta är nödvändigt för att översiktsplanen ska fungera som ett konkret strategiskt verktyg; om för många orter pekas ut förloras styrning, prioritering och genomförbarhet. Detta innebär inte att övriga byar och orter saknar betydelse eller inte kan utvecklas, utvecklingsriktlinjerna i mark- och vattenanvändningen gäller för hela Offerdalsbygden och kommunen i stort, och utveckling kan prövas även utanför utpekade orter.

Kommunen instämmer i att Offerdals långsiktiga utveckling kräver flera livskraftiga byar, och att planeringen inte kan reduceras till en enskild ort. Därav har både Änge och Kaxås pekats ut med hänsyn till bland annat de större satsningar som skett de senaste åren.

Mark och vattenanvändning

Områdesindelning

LRF Krokoms

Planförfattarna delar in kommunen i "Pågående områden", "Utvecklade områden" och "Ändrade områden". För oss är detta en väldigt märklig indelning. Alla områden är väl pågående? Känns som en farlig inställning om kommunal planering är en förutsättning för att område skall bli betraktat som utvecklat. Är andra områden då underutvecklade?

Slutligen Ändrade områden är inte alls ändrade utan kommunen har planer att i framtiden ändra dessa. Detta är den del som kanske intresserar den enskilde medborgaren mest. Vad kommer att hända där jag bor? Tyvärr så redovisas det på ett svårbegripligt sätt. Naturligtvis skall kartor ligga i anslutning till respektive text och inte som en bilaga på slutet. I texten har ändringsområden namn som inte återfinns på kartan. För att förstå krävs extremt god lokalkännedom kombinerat med kunskap om pågående planeringsprocesser. Slutligen finns i kartmaterialet ett raster för "Skyddade områden". Områden kan vara skyddade av olika skäl och naturligtvis vill den som läser kartan veta vad skyddet avser. Man kan jämföra med redovisningen av LIS-områden som är fördömligt tydlig. Område för område med tillhörande karta.

Kommentar:

Indelningen i Pågående områden, Utvecklade områden och Ändrade områden är inte avsedd att värdera olika kommundelar, utan används för att tydliggöra vilket planeringsskede respektive område befinner sig i. Alla områden i Krokoms kommun är "pågående" i bemärkelsen att de är levande bygder, men översiktsplanen behöver skilja mellan befintlig markanvändning, redan beslutade planer och områden som kan bli föremål för framtida förändring. Därför beskriver Ändrade områden inte genomförda ändringar, utan områden

där kommunen kan komma att pröva utveckling i kommande skeden fram till översiktsplanens tidsavsgränsning 2050.

Synpunkterna kring kartstruktur, tydlighet i namngivning och behov av att kartor presenteras direkt tillsammans med text är viktiga och tas med i det fortsatta arbetet. Detsamma gäller behovet av att förtydliga vad olika typer av skyddade områden avser, så att kartmaterialet blir mer lättläst.

Alsen

Tre privatpersoner

Bygg ut förskolan, många barn i kö.

Renovera badhus,/simhall, det används mycket av både skolelever och medborgare.

Bygg nya lägenheter i Kösta

Marknadsföra dom lediga tomterna

Tillåta att bygga en strandväg efter Alsensjön från Backgården till Hökåns badplats med latrintömning Hökån. Behöver badvakt.

Alsen är en levande bygd så många vill leva och bo här.

Bevara skolan i byn och satsa pengar på skolgården.

Strandpromenad.

Värna N2 områden.

Kommentar:

Kommunen noterar engagemanget för Alsen som attraktiv boendeort, och synpunkterna kommer att användas i framtida prioriteringar och dialoger kring bygdens utveckling. Krokoms kommun har i översiktsplanen till granskningsversionen lagt till och lyft Alsen som en utvecklingsort.

De frågor som rör förskoleutbyggnad, renovering av simhall, investeringar i skola och skolgård, nya lägenheter, marknadsföring av tomter och utveckling av specifika anläggningar hanteras inte på detaljnivå i en översiktsplan. Översiktsplanen redovisar övergripande mål och strategiska riktlinjer, inte beslut om enskilda investeringar. Sådana frågor prövas i särskilda processer, exempelvis lokalförsörjningsplanering, budget, detaljplanering eller framtida fördjupade översiktsplaner. Synpunkten om att utveckla strandpromenad, tillgänglighet vid Alsensjön och värna N2-områden ligger i linje med översiktsplanens riktlinjer om att stärka rekreation, tillgänglighet och naturvärden.

Två privatpersoner

Jag som boende och verksamhetsutövare i Alsen saknar någon som helst vision i vårt område trots att vi är en aktiv och föryngrande del av Krokoms kommun.

Jag, precis som författarna till yttrandet, saknar en rättvisande bild av vår bygd (Alsen) och hur den kan och bör utvecklas i framtiden. Att Krokoms kommun stoltserar som en kommun med "193 byar - där livet växer" känns inte igen i Översiktsplanen där väldigt mycket utrymme ges till de delar som kan ses höra till Östersunds tätort och andra delar

knappt får något utrymme alls. Att Alsenbygden kokats ner till en plats med hållristningar känns som inget mindre än ett förminskande. Vi har flyttat hit från Stockholm, just för att Alsen är en by där livet växer! Jag har förståelse för att alla delar av Krokoms kommun inte kommer kunna utvecklas på samma sätt. Men i en bygd som Alsenbygden där inflytt sker kontinuerligt, där barnkullarna ökar, och där invånarna så tydligt försöker hitta lösningar på de problem som idag finns kopplat till underdimensionerad barnomsorg, där tycker jag att kommunen i varje fall kan lägga ner lite mer tid på att omhänderta våra tankar och att förvalta och utveckla den service som idag finns (mycket tack vara privat initiativ).

Kommentar:

Kommunen noterar den oro som uttrycks kring att Alsenbygden inte beskrivs tillräckligt utförligt i översiktsplanen. I arbetet inför granskningsversionen har kommunen därför förstärkt beskrivningen av Alsen och lyft in orten som en utvecklingsort, så att dess betydelse, tillväxt och lokala engagemang framgår tydligare i planens struktur.

Synpunkten om att översiktsplanen måste omfatta hela kommunen och inte enbart de mer tätortsnära delarna ligger i linje med den inriktning i plantexten, att utveckling ska vara balanserad geografiskt, och att service och samhällsfunktioner i mindre orter behöver ges långsiktiga förutsättningar. Planen kompletteras med mer sammanhängande riktlinjer för hur kommunen arbetar med landsbygdernas utveckling och för hur serviceunderlag, befolkningstrender och lokala lösningar kan stödjas i kommande planeringskedan.

Synpunkterna om barnomsorg, inflyttning, lokal drivkraft och det engagemang som finns i Alsen förs vidare till berörda verksamheter och beaktas i det fortsatta arbetet med både översiktsplanen och kommunens serviceplanering.

Offerdal

Två privatpersoner

Vi önskar att kommunen synliggör Offerdal på sin hemsida och presenterar en bredare bild. Alla byar önskar bli presenterade med lediga tomter, närhet till ÖSD och närliggande affär (Änge), faciliteter, längdspår, fotboll, bensinstation mm. Det ska vara lätt att hitta på hemsidan. Beskriv närhet till förskola (som förhoppningsvis byggs ut) Aktivt byalag som kan kontaktas v.b.

Kommentar:

Detta är inte något som regleras i en översiktsplan, men tas vidare till kommunens fortsatta arbete med platsvarumärke, digital information och serviceutveckling, där förbättrad synlighet och tillgänglighet är en viktig del.

Privatperson

Otryggheten är stor bland människor i delar av Offerdal. Kanske kommunen kan kolla vad som gäller när människor är samhällsfarliga. Många rymmer hemifrån. Vad görs?

Kommentar:

Översiktsplanen lyfter att Krokoms kommun ska arbeta för social hållbarhet, trygghet och tidiga insatser, bland annat genom samverkan mellan skola, vård, polis och socialtjänst för att stärka säkerhet och förebygga social oro i hela kommunen. Frågor som rör otrygghet, individärenden eller oro för samhällsfarliga beteenden hanteras dock inte inom

översiktsplanens ram, utan inom kommunens ordinarie trygghets- och socialtjänstarbete tillsammans med berörda myndigheter.

Privatperson

Ladriket i Kaxås är inte lika utpräglat som det en gång var. Av vilken anledning tar ni upp det i planen? Har markägare möjlighet att trycka på detta för att kunna få hjälp med att återställa förfallna lador? Att räkna in båthus känns lite märkligt. Alla sjöar har väl ett och annat båthus invid stranden. Generellt skulle jag önskat att planen här innehöll ett tydligare kartunderlag där de olika områden planen beskriver för varje ort hade syns.

Ni bör nog tänka till kring formuleringen att fiskodlingen sätts tillsammans med det historiska bruket i Rönnöfors. Fiskodlingen är ingen historisk arbetsplats.

Kommentar:

I översiktsplanen lyfts ladriket och andra kulturhistoriska miljöer i Kaxås för att synliggöra de värden som finns i bygden och som ingår i riksintresset för kulturmiljövård. Syftet är inte att värdera enskilda byggnader eller återställa tidigare omfattning, utan att tydliggöra de kulturhistoriska sammanhang som behöver beaktas vid framtida planering. Möjligheten att återställa eller rusta äldre lador faller utanför översiktsplanens uppdrag.

Synpunkterna kring båthus som del av beskrivningen, samt att fiskodlingen inte bör kopplas till det historiska bruket i Rönnöfors, tas med som förtydliganden i det fortsatta arbetet. Kommunen noterar även önskemålet om tydligare kartunderlag per ort, detta är dock svårt i PDF-versionen för att göra den så kort och lättläst som möjligt. Det är betydligt bättre redovisat i den digitala kartan där samtliga beskrivningar för varje område i varje ort är klickbara i kartan.

LRF Offerdal

Offerdal är som beskrivs i planen en stark bygd med ett mycket aktivt jord- och skogsbruk, vattenbruk, renkötsel och stenindustri. Alla dessa näringar är platsbundna, och är utspridda i hela Offerdals socken. Vilket gör att vissa grundförutsättningar måste finnas i bygden för fortsatt verksamhet med nya generationer.

En avgörande del i detta är en F-9 skola i Änge som har både bra lokaler och personal, samt simhall/idrottshall. Barnomsorg måste också finnas inom rimligt avstånd för att nya generationer ska se möjligheter att vara verksamma i de areella näringarna. Andra viktiga saker är att en fungerande infrastruktur finns i hela bygden, både digitalt, mobiltäckning och vägar som är bra året runt.

Efterfrågan på bostäder i Offerdal är stor och kommunen borde kunna bidra med fler bostäder, givetvis med hänsyn till jordbruksmark och landskapsbild. Detta skulle öka befolkningsunderlaget för den samhällsservice som behövs för bygden

Många upplever Offerdalsbygden som en vacker bygd att besöka med ett fint odlingslandskap och höga kulturvärden. Då ska man komma ihåg att de värdena har ju uteslutande skapats av de som är verksamma i de gröna näringarna

Kommentar:

Frågor som rör skolrenoveringar, simhall, idrottshall, barnomsorgsutbyggnad och infrastruktursatsningar beslutas inte i översiktsplanen, utan i särskilda verksamhets- och

investeringsprocesser. Översiktsplanen ger den övergripande inriktningen att service, infrastruktur och boendemiljöer på landsbygden ska stärkas långsiktigt, men den reglerar inte enskilda investeringar.

Synpunkterna om bostadsbehovet i Offerdal ligger i linje med planens riktlinjer, där ny bebyggelse kan prövas i anslutning till befintliga strukturer och med hänsyn till jordbruksmark, kulturmiljö och landskapsbild. Ett ökat bostadsutbud kan stärka både serviceunderlaget och förutsättningarna för de areella näringarna, vilket tas med i det fortsatta planeringsarbetet.

Privatperson

Bygga ny skola i Änge istället för att renovera, och anlita lokala företag.

Bredbyns byalag

Översiktsplanens förslag att bara se satsningar i kommunens södra delar som möjliga, är en svaghet för kommunen. Vi har så många fler orter med utvecklingspotential som inte får chansen i förslagen som ligger nu.

Ett exempel är Tulleråsen efter väg 340, som ligger 35 min från Östersund, (17 minuter från Krokoms). I Tulleråsen finns förskola, Birgerssons bensin med tillhörande minilivs och fikaställe, ett populärt matställe i form av "Pimbua". Krokoms kommun har redan markområden där för att kunna bygga, det finns vatten och avloppsanläggning som går ansluta till det området. Och bostäder efterfrågas i området, både barnfamiljer och äldre. Ett seniorboende i närheten av förskolan är på önskelistan. Det skulle ge win-win för både förskolebarnen och de äldre och skapa kontakt mellan generationerna. Och den resterande marken till övriga bostäder. Att utveckla Offerdal måste vara positivt för alla parter, och Tulleråsen är ju en riktig knutpunkt. Alltså bör Tulleråsen vara en av utvecklingsorterna. Även byarna längre norrut längs väg 340 "Fiskevägen" borde lyftas fram. Kaxås är ett fint exempel på att intresse finns att flytta till Offerdalsområdet, men att aktiv satsning krävs för att synliggöra och lyfta nya området

Ansvar för alla kommundelar

"Rättvisa investeringar i infrastruktur och service behövs" " de mindre orterna ges möjlighet att utvecklas på egna villkor" Citat ur planen.

För att Offerdalsbygden ska kunna utvecklas måste kommunen stå för grundservicen:

Att vi har en fungerande F-9 skola i Änge, både lokaler och personal.

Att Badhus och Allaktivitetshall/idrottshall finns i anslutning till skolan

Att förskola/fritids finns på rimliga avstånd för alla barnfamiljer

Att äldre ska ha både äldreboende (Hällebo) och trygghetsboende/ seniorboende i Offerdalsområdet

Att fungerande infrastruktur finns i hela bygden, både digitalt, mobiltäckning och vägar som är bra året runt

Att kommunen verkar för fler företag etablerar sig i Offerdal, samt stödjer de befintliga

Kommentar:

Översiktsplanen lyfter tydligt att hela kommunen ska ges långsiktiga utvecklingsmöjligheter, och att Offerdal är en stark bygd med viktiga verksamheter, god service och flera attraktiva boendemiljöer.

Valet av utvecklingsorter bygger på en samlad bedömning av befolkningsutveckling, exploateringstakt, serviceutbud, kommunikationsmöjligheter och koppling till kommunens större noder. En översiktsplan måste prioritera och tydliggöra riktning, om för många orter pekas ut tappar planen sin funktion som strategiskt styrverktyg. Detta betyder inte att övriga byar inte kan utvecklas, riktlinjerna för mark- och vattenanvändning omfattar hela Offerdal och hela kommunen.

Synpunkterna om skola, barnomsorg, simhall/idrottshall, äldreboenden, infrastruktur och stöd till näringsliv i Offerdal ligger utanför översiktsplanens detaljnivå, men är viktiga förutsättningar för bygdens livskraft. Angående skolan och allaktivitetshallen i Änge så är de båda representerade i Genomförandeplanen som redovisar de kommande investeringar som är budgeterade inom kommunen med en estimerad preliminär tidsplan för ökad transparens gentemot medborgare och för att verka som ett tydligare planeringsverktyg för politiker.

Livskraft i Offerdal

Vi vill även framhålla att Almåsa bör pekas ut som ett fritidsområde i översiktsplanen. Almåsa har sedan lång tid tillbaka varit ett viktigt rekreations- och aktivitetsområde för både kommuninvånare och besökare. Området har stor potential för friluftsliv, evenemang, sport och naturupplevelser och bör ingå i kommunens strategi för besöksnäring och fritidsutveckling.

Privatperson

Jag anser att området kring Almåsaberget bör pekas ut som ett strategiskt utvecklingsområde för rekreation, friluftsliv och turism i mark- och vattenanvändningskartan. I "Utvecklings inriktning landsbygd" skriver kommunen "Där bör utvecklingen anpassas och balanseras utifrån efterfrågan från befintliga invånare och potentiella inflyttare". Almåsa Alpin har bevisat sig vara en avgörande faktor gällande inflyttande i de närliggande byarna. Anläggningen har skapat ett otroligt engagemang i återuppstarten. Privatpersoner har visat intresse att både bidra med insatser i form av tid men även kapital för att återuppväcka anläggningen. Jag vill hävda att Almåsa är en strategiskt viktig plats att utveckla för kommunen för att få ut mer effekt av det redan genomförda arbetet, med bland annat Projekt Kaxås, som gjort området kring Almåsa till en plats människor vill flytta till. I avsnittet om Offerdal nämner kommunen att bygden präglas av framtidstro, entreprenörskap och "starka ideella arrangörer". Ni lyfter även framgångsfaktorn med Projekt Kaxås. Vi vet att människor som flyttar till Kaxås och omkringliggande byar gör det ofta för närheten till friluftsliv. Almåsa Alpin är en kritisk del av denna infrastruktur. Trots detta saknas Almåsa som utpekat område i plankartan. För att möjliggöra den utveckling som kommunen eftersträvar på landsbygden behöver Almåsa markeras som ett område där kommunen ser positivt på: Utveckling av skidanläggningen och tillhörande service. Planläggning för fritidshus och turistboende. Att peka ut Almåsa skulle ge den långsiktiga trygghet som krävs för att våga investera i anläggningen, vilket i sin tur direkt stöttar kommunens tillväxtmål för Offerdal. Med tillskott av nya kapitalstarka ägare

i bolaget som driver anläggningen tillsammans med ny modell för ledning och drift finns idag otroliga möjligheter för kommunen att bidra till fortsatt tillväxt i området.

Jag önskar att kartbilagan för "Mark- och vattenanvändning" revideras så att Almåsaberget markeras som "Utvecklingsområde för rekreation/turism" eller "Närrekreation".

Kommentar:

Almåsa Alpin och området kring Almåsaberget beskrivs i flera sammanhang som betydelsefulla för bygden, men frågor som rör drift, utveckling och framtida satsningar på fritids- och idrottsanläggningar hanteras i andra styrdokument, bland annat kommunens serviceprogram antagen 2023-04-19 där det tydligt står specificerat att den reviderade översiktsplanen ska omfatta den offentliga servicen, medan serviceprogrammet hanterar kommersiell service och där civilsamhällets anläggningar behandlas mer detaljerat. Synpunkterna tas med i detta fortsatta arbete.

Friluftsliv, rekreation och turism är inslag som kommunen ser mycket positivt på och som kan prövas vidare i kommande planeringsskeden, exempelvis i detaljplanering, tematiska tillägg eller fördjupade planeringsunderlag. Kommunen ser Almåsabergets roll som viktig turismnod eller närrekreationsområde och kommer att tas med i det fortsatta arbetet som inkluderar att se över behovet av en fördjupad sociotopskartering som kommer att omfatta även mindre orter och landsbygdsområden. En inledande kartering endast i de större tätorterna har kompletterats efter samrådet. Men en framtida sociotopskartering kommer omfatta kartläggning av både bostadsnära samt övriga viktiga gröna ytor inom hela kommunen, även mindre orter, och därefter kunna identifiera viktiga mer konkreta gröna eller blåa stråk samt ekosystemtjänster.

Privatperson

Hur kommer det sig att det Ås båthamn beskrivs med nästan en hel A4, medans det för Offerdalsbygden inte omnämns något om byggandet av en ny idrottshall som kommunen "lovat" i över 20 års tid, eller inte ett ord om möjligheterna till rekreation och turism som Almåsa erbjuder? Det är sorgligt att läsa att fokus för kommunen alltjämt bara handlar om Ås.....

Kommentar:

Översiktsplanen är ett övergripande strategiskt dokument och beskriver olika områden med varierande detaljeringsgrad beroende på vilket planeringsunderlag som finns framtaget. Ås båthamn redovisas utförligare eftersom en detaljerad planläggning och miljöbedömning redan har genomförts, vilket resulterar bitvis i en mer omfattande beskrivning i översiktsplanen.

I Offerdalsbygden finns också viktiga värden och utvecklingsmöjligheter, vilket lyfts i planens avsnitt om Offerdal, där bygden beskrivs som stark, företagsam och präglad av rekreation, naturresurser och ett aktivt föreningsliv. Däremot reglerar översiktsplanen inte enskilda investeringsbeslut såsom idrottshallar, simhallar eller andra specifika anläggningar, dessa prövas i separata investerings-, verksamhets- och budgetprocesser och kan vid behov hanteras i fördjupade planeringsunderlag.

Valsjöbyn

En privatperson

- Närmare till beslut vad gäller bygglov, tar alldeles för lång tid
- Även när det gäller anstånd om att servera alkohol, tex. pubkväll. Senast vi ansökte även om det var någon dag sent avslogs det?? Osmidigt!!
- Underhåll av leder, sommar och vinter, text röjning, spårning, spängar, vindskydd, eldstäder
- Hjärtstartare på Valsjöbua
- Möjliggöra att det lättare gå att bo i Hotagen området. Utveckling av området då det är bostadsbrist i Valsjöbyn.

Kommentar:

De frågor som lyfts, som handläggning av bygglov, och specifika åtgärder i Valsjöbyn och Hotagenområdet, ligger utanför översiktsplanens uppdrag. En översiktsplan reglerar långsiktiga strategier för mark- och vattenanvändning, inte operativa frågor eller service- och myndighetsärenden, som i stället hanteras av respektive förvaltning.

Översiktsplanen lyfter dock att hela kommunen ska ges utvecklingsmöjligheter och att landsbygdsområden, inklusive Hotagenområdet, har viktiga värden och potential. Planens riktlinjer betonar bevarande av natur- och friluftsvärden, samt möjligheter till ny bebyggelse i anslutning till befintliga strukturer där underlag och förutsättningar finns.

Änge

Privatperson

Varför tar ni med projekt i ÖP som redan är genomförda då ÖP inte ska börja gälla än? Ni skriver Aktuella och planerade projekt. Är det för att ni vill typ "klappa" er på axeln?

Ni skriver framtida projekt: Nyhedens skola å k4-9 alternativt F-9 samt badhus: Förstudie pågår Men för Änge skola stor det bara Ny förstudie Änge skola. Varför skriver ni inte samma rubrik på de olika skolorna? Jag uppfattar det som att i Nyheden kommer det att bli en skola medans i Änge kommer det bli en förstudie och sen finns inga pengar till den? Vart finns vår undermåliga gymnastikhall med i texten? Jag hittar den inte alls. Innebär det att det ska fortsätta att regna in i 20 år till?

Ändrad bostadsbebyggelse i Änge. Vad menas? Skogen i det området är skyddad med biotopsskydd. Se kartan på sid 216

Kommentar:

Översiktsplanen redovisar vissa redan genomförda eller pågående projekt för att skapa samlad överblick och ge kontext till den långsiktiga mark- och serviceplaneringen, inte för att värdera eller dyligt. Det är planmodellens syfte att beskriva aktuellt läge, pågående processer och möjliga framtida utvecklingsområden i kommunen.

En översiktsplan beslutar inte om investeringar, finansiering eller byggnation av skolor, badhus eller idrottshallar, sådana frågor hanteras i särskilda verksamhets- och budgetprocesser. Allaktivitetshallen är dock förtydligad till granskningsversionen.

När det gäller formuleringen om "ändrad bostadsbebyggelse i Änge" avser detta ett möjligt framtida exploateringsområde som kan vara av intresse för utveckling, som i ett senare skede måste prövas mer detaljerat. Frågor om biotopsskydd, naturvärden och skyddade

skogsområden hanteras i kommande planeringssteg och kan påverka om och hur ett område kan bebyggas.

Synpunkterna om tydlighet i rubriker, likvärdig presentation och behov av klargöranden förs vidare till det fortsatta arbetet med att förbättra läsbarhet och struktur i planen.

En privatperson

- Ändra gamla detaljplaner till dagens behov, ytor , byggnadsareal
- Strandskydd ändras i närheten av Änge (gamla sågen) så att bostäder kan byggas på den fastigheten
- Viktigt att förskolor, skola, service finns kvar för att yngre vill flytta in eller bo kvar
- Att ytor för fritid finns och satsas på, allaktivitetshall, skidor, ytor för fotbollsplaner
- Att äldreboende finns kvar i närhet så äldre blir kvar i bygden, så yngre kan ta över befintliga bostäder/gårdar

Kommentar:

Flera av de frågor som lyfts ligger utanför översiktsplanens detaljeringsnivå.

Översiktsplanen anger övergripande strategiska riktlinjer för mark- och vattenanvändning, men beslut om ändrad detaljplan, investeringar i service, lokaler eller anläggningar prövas i separata plan-, bygglov- och budgetprocesser.

Planen betonar att hela kommunen, inklusive Offerdal, ska ges långsiktiga förutsättningar för service, boende och rekreation, samt att ny bebyggelse i första hand ska prövas i anslutning till befintliga strukturer och med hänsyn till kulturmiljö, jordbruksmark och naturvärden. Kommunen har kompletterat med förtydliganden kring äldre detaljplaner som bör revideras för att möta dagens bostads- och servicebehov så det finns med till granskningsversionen.

Tre privatpersoner

Varför nämns inte Änge underlaget? Anser ni att det inte finns några behov här? Vi har värdelösa vattenledningar som läcker då och då. Vattentäkten i centrala Änge borde tas bort för att värna om framtiden och utvecklingen i nutid och framtid. Finns ingen chans för företag eller kommunen att bygga större butik eller gymnasalen på skolan.

Kommentar:

Översiktsplanen beskriver Änge som centralort i Offerdalsbygden, och det är en utpekad serviceort som är ett viktigt servicenav med koppling till närliggande mindre orter. Änge har en stor betydelse för både service, boende och den lokala utvecklingen, vilket framkommer både under *Mark- och vattenanvändningen* samt *Utvecklingsinriktning* vid beskrivningen av serviceorter.

Översiktsplanen reglerar dock inte frågor som rör vattenledningar, vattentäktens lokalisering, förutsättningar för större butiksetableringar eller skolans gymnastiksal. Ett interimistiskt vattenskyddsområde ligger för beslut hos länsstyrelsen i syfte att skydda dels nuvarande, dels framtida vattentäkter. När den nya vattentäkten kan tas i drift kommer ett mera varaktigt skydd framarbetas och föreslås för beslut dvs. ett vattenskyddsområde. Nuvarande omfattning av skydd kommer då att förändras. Översiktsplanens riktlinjer

innebär att fortsatt utveckling i Änge ska kunna prövas i kommande skeden, med hänsyn till både service, bebyggelsestruktur och teknisk försörjning.

Privatperson

I genomförandeplanen saknas Änge simhall helt. Trots att tjänstemän på kommunen lovat att den ingår i renovering av skolan

Kommentar:

Kommunen redovisar arbetet med Änge simhall i förstudien/statusutredningen för Änge skola.

Dvärsätt

8 privatpersoner

Gårdarna i Nyland (på samma sätt som det övriga området med utökat områdesskyddet i Kroksgård), är med dagens mått småbruk med ett kombinerat jord- och skogsbruk. Därför är gårdarnas tillhörande skogsskiften av stor vikt för gårdarnas ekonomi. Konsekvensen av att utveckla området Södra Nyland är att det kraftigt påverkar gårdarnas möjlighet till den ekonomiska bärighet som skogsbruket idag tillför fastigheterna. Även möjlighet till hållbar energiförsörjning och jakt berövas gårdarna. Närheten till skogen, för skogsbruk, jakt och rekreation är avgörande faktorer för den livsstil som bedrivs på gårdarna idag och kommer att påverkas negativt. Vi ser även en risk att etableringen skulle innebära ökad användning av vägen som går genom flera av gårdarna samt ökad skotertrafik, båttrafik och vattenskoter-trafik i området. Vi anser därför att utvecklingsområdet Södra Nyland ska tas bort ur översiktsplanen.

Kommentar:

Översiktsplanen betonar att utveckling på landsbygden ska ske varsamt och med hänsyn till jord- och skogsbruk, kulturmiljövärden, landskapsbild och andra platsbundna näringar. Småbrukens skogstillgångar och närheten till skog för brukande, jakt och rekreation är viktiga delar av den lokala livsmiljön och ska vägas in vid fortsatt planering i området.

Det föreslagna området Södra Nyland är i nuläget ett översiktligt utpekande som kräver ytterligare prövning i senare skeden. Inga förändringar kan genomföras utan fördjupade utredningar om påverkan på näringar, markägare, naturvärden, vägar och friluftsliv. Synpunkterna om skogsbrukets betydelse, behovet av hållbar energiförsörjning, jaktmöjligheter och risker kopplade till ökad trafik kommer därför att tas med in i det fortsatta planeringsarbetet.

Det är viktigt att understryka att ett utpekat utvecklingsområde i översiktsplanen inte innebär ett beslut om exploatering, utan anger ett område som eventuellt kan prövas vidare. Alla frågor som rör markägarnas villkor, biotopskydd, skogsbrukets bärighet och påverkan på lokal livsstil behöver utredas noggrant innan någon planläggning ens kan bli aktuell. Planen har förtydligats gällande riktlinjer för detta område i förhållande till den varsamma potentiella exploatering, och de höga krav som bör ställas i förhållande till småbrukens skogstillgångar.

Rödön

13 privatpersoner

Att utveckla landsbygden är väl bra. Men att förstöra markområden med exploatering av 40 villor runt Backen och Vikeränget skulle få mycket negativa konsekvenser för de boende i området. I praktiken skulle antal personer mer än fördubblas mot de som bor i området i dag. Ett område som ligger långt ifrån skola, dagis, affärer och serviceanläggningar mm. I området finns inget kommunalt vatten eller avlopp. För att ta sig till Rödövägen är det ca 1,5 km från det tänkta villa området. Alla som bor i området är beroende av bil, vilket innebär stor belastning på naturen och miljön. Det som idag är skog och åkermark försvinner, djur och naturområden suddas ut. För att ta sig in till det tänkta villaområdet måste man bygga om och förstärka vägen som går igenom kulturarvet Sankt Olofs leden. Jag tror på framtid och utveckling men inte på att exploatera i områden där harmoni redan finns mellan djur och natur och människa. Endast enstaka villor/fritidshus flr tillåtas.

Beträffande just Backviken, sid 49, är det märkligt att förslaget redogör för planerna på ny detaljplan (40 nya villor i två etapper)- trots att detaljplanehandläggningen bara inletts. Det finns således inget beslut i denna del. Det är då fel att i en översiktsplan föregripa detaljplaneprövningen. Även om en översiktsplan inte anses bindande är det ett faktum att praktiskt taget alla ansökningar om detaljplaner som ligger inom ramen för en översiktsplan också bifalls.

Kommunen går ut med landsbygden skall leva samtidigt som kommunen planerar att bygga ett mindre villa samhälle i vikeränget. Bygget som kommer att förstöra mycket för boende runt Backviken ,en skön och tyst promenad kommer att störas av billjud o dylikt. Utsikten mot vikeränget som nu består av skog kommer om bygget blir av se ut som en cirkus med lampor o glitter .Byggen runt backvikens strand bör undvikas. Detta är ett omtyckt promenadstråk runt viken sommartid även en hel del folk som går sanktolof leden. Är det speciella krav på leden?

Att tillåta en dubbling av 40 nya villor i en jordbruksbygd där idag ett 40 tal villor sedan länge redan anpassat sig till en jordbruksbygd känns som en dålig ide.Jag anser att det är anmärkningsvärt att vilja "minska bilåkandet" och samtidigt tillåta ett villaområde utan kollektivtrafik i Mjälaviken. I översiktsplanen nämns cykling som ett exempel på transportmedel, men att cykla utan väglysen längs en smal asfalterad väg låter såväl trafikfarligt som orimligt för de flesta. Krokoms kommun har slutat ge vägföreningar ett bidrag, men här ska ett område byggas som, mot de boendes vilja, ska nyttja befintligt vägnät som driftas av vägsamfälligheter med allt vad det innebär av kostnader och föreningsarbete för oss som bor längs dessa vägar. Dessa vägar går på flera olika ställen genom fastigheter med såväl djur som barn. Vilket ansvar tar kommunen för detta? Kommer vägbidrag att återinföras?

Vägen ska byggas om för att klara byggtrafik med mindre framkomlighet och större risker som följd. Byggtrafiken i sig är också en stor störning som kommer att pågå under många år. Lägg till allt buller som genereras i och med byggandet! Den ökade befolkningen, 40 villor x 2 bilar/hushåll, ökar också biltrafiken längs vårt friluftsområde. Bebyggelsen kommer att innebära ökad belysning från ett tidigare mörkt område. Under själva byggtiden en enorm skillnad, men även efteråt. För oss som flyttat hit för att få bo i en lugn miljö, tyst, stjärnklart på nätterna utan ljusföreningar, blir det en otroligt stor förändring till det sämre!

Privatperson

I förslaget anges "tät fritidsbebyggelse" som en möjlig inriktning för Backviken. Med tanke på att inflyttningen huvudsakligen består av personer från andra kommuner inom länet är det svårt att förstå varför människor med erfarenhet av Jämtlands landsbygd skulle välja att bo i tät bebyggelse med cirka 30 meter mellan husen. Denna typ av exploatering kan fungera i fjällmiljö, men är sämre anpassad till ett redan bebyggt kulturlandskap. *Det är dessutom anmärkningsvärt att förslaget redogör för en planerad detaljplan med cirka 40 nya villor i två etapper, trots att detaljplaneprocessen endast inletts och inget beslut finns. Det är olämpligt att i översiktsplanen föregripa framtida prövningar enligt plan- och bygglagen.* I praktiken bifalls nästan alltid detaljplaner som ligger inom ramen för översiktsplanen, vilket innebär att översiktsplanen i realiteten styr utgången av framtida prövningar.

Formuleringar om att området skulle "säkerställa tillgången till närrekreation" och att "vardagsnära grön- och blåstråk bidrar till attraktiva livsmiljöer" hör mer hemma i marknadsföring för exploatering än i en objektiv och saklig översiktsplan. Uppdelning i etapper bör inte redovisas i översiktsplanen. Detta måste bedömas inom ramen för detaljplaneprocessen. Erfarenheter från andra områden visar att etappvis utbyggnad ofta leder till långvarigt uppschaktade områden, försämrad landskapsbild och minskad trivsel för boende som flyttat in i tron att området snart skulle vara färdigbyggt.

Förslaget nämner att fritidsbebyggelse kan övergå till permanentboende utan att analysera konsekvenserna. Permanentboende med barn kräver ofta två bilar per hushåll, vilket ökar trafik, buller och miljöpåverkan. Barnen får dessutom långa skoldagar – även med skolskjuts krävs cirka en kilometers gångväg till länsvägen vid Mjälaviken. Mot bakgrund av de stora utmaningarna vad gäller ekonomi, miljö och samhällsservice fram till 2050 bör ny bebyggelse i första hand lokaliseras till redan befintliga byar och samhällen. Då nyttjas befintlig infrastruktur, kollektivtrafik, affärer och service bättre. Det är inte realistiskt eller önskvärt att alla kommunens byar ska kunna växa samtidigt.

Otillräcklig hänsyn har tagits till Sankt Olofsledens sträckning och funktion som turist- och kulturred. Exploateringen riskerar att försämma upplevelsen genom buller, trafik och visuell påverkan samt minska känslan av orörd natur, vilket hotar både ledens attraktionskraft och dess kulturhistoriska värden.

Kommentar:

Översiktsplanen är ett strategiskt och översiktligt dokument som markerar möjliga områden som kan prövas för framtida utveckling, men innebär inte något beslut om exploatering. För området vid Backviken/Vikeränget gäller att alla frågor kring trafik, vägar, kollektivtrafik, VA-förutsättningar, påverkan på jordbruksmark, skogsmark, friluftsliv, kulturmiljö (inklusive S:t Olofsleden) och naturvärden måste utredas i kommande skeden innan någon detaljplan kan antas. Utan sådana utredningar kan ingen byggnation genomföras. All utveckling behöver prövas utifrån plan- och bygglagen, miljöbalken, och samtliga utredningar ovan innan något kan fastställas. Översiktsplanens roll är att ge övergripande inriktning, medan frågor om bebyggelsens omfattning, etapper och konsekvenser ska prövas i den senare detaljplaneprocessen, beskrivet är endast den preliminära statusen och klaggörande tillägg gällande områdesbeskrivningen kommer att ändras till granskningsversionen gällande omfattningen av planerna.

Översiktsplanen anger att ny bebyggelse på landsbygden ska lokaliseras varsamt, i anslutning till befintliga strukturer och med hänsyn till jordbruksmark, landskapsbild,

tystnad, friluftsliv och miljöpåverkan. Dessa frågor är centrala delar av kommande prövning för området, och synpunkterna om bilberoende, vägsamfälligheter, trafiksäkerhet, belysning, buller och naturpåverkan kommer därför att vägas in i det fortsatta arbetet.

Kommunens utpekade område är därmed inte ett beslut, utan en markering av en möjlig utvecklingsyta som kräver vidare bedömningar. Synpunkten om att området istället bör rymma endast enstaka hus är viktig och kommer att ingå i kommande avvägningar. Kommunen anger endast en möjlig inriktning för framtida analyser. Översiktsplanens riktlinjer kräver att ny bebyggelse på landsbygden ska lokaliseras varsamt, nära befintliga strukturer och med hänsyn till jordbruksmark, naturmiljö och kulturmiljöer såsom St Olofsleden.

Ås

Privatperson

- Spara skogsmark
- Viktigt att bevara möjlighet att bebygga och renovera för eget bruk på egen gård i Ås (Häst, ekonomibyggnad)
- Äldreboende med uteplats så att man kan tänka sig sälja sin gård

Privatperson

Det är bra att det i planen tas upp olika områden för bostadsförsörjning och utveckling av framtida bostadsområden. Det måste ske så att det finns kvar möjligheter till tätortsnära friluftsliv och rekreation. I Ås har N2-området minimerats till en privat hundrastgård. Det har inte ortsbor längre tillträde. Allemansrätten är satt ur spel. Då borde övriga marken i skogen vid Torata kunna avsättas för rekreation istället. BlixtAnton har också bebyggts som tidigare var ett område för rekreation. Nu riskerar Åskilen också att försvinna i en stor trafikplatslösning. Ur ett folkhälsoperspektiv måste kommunen avsätta mark för ändamålet som inte bara är fotbollsplaner och motionsspår. I skogsområdet vid Torsta i Ås finns redan en Skogen i skolan-stig. Utöka den till att bli en Hälsans stig. Om jordbruksnäringen i Åsbygden ska kunna fortleva kan det inte ske mer bebyggelse inne i Ås tätort. Trafiksituationen kommer inte att fungera om mer trafik tillkommer. Likaså användandet av befintliga skogsområden som idag är hårt utnyttjade i Ås. Det leder till högt slitage, bland annat kring ridskolan som signalerat om att det blir risker för säkerheten när skogsnära områden exploateras.

Kommentar:

Översiktsplanen betonar att utveckling i Åsbygden ska ske varsamt, med hänsyn till jordbruksmarkens långsiktiga värden, friluftslivet, skogsmiljöerna och de kulturhistoriska landskapen som präglar området. Planen erkänner att Ås är en hårt nyttjad rekreativ miljö, där både natur- och skogsområden behöver bevaras för att säkerställa tätortsnära friluftsliv och vardagsnära rekreation även i framtiden.

Synpunkterna om förlust av rekreativ yta, värdet av skogen vid

Torsta/Skogen-i-skolan-området tas hänsyn till då kommunen ser behovet av ytterligare planunderlag, och det fortsatta arbetet inkluderar att se över behovet av en fördjupad sociotopskartering som kommer att omfatta även mindre orter och landsbygdsområden. En inledande kartering endast i de större tätorterna utförd med synpunkter från de äldre via Ma

råkes och skolbarn har kompletterats under *Närrecreation och gröna ytor* efter samrådet, samt som kartlager i den digitala kartan där torsta/skogen området är utpekade som en viktig närrecreationsyta. Men en framtida sociotopskartering omfattar kartläggning av både bostadsnära samt övriga viktiga gröna ytor inom hela kommunen, även mindre orter, och därefter kunna identifiera viktiga mer konkreta gröna eller blåa stråk samt ekosystemtjänster. Översiktsplanens riktlinjer prioriterar att nya bostäder i Ås lokaliserar i anslutning till befintliga strukturer och att skogsmark och naturmiljöer ska sparas där det är möjligt.

Privatperson

Det är inte strategiskt rätt från livsmedelsförsörjning eller hållbarhet att Åsbygden ska bära fler bostadsområden där befintlig landsbygd ska vara en kuliss för inflyttande.

Det är bekymrande hur avsnittet om Åsbygden i stora delar handlar om bebyggelse och nya bostäder. Jordbruket beskrivs i bästa fall som något som ska värnas, inte säkras, stärkas eller utvecklas. Byarna Landsom, Backen och Dille där de stora jordbruksföretagen finns ska få områdesbestämmelser för att bevara gårdarna och "kulissen". Det står ingenting om hur företagen här kan utvecklas och det finns en oro för hur dessa områdesbestämmelser ska påverka företagen. Det står ingenstans något om hur ökad livsmedelsproduktion kan stärkas genom fler jordbruk och fler hemmaodlare.

Åsbygden behöver värnas utifrån dess kvalitet och lämplighet för livsmedelsproduktion. Här finns kunskap, lämpliga förutsättningar och företag. Därmed behöver det i översiktsplanen beskriva utvecklingsmålet för stadsnära landsbygd som lagts över Åsbygden skrotas och ersättas med ett utvecklingsmål för att utveckla och stärka livsmedelsproduktionen i Åsbygden.

Åsbygdens kulturhistoriska värde måste skyddas av kommunen. I år har vi sett hur Krokomsbostäder bygger okänsliga betonghus mitt i byn, som kompletteras av deras kontor med taggtrådsstängsel vid skolan. Kommunen har sålt mark till Panghus AB som producerar hus utomlands i stället för att kommunen anlitar lokala företag och entreprenörer- för hållbarhet och stärka lokala företag.

Kommentar:

Översiktsplanen betonar att Åsbygden är en av kommunens mest värdefulla jordbruksbygder, med höga kulturmiljövärden, aktiva lantbruksföretag och mycket gynnsamma förutsättningar för livsmedelsproduktion. Planens riktlinjer anger därför att jordbruksmark ska skyddas, att ny bebyggelse endast kan prövas i direkt anslutning till befintliga strukturer, och att kulturhistoriskt viktiga miljöer ska hanteras med stor varsamhet.

Översiktsplanen är ett strategiskt dokument, och beskriver därmed utvecklingsinriktningar på en övergripande nivå. Den reglerar inte vilka företag som ska anlitas, vilka byggmaterial som används eller vilka enskilda projekt som genomförs. Dessa frågor hanteras i andra delar av kommunens verksamhet.

Synpunkterna om att stärka och tydligare synliggöra jordbrukets roll omfattas under avsnittet *Jordbruk under Mark- och vattenanvändning*, samt *Ras, skred, erosion och klimatanpassning*, där generella riktlinjer som gäller för hela kommunen är förtydligade och

kompletterande gällande areella näringar och relevansen med bland annat jordbrukets framtida ökade värde som resurs och behov av ökad beredskap inom Krokoms kommun.

Privatperson

Jag har åsikter kring "Planprogram centrala Ås" och hoppas att dessa tas i åtanke vid bestämmelser angående Ås centrum och den detaljerade planritningar för platsen. I den detaljerade planen beskrivs hur jordbruksmark i centrala Ås bredvid kyrkogården ska bebyggas med äldreboende, relax-avdelning, förskola o.s.v. För det första gäller bebyggelsen jordbruksmark som årligen brukas av Torsta och lokala bönder. Det råder redan brist på odlingsyta i Ås, då en av våra bönder behövt avverka egen skog för att kunna få tillgång till den odlingsyta hans jordbruk behöver. Detta på grund av den ökade bebyggelsen som kommunen redan verkställt för projekt såsom Blomsterhagen. Att ytterligare minska dessa odlingsytor, som dessutom är viktiga för bygdens invånare i rekreationssyfte borde inte tillåtas.

På denna punkt känns det även orimligt att Ås invånare ska få en kommunal "Relax-avdelning" samtidigt som ni stänger ner skolor i andra delar av kommunen för att "pengar inte finns". Jag tror att vi Åsbor kan klara oss utan en bubbelpool så länge kommunens barn får utbildning. Ni beskriver att förskola, seniorboende, relaxavdelning och annan service ska byggas i ett hus bredvid kyrkogården. Den lilla ytan som är utmålade innebär att det kommer behöva byggas på höjden för att få plats med allt detta. För information är kyrkans granhäck angränsande jordbruksmarken som bebyggelsen gäller ca 1 meter hög i dagsläget, och växer inte med särskilt hög hastighet. Att stå och sörja sina döda vid minneslunden samtidigt som man hör barnskrik, fordon (pga den ökade trafiken som såklart tillkommer med projektet) samt musik från skolverksamhet är inte rimligt. Kyrkogården är en plats för stillhet, och dagens läge med utsikt över fält och skog är helt perfekt för detta. Att smälla upp ett höghus där seniorerna på äldreboendet dessutom får titta ut över den plats där de snart ska vila är helt enkelt en dålig idé!

Det beskrivs även skolverksamhet på detta område. Just som Ås skola byggts klart med precis rätt kapacitet för dagens och framtidens barn! Så vad är det då som ska hända i skolbyggnaden som planeras på jordbruksmarken på andra sidan Ösavägen? Jo, där ska barnen från det planerade bostadsområdet i Ösa gå i skola. Detta trots att det geografiskt sett är mycket närmare till Dväsätts skola. Kommunen ska alltså bygga en ny skola i Ås för barn som inte ens bor i byn! Och sedan skicka alla dessa ungdomar från sina villor i Västra Ösa till Ås, trots att de bor ett stenkast från Dväsätts skola. Det låter mycket onödigt, både ur ett miljö- och ekonomitänk.

Trafiksituationen i Ås kommer i och med denna dagliga transport av barn dessutom att försättas i ännu större behov av förbättring och utveckling. Ösavägen kommer bli tyngre trafikerad och säkerheten för förskole-och skolverksamhet blir ännu sämre än vad det redan är idag. Så det kan verka lätt att skyffla alla dessa Ösa-barn till Ås, men det kommer kosta oss Åsbor och naturen en hel del i längden. Ur ett ekonomiskt perspektiv är det inte heller en bra lösning på lång sikt. Ösa-barnen bör inte bussas till Ås och seniorerna på äldreboende behöver inte bo i "centrum". Vad är det som dem behöver ha gångavstånd till? Det centrum som inte existerar? Jämtkrafthallen för att kunna springa på löparskorna? Förskolan? Skolan? Är man i behov av att bo på äldreboende har man ändå ingen nytta av denna service. Se bara på Förenade Care som inte ligger mitt i Krokoms centrum, funkar toppen!

Det enda de kan tänkas uppskatta är kanske den butik som ni tänker exploatera ännu en åkermark för att bygga. Om inte detta är argument nog för att ni ska ge upp planen på ett flervånings-servicehus och parkeringar på våra åkermarker så vet jag inte vad. Vi har en kyrka med tillhörande kyrkogård som ligger granne med platsen, jordbruksmark som inte bör exploateras, fantastisk natur att skydda, trafiksäkerhet som inte håller måttet, och en färdigbyggd skola som har precis tillräcklig kapacitet för alla Åsbarn. Vi är nöjda nu!

Kommentar:

Kommunen delar synpunkterna att Åsbygden är en av kommunens mest värdefulla jordbruksbygder, med höga natur- och kulturmiljövärden och aktiva lantbruksföretag, detta lyfts även i översiktsplanen. Därför anger planen att all ny bebyggelse i Ås måste prövas mycket varsamt, i direkt anslutning till befintliga strukturer och med tydlig hänsyn till både jordbruksmark, kulturmiljö och trafiksäkerhet.

Planprogrammet för centrala Ås redovisar på översiktlig nivå vilka funktioner som kan behöva utredas vidare, men ytterligare detaljfrågor som exakt användning av vissa ytor eller dylikt måste alltid prövas vidare i kommande detaljplaner, trafik- och säkerhetsutredningar, barns behovsbedömningar samt analyser av jordbruksmarkens brukningsvärde innan något slutgiltigt ställningstagande kan göras. Kommunen vill också understryka att översiktsplanens roll är att ange en övergripande inriktning, medan frågor om exakta byggnadsvolymer, placeringar, material, buller och trygghet hanteras i senare eventuella detaljplaneskeden där boende och berörda aktörer får möjlighet att lämna nya synpunkter.

Privatperson

Jag anser inte att man bör sträva efter att bygga ihop eller sammanlänka Dvärsätt och Ås helt, viktigt att även större sammanhållna skogsområden bevaras för möjlighet till rekreation och bibehållen attraktiv livsmiljö, både för människor, husdjur och vilda djur. 200 nya bostäder i Västra Ösa är på tok för mycket! Skolplatser, säkra trafiklösningar mm måste prioriteras också.

Kommentar:

Planen anger att eventuell ny bebyggelse i Västra Ösa måste prövas utifrån trafiksäkerhet, skolkapacitet, rekreationsvärden, landskapsbild och teknisk försörjning innan några beslut kan fattas. Utpekandet i översiktsplanen innebär inte ett beslut om att bygga 200 bostäder, utan anger ett område som kan behöva utredas vidare i senare skeden. Gällande sammanlänkning av Dvärsätt och Ås så är det endast markerat som ett framtida exploateringsområdensom kan vara av intresse för utveckling av olika typer av bostäder eller dylikt. Inom dessa områden kommer även kommunens generella riktlinjer gällande närrekreation, riksintresse friluftsliv, kulturmiljövård och kommunikation att tas hänsyn till. Det är viktigt att understryka att ett utpekat ändrat område i översiktsplanen inte innebär ett beslut om exploatering, utan anger ett område som eventuellt kan prövas vidare i framtiden, om intresse finns.

Privatperson

Samhällsservice saknas i Ås, trots att det är här den stora befolkningsökningen planeras. Här har affär, post, bensinmack och distriktssköterskemottagning avvecklats. Äldre som behöver särskilt boende tvingas flytta från Ås. Äldre i Ås ska kunna bo kvar med närhet till

anhöriga och sin hembygd. Detta är också ett bra sätt att främja generationsväxling, där villor och gårdar kan lämnas över till nästa generation.

Blomsterhagen, Ås

Enligt illustrationerna exploateras området mitt i åkermark. Det är viktigt att exploitören informerar husköpare om att det periodvis kommer att lukta starkt av gödsel, vilket kan sätta sig i kläder, hår, djurpälsar och bilar, samt att jordbruksmaskiner kommer att arbeta nära med buller och damm. Jag önskar att kommunen tar ansvar för att denna information ges i ett tidigt skede och att problematiken hanteras proaktivt, så att det inte leder till konflikter mellan boende och jordbrukare i ett senare skede.

Här bör det förtydligas att ytor för friluftaktiviteter även fungerar som fördröjningsdammar för dagvatten, eftersom ny bebyggelse medför fler hårdgjorda ytor. Det bör också planeras för båtvarv, vilket funnits tidigare och bör finnas i anknytning till båthamnen även fortsättningsvis.

Kommentar:

Översiktsplanen beslutar inte om vilka enskilda former av samhällsservice som ska etableras i Ås. Frågor om äldreboenden, vård, butiksetableringar och annan service hanteras i separata verksamhets- och investeringsprocesser. Men ett separat *Planprogram centrala Ås* har tagits fram som hanterar en översiktlig första utredning gällande möjliga servicemöjligheter i centrala delarna av Ås.

Synpunkten om att jordbruksmarkens nära läge till Blomsterhagen kräver tydlig information till framtida boende är viktig. Detta kommer att implementeras i de riktlinjer som ses över för att skydda brukningsvärd jordbruksmark för framtida generationer och samtidigt få en god samverkan mellan ny bostadsbebyggelse och annan aktiv markanvändning så som exempelvis betesmark. Då det är en grundläggande del av Åsbygdens identitet och måste bevaras vid all planering. Detta bör bli en central del av kommande detaljplanering.

Frågor om dagvattenlösningar, rekreationsytor, samt behovet av att tydliggöra funktioner som fördröjningsytor och gröna strukturer hanteras vidare i kommunens ambition att se över behovet av en fördjupad sociotopskartering som kommer att omfatta även mindre orter och landsbygdsområden. En inledande kartering endast i de större tätorterna har kompletterats efter samrådet. Men en framtida sociotopskartering omfattar kartläggning av både bostadsnära samt övriga viktiga gröna ytor inom hela kommunen, även mindre orter, och därefter kunna identifiera viktiga mer konkreta gröna eller blåa stråk samt ekosystemtjänster.

Ås trädgård

Vi fokuserar här på Ås och Åsbygdens utveckling eftersom vi anser att man gör oss alla en björntjänst genom att fokusera så mycket av resurserna på denna del av kommunen. Det har man gjort genom tiderna under löftet att genom skatteintäkter i Ås så ska hela kommunen leva. Men det löftet är tomt – det mesta av investeringsbudgeten går fortsatt till de södra delarna. Hela kommunen måste leva och utvecklas, det ska finnas bra service, många arbetstillfällen och ett rikt kulturliv. Dessutom, otroligt viktigt, en riktigt bra förskola och skola och en omsorgsfull äldreomsorg. Självklart, ni tycker säkert som oss, men det är en mycket svår process och det märks i denna kommunöversikt.

De arbetstillfällen som finns i Ås är så viktiga. En fantastisk lantbruksskola, Torsta Jämtlands Gymnasium – som utbildar blivande lantbrukare i länet, som säkrar framtidens livsmedelsproduktion med hög kompetens. En stor arbetsplats som kräver tillgång på jordbruksmark, möjligheter att sprida gödsel och transporter av traktorer med redskap. En skola som sprider sin kunskap om livsmedelstillverkning till boende i hela länet genom betessläpp, matmarknad, höstmarknad och julbord. En skola som kan utvecklas vidare för hela kommunen.

Här finns ett antal lantbrukare som ger Åsborna möjlighet att höra måsarnas skrån bakom harven, lukta nyslaget hö och se skörden av mat i verkligheten. Duktiga lantbrukare som i en orolig värld ser till att vi får mat på bordet. Det är också dessa som skapar det öppna levande landskapet.

Dessutom finns här Eldrimner ett nationellt resurscenter för mathantverk med deltagare från hela Sverige, Birka en folkhögskola med främst musikinriktning, Mattssons med alla sina maskiner, med flera små företag. Om man inte förstår värdet av detta för bygden så har man inte förstått att det är detta som gör att man vill flytta till Ås. Är det bara närheten till Östersund, som påpekas på så många ställen i skriften, så kan man lika gärna flytta till någon förort till Östersund.

En positiv sak med denna kommunöversikt är att man åtminstone i ord skriver att man inte ska bebygga åkermark.

- Men inte heller infrastrukturen för de boende ska vara på åkermark.
- Åkermarksbyggande måste även begränsas då privata initiativen skapas.
- Spridd bebyggelse, genom att bebygga var skogsplätt och var gödselstad, kommer även det försvåra för jordbruket.
- Alltför många personer som bor i Ås kan hindra jordbrukets verksamhet.

En planskild korsning i Ås är en mycket dyr affär för kommunen som leder till ökat fokus på Ås.

- Använd dessa miljoner till att organisera skolan så att varenda elev kan ta sig vidare till gymnasiet.
- Led inte in mer trafik i Ås, öka inte trafikflödet!

Ur den fördjupade översiktsplanen för Ås tas en del upp även i denna plan, för att förankra olika planer. Det skrivs en hel del bra om gröna stråk i kommunen, att arbeta med att skapa biologisk mångfald är en överlevnadsstrategi för framtiden. Men det är viktigt att placera dessa gröna stråk så att både jordbruksverksamhet och friluftsliv kan leva tillsammans. Förverkligas planen på N2 och JHR i Ås tas åkermark från Lantbruksskolans brukningsområde och dessutom förlorar Ås Trädgård 1/3 av sin mark.

- Friluftsområden är mycket viktigt men infrastruktur ska inte placeras på åkermark.
- N2 i Ås (i den fördjupade kommunplanen för Ås), i de delar som utgörs av åkermark, måste tas bort som grönt stråk.
- Skapa ett nytt N2 helt på skogsmark från Ås Ängar (Karl-Antons) ner förbi ridskolan till Blomsterhagen/Sånghusvallen.
- Begränsa industriområdet så att ingen åkermark tas i anspråk.

- Satsa på industriområdet i Krokoms.

Acceptera Ås bygdens decentraliserade uppbyggnad med skola och förskola centralt, en ICA togo på industriområdet, en ICA nära i Lugnvik, lyxigaste lunch restaurangen på lantbruksskolan, en lunchrestaurang på Birka folkhögskola, det fantastiska åretrunt caféet på Freja, två sommarcaféer, popupprestauranger på föreningshuset, Ås Trädgård och fler ställen, en mycket fin ridskola med stort ideellt engagemang, yoga hos Mårs och på föreningshuset, konserter på Birka, på föreningshuset, på Pers loge och i kyrkan, en fantastisk Jämtkraftshall och idrottsanläggning för skidåkning och fotboll m.m. Det finns så mycket och det händer så mycket i denna bygd!

Kommentar:

Översiktsplanen lyfter att hela kommunen ska utvecklas, och att Åsbygden samtidigt är en av kommunens mest värdefulla jordbruks- och kulturbygder, där jordbruk, utbildningsmiljöer, företagande och friluftsliv tillsammans utgör grunden för bygdens attraktionskraft. Planen anger därför att ny bebyggelse i Ås ska prövas mycket varsamt och med stor hänsyn till jordbruksmarkens långsiktiga brukningsvärde, kulturmiljön och rekreativmiljöerna i området. Jordbrukets relevans har förtydligats ytterligare under avsnittet *Jordbruk under Mark- och vattenanvändning*, samt *Ras, skred, erosion och klimatanpassning*, där generella riktlinjer som gäller för hela kommunen är kompletterade gällande areella näringar och relevansen med bland annat jordbrukets framtida ökade värde som resurs och behov av ökad beredskap inom Krokoms kommun. Jordbruksmarken och de gröna sammanhangen i Ås är centrala värden som planeringen ska värna långsiktigt.

Kommunen vill särskilt betona att det står med som identifierat behov att fördjupade översiktsplanen för Ås bör revideras, vilket innebär att dessa frågor kommer att kunna hanteras mer detaljerat där. Vid revideringen kan kommunen tydligare pröva avvägningar mellan rekreativsytor, jordbruksmark, N-områden, kulturmiljö och behovet av industrimark, i dialog med berörda verksamheter och invånare.

Översiktsplanen är ett strategiskt dokument som redovisar inriktningar på övergripande nivå, inte enskilda investeringsbeslut eller organisationslösningar. Detaljerade frågor om service, äldreomsorg, trafiklösningar, skolinfrastruktur och företagsstöd hanteras i separata verksamhets- och budgetprocesser.

Områdesbestämmelser

Privatperson

S 47. "Nya områdesbestämmelser för Kroksgård". Motsäger mig den delen av ÖP. Det finns ingen saklig grund att peka ut denna del av kulturbygden i Storsjöbygden. De värden som redovisas är måhända till stor del korrekta, men de är inte signifikanta jmf med andra byar i området. Yrkar att ett ev bevarande av byggnader i kulturlandskapet skall vara en generell skrivelse och i så fall koppla till de avvägningar som berörs i plan för Rödön.

Kommentar:

Förslaget om eventuella områdesbestämmelser för Kroksgård utgår från att området ingår i riksintresset för kulturmiljövård i Storsjöbygden, där jordbrukslandskapet, bebyggelsestrukturer och historiska miljöer är värden som kommunen ska ta hänsyn till i den övergripande planeringen. Anledningen att just Kroksgård föreslås omfattas av tydligare områdesbestämmelser är att det även är ett kommunalt utpekade område med mycket starkt

skyddsintresse och tydliga ställningstaganden definierade redan i den förra översiktsplanen från 2015. Syftet är därmed att säkerställa att framtida byggnation sker varsamt och i linje med riksintressets riktlinjer för just detta område. Områdesbestämmelser innebär inte ett direkt beslut om inskränkningar, utan markerar att eventuella framtida förändringar måste prövas varsamt i relation till kulturmiljön.

Samtidigt är det inte avsikten att peka ut Kroksgård som allt mer betydelsefullt än vissa andra kulturhistoriska miljöer i området. Kommunen har kompletterat med generella riktlinjer som tillämpas likvärdigt gällande kulturmiljöhänsyn i hela Storsjöbygden.

8 privatpersoner

Vi ser positivt på det utökade områdesskydd som planeras för Kroksgård och fastigheterna i Nyland, med syfte att bevara den befintliga kulturmiljön. Ni tar även upp att jordbrukets utvecklingsförutsättningar skall värnas och byarnas karaktär bibehållas.

Kommentar:

Kommunen tackar för yttrandet.

Jamtli

Det är även positivt att kommunen avser att skapa områdesbestämmelser för bebyggelsen mellan Kroksgård och Säter. Möjligen är det redan tänkt så, men det vore bra om områdesbestämmelsen även innefattar Nyland och Tomte.

Områdesbestämmelser skulle kunna införas på fler områden i kommunen, exempelvis Tullus med sina tre kulturhistoriskt värdefulla gårdsmiljöer: Nygården, Tullus 6:11; Talmansgården, Tullus 2:1 samt Tullus 4:1 med sin mangårdsbyggnad i herrgårdsliknande villastil. Tillsammans skapar dessa tre gårdar en arkitekturhistorisk miljö från olika tidsepoker som är unik i Jämtland.

Kommentar:

Synpunkterna kommer att ingå i det fortsatta arbetet i enlighet med planens skrivningar om kulturmiljö och bevarande. Krokoms kommun ämnar som skrivet att fram en Kulturmiljöanalys för riksintressen av kulturmiljö inom kommunen. Med syfte att sammanställa samtligt kulturmiljöunderlag inom kommunen som grund för bebyggda miljöer samt kulturmiljöer, för att fastställa en bevarandeplan, samt redovisa tydliga ställningstaganden.

Jordbruk

Privatperson

På översiktskartan är det gamla odlingslandskapet i Trång inte utmärkt som ett område med starkt skyddsintresse! Ett förbiseende som bör rättas till på grund av följande skäl.

Kulturhistoriska minnesmärken:

- Flera blästerugnar från 300-talet finns vid sjökanten där sjömalm använts.
- En stenmur från 1600-talet finns bevarad som uppförts av prästen Herr Ola i Trång som skydd mot erosion av värdefull odlingsjord.

- Bevarade fångstgropar
- Fyra dokumenterade ödesbölen, varav två ej ingått i nuvarande odlingsjord

Historisk odlingsmark:

- Två av länets största betesmarker, på sammanlagt tjugo hektar, inom Natura 2000 finns inom området. De har kontinuerligt betats i tvåhundra år och har en unik flora.
- Prästerna i Offerdal och Alsen bosatte sig i Trång mellan 1625-1725 då den sluttande jordbruksmarken betraktades som den säkraste marken där kornet hann gå i mognad och frosten ej ödelade den livsviktiga kornskörden. (Se ovan)
- Jämtlands första potatisodling skedde i Trång 1744 enligt en artikel i Post och Inrikes Tidningar.

Kommentar:

Krokoms kommun har tidigare identifierat områden med olika grader av skyddsintresse, där Trång inte har omfattats av detta utpekande. Förslaget är noterat och utrett där planen kompletteras med ett ytterligare kommunalt utpekad skyddsområde.

Privatperson

Mera utveckling på jordbruk och matproduktionen. Öka produktionen i skogen och förädlingen av råvaran.

Kommentar:

Planen betonar att jordbruksmark ska skyddas, att brukningsförutsättningarna ska värnas och att utvecklingen av areella näringar är en viktig del av en hållbar framtid

Privatperson

Jag efterlyser att planen uttryckligen visar hur ny bebyggelse och markanvändning ska balanseras med befintlig landsbygd. Brukningsvärd jordbruksmark ska skyddas mot exploatering utan tydligt samhällsintresse (Miljöbalken 3 kap. 4 §) vilket tyvärr inte verkar beaktas i dagsläget utan snarare endast önskan om exploatering till varje pris. Hästgårdar och annan djurhållning ska ges utrymme och skydd, så verksamheter inte trängs undan - detta om något är aktuellt i dagens processer kring byggnationer kring exempelvis Ås ridskola. Planen får inte fragmentera landskapet eller skada biologisk mångfald (Miljöbalken 1 kap. 9 § och 7 kap. 11 §). Om planens nuvarande riktlinjer driver tätorts- eller exploateringsutveckling in i landsbygdsområden utan avvägning, är det inte förenligt med en hållbar landsbygdsstrategi och äldre ÖP:ers intentioner.

Kommentar:

Översiktsplanen betonar att brukningsvärd jordbruksmark ska skyddas och att ny bebyggelse måste lokaliseras varsamt och i anslutning till befintliga strukturer, i linje med Miljöbalkens bestämmelser. Planen lyfter även att landskapet inte får splittras och att hänsyn ska tas till biologisk mångfald, rekreationsvärden och de areella näringarnas långsiktiga förutsättningar.

Översiktsplanens riktlinjer innebär inte överdriven exploatering. Tvärtom provas alla utpekade områden vidare i kommande steg där frågor om jordbruksmark, biologisk mångfald, ridskolans verksamhet och påverkan på landskapsbild och naturmiljö utreds

innan några beslut fattas. Ett utpekande som framtida exploateringsområde inom ändrade områden i översiktsplanen är inte ett beslut om byggnation. Synpunkterna om att stärka och tydligare synliggöra jordbrukets roll omfattas under avsnittet *Jordbruk under Mark- och vattenanvändning, samt Ras, skred, erosion och klimatanpassning*, där generella riktlinjer som gäller för hela kommunen är förtydligade och kompletterande gällande areella näringar och relevansen med bland annat jordbrukets framtida ökade värde som resurs och behov av ökad beredskap inom Krokoms kommun.

Privatperson

Ett rikt odlingslandskap uppnås om jordbruksmarken värnas och skyddas från närliggande nybyggnationer. Ett rejält avstånd bör finnas mellan nybyggnationer och befintlig jordbruksmark för att jordbruket ska kunna drivas långsiktigt och hållbart och producera hälsosam mat.

Jag driver ett småskaligt ekologiskt jordbruk och har under många år arrenderat marken i Backviken där nu en entreprenör vill bygga ett bostadsområde. Jag som företagare inom de gröna näringarna var med i budgivningen, men som jordbrukare hade jag ingen chans att lyckas bjuda över dessa byggherrar. Krokoms kommun skriver att Areella näringar är betydande och har en viktig roll men jag ser hur antalet aktiva gårdar försvinner och trängs undan. Om dessa byggplaner beviljas kommer mitt företag att tvingas minska i storlek. Jordbruksverksamhet krockar ofta med hushåll som saknar förståelse för gödselspridning och djurhållning. Min fundering är: Vad ska alla äta om jordbruk fortsätts trängas undan i samma takt.? I byn Backen fanns tidigare 2 st mjölkgårdar, idag finns ingen av dessa kvar. Jag hoppas att kommunen värnar om oss som producerar mat och inte bara nya bostadsområden.

Kommentar:

Översiktsplanen betonar att brukningsvärd jordbruksmark ska skyddas och att ny bebyggelse måste lokaliseras varsamt, i direkt anslutning till befintliga strukturer och med tydlig hänsyn till jordbrukets långsiktiga funktionsförutsättningar. Planen lyfter att de areella näringarna är en viktig del av kommunens identitet, landskapsbild och lokala livsmedelsförsörjning, och därför ska bevarande och brukande av jordbruksmark väga tungt i framtida prövningar.

Det föreslagna utpekandet i Backviken är endast översiktligt och innebär inte ett beslut om exploatering. Eventuell utveckling måste prövas i senare skeden, där frågor om jordbrukets behov, påverkan på arrenden, avstånd till mark, risk för konflikter mellan boende och lantbruk, biologisk mångfald och kulturmiljö utreds i detalj.

Kommunen delar uppfattningen att livsmedelsproduktion är en långsiktig samhällsresurs och att planeringen måste möjliggöra att aktiva gårdar kan fortsätta utvecklas. Krokoms kommun ser över möjligheten att ta fram ramverk och nya riktlinjer för hantering av brukningsvärd jordbruksmark. Dessa riktlinjer kommer att innehålla förtydliganden beroende på typ av exploatering och verksamhet, då olika typer av ingrepp kan ge varierande påverkan på jordbruksmarkens funktion. De kommer även omfatta förtydliganden gällande förhållningssätt till de konsekvenser som är viktiga att ta hänsyn till vid bygglovsansökan i närhet till jordbruk.

Östersunds kommun

Jordbruksmark är en del av hela regionens potentiella livsmedelsförsörjning, och en viktig fråga bland annat för att säkerställa god framtida beredskap. Kommunen ser positivt på att översiktsplanen anger att denna mark ges mycket hög prioritet i planeringen, och att huvudprincipen är att brukningsvärd jordbruksmark inte ska bebyggas eller minska i areal.

Undantag från denna huvudlinje kan enligt översiktsplanen endast övervägas i särskilda fall där kommunen bedömer att det föreligger ett väsentligt samhällsintresse som inte kan tillgodoses på annan mark. Med anledning av att jordbrukslandskapet Åsbygden är utpekad som ett viktigt utvecklingsområde kan det vara relevant att i översiktsplanen precisera vad Krokoms kan betrakta som ett väsentligt samhällsintresse. Detta för att bättre kunna utläsa huruvida översiktsplanens inriktning kan ge konsekvenser för jordbruksmarken.

Privatperson

I texten på sid. 79 i översiktsplanen anges: "Undantag från denna huvudlinje kan endast övervägas i särskilda fall där kommunen bedömer att det föreligger ett väsentligt samhällsintresse som inte kan tillgodoses på annan mark. I dessa fall krävs noggrann prövning, miljöbedömning och tydlig motivering." Denna formulering är alltför allmän och öppnar för tolkningar utan tydlig tröskel för vad som utgör väsentligt samhällsintresse. Att bygga bostäder på jordbruksmark bör i detta sammanhang inte betraktas som ett sådant intresse. Även byggnation i anslutning till jordbruk bör vara mycket restriktiv. Det måste finnas tillräckliga skyddsavstånd för att undvika framtida konflikter. Det finns gott om annan mark i kommunen utan att man behöver bygga tätt intill jordbruk. Skogsområden intill jordbruk och bebyggelse bör också värnas. Torstaskolan bör ges utrymme att utvecklas.

Kommentar:

Synpunkten om att tydligare beskriva vad som kan utgöra ett väsentligt samhällsintresse är värdefull och utreds i den fortsatta revideringen. Kommunen vill betona att översiktsplanens riktlinjer inte innebär någon generell öppning för exploatering, utan snarare tydliggör att jordbruksmarken ska skyddas och att eventuella undantag kräver omfattande prövning, utredning och samråd i kommande planeringsskeden.

Planens riktlinjer innebär inte att byggnation nära jordbruk förutsätts, tvärtom ska frågor om skyddsavstånd, risk för framtida konflikter, påverkan på biologisk mångfald och alternativa lokaliseringar alltid prövas i kommande skeden. Kommunen delar också uppfattningen om att skogsområden intill jordbruksmark och byar har viktiga värden som ska beaktas.

Kommunen kommer därför att se över möjligheten att tydliggöra och fördjupa riktlinjerna i översiktsplanens jordbruksavsnitt. I detta arbete kommer även mer konkreta riktlinjer för bevarande av jordbruksmark att tas fram. Synpunkten om att Torsta ska ha möjlighet att utvecklas ligger i linje med planens beskrivning av Åsbygden som ett viktigt centrum för jordbruk och utbildning.

Privatperson

Livsmedelsproduktion kommer att vara en av de viktigaste frågorna för vår framtid och överlevnad. Mycket viktigare än tillväxt i form av nya invånare och bostadskvarter. Översiktsplanen är alltför svag i denna del och behöver kompletteras med en analys och strategi för hur kommunen kan stärka befintliga producenter, hur ökad produktion kan stimuleras genom fler bärkraftiga företag inom livsmedelsproduktion (hela kedjan med energi, mark, vatten, insatsvaror, förädling, kunskap etc), hur fler invånare kan bli mer

självförsörjande genom stöttning och stimulans. Livsmedelsproduktion måste få en mycket tydligare och mer styrande roll i översiktsplanen och följande planering/kommunal verksamhet. Se exempelvis rapport som hänvisas till här [https://www.dn.se/varlden/brittisk-underrattelsetjanst-matbrist-och-kaos-vantar-narekosystemen-](https://www.dn.se/varlden/brittisk-underrattelsetjanst-matbrist-och-kaos-vantar-narekosystemen-faller/)

faller/

För kommunens befolkningstillväxt på ett hållbart sätt som också tar hänsyn till det övergripande behovet av stärkt livsmedelsproduktion bör nya bostäder planeras i anslutning till tågstationer/hållplatser längs mittbanan (centrala Krokoms och Näliden) för att möjliggöra tågpendlande.

Kommentar:

Kommunen tar till sig synpunkten om att behovet av en tydligare strategi för livsmedelsproduktion och de areella näringarnas utveckling bör framgå ännu starkare. Som del av översiktsplanarbetet arbetar kommunen med att ta fram riktlinjer för bevarande av jordbruksmark i jordbruksavsnittet. Synpunkterna om att tydligare synliggöra livsmedelsproduktionens roll omfattas under avsnittet *Jordbruk under Mark- och vattenanvändning*, samt *Ras, skred, erosion och klimatanpassning*, där generella riktlinjer som gäller för hela kommunen är förtydligade och kompletterande gällande areella näringar och relevansen med bland annat jordbrukets framtida ökade värde som resurs och behov av ökad beredskap inom Krokoms kommun.

Planens inriktning innebär också att ny bebyggelse i första hand ska lokaliseras i anslutning till kollektivtrafik, befintlig infrastruktur och service, exempelvis längs Mittbanan i Krokoms och Näliden, för att stödja en mer hållbar och transporteffektiv bebyggelsestruktur. Detta ligger i linje med synpunkten om att hushålla med mark och möjliggöra hållbar pendling.

LRF Krokoms

Redan i förordet slår kommunstyrelsens ordförande fast att " Med hänsyn till behovet av att öka vår förmåga till självförsörjning och miljömässiga utmaningar ska vi värna mark, skog och vattenanvändning". Vackert sagt men avspeglar sig detta i översiktsplanen? Vi är inte övertygade.

På flera ställen i översiktsplanen beskrivs det positiva i att bo i ett jordbrukslandskap och att detta behöver värnas. I den typen av beskrivning blir boendemiljön viktigare än möjligheten att faktiskt producera mat. En förutsättning för ett aktivt brukande av jordbruksmark är inte bara själva marken utan även yttre förutsättningar. Det kan handla intrång i form av ny infrastruktur, boende som saknar respekt för djur och grödor eller konflikter som har sin grund i respektlöshet inför äganderätten. Bli svårigheterna/intrången för den enskilda bonden tillräckligt svåra brukas inte längre marken och då finns inget jordbrukslandskap att bo i. Detta måste beaktas i den kommunala planeringen.

Återkommande i texten är vikten av areella näringar samt skyddande av åkermark. Samtidigt så pekas stora områden med åkermark som "Ändrade områden". Vi tolkar det som att kommunen har för avsikt att i dessa områden göra fördjupade översiktsplaner alternativt detaljplaner. Naturligtvis kan det betyda att åkermarken kommer att skyddas i dessa dokument, men om så är fallet kunde dessa områden lika gärna undantas redan i översiktsplanen. Men vi känner stor oro. Gäller speciellt Ås och Dvårsättsområdet.

Det kan inte nog tydligt betonas att brukningsvärd jordbruksmark endast får tas i anspråk för bebyggelse om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och att detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Som mycket riktigt påpekas i översiktsplanens text är all mark som är klassad som jordbruksmark eller finns i Jordbruksverkets blockdatabas (sök EU-stöd på) att betrakta som brukningsvärd. Utöver detta har Mark- och miljö överdomstolen fastslagit att även mark som brukats och tagits ur produktion pga av exempelvis dålig lönsamhet kan betraktas som brukningsvärd.

Länsstyrelserna i Norrbotten och Västernorrland har formulerat utmärkta planeringsunderlag i frågan.

Vi uppfattar det som att kommunen ser en möjlighet i att kompensera ianspråktagen åkermark med nyodling. Nyodlad mark behöver många decennier för att uppnå full produktionskapacitet. Det tar tid att bygga upp matjord.

Utöver detta finns ytterligare ett juridiskt problem under uppsegling. EU:s Avskogningsförordning förväntas träda i kraft 1 jan 2027 och innebär i sin nuvarande utformning ett förbud mot handel med produkter som har sitt ursprung från avskogad areal. Förändras inte denna skrivning blir det förbjudet att sälja mjölk och kött från djur som ätit foder från nyodlad mark.

LRF Ås

LRF Ås lokalavdelning lämnar härmed följande synpunkter till Krokoms kommuns förslag översiktsplan 2050. Ås LRF har deltagit och aktivt arbetat tillsammans med LRF:s avdelning Krokoms. Vi stödjer fullt ut det framtagna och inskickade remissyttrandet från LRF Krokoms.

Från Ås LRF vill vi tydliggöra vissa saker:

Det står klart och tydligt i underlaget att citat: " Jordbrukets förutsättningar ska värnas. Målsättningen vara att behålla Åsbygdens karaktär, landskapet, kulturbygd, levande jordbruk och åkermarken." Då förväntas att under framtagandet ska det målet vara först och stå över samhällsintresset. Ingenstans nämns på vilket sätt detta ska uppfyllas. Hur och med vilka åtgärder och hänsynstaganden ska målsättningen uppfyllas? Det har inte förekommit någon dialog med företrädare för gröna näringarna under arbetets gång. Nyodling har nämnts, men det är inget realistiskt alternativ. Låt oss bevara och bruka den åker som finns och bygg på andra platser där inte brukandet förstörs.

Befolkningstillväxt med tro att det ska generera skatteintäkter som ska finansiera kommunens ekonomi är antaganden som saknar ekonomiskt redovisat underlag. I konkurrens med övriga länets kommuner är det inte troligt att Krokoms är ensam vinnare.

Finns ingen beskrivning hur infrastruktur med trafik, vägar, skola, trivsel och omsorg ska lösas. Konfliktsituationer mellan aktivt jordbruk och boende är heller inte beskrivet. Det blir allt svårare att framföra traktorer med maskinekipage i Ås. Livsmedelsproduktion och livsmedelsförsörjning är viktig för kommunen. Torsta med Grönt center är väldigt viktigt för utveckling av hela länets jordbruk.

Ås LRF lokalavdelning representerar aktiva jordbrukare i Ås som ser planeringen av ökad inflyttning med bostadsområden som ett hot och stort tryck mot deras verksamhet. Ökad förtätning medför att åkermarken som är så värdefull hotas. I kommunens policy – riktlinjer

ingår att värna aktivt jordbruk och inte ta åkermark för bebyggelse. Dessutom finns ny inriktning ur beredskapssynpunkt att åkermarken får starkare skydd. Det tycks inte gälla när kommunen skissar planförslag. Grunden i planförslaget ska vara att jordbruket ska ha största prioritet.

Tyvär så har Vi i Ås dålig erfarenhet av hur kommunen med tjänstemän agerat och hanterat markägare och arrendator i enskilt fall. Vilket tydligt visar att företrädare från kommunen inte ser jordbruket som betydelsefullt. Låt förslaget till översiktsplan bevisa motsatsen – Krokoms kommun ser jordbruket som mycket betydelsefullt och ska ges stort utrymme i översiktsplanen. Ås LRF lokalavdelning.

Kommentar:

Översiktsplanen betonar att brukningsvärd jordbruksmark är en av kommunens mest skyddsvärda resurser, både ur livsmedelsförsörjning och beredskapssynpunkt, och att marken ska ges mycket hög prioritet i all framtida planering. Eventuella undantag får endast övervägas om ett väsentligt samhällsintresse föreligger och inte kan tillgodoses på annan mark, vilket följer Miljöbalkens bestämmelser och lyfts tydligt i plantexten.

Kommunen delar uppfattningen att ett aktivt och fungerande jordbruk är en förutsättning för att både jordbrukslandskapet och bygdens attraktivitet ska kunna bestå. Kommunen tar till sig behovet av att ytterligare förtydliga riktlinjerna för bevarandet av jordbruksmark, särskilt avseende avvägningar i Ås- och Dvårsätt. Det redovisas i planen att kommunen bör ta fram ramverk och nya riktlinjer för hantering av brukningsvärd jordbruksmark. Dessa riktlinjer kommer att innehålla förtydliganden beroende på typ av exploatering och verksamhet, då olika typer av ingrepp kan ge varierande påverkan på jordbruksmarkens funktion. De kommer även omfatta förtydliganden gällande förhållningssätt till de konsekvenser som är viktiga att ta hänsyn till vid bygglovsansökan i närhet till jordbruk. Syftet är att säkerställa att jordbruksmarken förblir en vital resurs för livsmedelsproduktion samtidigt som boende och näringar kan samexistera på ett sätt som gynnar både människors hälsa och miljön.

Gällande nyodling så är kommunen medveten om den längre tidsperiod som krävs för att möjliggöra full produktionskapacitet, men värnar ändå om jordbrukets långsiktiga utvecklingsmöjligheter och har därmed med riktlinjer gällande detta.

Kompensationsåtgärder är inte definierade som nyodlingsytor, utan bedömning ska alltid göras i det enskilda fallet men huvudprincipen ska fortsatt vara att ingen brukningsvärd jordbruksmark skall tas i anspråk inom kommunen.

Ett utpekande som "ändrat område" i översiktsplanen innebär inte ett beslut om exploatering. Det markerar ett potentiellt framtida exploateringsområde där utveckling kan komma att ske, där det isåfall kommer behöva mer detaljerad prövning genom exempelvis fördjupad översiktsplan, där frågor om jordbrukets fortsatta brukande, biologisk mångfald, skogsmark, rekreationsvärden och infrastruktur måste analyseras innan något ställningstagande kan göras. De utritade gränserna är schematiska och ungefärliga för att redovisa kommunens långsiktiga planering.

Kommunen tar till sig synpunkterna om samordningen av infrastruktur och eventuella målkonflikter vidare i arbetet med riktlinjerna för jordbruksmark. Synpunkterna om att tydligare synliggöra livsmedelsproduktionens roll omfattas under avsnittet *Jordbruk under Mark- och vattenanvändning*, samt *Ras, skred, erosion och klimatanpassning*, där generella riktlinjer som gäller för hela kommunen är förtydligade och kompletterande gällande areella

näringar och relevansen med bland annat jordbrukets framtida ökade värde som resurs och behov av ökad beredskap inom Krokoms kommun.

LRF Offerdal

I dagens beredskapsarbete är jordbruket livsnerven, där varje hektar åkermark är viktig. Men det räcker inte bara med åkermark, någon måste bruka den och för att det ska fungera så måste de praktiska förutsättningarna finnas för de yngre generationerna. Det är helt avgörande för att verksamheten i de areella näringarna i Offerdalsbygden ska kunna fortsätta "Regionalt ansvar: Krokoms mål är kopplat till det regionala målet om 200 000 invånare i Jämtlands län. Kommunen vill ta sin andel av detta ansvar genom att växa proportionellt." "Eftersom befolkningsmålet är offensivt och kräver snabb utveckling på kort tid behöver tydliga prioriteringar ske." Citat från plan

Det vore önskvärt att Krokoms kommun tar samma ansvar för livsmedelsförsörjningen. Med de förslag som ligger i planen så försvåras möjligheterna för jordbruket i de områden som ska "förtätas" samtidigt som det i den så kallade "glesare landsbygden" försvåras genom att servicen på sikt minskar då alla ev satsningar är nedprioriterade i dessa områden "utveckling och service ska ske där förutsättningar finns" Om förutsättningarna tolkas som något som redan finns riskerar det att i praktiken innebära att delar av kommunen som i dag är mer glesbefolkade eller har svagare service lämnas åt sitt eget öde, alltså en tillbakagång, snarare än att ges möjlighet till utveckling. Livsmedelsproduktionen i Krokoms och hela Jämtlands län är sårbar vid en minskning då hela kedjan "från jord till bord" och dess kringorganisation berörs vid lägre produktion

Kommentar:

De areella näringarna i Offerdalsbygden, liksom i övriga delar av kommunen, är en viktig del av kommunens identitet och resilienta framtid, och planeringen ska därför ta hänsyn till deras långsiktiga funktionsförutsättningar.

Synpunkterna om att tydligare synliggöra livsmedelsproduktionens roll omfattas under avsnittet *Jordbruk under Mark- och vattenanvändning, samt Ras, skred, erosion och klimatanpassning*, där generella riktlinjer som gäller för hela kommunen är förtydligade och kompletterande gällande areella näringar och relevansen med bland annat jordbrukets framtida ökade värde som resurs och behov av ökad beredskap inom Krokoms kommun.

Utpekandet av vissa områden som ändrade områden innebär inte ett beslut om exploatering, utan att det är potentiella framtida exploateringsområden där det isåfall behövs ytterligare analys i kommande skeden. Frågor om jordbrukets behov, arrenden, verksamhetsutrymme, biologisk mångfald och landskapsförändring måste utredas innan någon detaljplan kan påbörjas.

Synpunkten om att även den glesare landsbygden behöver tryggad service, fungerande infrastruktur och goda villkor för att yngre generationer ska kunna fortsätta bruka marken är viktig. Översiktsplanen innebär inte att sådana områden lämnas utan utvecklingsmöjlighet, detta är förtydligat under avsnittet *Utvecklingsinriktning*.

Torsta AB

Jordbruksmark är en resurs med unika och långsiktiga värden som inte kan ersättas när den väl bebyggs eller tas i anspråk. I Jämtlands län utgör jordbruksmarken endast omkring 1 %

och som exempel kan sägas att i Ås finns den mest bördiga marken i länet, med hög produktionsförmåga och långsiktigt värde för livsmedelsförsörjningen.

Torsta AB konstaterar att planen återkommande lyfter vikten av jordbruksmark och livsmedelsproduktion. Det är bra. Men samtidigt pekade betydande arealer brukningsvärd jordbruksmark ut som utvecklings- eller förändringsområden.

Enligt Miljöbalken 3 kap. 4 § får brukningsvärd jordbruksmark endast tas i anspråk om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen. Denna princip måste tillämpas med särskild skärpa i en kommun som har länets mest bördiga mark, och ställt i förhållande till det väsentligasamhällsintresset livsmedelsförsörjning. Detta då varje intrång, även små eller tillfälliga, leder till konsekvenser: produktiv yta försvinner, brukandet försvåras och markens kapacitet försämras.

Torsta AB anser att:

1. översiktsplanen tydligare måste slå fast att jordbruksmark ska undantas från exploatering, inte bara hanteras varsamt i senare skeden.

Vi vill också avvisa antagandet att nyodling kan kompensera för exploaterad jordbruksmark, då nyodlad mark behöver många decennier för att uppnå full produktionskapacitet och uppbyggnaden av matjord är en långsam och kostsam process. EU:s Avskogningsförordning som förväntas träda ikraft 2027 innebär dessutom i sin nuvarande utformning ett förbud mot handel med produkter som har sitt ursprung från avskogad areal.

Människor upplever det som attraktivt att bo i en bygd där marken fortfarande brukas och landskapet hålls öppet och levande. Denna upplevelse finns oavsett om man har kunskap om jord och skogsbrukets villkor eller inte. Ett aktivt jord- och skogsbruk skapar förutsättningar för levande bygder. När marken brukas hålls landskapet öppet och välskött, vilket i sig bidrar till attraktivitet och trivsel. Om nya generationer inte ges möjlighet att ta över och fortsätta bedriva verksamhet riskerar landskapet att växa igen, verksamheter att upphöra och bygder att förlora sin livskraft, detta gäller även den så kallade stadsnära landsbygden.

De gröna näringarna bidrar också med konkreta funktioner i vardagen. När det finns lantbruksföretag i bygden finns ofta maskiner, kompetens och resurser som kommer hela lokalsamhället till del – exempelvis vid snöröjning, vägunderhåll och andra praktiska insatser. Detta stärker bygderna och innebär samtidigt att uppgifter som annars skulle belasta kommunens organisation i praktiken löses genom lokal närvaro och handlingskraft.

Lantbruksbygder är attraktiva när de är aktiva och välskötta. Ås utgör ett tydligt exempel på hur ett brukat jordbrukslandskap bidrar till sådan attraktivitet. Samtidigt är det viktigt att understryka att åkrar och marker inte sköter sig själva – för att landskapet ska fortsätta vara attraktivt måste det vara möjligt att bedriva jordbruksverksamhet på rimliga villkor.

Slutligen vill Torsta AB peka på att det lokala näringslivet gynnas av att det finns företag inom de gröna näringarna. Jord- och skogsbruk genererar efterfrågan på varor och tjänster och bidrar till omsättning hos exempelvis lokala bygghandlare, verkstäder och transportföretag. På så sätt spelar de gröna näringarna en viktig roll även för det bredare lokala näringslivet.

Torsta AB anser att:

1. förutsättningar för fortsatt brukande av jord- och skogsmark tydligare lyfts som en grund för kommunens attraktivitet,
2. de gröna näringarnas betydelse för lokalsamhällets funktion och robusthet synliggörs tydligare, inklusive deras bidrag till vardagsfunktioner såsom snöröjning, vägunderhåll och annan lokal service.
3. Sambandet mellan aktiva lantbruksbygder och det lokala näringslivets utveckling förtydligas

Torsta AB vill även uppmärksamma att översiktsplanen i begränsad utsträckning synliggör och problematiserar målkonflikter mellan olika intressen. I en kommun med stora areella näringar, betydande landsbygdsområden och samtidigt ambitioner om tillväxt, exploatering och utveckling är målkonflikter ofrånkomliga.

Som verksam aktör inom frågor som rör gröna näringar och landsbygdsutveckling har Torsta AB stor erfarenhet av att målkonflikter är ofrånkomliga och vanligt förekommande.

Torsta AB anser att:

1. översiktsplanen skulle vinna på att tydligare synliggöra dessa målkonflikter och redovisa hur kommunen avser att väga dem mot varandra.

Att öppet beskriva sådana avvägningar bidrar till ökad transparens och gör det lättare för berörda aktörer att förstå planens inriktning och konsekvenser.

Torsta AB utgör utifrån vårt uppdrag en kunskapsresurs i frågor som rör jordbruk, skogsbruk och landsbygdsutveckling. Genom vår roll som regionalt kunskapscentrum för de gröna näringarna samlar Torsta praktiktäna erfarenhet, forskning, utbildning och utvecklingsarbete på ett unikt sätt i länet.

I ett läge där frågor om beredskap och försörjningsförmåga fått ökad betydelse, inte minst till följd av ett förändrat säkerhetspolitiskt läge och Sveriges inträde i NATO, blir dessa kunskapsområden särskilt centrala.

Ett stärkt totalförsvar innebär ökade krav på lokal och regional förmåga att producera, förädla och distribuera livsmedel, liksom på tillgång till mark. Det krävs därmed ett robust system som i hög grad vilar på de gröna näringarna och våra landsbygder. I detta sammanhang är långsiktigt brukande av jord- och skogsmark samt fungerande landsbygder inte en utvecklingsfråga bland andra, utan en strategisk samhällsfråga.

Mot denna bakgrund kan, vill och erbjuder Torsta AB sig att bidra med kunskap, analys och systemförståelse och konsekvensbedömningar i kommunens fortsatta planeringsarbete, särskilt i frågor som rör markanvändning, livsmedelsförsörjning och beredskap. Torsta AB står till förfogande som kunskapsstöd och dialogpart i det fortsatta arbetet med översiktsplanen och i kommande planeringsprocesser, i syfte att bidra till väl underbyggda beslut som stärker både kommunen och de gröna näringarnas långsiktiga förutsättningar. En sådan samverkan kan stärka kvaliteten i beslutsunderlag och bidra till mer långsiktigt hållbara vägval för hela kommunen.

Kommentar:

Översiktsplanen lyfter att brukningsvärd jordbruksmark är en av kommunens mest skyddsvärda resurser, med betydelse för livsmedelsförsörjning, beredskap och landsbygdens långsiktiga utveckling. Planen tydliggör också att åkermark endast kan tas i

anspråk om ett väsentligt samhällsintresse föreligger och inte kan tillgodoses på annan mark, i enlighet med Miljöbalkens krav.

Det redovisas i planen att kommunen bör ta fram ramverk och nya riktlinjer för hantering av brukningsvärd jordbruksmark. Dessa riktlinjer kommer att innehålla förtydliganden beroende på typ av exploatering och verksamhet, då olika typer av ingrepp kan ge varierande påverkan på jordbruksmarkens funktion. De kommer även omfatta förtydliganden gällande förhållningssätt till de konsekvenser som är viktiga att ta hänsyn till vid bygglovsansökan i närhet till jordbruk. Syftet är att säkerställa att jordbruksmarken förblir en vital resurs för livsmedelsproduktion samtidigt som boende och näringar kan samexistera på ett sätt som gynnar både människors hälsa och miljön. I det fortsatta arbetet med riktlinjer för bevarande av jordbruksmark i jordbruksavsnittet, kommer detta att förtydligas, inklusive hur målkonflikter ska synliggöras och hanteras på ett mer transparent sätt.

Gällande nyodling så är kommunen medveten om den längre tidsperiod som krävs för att möjliggöra full produktionskapacitet, men värnar ändå om jordbrukets långsiktiga utvecklingsmöjligheter och har därmed med riktlinjer gällande detta.

Kompensationsåtgärder är inte definierade som nyodlingsytor, utan bedömning ska alltid göras i det enskilda fallet, men huvudprincipen ska fortsatt vara att ingen brukningsvärd jordbruksmark ska tas i anspråk inom kommunen.

Synpunkterna om att tydligare synliggöra livsmedelsproduktionens roll omfattas under avsnittet *Jordbruk under Mark- och vattenanvändning*, samt *Ras, skred, erosion och klimatanpassning*, där generella riktlinjer som gäller för hela kommunen är förtydligade och kompletterande gällande areella näringar och relevansen med bland annat jordbrukets framtida ökade värde som resurs och behov av ökad beredskap inom Krokoms kommun.

Slutligen noteras Torsta AB:s erbjudande om fortsatt dialog och kunskapsstöd. Kommunen ser positivt på fortsatt samverkan i kommande planeringskedan, särskilt i frågor som rör markanvändning, livsmedelsberedskap och de gröna näringarnas långsiktiga förutsättningar.

Fjäll, skog och vatten

Privatperson

- Förutom vattenkraftsbyggnader har tidigare skogsbruket negativt påverkat strömmande vatten, genom bottenrensningar för timmerflottning, vägbyggen mm som fortfarande hindrar den naturliga biotopen och dess tillväxt.

- Planeringshänsyn underhåll mm: säkerställ rinnande vattnens biologiska mångfald – även de tillrinnande vatten till de större älvarna/ åarna. Dessa vatten är en förutsättning för älvarnas fiskars lek och tillväxt (även under "Miljömål"

Kommentar:

Översiktsplanen lyfter att kommunens sjöar, vattendrag och rinnande vatten är viktiga naturmiljöer, och att biologisk mångfald ska värnas som en del av kommunens långsiktiga miljöarbete. Detta omfattar även mindre tillrinnande vatten som är avgörande för ekologiska samband och återhämtning av arter i de större älvsystemen. Synpunkten om att tidigare ingrepp fortfarande påverkar vattenmiljöer är viktig och ligger i linje med planens inriktning att miljömål, naturvärden och ekologiska funktioner ska beaktas i all kommande planering.

Sportfiskarna

Krokoms kommun lyfter i sina Tillväxtmål fram betydelsen av att exploateringar ska ske med hänsyn till miljö, klimat och social hållbarhet. Det konstateras att bevarande av natur- och rekreationsområden är viktiga faktorer för att attrahera nya invånare. Sportfiskarna i Jämtland vill med anledning av detta framhålla betydelsen av att Krokoms kommun skapar förutsättningar för att värna och stärka fiskbestånden inom kommunens gränser. Även om det är fiskevårdsområdesföreningarna som förvaltar fiskbestånden och fisket så bör kommunen vara en aktiv part i frågan. Många fiskbestånd är idag alarmerande låga i Krokoms kommun, inte minst i de vattenkraftsreglerade vattendragen där exempelvis öringfisket har stoppats i Långan och delar av Hårkan, av anledning av att skydda beståndens status. Det finns även goda incitament för att skydda gäddans och abborrens status i kommunen. Det finns en stor efterfrågan bland besökare och även bofasta att fiska gädda och abborre i Storsjön. Det finns dock få reproduktionsområden för gäddan och abborren i Storsjön, i förhållande till sjöns totala volym. Ett av dessa områden är Backviken på Rödön, som måste konstateras vara extra skyddsvärt för just gäddan och vattenkosystemet i stort. Där förökar den sig och växer upp i betydande omfattning. I planprogrammet för Rödöns-Backen 1:29 så är planen att möjliggöra ett bostadsområde med 40–50 villatomter.

Sportfiskarna anser att en sådan exploatering bör ske med extra stor hänsyn till fiskbestånden och vattenmiljöerna. Inför en sådan etablering så bör det göras en särskild miljökonsekvensbeskrivning kring just potentiella risker för gäddbestånden och övriga fiskarter i Backviken, förslagsvis i samarbete med Länsstyrelsen eller SLU. Det aktuella området är även riksintresse för friluftsliv, och det kan inte nog påtalas hur viktigt det är att allmänheten har möjlighet att komma nära både Storsjön och andra vatten för att fiska. Skulle denna tillgänglighet byggas bort minskar till stor del möjligheten för ett aktivt friluftsliv, för både närboende och besökare. Även sommartid är det väldigt högt nyttjande av stränderna för bad och annan rekreation vid Backviken. Sportfiskarna står till förfogande för rådgivning och inspel kring förvaltning av fiskbestånden i både Backviken och övriga kommunen.

Kommentar:

Planen lyfter att vattenmiljöer, biologisk mångfald och riksintressen för friluftsliv ska värnas och att all fysisk planering måste ske med stor hänsyn till ekologiska samband, naturvärden och rekreationsvärden vid sjöar och vattendrag. Detta gäller även Backviken vid Rödön, där både friluftsliv, strandmiljöer och vattenekologiska värden är viktiga att beakta i kommande prövningar.

Synpunkterna om låga fiskbestånd, behovet av att stärka gädda och abborre, och att tillrinningsområden och reproduktionsmiljöer är känsliga för störning är viktiga och ligger i linje med planens inriktning att biologisk mångfald och vattenmiljöer ska ges stor hänsyn i framtida planering. En eventuell exploatering i Backviken måste därför prövas i senare skeden, där frågor om fiskbestånd, vattenekologi, tillgänglighet för friluftsliv och påverkan på riksintresset utreds mer detaljerat.

Synpunkten om behovet av en särskild miljökonsekvensbeskrivning för fiskbestånden och vattenmiljön noteras, och förslaget om att samverka med Länsstyrelsen, SLU och Sportfiskarna tas med vidare i processen.

Ras, skred, erosion, översvämning

Naturskyddsföreningen Krokoms

Det saknas en skyfallskartering och en planläggning av skyfallsvägar i bebyggd miljö. Som tidigare nämnt bör även grönområdets roll i dagvattenhantering analyseras. Redan nu ser föreningen att det föreligger risk för mindre lokala översvämningar i till ex Sundlägden. Framtida planerade exploateringar brukar medföra mer hårdgjord mark med ökad risk för översvämningar och skador. Eftersom kommunen delar ansvar för översvämningens risker med fastighetsägare bör denna fråga tas på större allvar. Exploatering av strandnära lägen och vinster för kommunen bör vägas mot eventuella ökade risker vid skador på egendom och infrastruktur.

Kommentar:

Översiktsplanen betonar att kommunen ska ta hänsyn till klimatanpassning, dagvattenhantering och risk för översvämningar i all framtida planering. Kommunen har redan genomfört en skyfallsanalys inom ramen för vattentjänstplanen, i enlighet med Lagen om allmänna vattentjänster (LAV), där en lista över åtgärder har identifierats. Dessa underlag kommer att utgöra grund för fortsatt arbete i detaljplanering och projektering, även i områden som Sundlägden där lokala risker redan har uppmärksamats.

Närrekreation och gröna ytor

Privatperson

Kommunen anger ofta i medborgardialoger att tillgängliga rekreationsområden för allmänheten ska prioriteras. Dock har kommunen aldrig presenterat några sådana områden. Ett konkret förslag är Torstaskogen i Ås – ett fantastiskt område som används av äldre, skolungdomar från Torsta och barn från grundskolan. Här ser man tydligt vilken positiv påverkan naturen har på människors hälsa, något som också är vetenskapligt belagt. Trots detta planeras en mast mitt i området. Jag uppmanar kommunen att ta del av de synpunkter som lämnats i samband med bygglovsansökan, där det tydligt framgår hur uppskattad Torstaskogen är. Området ligger centralt, är lättillgängligt och bör värnas som rekreationsområde. Ur ett folkhälsoperspektiv måste kommunen avsätta mark för rekreation som inte enbart består av fotbollsplaner och motionsspår.

Kommentar:

Översiktsplanen lyfter att rekreationsområden, grönområden och närhet till natur är viktiga för folkhälsa, välbefinnande och en attraktiv livsmiljö. Planen anger också att kommunen ska värna och utveckla tillgängliga friluftsområden, särskilt i tätortsnära lägen där de används av många olika grupper såsom barn, äldre och skolor.

Synpunkterna om närrekreatiionsytor, och framförallt värdet av skogen vid Torsta/Skogen-i-skolan-området, kommer tas hänsyn till då kommunen ser behovet av ytterligare planunderlag, och det fortsatta arbetet inkluderar att se över behovet av en fördjupad sociotopskartering som kommer att omfatta även mindre orter och landsbygdsområden. En inledande kartering endast i de större tätorterna utförd med synpunkter från de äldre via Ma råkes och skolbarn har kompletterats under *Närrekreation och gröna ytor* efter samrådet, samt som kartlager i den digitala kartan där Torsta/skogen området är utpekad som en viktig närrekreatiionsyta. Men en framtida sociotopskartering omfattar kartläggning av både bostadsnära samt övriga viktiga gröna ytor inom hela

kommunen, även mindre orter, och därefter kunna identifiera viktiga mer konkreta gröna eller blåa stråk samt ekosystemtjänster. Översiktsplanens riktlinjer prioriterar att nya bostäder i Ås lokaliserar i anslutning till befintliga strukturer och att skogsmark och naturmiljöer ska sparas där det är möjligt. Frågor om enskilda tekniska anläggningar, såsom master, prövas dock inte i översiktsplanen, utan i separata bygglovs- och miljöprocesser där påverkan på naturvärden, rekreation och närboende utreds särskilt.

Naturskyddsföreningen Krokoms

Gröna stråk är inte identifierade. Några utpekade grönområden med naturvärdesklass 1 finns beskrivna, men inga korridorer är identifierade. Inte heller andra värdefulla naturområden, som finns till ex i den översiktliga NVIn finns med. Kommunen bör tydlig redovisa hur passager för djur och känsliga (hotade) arter kommer säkerställas då fragmentering av livsmiljöer som konsekvens av ökad exploatering är ett av dem största hoten för biologisk mångfald. Även naturområden klass 2 och 3 bör ingå i denna analys då de kommer med stor sannolikhet utgöra viktiga habitatområden. Barriärer för konnektivitet bör utredas. Översiktsplanen tar egentligen inte avstamp i några ambitioner att förbättra förutsättningar för artbevarande eller förbättrande av ekosystemtjänster utan förhåller sig passivt att inte förstöra de miljöer som redan är skyddade eller välkända.

Närrekreation och gröna ytor

Naturskyddsföreningen ser positivt på att Krokoms kommun i översiktsplanen lyfter betydelsen av närrekreation för folkhälsa, social hållbarhet och god livsmiljö. Det är även positivt att kommunen uppmärksammar att grön- och friytor ofta tas i anspråk utan att nya ytor av motsvarande kvalitet tillskapas. Frivillig ekologisk kompensation kan vara ett sätt att stärka både naturvärden och sociala rekreativmöjligheter vid exploatering, och

Naturskyddsföreningen välkomnar resonemang och komplettering kring sådana eller likvärdiga åtgärder. Därutöver kan Naturskyddsföreningen konstatera att avsnittet i sin nuvarande form huvudsakligen fokuserar på sociala värden och brister i innehåll avseende ett ekologiskt perspektiv. För att översiktsplanen ska ge tillräcklig vägledning bör underlaget kompletteras med analys och resonemang avseende grön- och friytors betydelse för naturvärden, biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Kommunen kan också på ett mer aktivt sätt öka tillgängligheten liksom attraktiviteten för de grönområden som kommunen sköter och vilka ligger i anslutning till tätorterna. Att planera landskapets tillgänglighet både med avseende på estetiska kvaliteter liksom infrastruktur (bänkar, grillplatser, anpassningar för ökad tillgänglighet) för nyttjandet av grönområden ökar boendekvaliteten samt kopplar ihop människorna med naturen. Den tätortsnära miljön har sitt största värde i form av kulturella ekosystemtjänster, vilka kan stärkas och utvecklas med god planering och helst kopplat till de boendes behov, idéer och önskemål. Grönområden kring boendemiljön kan rätt skött och planerad bli ett "uterum" där vi också möts och kan socialisera. Föreningen ser även behov av att tydliggöra närrekreativytors koppling till de gröna- och blå stråk som beskrivs utifrån ett mer landskapsmässigt perspektiv. Ett utvecklat resonemang kring grönområdets funktion för dagvattenhantering och klimatanpassning är också angeläget - särskilt vid förtätning och ny exploatering. Här bör översiktsplanen förorda öppna dagvattenlösningar, både för att minska översvämningsrisker och för att skapa rekreativa samt ekologiska värden.

Kalkbarrskogar

Den översiktliga NVIn utförd av Sweco på uppdrag av Krokoms kommun pekar på att det finns kalkbarrskogar i kommunen. Dessa skogar är en prioriterad naturtyp enligt EUs art- och habitatdirektiv och Sverige har ett nationellt ansvar för att bevara dem. Därför kan inte en översiktsplan som inte synliggör dessa betraktas som komplett. På flera utvecklingsområden nämns "örtdominerade skogstyper" (till ex. Rödön). Örttrikt fältskikt i Jämtland är första tecken på att det handlar om kalkmarksskog. Kommunen kan aktivt jobba för att lyfta fram de ofta helt unika naturmiljöerna, varav vissa också är unika ur ett internationellt perspektiv.

Ekosystemtjänster

Naturskyddsföreningen saknar även kartläggning och analys av ekosystemtjänster i kommunen. Detta är viktigt för att planera förutsättningar för dagvattenhantering, jordbruk och skogsbruk i framtiden. Även tillgång till rent vatten och ren luft, samt kulturella ekosystemtjänster där rekreation ingår, behöver säkras långsiktigt.

Kommentar:

Synpunkterna om rekreationsytor tas hänsyn till då kommunen ser behovet av ytterligare planunderlag, och det fortsatta arbetet inkluderar att se över behovet av en fördjupad sociotopskartering som kommer att omfatta även mindre orter och landsbygdsområden. En inledande kartering endast i de större tätorterna utförd med synpunkter från de äldre via Ma råkes och skolbarn har kompletterats under *Närrecreation och gröna ytor* efter samrådet, samt som kartlager i den digitala kartan. Men en framtida sociotopskartering omfattar kartläggning av både bostadsnära samt övriga viktiga gröna ytor inom hela kommunen, även mindre orter, och därefter kunna identifiera viktiga mer konkreta gröna eller blåa stråk samt ekosystemtjänster. Därmed är det ett framtida arbete som kommer att komplettera översiktsplanen och verka som tydligt underlag för kommande planprocesser.

Den översiktliga naturvärdesinventeringen (NVI) visar förekomst av värdefulla naturtyper, inklusive områden som kan utgöra kalkbarrskogar, en naturtyp med högt skyddsvärde enligt EU:s art- och habitatdirektiv. Då inventeringen är översiktlig är den inte avsedd att ersätta mer detaljerade naturvärdesbedömningar, utan ska fungera som ett initialt planeringsunderlag i tidigt skede för kommande detaljplaner och andra prövningsprocesser, där naturtypen kan kartläggas och bedömas mer noggrant.

När det gäller ekosystemtjänster delar kommunen bedömningen att dessa är viktiga för framtidens dagvattenhantering, klimatanpassning, rekreation, jord- och skogsbruk samt vatten- och luftkvalitet. Översiktsplanen pekar ut natur- och rekreationsmiljöer samt gröna och blå stråk som strategiska strukturer, men en mer detaljerad kartläggning av ekosystemtjänster behöver göras på projektnivå, där den översiktliga NVI:n och andra underlag används som stöd i kommande planeringskedan.

LIS-områden

Privatperson

Planen bör tydligt ange vilka LIS- områden och riksintressen som ska skyddas och hur exploatering ska begränsas. Jordbrukets riksintresse och livsmedelsförsörjning måste beaktas, så att ny bebyggelse inte försvårar fortsatt verksamhet på landsbygden. Om dessa områden exploateras på ett sätt som strider mot tidigare mål om bevarande av levande landsbygd och öppna landskap, bör detta tydligt framhållas som problem i planen.

Kommentar:

Förtydligande av ställningstagande för riksintressen, jordbruksmark, natura 2000-områden och övriga skyddade värden har utförts till granskningsversionen.

Naturskyddsföreningen Krokoms

Kommunen anger mer än 20 LIS-områden med ungefär samma motivering av ökad möjlighet till fritidsboende och permanentboende. Den totala sträckan som redovisas överskrider 6 mil strandlinje vilket kommunen vill ta bort från allmänt nyttjande och också ta bort 6 mil ekologisk strandzon. Beskrivningen pekar mer mot en allmän hållning för att öka möjligheten att bygga strandnära med huvudmotivet av mer invånare och eventuellt mer fritidsboende. Exploateringen sker då på bekostnad av allmänhetens tillgång till obruten strand, samt minskad tillgång till vattenmiljön för flora och fauna. Föreningen anser att motiven är för svepande och att antalet LIS-områden är för många. Bebyggelse kan ske strandnära utan att man bygger närmare än med nuvarande 100 meters gräns för strandskyddet. Konsekvenserna av LIS-områdenas påverkan på allmänhetens tillgång till stranden saknas liksom påverkan på naturvärden. Inget anges heller om särskilda krav skall ställas på strandnära boende med avseende på ex avloppshantering, dagvattenhantering etc. De långsiktiga konsekvenserna rör inte bara hur strandlinjen kommer att exploateras och hur boendet kommer att påverka närmiljön. Med ett ökat tryck på ekosystemen i form av mer båtar, mer skotertrafik vintertid mm kan man förvänta sig att sjön som fungerande ekosystem kommer att påverkas. Störning vid häckning för sjöfågel ökar. Vi har i dagsläget dålig kläm på hur skotertrafik på vattendrag påverkar fiskyngel i form av utsläpp av kolväteföreningar vilka kan bli kvar i snön fram till våren. Att öka trycket på vattenekosystemen för att få en större inflyttning och fler fritidshus bedömer vi vara en dålig hållbarhetsstrategi.

Strandnära bebyggelse leder i allmänhet till att stranden ockuperas av de som bor strandnära och allmänhetens tillgång till stranden begränsas. Bebyggelseutvecklingen och ianspråktagandet av allmänningen är tydligt i till exempel Åsbygden där bryggor och komplementbyggnader ockuperar allmänningen och gör det omöjligt för andra än de boende att nyttja stranden. Det är oklart om denna expansion följer reglerna om bygglov. För en hållbar utveckling krävs att kommunen ser till allmänhetens intressen och inte tillgodoser enskilda privata intressen.

Föreningen anser att stränderna bäst förvaltas långsiktigt genom att strandskyddet upprätthålls. Kommunen behöver utreda hur stränderna ser ut och konsekvenserna utifrån befintlig strandnära bebyggelse. Vidare behöver kommunen granska nyttan av ökad fritidsbebyggelse med avseende på nyttan för allmänheten och kommunen. Enligt SCB finns drygt 3000 fritidshus i kommunen och det statistiska underlaget för att göra en bedömning av nyttan av dessa torde vara god. Fritidsbebyggelse kan vara problematisk även ur ett energiperspektiv då tex kraven på energideklaration ofta inte kan ställas.

Naturskyddsföreningen har fått till sig berättelser från tex Åsbygden och Rödön att lokalt boende inte längre känner att de kan nyttja stranden som förut. Detta anser vi är en förlust av de värden som uppskattas i generationer då strandnära bebyggelse inte varit det traditionella sättet att bo på tidigare. Strandlinjen skall vara en allmän resurs där bonde finns och en naturresurs för den biologiska mångfalden där den nu är oexploaterad. Strandnära bebyggelse exkluderar omedelbart nyttjandet av gemene man. En liten exploatering kan få stora konsekvenser för strandhäckande fågel och i största allmänhet få negativa

konsekvenser för flora och övrig fauna. Vattenkvaliteten kan äventyras om avloppshanteringen skall ske genom enskilda avlopp och speciellt om det finns risk för översvämningar i framtiden. För sjöar och vattendrag har Sverige som ambition att nå god ekologisk och kemisk status.

Vår bedömning är att i merparten av de LIS områden som föreslås kommer kommunens möjligheter att nå god ekologisk status och god kemisk status försämras särskilt då vattendragen inte har fullgoda kvalitéer idag. Kommunen bör i första hand säkerställa att man långsiktigt når miljö kvalitetsmålen för sjöar och vattendrag. Vattnen blir inte renare av sig själva och kommunen får inte mer strandlinje. Belastningen på vattendragen är redan stor pga av skogsbruk och jordbruk samt atmosfäriskt nedfall. Det finns inget i planen som garanterar att man kan hantera de risker en exploatering medför. Exploatering av strandlinjen är det huvudsakliga budskapet i denna översiktsplan vilket vi inte tycker är ett falla framåt för naturmiljön i kommunen.

Kommentar:

Översiktsplanens LIS-områden är översiktliga markeringar som endast visar var kommunen bedömer att en framtida prövning kan vara möjlig. De innebär inte något beslut om exploatering, utan varje område måste genomgå en prövning enligt Miljöbalken och plan- och bygglagen. Där utreds i detalj delar som strandskydd, biologisk mångfald, vattenkvalitet, friluftsliv och allmänhetens tillgång till stränder, bland annat med stöd av motiveringarna i översiktsplanen.

Planen betonar att strandnära miljöer är känsliga naturmiljöer och att rekreationsvärden och ekologiska strandzoner ska värnas. Generella riktlinjer har fastställts som gäller för samtliga områden, som exempelvis att hänsyn ska tas till det rörliga friluftslivet och badplatser. Kommunen vill också tydliggöra att LIS används restriktivt och att varje område måste uppfylla kraven att:

- allmänhetens tillgång till stränder inte får försämrats,
- naturvärden och vattenmiljöer inte får påverkas negativt,
- avlopp, dagvatten och risk för översvämning måste kunna hanteras hållbart,
- riksintressen och miljö kvalitetsnormer för vatten ska uppfyllas.

Kommunen har kompletterat med förtydliganden gällande påverkan riksintressen, natura 2000-områden, eller andra skyddsvärden, samt krav på tekniska lösningar som avlopp och dagvatten.

Livskraft i Offerdal

Vi välkomnar kommunens uttalade ambition att arbeta för fler LIS-områden och att vara positiva till lokala initiativ. Offerdal har stora möjligheter för sjönära boende kring bland annat Landösjön, Alsensjön, Oldsjön och andra vattenmiljöer. Området bör därför tydligt prioriteras i kommande LIS-utredningar, och kommunen bör aktivt stödja lokala initiativ.

Kommentar:

Krokoms tackar för yttrandet och ska fortsatt arbeta för fler LIS-områden i hela Krokoms kommun. Initiativ från lokalsamhället på LIS-områden välkomnas av Krokoms kommun.

Rödön

6 privatpersoner

Det är ändå inte lämpligt med LIS-område i Backviken. Det berör delvis jordbruksmark som har hållits i hävd – det som anförs på sid 48 om att "området vid Backviken består ... av jordbrukslandskap som brukas i mindre utsträckning än de mer rationellt brukade partierna vid Mjåla- Vejmon och Backen saknar grund.

Vålåviken och Backviken är omtyckta friluftsområden med lång sträcka av strand och badmöjligheter. Att luckra upp strandskyddet i dessa områden där många människor idag har tillgång till vatten och bad känns tråkigt. Vart ska folk åka om de vill bada? Om ambitionen är att främja trivsel och friluftsliv bör dessa områden skyddas från bebyggelse. Man bör inte lätta på strandskyddet för Backviken/Mjåla då detta riskerar att förstöra den fantastiska möjlighet till strandnära friluftsliv som idag finns. Speciellt under sommartid är rödöbygdens mest populära fiskeplats och badplats, här går både vi som bor här och andra runt efter stränderna och fiskar och badar. Detta kommer enligt oss orsaka osämja och dålig stämning i byn. Om villor ska byggas borde dom byggas med idag gällande strandskyddsregler.

Privatperson

Anser att vi inte ska lätta på strandskyddet mellan Mjåla-Häste och orsaken till det är att området används för rekreation som bad på flera platser, fiske sommar som vinter, skridskoåkning, och som utflyktsmål för andra än bara vi boende här ute. Många kommer kvällstid för grillning/middag och vill utnyttja stranden efter sjön, boende från andra platser i kommunen. Det är redan idag permanentboende av de fritidshus som finns efter sjön, endast ett fåtal kvar som inte bor permanent här. Så tillgängligheten för allmänheten är redan begränsad på flera ställen längs sjön då man inte kan gå över vissa tomter/ställen. Men där det går används den flitigt. Vi har en väg som går kring Backviken - Vålåviken som man säger är en gammal vikingaled (bör kollas upp) och som används för promenader/träning och den används av många. Skulle troligtvis inte kunna nyttjas ifall man lättar på strandskyddet. Med tanke på byggnationen som planeras med 40 villor vid Vikeränget som med stor sannolikhet kommer att ta stranden och blockera vägen nere vid sjön och använda den som "sin" och även kommer nyttja den till vattenskotrar och båtar till förbannelse. Kom ihåg att detta är en skyddad vik av storsjön som passar bra för båtliv och annat som belastar sjön, även med föroreningar. Ju mer tillgänglig viken blir desto mer oliv i viken. 40 villor här kommer att nedlusa naturen med föroreningar. Och som stannar i denna skyddade vik.

För att ta stor hänsyn till friluftsliv och natur så ska man inte lätta på strandskyddet här, utan låta det vara som det är.

En annan aspekt som jag har är att det går ut 3 bäckar i Backviken och 1 i Vålåviken, där fisken vandrar och förökar sig. Det skulle alltså bli en katastrof för fortlevnaden för fisken. Liksom för oss som redan bor här.

Sen tycker jag att ni ska benämna området inne i viken som det heter nämligen Backviken inte mjålaviken.

Kommentar:

Ett LIS-område i Backviken innebär inte ett beslut om exploatering, utan att området kan behöva prövas i ett senare, mer detaljerat skede. I sådana prövningar måste kommunen ta särskild hänsyn till jordbruksmarkens värde, strandskyddets syften, friluftsliv, allmänhetens

tillgång till stranden och naturvärden. Översiktsplanen slår fast att långsiktiga rekreativsvärden och ekologiska strandzoner ska bevaras och att ny bebyggelse i strandnära lägen kräver restriktiv bedömning.

Synpunkterna om att Backviken och Vålåviken är välanvända friluftsområden, rekreativsvärden, och fiskemiljöer samt att strandnära bebyggelse riskerar att begränsa allmänhetens tillgång och skapa konflikter tas med i det fortsatta arbetet. Vid en eventuell kommande detaljplanering måste kommunen utreda påverkan på samtliga faktorer, och bedöma om nuvarande strandskyddsbestämmelser ger tillräckligt skydd. Kommunen tar också med sig synpunkten om att området bör benämnas Backviken, och inte Mjälaviken, i kommande revideringar.

Ytterån

Privatperson

I liggande förslag har den södra stranden av Ytterån (alltså själva ån) markerats för LIS. Detta område är lågt beläget, vägen ofta blöt och besväras av vatten. Samt befintliga tomter vattensjuka och markförhållanden, långt in söderut, lågt belägna och myggiga träsk. Enligt mig är detta område i baksol ej lämpligt för vare sig bostäder eller sommarstugor.

Mitt förslag är att istället (eller både/och) sätta LIS på den norra stranden. Från dammen, väster ut att även sträcka sig t.o.m brädgårdsudden och även omfatta Ångsågviken. Hela norra stranden är högre beläget och riskerar inte ev problem med översvämning. Infrastruktur som asfalterad väg, VA, el och fiber finns framdraget i princip hela vägen till udden. Framförallt är det ett ljusare, torrare och soligare läge för bostäder (se skiss på baksida av detta papper)

Kommentar:

Krokoms kommun har i översiktsplanen kompletterat med detta område till granskningsversionen, med liknande motiveringar som resterande utpekade områden vid Ytterån, då detta befinner sig i närhet till befintlig bebyggelse. Sträckan är komprimerad i förhållande till riksintresse totalförsvarets civila anläggningar.

Två privatpersoner

Förslag på utökat LIS-område. Västerut från Ytterån till väster om Trångsviken till kommungräns till Åre.

Kommentar:

Krokoms kommun tackar för yttrandet. Tidigt i planskedet undersöktes områden i närhet till Trångsviken för utpekande av LIS-område. Dock är det stora delar jordbruksmark samt skyddade områden till öst om Trångsviken vilket försvårar utpekandet. Kommunen tar med sig synpunkten till framtida utredningar om eventuell komplettering av ytterligare LIS-sträckor i dessa områden.

Offerdal

Två privatpersoner

Marken kring Näldsjön mot Stavre Lövviken och Lungret möjliggöra byggande av fritidshus eller permanenta hus kring vattnet.

Kommentar:

Dessa områden är utpekade i översiktsplanen som potentiella LIS-områden för att möjliggöra både permanent- och fritidsbostäder.

Två privatpersoner

Möjlighet att skapa LIS områden runt Landösjön, Främst för permanentboende men även till viss del fritidshus. Vilket skulle öka inflyttningen i ett fantastiskt område med naturen inpå knuten med fina fiskevatten.

Kommentar:

Landösjön är ett område med höga natur-, frilufts- och rekreationsvärden, samt har utretts i tidigare skeden i samråd med berörda samebyar då det omfattas av riksintresse rennärning och inte bedömts lämpligt. Kommunen noterar dock intresset inför framtida eventuella revideringar om förutsättningar skulle komma att ändras..

Privatperson

Står att det är ändrade förbud gällande LIS i Änge. Vad menas?

Kommentar:

Kommunen kan inte härleda någonstans där det är skrivet ändrade förbud LIS i änge. De enda ändrade förbuden som tillkommit är kring Hotagensjön och större fjällsjöar inom samebyarnas åretruntmarker.

Storåbränna

Privatperson

Angående LIS-område Storåbränna. Nedan punkt på sidan 90 bör tas bort. "Storåbränna – Storån Natura 2000. Skyddsavstånd 100 meter" I och med de lättnader i strandskyddet som trädde i kraft 1 juli 2025 är LIS-området i Storåbränna verkningslöst och saknar syfte. Inom LIS-området är samtliga vattendrag smalare än två meter vid normalt medelvattenstånd. Att Storån är Natura 2000 område med "ett skyddsavstånd på 100 meter" är felaktigt. Enligt Länsstyrelsen finns inget skyddsavstånd angivet i bevarandeplanen för Storån (SE0720287). Om LIS-området ska fylla något syfte bör det utvidgas till Storåns vatten vilket skulle ligga i linje med kommunens mål om att verka för och möjliggöra byggnation i strandnära lägen.

Angående punkten nedan på sida 90 bör områden tydliggöras och motiveras med faktabaserat underlag. När det gäller Natura 2000 så är det Länsstyrelsen som beslutar om skyddsområde, då bör kommunen motivera varför man har som riktmärke att inte bevilja bygglov på mark som Länsstyrelsen inte ser som extra skyddsvärd. "Inte på eller vid vatten och mark som har olika naturvärden, så som Natura 2000. Undantag kan ske i direkt anslutning till befintliga orter som redan är byggda vid vatten under förutsättningar att naturvärdena inte skadas."

Vidare blir riktlinjerna i punkterna nedan (sida 90) motstridiga och prioriteringen svårtolkad. När det gäller Natura 2000 så är det Länsstyrelsen som beslutar om skyddsområde, då bör kommunen motivera varför man har som riktmärke att inte bevilja bygglov när man samtidigt vill verka för och möjliggöra byggnation i strandnära läge. "Krokoms Kommun är mycket positiv till utveckling av ny bebyggelse kring sjöar, särskilt på glesbygd, och ska

arbeta för fler LIS-områden i hela Krokoms kommun. Initiativ från lokalsamhället på LIS-områden ska välkomnas av Krokoms kommun." "Inte på eller vid vatten och mark som har olika naturvärden, så som Natura 2000. Undantag kan ske i direkt anslutning till befintliga orter som redan är byggda vid vatten under förutsättningar att naturvärdena inte skadas."

Kommentar:

Översiktsplanens utpekande av LIS-området i Storåbränna är översiktligt och innebär inte att någon bebyggelse tillåts utan vidare. Synpunkterna om strandskyddsregler, Natura 2000-området och de nya lättnaderna i strandskyddet från 1 juli 2025 är viktiga och kommer att beaktas i kommande revideringar av plantexten. Förtydliganden, samt tydligare motiveringar i förhållande till bland annat Natura 2000-området och eventuella erosions eller stabilitetsrisker, har gjorts inför granskningsversionen.

Alla LIS-områden i översiktsplanen kräver fördjupade prövningar där strandskydd, naturvärden, vattnekologi, friluftsliv och allmänhetens tillgång till stränder vägs in innan något beslut kan fattas. Kommunen kommer även att se över hur riktlinjerna för LIS kan förtydligas för att undvika motsägelser och för att skapa bättre vägledning för kommande planeringsskeden.

Riksintressen

Kulturvård

Två privatpersoner

Under rubriken kulturvård saknas fäbodas som har en mycket lång och viktig historia i vår bygd. Fäbodas som numera finns med på UNESCO:s lista över immateriella kulturarv måste få en högre status även i Krokoms kommun. Kommunen måste bättre synliggöra, dokumentera och skydda fäbodas. Fäbodas faller även under rubriken Naturvård. På sidan 120 står det att "samer är Sveriges urfolk". Det är felaktigt formulerat och känns direkt kränkande för oss övriga inneånare. Under Friluftsliv står det: "Kommunen ska arbeta för en skotertrafik som skapar balans mellan de näringar och intressen som är beroende av skotertrafiken, samt den hänsyn som krävs för boende, natur och markägare." Vi markägare i området Åkersjön/Bakvattnet /Skärvången har sedan 2018 krävt att Krokoms kommun ska införa ett regleringsområde för skoteråkning eftersom det förekommer så mycket körning utanför leder som skadar och stör. Andra intressen blir svåra att bedriva såsom jakt och turåkning. Krokoms kommun har som riktlinjer att "Naturvård och skydd • Bevara fjällnära skogar med höga naturvärden genom restriktioner mot avverkning och terrängkörning." Även ur miljö- och klimatsynpunkt så bör körning av snöskoter minska, för att minska utsläpp som är negativa för klimatet. Krokoms kommun ska ju sträva mot fossilfritt 2030. Turistisk skoterkörning är ju bara för nöjets skull och inte nödvändig. Om kommunen pekar ut LIS i Åkersjön är det stor risk att det byggs ännu fler fritidshus där och skoterkörningen kommer att öka som kommer att påverka markägarna i området negativt. Kommunen har hittills varit dåliga på att ha samråd med markägarna vid turistiska utbyggnader i området.

Kommentar:

Översiktsplanen lyfter att kulturmiljöer och naturvärden ska bevaras och värnas, och synpunkten om att fäbodas behöver synliggöras tydligare är viktig. Fäbodas är en betydelsefull del av det lokala kulturarvet och kommunen har kompletterat beskrivningen av dessa miljöer under *Riksintressen och andra värden*

Avseende formuleringen om Samer som urfolk vill kommunen tydliggöra att detta är en juridisk och statligt fastställd beskrivning enligt nationell lagstiftning och regeringens erkännande. Det är inte avsett som en värdering av andra invånare, utan en del av Sveriges officiella ansvar gentemot samerna som urfolk enligt internationella konventioner.

Synpunkterna om skotertrafik, påverkan på markägare och behov av regleringsområde noteras. Översiktsplanen anger att kommunen ska arbeta för en balans mellan naturhänsyn, boende, markägare och näringar i fjäll- och skogslandskapet, men specifika beslut om reglerade områden tas inte i översiktsplanen utan i särskilda processer enligt terrängkörningslagen och i dialog med markägare. Flera av de riktlinjer som lyfts, som att skydda fjällnära skogar, begränsa slitage på mark och värna naturvärde, kommer att vara vägledande i dessa fortsatta prövningar.

När det gäller LIS-områden i Åkersjön, är det viktigt att understryka att LIS endast är översiktliga prövningsytor. De innebär inte ett beslut om byggnation. Vid en eventuell kommande prövning måste kommunen utreda påverkan på samtliga värden. Kommunen tar också till sig kritiken om bristande dialog och kommer att arbeta för förbättrad samverkan med markägare vid framtida planering i Åkersjön/Bakvattnet/Skärvången.

Jamtli

Jamtli ser positivt på att kulturmiljövärden genomgående nämns i texterna om mark- och vattenanvändning, och att vikten av att ta hänsyn till dem beaktas i översiktsplanen. Det framskymtar dock att man i huvudsak har sett till befintliga skyddsobjekt som byggnadsminnen och riksintressen för kulturmiljövård där till exempel det omfattande riksintresset "Storsjöbygden" berör delar av kommunen. I kapitlet om riksintressen finns underrubriken Kulturmiljövården, där det anges att kommunen ämnar ta fram en "Kulturmiljöanalys för riksintressen av kulturmiljö". I den påföljande texten anges dock att arbetet ska innefatta "samtligt kulturmiljöunderlag inom kommunen" vilket vi tolkar som att det kommunen avser ta fram är ett övergripande kulturmiljöprogram där även fornlämningar och övriga kulturhistoriskt intressanta objekt och miljöer utöver de som är utpekade som riksintressen beaktas.

Kommentar:

Kommunen välkomnar att Jamtli ser positivt på att kulturmiljövärden lyfts genomgående i översiktsplanen. Planens skrivningar om en kommande "Kulturmiljöanalys för riksintressen av kulturmiljö" omfattar avsikten att ta fram en initial plan för primärt riksintressen. Därefter kunna utveckla till ett mer heltäckande kommunövergripande kulturmiljöprogram, där även fornlämningar, fäbodmiljöer, lokala kulturhistoriska strukturer och andra värdefulla miljöer ingår, utöver de objekt som redan har formellt skydd eller riksintressestatus.

Rennäring

Åre kommun

Åre kommun är intresserade av det föreslagna GIS-arbetet där Krokoms kommun tillsammans med samebyarna inom kommunen planerar att ta fram ett internt arbete för att säkerställa aktuella markanspråk för kärnområden, flyttleder m.fl. (sida 121), då Njaarke och Jovnevaerie överlappar de båda kommunerna.

Kommentar:

Kommunen noterar Åre kommuns intresse för det föreslagna GIS-arbetet tillsammans med samebyarna i Krokoms kommun. Då både Njaarke och Jovnevaerie samebyar verkar inom båda kommunernas geografier ser Krokoms kommun positivt på fortsatt dialog och samarbete i detta arbete.

Livskraft i Offerdal

Krokoms kommun är ett samiskt förvaltningsområde, vilket innebär ett förstärkt ansvar att integrera samiska perspektiv och säkerställa goda förutsättningar för rennäringen som både kulturutövning och näring. Trots detta behandlar översiktsplanen rennäringen relativt översiktligt och utan den konkretion som är nödvändig för en kommun med denna status.

Planen saknar:

- tydliga planeringsprinciper för rennäringen,
- beskrivningar av hur tidiga och strukturerade samråd med samebyarna ska genomföras,
- kartmaterial och analyser över flyttleder, känsliga områden och betesmarker,
- vägledning om hur rennäringens behov ska vägas mot andra markanvändningar.

Det finns även en tendens att beskriva rennäringen utifrån restriktioner och "svårigheter för exploatering", snarare än som den strategiska kultur- och näringstillgång den är för kommunen – särskilt i Offerdal, Rönnöfors och områdena norr om Landösjön.

Som samiskt förvaltningsområde måste kommunen tydligare visa hur rennäringens förutsättningar ska värnas, hur samråden ska genomföras och hur rennäringens strukturer integreras i planeringen. Detta är idag en av planens mest påtagliga brister och bör åtgärdas i den fortsatta processen.

Kommentar:

Kommunen redovisar i översiktsplanen generella planeringsprinciper. Sedan behöver det prövas från fall till fall med en bedömning som grundar sig på dialog tillsammans med berörda samebyar för att därefter avgöra om det kan krävas djupare analyser. Samråd med samebyarna ska ske så tidigt i processen om möjligt utifrån vad ärendet gäller inom kommunen. Kommunen följer också gällande lagstiftning kopplat till bland annat konsultationsordning som gäller för kommuner sedan den 1 mars 2024.

Gällande avvägning riksintressen mot varandra är det inget som kommunen bedömer som lämpligt att redovisa i översiktsplanen utan behöver bedömas från fall till fall. Hur rennäringens behov ska vägas mot andra markanvändningar kan se helt olika ut beroende på vad det är för markanvändning som planeras.

Kommunen delar inte den sista beskrivningen och kommunen ser rennäringen som en viktig del av kommunens areella näringar tillsammans med de övriga. Det gäller likaså hela det samiska samhället. I översiktsplanen sätts generella riktlinjer som sedan tillämpas i de enskilda fallen utifrån kommunens riktlinjer. Det handlar bland annat om tidig dialog med samebyar för att sedan besluta om det krävs utredningar och analyser vilket tydligt framgår.

Bostadsförsörjning

Privatperson

Hur ser planen ut angående jordbruksmark kontra nybyggnation när man ser på kommunens försörjningsgrad?

Översiktsplanen utgår mycket från att folk vill pendla till andra kommuner, det kan omöjligt vara denna kommunens starkaste USP.

Seniorboenden, vi som bor i kommunens mindre förtätade vill bo kvar även om 40 år i området. Där vi har våra sammanhang. Privata aktörer eller kommunala bolaget.

Varför väljer barnfamiljer att flytta hit och dom som är uppväxta här VÄLJER att stanna? Det tär inte för att pendla till Östersund och Åre. Låt tätortsbarn sippra ut till mindre skolor som "saknar" elevunderlag för att vara kostnadseffektiva istället för att dammsuga in barn till stora skolor och förskolor i Krokoms och dylikt. Låt bristen på en stad vara Krokoms stolthet! Vi har ingen stad, det går bra ändå och det är kanske därför vi väljer att bo här, en ren landsbygdskommun.

Kommentar:

Översiktsplanen lyfter att brukningsvärd jordbruksmark ska ges mycket hög prioritet, och att ny bebyggelse ska lokaliseras varsamt, med tydliga avvägningar mot kommunens långsiktiga försörjningsförmåga och behovet av lokal livsmedelsproduktion. Under avsnittet *Jordbruk under Mark- och vattenanvändning, samt Ras, skred, erosion och klimatanpassning*, har generella riktlinjer som gäller för hela kommunen förtydligats och kompletterats gällande areella näringar och relevansen med bland annat jordbrukets framtida ökade värde som resurs och behov av ökad beredskap inom Krokoms kommun. Detta i linje med planens mål om självförsörjningsgrad och klimatanpassning.

Planen utgår inte från pendling som kommunens främsta styrka, utan beskriver pendlingsmönster som en befintlig förutsättning. Samtidigt är en central utgångspunkt att hela kommunen ska vara livskraftig, och att landsbygden, som Krokoms i hög grad består av, ska fortsätta vara attraktiv att bo och verka i. Detta inkluderar möjligheten att bo kvar i mindre bygder över tid, även för äldre. Det anges att service och boendemiljöer i landsbygdsområden ska ha långsiktiga utvecklingsförutsättningar, och att kommunen ska arbeta med en balanserad utveckling av både tätorter och mindre orter, utifrån lokala behov och förutsättningar. Behovet av seniorbostäder bland annat och varierade boendeformer har förtydligats till granskningsversionen.

Privatperson

Det är otroligt viktigt att vi bygger för hela Krokoms kommun och de 193 byarna då vi vet att många stadsbor vill ut på landsbygden. Vi behöver satsa på service på landsbygderna!!!!!!

Privatperson

Mera spritt byggande i hela kommunen

Privatperson

Jag vill att dom mindre byarna i kommunen, ska ha samma förutsättningar som tätorterna Krokoms och Ås.

Kommentar:

Översiktsplanen betonar att hela Krokoms kommun, inklusive de många byarna och

landsbygdsområdena, ska ges långsiktiga utvecklingsmöjligheter. Landsbygden är en central del av kommunens identitet och attraktivitet, och många av de värden som lockar människor att bo här finns just i de mindre orterna och byarna.

Planen lyfter också att service, boendemiljöer och lokal livskraft på landsbygden behöver stödjas och utvecklas över tid, och att dessa frågor är en viktig del av kommunens fortsatta arbete med lokala planeringsunderlag och serviceplanering.

Privatperson

Ny bostadsutveckling på landsbygden får aldrig ske på bekostnad av befintliga jordbruk, hästgårdar eller andra landsbygdsbaserade verksamheter. Hästallergi, säkerhet och möjligheten att bedriva hästverksamhet måste beaktas i varje beslut om exploatering, enligt Folkhälsomyndighetens riktlinjer om 200 m riktvärde mellan hästverksamhet och bostäder. Det är fullständigt oacceptabelt att kommunen tillåter att tätortsutveckling tränger in i dessa områden utan att tydligt väga in riskerna för folkhälsa, säkerhet och den sociala nyttan av levande landsbygd. Den planerade exploateringen kring Ås och Rösta- området riskerar att direkt marginalisera verksamheter som redan idag skapar värden för ungdomar och unga vuxna hästintresserade, natur- och friluftsjaktiva. Att tillåta byggnation som klämmer undan ridvägar, hagar, hagmark och öppen jordbruksmark skulle inte bara minska möjligheten till ett aktivt friluftsliv, utan också strida mot översiktsplanens egna intentioner om hållbar landsbygdsutveckling och skydd av biologisk mångfald. Kommunen kan inte agera som exploatör på ett sätt som undantar den från samma krav som privata aktörer. Planering och beslut måste följa både Plan- och bygglagen och Miljöbalken, och beakta folkhälsa, sociala värden och naturens bärkraft. Varje ny bostad på landsbygden måste planeras med respekt för dessa värden annars undermineras hela kommunens ambition om en levande, hållbar landsbygd och det öppna landskapets värde som resurs för rekreation, utbildning och ungdomars fritidsintressen. Det är hög tid att kommunen agerar konsekvent och tydligt: vi kan inte acceptera att vår landsbygd och våra ungdomars möjligheter till aktivt liv med hästar och djurhållning offras. - OM kommunen nu vill ha kvar dessa värden, var menar man då att det ska få plats att bedrivas???

Hästverksamhet, jordbruk och andra landsbygdsbaserade aktiviteter är inte bara ekonomiska näringar de är grundläggande delar av kommunens kultur, fritid och friluftsliv, samt avgörande för bevarandet av biologisk mångfald och öppna landskap. Planen måste tydligt säkerställa att dessa verksamheter bevarar och utvecklar ridvägar, hagar, betesmarker och öppna landskap, eftersom de utgör viktiga platser för både ungdomar och vuxna att vistas i naturen, röra sig aktivt och lära sig om djurhållning och hållbar landsbygdsutveckling. Ungdomar och barn är särskilt beroende av tillgång till natur och landsbygd för att kunna utöva fritidsintressen som ridning, friluftsliv, naturstudier och miljöengagemang. Om kommunen tillåter omfattande exploatering utan att planera för dessa behov, riskerar vi att stänga ute nästa generation från meningsfulla aktiviteter i landsbygdsmiljöer. Var ska ungdomar hålla till om alla hagar, ridvägar och öppna marker byggs bort? Samhällsservice på landsbygden måste planeras för både boende och verksamheter, så att landsbygdens ekonomiska, sociala och kulturella livskraft bevaras. Att undergräva dessa funktioner genom okontrollerad bostadsutveckling eller exploatering strider mot både kommunens tidigare översiktsplaners intentioner och mot Miljöbalken 1 kap. 9 § om biologisk mångfald samt PBL 2 kap. 5 § om levande landsbygd. Kommunen måste agera konsekvent: landsbygden är inte en marknad för obegränsad exploatering den

är ett värdefullt ekosystem och aktivitetsrum för kommunens ungdomar, hästintresserade och alla som vill leva nära naturen. Exploatering måste planeras så att den inte förstör dessa möjligheter. Jag vill understryka att all planering och exploatering på landsbygden måste ske med hänsyn till befintliga verksamheter, folkhälsa, biologisk mångfald och allmänhetens tillgång till naturen. Detta stöds av flera lagrum: Miljöbalken 1 kap. 9 § och 3 kap. 4 § hänsyn till biologisk mångfald och skydd av jordbruksmark, Miljöbalken 7 kap. 11 § natur- och kulturvärden ska beaktas, Plan- och bygglagen 2 kap. 5 § främjande av levande landsbygd och tillgång till natur- och kulturmiljöer, Allemansrätten, allas rätt att vistas i naturen och ta del av öppna landskap, hagar och leder. Kommunen måste konsekvent och med försiktighet besluta om exploatering för en bygd som Ås. Vår levande landsbygd, öppna landskap och ungdomars tillgång till natur och hästverksamhet måste få bevaras - utan fokus på att ständigt växa och exploatera med fokus på ekonomisk vinning ända in i det sista.

Jag motsätter mig de delar som pekar ut fortsatt bebyggelse i området, eftersom det riskerar att påverka jordbruksmark, landskapsbild och befintlig hästverksamhet negativt.

Kommentar:

Översiktsplanen betonar att brukningsvärd jordbruksmark, hästverksamheter och andra landsbygdsbaserade näringar är viktiga delar av kommunens identitet och landskapsbild, och att ny bebyggelse måste lokaliseras varsamt och med hänsyn till dessa verksamheters långsiktiga förutsättningar. Planen lyfter särskilt att jordbruk, friluftsliv och biologisk mångfald ska vägas in vid all framtida prövning av mark- och vattenanvändning, i enlighet med Miljöbalkens och plan- och bygglagens riktlinjer.

Ett utpekande i översiktsplanen innebär inte ett beslut om exploatering. Eventuell utveckling i Ås- och Rösta-området måste prövas i senare skeden där eventuella konfliktfrågor och långsiktiga värden utreds i detalj innan något beslut kan fattas. Hänsyn till hästallergi och säkerhet, enligt exempelvis Folkhälsomyndighetens riktvärden, ingår i dessa prövningar.

Kommunen delar uppfattningen att landsbygden är en viktig resurs för rekreation och ett aktivt liv nära naturen, och att planeringen måste säkerställa att ridvägar, hagar, öppna marker och naturmiljöer inte trängs undan av ny bebyggelse. Kommunen ser behovet av ytterligare planunderlag, och det fortsatta arbetet inkluderar som tidigare skrivet att se över behovet av en fördjupad sociotopskartering som kommer att omfatta även mindre orter och landsbygdsområden. En inledande kartering endast i de större tätorterna utförd med synpunkter från de äldre via Ma råkes och skolbarn har kompletterats under *Närrekreation och gröna ytor* efter samrådet, samt som kartlager i den digitala kartan. Men en framtida sociotopskartering omfattar kartläggning av både bostadsnära samt övriga viktiga gröna ytor såsom exempelvis stigar, ridvägar och mötesplatser inom hela kommunen, även mindre orter, och därefter kunna identifiera viktiga mer konkreta gröna eller blåa stråk. Därmed är det ett framtida arbete som kommer att komplettera översiktsplanen och verka som underlag för kommande planprocesser i tidigt skede.

Privatperson

Jag tycker att kommunen behöver ett mer aktivt arbete med de kommunala tomterna som finns runt om i kommunen. Det är svårt att hitta bostad i de nordvästra delarna av kommunen, jag har själv letat i ca 3 år i Offerdal. De kommunala tomterna som ligger på hemsidan är svåra att bilda sig någon uppfattning om, dels hur de är belägna i förhållande till vägar, utsikt, grannar mm, dels priset på tomten. De kartor som ligger på hemsidan är

ritningar från 70-talet och med hänvisning till google maps. Här skulle man kunna paketera tomten bättre med bilder, beskrivningar, tydligt pris och närhet till t ex kollektivtrafik. Många av tomterna är också lite små (ca 800 kvm) vilket är onödigt om man vill odla mm. Exemplet med Kaxås visar tydligt att om bostäder tillgängliggörs så kommer inflyttningen till bygden. Här kan Krokoms göra mer i de norra och nordvästra delarna i kommunen anser jag. Det skulle också vara en viktig del i utvecklingen av HELA kommunen, inte bara Ås och Dvärsätt.

Kommentar:

Översiktsplanen betonar att hela kommunen, även de norra och nordvästra delarna, ska ges goda förutsättningar för boende och utveckling, och att attraktiva tomter och bostadsmiljöer är viktiga för lokal livskraft och inflyttning. Detta ligger i linje med behovet beskrivet från Offerdalsområdet och andra delar av kommunen. Frågor som rör försäljning, presentation och utformning av kommunala tomter, hanteras dock inte i översiktsplanen. Dessa frågor ligger inom ramen för kommunens mark- och exploateringsarbete, och synpunkterna förs vidare till berörd verksamhet.

Två privatpersoner

2015 genomförde vi äldre en omfattande analys av boendeönskemål för äldre i Krokoms kommun. Vi kom fram till att kommunen inte ägnade några tankar åt hur man måste ordna bostadsfrågan i kommunen framför allt för den åldrande befolkningen. Vår analys pekade på nödvändiga förändringar i bostadsbyggandet. Jag brukar hävda "Att åldras är en upplevelsebaserad inlärning" och eftersom de flesta politiker inte passerat 65+ så har man en låg kunskap om hur det är att vara äldre. Därför känns det extra viktigt att de erfarenheter och insikter som äldre personer bär på får ta plats i samhällsdebatten. Det är först när vi lyssnar på dem som har vandrat den längre vägen som vi kan skapa ett samhälle där alla åldrar inkluderas och värdesätts.

Det är därför extra viktigt att ta till sig vad äldre uttrycker. Den devis som kommunen antagit "Vi gör plats för växtkraft" har inte fått gehör hos våra politiker. Vår analys som hade en fantastisk svarsfrekvens på 63 % av alla äldre 65+ i kommunen visade på att många önskade bostäder anpassade för ett naturligt åldrande. I analysen konstaterade vi att byggande för äldre måste ske där service finns som passar oss äldre. Vi kan nu konstatera att byggverksamheten haft sin koncentration till Ås där vi kom fram till att den enda service som erbjuds i Ås, för oss äldre, bara är busshållplatser. Vi konstaterade också att den enda ventilen som äldre kunde nyttja var att flytta till en annan kommun. I vår analys påpekade vi den enorma ekonomiska förlusten detta förfaringssätt innebär av många förlorade skattemiljoner. Inte heller den insikten påverkade vår kommunledning. Som drivande i äldreutredningen för 10 år sedan har jag svårt att ta till mig att vår egen kommun faktiskt inte bryr sig om när vi äldre byter kommun. I Östersunds kommun verkar det som att de står med öppna armar för att mottaga två friska pensionärer som nya skattebetalare. Nu står jag och min fru i stort behov av att behöva byta bostad och den enda möjligheten vi har är att just byta kommun. Det känns som ett oerhört stort svek att måsta lämna den fantastiska by i vilken vi tillbringat 44 otroligt fina levnadsår. Vi vill därför rikta ett stort varmt tack till alla underbara Näldenbor.

Kommentar:

Översiktsplanen lyfter att kommunen behöver planera för boende och service som fungerar

för människor i olika skeden av livet, och att detta är en del av kommunens långsiktiga arbete för social hållbarhet och en attraktiv bostadskommun.

Synpunkterna om att det behövs fler och bättre anpassade boendialternativ för äldre i flera delar av kommunen, inte minst i bygder som Näliden, är viktiga och ligger i linje med planens ambition att hela kommunen ska ges goda livsvillkor över tid. Kommunen tar till sig de erfarenheter som lyfts om att äldre ofta vill bo kvar i sin bygd, nära sina sociala sammanhang, och att detta är betydelsefullt för både livskvalitet och lokal utveckling. Under *Befolkning och Bostadsförsörjning* samt *Tillväxtmål* har det förtydligats gällande behovet av seniorbostäder, framförallt ute på landsbygden.

Översiktsplanen ska utgöra ett strategiskt stöd i detta arbete genom att peka ut lämpliga lägen för framtida boende, service och kollektivtrafik, men mer detaljerade beslut om äldreboenden, trygghetsboenden och anpassade bostäder behöver fattas i kommande planeringssteg. Synpunkten om att äldre lämnar kommunen på grund av brist på alternativ är allvarlig och kommer att beaktas i kommunens fortsatta analys av bostadsförsörjning och serviceplanering.

Bredbyns byalag

Ett särskilt boende (Hällebo) är viktigt för Offerdal men det behövs även seniorboende då vi har många äldre som vill bo kvar i sin hembygd, nära släkt och vänner. Detta kan frigöra fastigheter till barnfamiljer om en äldre generation flyttar till ett mer anpassat boende

Kommentar:

Kommunen delar uppfattningen att särskilt boende i Offerdal är betydelsefullt, och att det även finns behov av seniorboenden och andra anpassade boendeformer som gör det möjligt för äldre att bo kvar nära släkt, vänner och sina sammanhang. Synpunkten om att sådana boendelösningar också kan frigöra bostäder för barnfamiljer ligger i linje med planens resonemang om hur bostadsförsörjning och generationsväxling hänger ihop.

Privatperson

Det finns tomter på byn (alsen) som det är många år sedan dom blev iordning med anslutningspunkter för vatten och avlopp men kommunen har varit väldigt dålig på att annonsera ut dessa utan dom riktar mest mot Ås vilket är underligt, kommunen består av så många flera orter ,

Kommentar:

Frågor som rör presentation, marknadsföring och försäljning av kommunala tomter, hanteras inte i översiktsplanen. Det ingår i kommunens löpande mark- och exploateringsarbete, och synpunkten förs vidare till berörda verksamheter.

Planens inriktning innebär att bostadsutveckling inte ska koncentreras enbart till Ås och närliggande orter, utan att flera byar och landsbygdsområden kan ha potential för boende, i takt med efterfrågan och lokala förutsättningar.

Mellankommunala intressen

Åre kommun

Åre kommun ser positivt på formuleringar angående föreslagen utveckling i Trångsviken (sida 164) med strategisk samverkan angående arbetskrafts- och bostadsförsörjning.

Åre kommun anser att det är positivt att ett mellankommunalt perspektiv alltid ska användas i vattenrelaterade frågor samt att Krokoms kommun ska arbeta för att långsiktigt skydda och säkerställa vattentäkter (sida 173).

Kommentar:

Krokoms kommun tackar för yttrandet och ser fram emot framtida samverkan i mellankommunala frågor.

Östersunds kommun

Östersunds kommun delar översiktsplanens bedömning att bostadsförsörjning, arbetsmarknad, infrastruktur och kollektivtrafik är viktigamellankommunala intressen mellan Krokoms och Östersund. Ett starkt geografiskt samband finns mellan Östersunds stad och Krokoms södra delar. Det är av intresse för Östersund att fortsätta dialog och samverkan kring dessa frågor för mellankommunerna.

Östersund delar också översiktsplanens utpekade av samiska frågor som ett väsentligt mellankommunalt intresse. Översiktsplanen nämner att ett aktivt samarbete och samverkan med bland annat Östersund sker i dessa frågor. Östersunds kommun ser gärna att samverkan stärks i de samiska frågorna och att Praedtieh är ett etablerat forum som skulle kunna nyttjas i större utsträckning.

Ett ytterligare viktigt mellankommunalt intresse är enligt Östersund Storsjön och vattenförsörjning. Detta nämns inte som ett mellankommunalt intresse i Krokoms översiktsplan. Östersunds kommun efterfrågar en beskrivning av hur Krokoms kommun ser på detta intresse.

Översiktsplanen innefattar många bra ambitioner och åtgärder för att gynna möjligheten att resa hållbart i Jämtlands län och mellan Krokoms och Östersunds kommuner. Översiktsplanen stannar dock oftast vid att beskriva dessa ambitioner och åtgärder i generella ordalag. Eftersom många av de lösningar som beskrivs kan innebära behov av markanspråk borde deras omfattning och hantering pekas ut mer konkret i översiktsplanens beskrivning av markanvändningen. Några exempel är översiktsplanens beskrivning av behovet av utbyggd och förbättrad kollektivtrafik, behovet av förbättrade möjligheter till kombinationsresor och behovet av laddinfrastruktur. Samtliga dessa aspekter skulle kunna medföra behov av att reservera mark på en översiktlig nivå, vilket pekar på behovet av att konkretisera dem i översiktsplanen.

Översiktsplanen saknar en konkret beskrivning av vilka utvecklingsbehov Krokoms kommun ser för den regionala kollektivtrafiken och hur behoven av regional busstrafik påverkas av översiktsplanen. Utifrån Östersunds kommuns intressen är några aspekter som skulle kunna lyftas mer konkret bland annat behovet av ett förbättrat kollektivtrafikutbud mellan Östersund och Ås och mellan Östersund och Rödön.

Kommentar:

Tack för Östersunds kommuns synpunkter. Översiktsplanen utgår från fortsatt och stärkt

samverkan med Östersund, gällande behov av tydligare markeringar i markanvändningen för kollektivtrafik, bytespunkter och laddinfrastruktur.

Planen pekar även ut samiska frågor som ett mellankommunalt intresse, och Krokoms ser positivt på att ytterligare fördjupa samverkan via bland annat Praedtieh, i enlighet med Östersunds förslag. Kommunen ser detta som en viktig del i ett långsiktigt och respektfullt arbete med samiska rättigheter.

När det gäller Storsjön och vattenförsörjningen kommer Krokoms att tydliggöra detta mellankommunala perspektiv ytterligare. Frågan hanteras i kommunens vattenplanering, inklusive vattentjänstplanen och dess underlag, men synpunkten om att stärka beskrivningen i översiktsplanen noteras.

Då översiktsplanen är ett strategiskt dokument kommer frågor gällande laddinfrastruktur eller behov av utökat kollektivtrafik att hanteras i i kommande planeringsskeden, då kommunen ämnar att se över behovet att ta fram en officiell trafikstrategi där dessa transportsystem och initialt fastställda mål i trafikriktningen vägs in.

Hållbarhet och folkhälsa

Privatperson

I planen betonas vikten av "närrekreation och gröna ytor" för folkhälsan. Detta lyfts både i avsnittet om Kaxås och Änge. Almåsa ligger mellan de orterna och på 10 minuter är du i anläggningen, vilket bör räknas som område för närrekreation. Almåsa-området fungerar vintertid som en central mötesplats för lokalbefolkningen i Offerdal, inte bara för alpin skidåkning utan även för längdskidåkning och skoteråkning. I en bygd där utbudet av aktiviteter annars är begränsat vintertid, är denna anläggning avgörande för både fysisk aktivitet och social sammanhållning (social hållbarhet). Att säkra anläggningens framtid är därför en direkt folkhälsoinsats. Almåsa Alpina klubb hade runt 80 aktiva medlemmar som tränade 2ggr i veckan när anläggningen var igång. Skidskola bedrevs och har i år startats upp igen. Första omgången med 35 platser sålde slut inom en vecka. Men viktigt att förstå är att anläggningen inte bara aktiverar barn i det alpina. Anläggningen finns för alla barn och ungdomar att hänga i på helgerna och framåt vissa kvällar veckodagar. Med målsättningen att utöka parkåkning i Almåsa tror vi att Almåsa kan bli en plats för flera. Almåsa ska vara en fritidsgård där barn och unga hänger, vilket kommer ge resultat i ett minskat stilla sittande. Gällande bostadsförsörjning: Det finns ett konkret intresse för att bygga fritidshus i Almåsa. Genom att möjliggöra detta genom planläggning kan kommunen locka deltidsboende som bidrar till det lokala näringslivet, och som på sikt ofta konverterar till permanentboende – en trend vi sett tydligt i andra delar av fjällvärlden och i Krokoms kommun.

Kommentar:

Kommunen noterar synpunkterna om Almåsas betydelse som närrekreativsområde och mötesplats för Offerdal. Översiktsplanen behandlar rekreation och folkhälsa på en strategisk nivå och kan därför inte peka ut eller reglera utvecklingen av varje enskild anläggning.

Frågor som rör drift, utveckling och framtida satsningar på fritids- och idrottsanläggningar hanteras i andra styrdokument, bland annat kommunens serviceprogram, där även kommersiell service och civilsamhällets anläggningar behandlas mer detaljerat.

Synpunkterna tas med i detta fortsatta arbete. Då endast den offentliga servicen omfattas av översiktsplanen.

Kommunens planer på framtida sociotopskartering kommer dessutom att ge ett mer heltäckande underlag för att identifiera rekreationsmiljöer och friluftsvärden även i mindre orter och landsbygdsområden.

Privatperson

Bidra till klimatmålen. Sverige har nationella mål om ökad förnybar energi för att minska utsläppen och bidra till ett mer hållbart energisystem. Här finns stora möjligheter för kommunen att göra en insats för att öka den gröna omställningen. Som att ökat uttag på restprodukter från skogen och öka förnybar el från sol och vind som hjälper till att fasa ut fossila energikällor och minska växthusgaser.

Kommentar:

Översiktsplan 2050 lyfter redan den gröna omställningen som en central del av kommunens långsiktiga utveckling och betonar vikten av att skapa goda planmässiga förutsättningar för förnybar energi, cirkulära resurser och hållbara energilösningar i hela kommunen.

Frågor om lokalisering och prövning av sol- och vindkraft, liksom uttag av skogliga restprodukter, hanteras i enlighet med gällande lagstiftning, miljöbedömningar och särskilda tillståndsprocesser. Synpunkterna tas till vara i det fortsatta arbetet.

Naturskyddsföreningen Krokoms

Social och ekonomisk hållbarhet lyfts och beskrivs som viktiga, men rymmer mer än vad som senare återspeglas i konkreta planer i den föreslagna översiktsplanen. Till exempel finns inga planer på att göra naturen mer lättillgänglig (en förutsättning till god folkhälsa) utanför tätorter och stadsnära landsbygd. Ekosystemtjänsters produktivitet nämns, men ingen kartläggning har gjorts vilket tyder på att kommunen inte har någon bild av tillståndet av naturen eller hur den bäst ska vårdas för bibehållen funktion och olika nyttor.

Det är avgörande för folkhälsa att alla oavsett var de bor har tillgång till högkvalitativ natur, samt att denna är lättillgänglig. Idag omges många byar av privatägda skogar och öppna marker. Privata markägare har ingen skyldighet att tillgänglighetsanpassa naturen. Till exempel saknas ofta bostadsnära promenadstråk i skogsområden. Skogarna är ofta mörka och igenväxta (till exempel i Kaxås). Hällberget är inte tillgängligt för många äldre och små barn, samt personer med rörelsesvårigheter. Det är inte heller nära bostäderna. Det saknas cykel- och gångstråk som kopplar samman bebyggelse med tillgängliga naturområden. För att möjliggöra tillgång till kvalitativ natur för så många som möjligt bör kommunen överväga att köpa skog som ligger nära bostäder. Det borde även gynna kommunens miljö- och klimatarbete, samt bidra till att uppfylla flera av Sveriges miljömål och Agenda 2030 målsättningar. Om dessa skogar dessutom är kalkbarrskogar eller skogar med höga naturvärden gynnas även bevarandet av biologisk mångfald. Bostadsnära skogar som sköts för friluftsliv gör också orter mer attraktiva för inflyttning. Vi ställer oss positiva till den planerade sociotopskarteringen och hoppas att den omfattar även små orter.

Kommentar:

Kommunen noterar synpunkterna om behovet av ökad tillgänglighet till naturen utanför tätorterna, bristen på kartläggning av ekosystemtjänster samt vikten av bostadsnära rekreativa miljöer i hela kommunen. Översiktsplanen ligger på en strategisk nivå och anger övergripande mål för social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. Det fortsatta arbetet

inkluderar att se över behovet av en fördjupad sociotopskartering som kommer att omfatta även mindre orter och landsbygdsområden. En inledande kartering endast i de större tätorterna har kompletterats efter samrådet. Men en framtida sociotopskartering omfattar kartläggning av både bostadsnära samt övriga viktiga gröna ytor inom hela kommunen, även mindre orter, och därefter kunna identifiera viktiga mer konkreta gröna eller blåa stråk samt ekosystemtjänster.

Energi, avfall och resurser

Energi

Naturskyddsföreningen Krokoms

Krokoms ambition om ökad produktion av förnybar energi och omställning från fossila bränslen är positiv. Samtidigt vill Naturskyddsföreningen understryka att klimatkrisen och naturkrisen måste hanteras parallellt; åtgärder för den ena får inte förvärra den andra. Översiktsplanen bör därför, under aktuellt avsnitt, innehålla resonemang om energiminskning och -effektivisering. Riktlinjerna bör framhålla att utbyggnad av förnybar energiproduktion och uttag av biomassa inte sker inom områden med höga naturvärden eller med oacceptabel påverkan på biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Föreningen noterar i sammanhanget att översiktsplanen saknar ställningstagande kring torvbrytning. Vi anser detta vara en brist som kommunen bör åtgärda genom att i kommande underlag tydliggöra principer för hantering av eventuella torvresurser, vilka enligt föreningens mening är att jämföras med fossila bränslen på grund av dess klimatpåverkan.

Vad gäller solenergi anser Naturskyddsföreningen att översiktsplanen behöver en tydlig prioriteringsordning. Etablering av solcellsanläggningar bör i första hand ske på redan exploaterade ytor eller i landskap där miljöpåverkan är minimal och väl utredd. Storskaliga solcellsanläggningar på skogsmark, jordbruksmark av hög kvalitet eller i naturmiljöer med höga naturvärden ska undvikas.

Naturskyddsföreningen delar kommunens restriktiva hållning till gruvbrytning i alunskiffer och anser att formuleringarna i översiktsplanen kring ämnet kan göras ännu tydligare. Därutöver anser vi att planen bör belysa ställningstaganden för eventuell brytning i övriga bergarter och uppmanar till en restriktiv hållning med utgångspunkt i mineralhierarkin.

Kommentar:

Översiktsplan 2050 anger en övergripande inriktning där förnybar energi, energieffektivisering, cirkulära resurser och en hållbar klimatomställning ska utvecklas i balans med ekologiska värden, gällande lagstiftning och miljöbedömningar.

Arbetet med att utveckla kunskapsunderlag för naturvärden, vattenskydd och rekreationsmiljöer pågår parallellt och kommer att stärka kommunens framtida avvägningar. Kommunen har i nuläget inte tagit ställning till torvbrytning. Den nya nationella lagstiftningen innebär att solceller successivt blir obligatoriska på nya och ombyggda byggnader, och inom kommunen ska solcellsanläggningar installeras på kommunala fastigheter i samband med nyproduktion och, där det är lämpligt, vid större takrenoveringar, vilket stärker både klimat- och hållbarhetsarbetet.

Vad gäller lokalisering av solenergianläggningar och utvinning av mineraler gäller att prövning och avvägningar sker enligt miljöbalkens regelverk, och planen uttrycker redan en

restriktiv hållning till brytning i alunskiffer. Förtydligande har gjorts kring ställningstaganden för övrig grubbrytning likaså.

Privatperson

När planen påstår att Krokoms kommun är "positiv till" eller "negativ till" olika frågor uppstår oklarhet. Vem representerar dessa ståndpunkter? Varken som medborgare eller fritidspolitiker delar vi de påståenden som görs med hänvisning till kommunen som helhet.

Exempelvis står det att Krokoms kommun är positiv till dialog om vindkraftsetableringar. Vilka är positiva? Det är inte vi, och inte heller majoriteten av befolkningen enligt genomförda opinionsmätningar. Den politiska majoriteten verkar inte heller längre stödja storskalig vindkraft.

Om detta innehåll ska kvarstå måste det framgå vilka i kommunhuset som är positiva till dialog med vindkraftsindustrin. Vi är flera partier som vill rödmarkera kommunen och inte tillåta storskalig vindkraft, och detta bör framgå lika tydligt som att andra partier eventuellt har en annan uppfattning.

Vi konstaterar att processen visserligen genomförts, men att de synpunkter som framkommit inte har tagits med i planen. Här ställer vi oss frågan - varför har ni tjänstemän inte lyssnat på oss politiker och de förslag som formulerats tidigare i processen med Översiktsplanen.

En tydlig svaghet i planen är att den inte harmoniserar med sina egna målsättningar. Exempelvis pekas Aspås ut som en utvecklingsort, men samtidigt planeras borttagande av service såsom mellanstadieskolan i området. Det ger dubbla budskap och är inkonsekvent.

Kommentar:

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen. Den ska spegla den politiska majoritetens uppfattning och beslutas av kommunfullmäktige. Översiktsplanen är inte bindande men ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Den är därmed ett viktigt politiskt måldokument. Översiktsplanen uttrycker inte politiska ställningstaganden från enskilda partier utan redovisar kommunens övergripande strategiska inriktning, grundad i gällande politiska beslut och planeringsunderlag vid tidpunkten för framtagandet.

Den del som berör dialog om vindkraft handlar om kommunens formella roll i prövningsprocesser enligt lagstiftning och en politisk förankring har utförts under processens gång där detta var uppfattningen vid insamling av samrådsunderlag. Vilket också resulterat i ställningstagandet kring vindkraft att kommunen inför samrådsperioden inte såg en tydlig majoritet vare sig för eller emot vidare utveckling av storskalig vindkraftsetablering.

Kommunen har ett visst ansvar att föra dialog med aktörer som lämnar förfrågningar om vindkraft, även om kommunen eller politisk majoritet är negativa till etableringen. Detta följer av kommunens roll som remissinstans i miljöbalkens tillståndsprocess och av kraven på god förvaltningssed. Dialogen är nödvändig för att kommunen ska kunna ta fram sakliga underlag och, i förekommande fall, utöva det kommunala vetot.

Vad gäller utvecklingsorter och servicefrågor, såsom Aspås och skolorganisation, vill kommunen understryka att översiktsplanen inte styr skolstruktur eller driftfrågor. Den översiktliga visionen i översiktsplanen är att utveckla Aspås i förhållande till bostadsberedskap och serviceutveckling ytterligare. Trots att översiktsplanen inte är juridiskt bindande så ska den ändå verka vägledande för politiken framöver. Den pekar ut långsiktiga mark- och utvecklingsprinciper, medan själva beslut om skolor fattas i separata processer och av andra nämnder.

Återvinning

Privatperson

Så här står det; återanvändning och återvinning aska stimuleras. Farligt avfall ska hanteras på ett säkert sätt. Avfall ska hanteras så att hälso- och miljörisker ska minimeras.

Återvinningscentralen i Åse är ett viktigt led i att den ambitionen finns kvar för de boende och företag i Alsens socken och även för boende i Ytterån. Erfarenheter pekar på att för långa transporter till en återvinningscentral, gör att mer avfall hanteras på ett olämpligt sätt vilket motverkar kommunens ambition.

Kommentar:

Översiktsplanen betonar att avfallshantering ska ske på ett sätt som minimerar hälso- och miljörisker, och att återvinning och cirkulärt resursutnyttjande ska stödjas i hela kommunen. En väl fungerande avfallshantering är viktig för både hushåll, företag och miljön.

Frågor om lokalisering, drift och tillgänglighet till återvinningscentraler, såsom anläggningen i Åse, hanteras dock inte i översiktsplanen utan i kommunens löpande verksamhets- och serviceplanering. Synpunkten om att långa transporter kan leda till olämplig avfallshantering kommer att föras vidare till berörd verksamhet.

Åre kommun

Enligt Åre kommuns översiktsplan (2017) motsätter sig kommunen all prospektering av uranhaltiga "mineraler" och kommer att hävda det kommunala vetot om det skulle bli aktuellt att etablera brytning av uran. Kommunen är i grunden restriktivt inställd till övrig gruvdrift. Bedömning av projekt ska göras från fall till fall utifrån utifrån förutsättningarna på platsen. Framtida gruvdrift får inte innebära ingrep som riskerar att ge stora konsekvenser för miljön eller besöksnäringen. Åre kommun ställer sig därför positiv till Krokoms formuleringar angående mineralbrytning och alunskiffer (sida 148).

Kommentar:

Krokoms kommun tackar för yttrandet och noterar synpunkter.

Trafik

Privatperson

Att Åsbor ska kunna fortsätta busspendla till ett rimlig pris. Orimligt att kommunen låtit detta ske (prishöjning från 32 till 52 kr enkelresa)

Kommentar:

Det är inte kommunen som beslutar om biljettpriserna för kollektivtrafiken. Kommunen har däremot återkommande möten med Region Jämtland/Härjedalen/Länstrafiken i fråga om

utveckling av kollektivtrafiken i kommunen och länet där bland annat biljettpriserna diskuteras.

Privatperson

Åskorset – trafikplats och trafiksäkerhet

Krokoms kommun bör prioritera trafiksäkerheten vid skolan i Ås innan trafikmängden ökar genom ytterligare exploatering och nya trafikplatser. Det är här den största trafikfaran finns, med många oskyddade trafikanter – barn, förskolegrupper – som tvingas röra sig längs en smal trottoar, decimetrar från trafiken. Om trafiksäkerhet verkligen prioriteras bör åtgärder vid skolan komma först. En trafikplats längs E14, som är en statlig väg, bör finansieras med statliga medel. En planskild korsning är mycket kostsam, och kommunen går in med drygt 40 miljoner kronor – dessutom genom beslut tagna på delegation. En rondell kompletterad med gång- och cykelbro är fullt tillräcklig. Detta fungerar exempelvis väl i Umeå, där åtta rondeller finns längs cirka 10 km av E4:ans östra sträckning trots högre trafikmängd. Kommunen bör inte ta på sig kostnader som man förutsätter ska täckas av en framtida befolkningsökning som inte är realistisk.

Kommentar:

Krokoms kommun har kontinuerlig dialog med Region Jämtland/Härjedalen och Trafikverket som ansvarar för vägen förbi Ås skola. För närvarande ser kommunen över just trafiksituationen förbi Ås skola och Åsvägen generellt.

Krokoms kommun har sedan tidigt 90-tal påtalat behovet av en planskild korsning i Åskorset. Detta utifrån trafiksäkerheten och tillväxtplaner gällande både etableringar och befolkningsökning i närområdet och kommunen som helhet. Området har också fortsatt växa de senaste decennierna enligt dessa planer samtidigt som Åskorset består med ständiga tillbud och olyckor. Rondellalternativet har sedan tidigare dömts ut av Trafikverket tillsammans med Krokoms kommun då också politiskt beslut togs om att delfinansiera projektet för att det skulle kunna genomföras i närtid.

Privatperson

Förslag tillägg:

E 14 ingår i EU:s övergripande nätverk (TEN-T) men inte i den högsta klassen "Stomnät". Det innebär att mötesseparering och planskilda korsningar inte krävs. Krokoms kommun anser att E14 bör ingå i stomnätet och att EU medel ska kunna sökas som medfinansiering för att öka kapaciteten och säkerheten.

Vägens betydelse har, liksom järnvägens, ökat bland annat på grund av en utvidgad turism och inträdet i Nato. Kommunen har ambitionen att höja trafiksäkerheten och kapaciteten med längre mötesseparerade sträckor och förbättrade och säkrare korsningar. Det är önskvärt att Trafikverket tillsammans med kommunerna tar fram en plan för att utveckla E14 på hela sträckan mellan Sundsvall och Trondheim.

Planen kan ses som en del av och fortsättning på de Interregprojekt som tidigare har genomförts för Mittnorden, till exempel SÖT, Sundsvall, Östersund, Trondheim .... Green Highway.... Och Jämtlandsstråket... Utveckla texten i samverkan med grannkommunerna, region JH och Trafikverket.

Förslag att Översiktsplanen kompletteras med en redovisning av "Det utvecklade nationella vägnätet" som visas i samrådshandlingen.

Kommentar:

Krokoms kommun noterar synpunkten om E14:s status i TEN-T-systemet och de framförda önskemålen om mötesseparering, planskilda korsningar samt möjligheten att söka EU-medel för kapacitetshöjande åtgärder. Utformning och standard på statliga vägar är Trafikverkets ansvar, och kommunen har därför ingen egen uttalad vision eller preferens avseende dessa vägtyper uttalad i Översiktsplanen.

Krokoms kommun ser dock positivt på fortsatt samverkan med Trafikverket, Region Jämtland Härjedalen och berörda grannkommuner för att stärka trafiksäkerhet och funktionalitet längs E14 mellan Sundsvall och Trondheim. Denna inriktning har förtydligats i översiktsplanen.

Åre kommun

Åre kommun ser positivt på att översiktsplanen på sidan 19 lyfter frågan om att kollektivtrafik är en nyckelfråga för regional integration. Detta stämmer väl överens med de planeringsstrategier som Åre kommuns har tagit beslut om i den kommuntäckande översiktsplanen (2017): planeringsstrategi A. Planera med fokus på hållbar tillgänglighet och C. Se utvecklingsmöjligheterna i regionen

Kommentar:

Krokoms kommun tackar för yttrandet.

Livskraft i Offerdal

Planen lyfter kollektivtrafikens betydelse för regional integration, men huvuddelen av åtgärderna riktas mot stråken Östersund-Ås och andra stadsnära områden. För Offerdal saknas konkreta utvecklingsförslag. Detta är särskilt problematiskt eftersom:

- pendlingstillgång till Krokoms och Östersund är avgörande för inflyttningsmöjligheter,
- ungdomars möjligheter att delta i kultur, idrott och utbildning är starkt beroende av kollektivtrafiken,
- klimatomställningen och kommunens hållbarhetsmål kräver fungerande alternativ till bil.

Vi efterfrågar därför: en utvecklingsplan för kollektivtrafik i Offerdal, med förbättrade linjer och tätare turer.

Kommentar:

Krokoms kommun jobbar kontinuerligt tillsammans med Region Jämtland/Härjedalen/Länstrafiken för att förbättra och utveckla kollektivtrafiken i kommunen och då är hela kommunen inkluderad. Turtätheten för olika orter baseras samtidigt på resandeunderlaget och vilka bostadsplaner och etableringar som är på gång och som genomförs. Tidtabeller justeras återkommande för att anpassa nuvarande turer till skola, tågavgångar, mm.

Elnät

Jämtkraft Elnät AB

Jämtkraft Elnät AB har anläggningsdelar inom hela det planerade området. Dessa består bl.a av

markförlagda kablar och luftburna ledningar, både för lågspänning (0,4kV) och högspänning (24kV- 130kV). Genom "www.ledningskollen.se" kan kostnadsfritt kartor med våra elledningar erhållas. Observera att dessa endast får vara underlag för grov planering. För lägesbestämning på plats beställs kabelutsättning via samma tjänst. För att möta och tillgodose ett utökad behov av elkapacitet behövs rimliga och relevanta effektuppgifter i ett så tidigt skede som möjligt i planprocessen. Kostnader och tider för anslutning till elnätet ges först efter hantering av inkommen föransökan. Tänk på att större utbyggnader eller förändringar av elnätet omfattas av utredningar och tillståndprocesser och kan ta lång tid innan ett genomförande är möjligt. Om byggnad, väg eller annan anläggning planeras inom 2m för markkabel och 10m för luftledning skall Jämtkraft kontaktas för samråd och ev skyddsåtgärder. Av exploateringen orsakade förändringar i det befintliga elnätet bekostas av exploitören

Kommentar:

Översiktsplanen är ett övergripande strategiskt dokument, men vid all framtida detaljplanering och exploatering kommer kommunen att behöva samråda med Jämtkraft Elnät AB och andra ledningsägare. Kommunen noterar informationen om befintliga markförlagda kablar och luftledningar, behov av tidiga effektuppgifter, samt rekommenderade skyddsavstånd kring markkablar (2 meter) och luftledningar (10 meter). Övriga synpunkter noteras och tas hänsyn till i arbetet framåt.

Samhällsberedskap

Privatperson

Det finns en bred nationell samsyn om behovet av att öka Sveriges självförsörjningsgrad. Samtidigt investerar staten stora resurser i totalförsvaret. Utan lokal livsmedelsproduktion riskerar dessa satsningar att bli verkningslösa vid en kris, då livsmedelsinflödet kan strypas. Här bör kommunen vara tydligare i sina mål så att de blir förankrade hos medborgarna.

LRF Krokoms

Under rubriken Totalförsvaret beskrivs att kommunen accepterar de krav som totalförsvaret har idag. Man tar däremot inte hänsyn till de förändrade krav som med all säkerhet kommer att ställas i framtiden, inte minst som ett resultat av NATO-inträdet. Sverige har åtagits att försörja utländsk trupp på svenskt territorium vid krigs/krissituation. Hur påverkar detta en långsiktig översiktsplan?

Vilka överväganden behöver göras i översiktsplanen för att säkerställa försörjningsförmåga inte minst när det gäller livsmedel vid en verklig krigs/krissituation? Ingen kommun i Jämtland producerar så mycket livsmedelsråvara som Krokoms kommun. Detta ger en unik möjlighet ur ett beredskapsperspektiv, men då måste det skapas förutsättningar för förädling, paketering och distribution. Hur påverkar det översiktsplanen?

Kommentar:

Översiktsplanen lyfter att livsmedelsproduktion och brukningsvärd jordbruksmark är

strategiskt viktiga för både kommunens och regionens långsiktiga beredskap och kommunens långsiktiga försörjningsförmåga samt behovet av lokal livsmedelsproduktion. Under avsnittet *Jordbruk under Mark- och vattenanvändning, samt Ras, skred, erosion och klimatanpassning*, har generella riktlinjer som gäller för hela kommunen förtydligats och kompletterats gällande areella näringar och relevansen med bland annat jordbrukets framtida ökade värde som resurs och behov av ökad beredskap inom Krokoms kommun. Detta i linje med planens mål om självförsörjningsgrad och klimatanpassning, så att kommunens starka produktionsbas kan bidra till en robust lokal och regional försörjningsförmåga även vid kris.

Översiktsplanen redovisar att kommunen ska beakta totalförsvarets krav i den fysiska planeringen. Kommunen delar bedömningen att kraven kan komma att skäpas och förändras över tid, inte minst till följd av Sveriges NATO-medlemskap, och kommer därför att se över komplettering av planeringen med fördjupade samverkansformer (bl.a. med Länsstyrelsen, Forsvarsmakten och berörda aktörer) i kommande skeden. Syftet är att säkerställa att mark- och vattenanvändning, skyddsobjekt, kritisk infrastruktur och nödvändiga reserveringar kan anpassas över tid i linje med ett stärkt totalförsvär.

Frågorna om praktiska förutsättningar behöver konkretiseras vid behov i mer fördjupade planer. Dessa kompletteringar bör ske i dialog med näringen och relevanta myndigheter, så att översiktsplanens inriktning kan omsättas i tydliga mark- och lokaliseringprinciper för beredskap och försörjningskedjor

Näringsliv

Privatperson

Texten om Trångsviken är knapphändig nämnd om man jämför med Näliden.

Men det är utmärkt att man lyfter fram närheten till Åre kommun och det företagskluster som utvecklats inom området där även Nordlock ingår.

Om Näliden står att "företagsklimatet präglas av samverkan där företag delar resurser och kompetens". Ett märkligt förbiseende att den texten inte omfattas av Trångsviken! Liksom att även Trångsviken utgör Krokoms kommuns mest etablerade områden! Vidare bör den lokala entreprenörsandan lyftas upp som bland annat resulterat i industrilokaler som byggts med egna medel genom Trångsviksbolaget AB.

Detta, sammantaget med de egna initiativen och satsningarna för att utveckla befintlig service, har inneburit stor uppmärksamhet med otaliga besök från när och fjärran under de senaste trettio åren. Inte minst från EU, men det har också för ett par år sedan resulterat som en del i en akademisk avhandling.

När man talar om vikten för att behålla och utveckla ett hållbart näringsliv kan man inte utelämnat vikten av att det på plats finns en solid service där barnomsorg, lokal skola, tillgång till affär med post och pakethantering, möteslokaler och matställen!

Vidare är tillgång på goda kommunikationer en förutsättning för tillväxt. Ett tågstopp i Trångsviken är viktigt och underlättas av att en stor del av den befintliga infrastrukturen redan är på plats.

Sannolikt finns en av länets sämsta grusvägar i förhållande till den trafikmängd den har, i Alsens socken! Vägen mellan Trångsviken och Alsen utgör en viktig led för arbetspendlare men även för tung trafik. Det är dessutom den väg som förbinder kyrkbyn Alsen, med

Mellansjöbygden. Vägen lyftes fram redan för fyrtio år sedan inom Krokoms kommun som en prioriterad väg som måste åtgärdas där snäva kurvor tas bort och att vägen blir asfalterad.

Kommentar:

Översiktsplanen ligger på en strategisk nivå och därmed beskrivs olika orter med olika detaljeringsgrad. Planens inriktning är att lyfta de olika förutsättningar som finns inom denna stora kommun för utveckling av bostäder, service och infrastruktur i hela kommunen, utifrån de övergripande prioriteringar som anges. Under *Utvecklingsinriktning* har kommunen förtydligat den strategiska visionen för utvecklingen av kommunen, framför allt inom bostadsberedskap men även inom industriverksamheter.

Kommunen noterar synpunkterna om Trångsvikens företagsklimat, den lokala entreprenörsandan och den industriella utveckling som området omfattas av. Betydelsen av service, befintlig infrastruktur och behovet av goda kommunikationer, inklusive ett eventuellt tågstopp, är noterade. Frågan om ett nytt tågstopp så har generellt alternativ med fler tågstopp tidigare utretts till viss del inom Projekt Mittstråket. I dessa utredningar har fokus bland annat varit att optimera restiderna längs stråket, vilket innebär att ytterligare tågstopp inte bedömts som motiverade. Kommunen hänvisar därför till Trafikverkets och Mittstråkets tidigare bedömningar, och inga ytterligare ställningstaganden görs i översiktsplanen.

Planens utvecklingsinriktning har förtydligats och bygger på resultaten från det strategiska bebyggelsesambandet. Samtliga orter kan inte pekas ut i detalj, men planen betonar vikten av att säkerställa service, närhet till befintlig bebyggelse och goda förutsättningar för ett livskraftigt näringsliv i hela kommunen.

Privatperson

Översiktsplanen måste erkänna att landsbygdsnära näringar jordbruk och hästhållning är viktiga för kommunens ekonomi och kultur. Infrastruktur, vattenförsörjning och avlopp ska dimensioneras även för dessa verksamheter. Exploatering som försämrar driftförutsättningarna för landsbygdsföretag är oacceptabel. Planen bör främja resurshållning och cirkulära lösningar utan att kompromissa med landsbygden och öppna landskap.

Kommentar:

I arbetet med översiktsplanen lyfter kommunen de areella näringarnas betydelse, inklusive jordbruk och övriga näringar, som viktiga för både kommunens långsiktiga utveckling och identitet

Översiktsplanen ska vägleda hur mark- och vattenområden ska användas fram till år 2050 och hjälpa kommunen att väga olika intressen mot varandra, vilket även innebär att undvika exploatering som försämrar förutsättningarna för landsbygdsföretagande

Planen har förtydligats med ytterligare ställningstaganden under *Ras, skred, erosion och klimatanpassning* gällande relevansen av areella näringar och dess mark som resurs, framför allt i framtiden utifrån beredskapsvärde.

Privatperson

Skidanläggningen är en motor för den lokala ekonomin. Besökare till Almåsa spenderar

pengar i de lokala lanthandlarna och hos andra företagare i Änge och Kaxås. I planen skriver ni att "turismen är på stark frammarsch" i Offerdal. Även om den främst verkar märkas genom sportfiske menar jag att Almåsa har varit en motor för turism och har alla förutsättningar för att bidra till turism närmaste åren. För att stötta detta måste kommunen skapa planmässiga förutsättningar för anläggningen att växa och förentreprenörer att våga satsa.

I beskrivningen av Offerdal skriver ni: "Offerdal har också samlat några av landets bästa skidjuniorer, som utmärker sig i både nationella och internationella sammanhang". Det är viktigt att påpeka att denna framgång bygger på att det finns en fungerande hemmabacke. Anläggningen har legat nere i två år och drivs nu i ny regi med enorma ideella insatser (över 100 volontärer och 300 medlemmar). Almåsa Alpina Klubb är beroende av anläggningen för sin överlevnad. Almåsa är en av få anläggningar i Sverige som erbjuder högkvalitativ storslalomträning, vilket gör den till ett riksintresse för alpin sport. Kommunen bör i översiktsplanen tydligare markera vikten av att bevara och utveckla denna typ av unika fritidsanläggningar som drivs av civilsamhället.

Kommentar:

I översiktsplanen redovisas Offerdalsområdets roll inom friluftsliv och rekreation på en strategisk nivå. Planen kan dock inte lyfta fram eller detaljbeskriva varje enskild anläggning eller ort, detta utförs istället på en mer detaljerad nivå i framtida planer. Frågor som rör drift, investeringar och anläggningsutveckling hanteras inte inom översiktsplanens uppdrag, men synpunkterna vidarebefordras till berörda verksamheter. Kommunen delar bedömningen att civilsamhällets engagemang är viktigt och att unika anläggningar kan bidra till lokal utveckling.

Service- och anläggningsfrågor behandlas i kommunens serviceprogram, där kommersiell service presenteras och utvecklas vidare, medan offentlig service kopplas till översiktsplanens långsiktiga mål.

Företagarna Krokoms kommun

Branschorganisationen Företagarna i Krokoms kommun har tagit del av förslaget och anser att delar av planen främjar goda förutsättningar för företagande i Krokoms kommun. Dock har vi en oro för att planen fokuserar på utveckling och innovation nästan uteslutande i tätort, vid kommungränsen till Östersunds kommun, samt längs med E14.

Utifrån vår erfarenhet av den potential som finns bland företagare i hela Krokoms kommun så tror vi att en bättre balans för satsningar även i landsbygd hade varit vinnande för att behålla och utveckla den långsiktiga attraktionskraften i kommunen. Vi tror inte att Krokoms har värden att erbjuda enbart som pendlingsort till Östersund och Åre utan ser i våra observationer att den levande landsbygden i kommunen i sig har en stor attraktionskraft som många är villiga att bo kvar i och att flytta till. Både nationellt och internationellt. För att ta tillvara på det som är unikt för vår kommun behöver främjande av företagande i hela den geografiska kommunen ha högre prioritet än i förslaget till översiktsplanen.

Att mer kortsiktiga tillsynes effektiva satsningar får all fokus tror vi tyvärr riskerar att den långsiktiga attraktionskraften i hållbara levande landsbygder försvagas och därmed även den allmänna attraktionskraften för hela kommunen.

Vi har ambitiösa och bra satsningar i regionens "Calling Jämtland" och andra kampanjer. Dessa behöver mötas upp i reella förbättringar i förutsättningar för de som vill flytta och driva företag till olika delar av hela vår kommun.

Vi på Företagarna ser fram emot vidare dialog och samarbete med kommunen under 2026

Kommentar:

Kommunen delar uppfattningen om landsbygdens betydelse och dess attraktionskraft, och planen lyfter att de areella näringarna, landsbygdens kvaliteter och småföretagandet är centrala för en långsiktigt hållbar utveckling. Översiktsplanen gör prioriteringar kopplade till ett realistiskt utvecklingsscenario, men utveckling ska även fortsättningsvis anpassas och balanseras utifrån efterfrågan och lokala förutsättningar i hela kommunen.

Företagarnas arbete med att stärka lokalt företagsklimat ligger nära kommunens eget uppdrag att samordna sektorsintressen och skapa goda förutsättningar för service, infrastruktur och näringslivsutveckling. Synpunkterna tas till vara i det fortsatta kommunala arbetet.

Privatperson

Jag tycker inte att planen ger oss som har företag på landsbygden information om hur kommunen tänker ge stöd och bidra till utveckling. Planen säger snarare att det är vi själva som är duktiga på att ha nya idéer och att det är vår vilja att utveckla bygden som är avgörande. Vad är kommunens plan?

Kommentar:

Översiktsplanen är ett övergripande strategidokument som visar kommunens viljeinriktning för hur mark, vatten, bebyggelse, service och infrastruktur ska utvecklas i hela kommunen. Den är inte juridiskt bindande och innehåller därför inte detaljerade åtgärdsprogram för näringslivsutveckling. Detta sker inom Näringslivsavdelningen på kommunen.

Planen betonar att kommunen ska samordna olika sektorsintressen och skapa förutsättningar för utveckling i kommunens alla delar, inklusive landsbygden. Den ger också riktlinjer för hur kommunen vill främja växtkraft och peka ut vilka områden som är prioriterade för framtida planeringsinsatser. Dessa utpekade markområden är en initial viljeinriktning för Krokoms kommun fram till 2050, men för att erhålla en mer detaljerad plan i syfte för just näringslivsutveckling måste det ske via separata styrdokument med en högre detaljeringsnivå.

Två privatpersoner

Den största näringen i Krokoms kommun är jord- och skogsbruk. Viktigt att jordbruksmark skyddas och bevaras. Det gäller även betesmark runt fåbodar. Eftersom många av befintliga skoterleder i kommunen inte har avtal med markägarna, med andra ord är olagliga, så bör kommunen inte marknadsföra skoterleder eller betala ut bidrag till skoterklubbar. Krokoms kommun bör ställa krav på skoterklubbar att följa regler och lagar vid anläggande av leder

Kommentar:

Planen har kompletterats med ett nytt kapitel under *Riksintressen och andra värden* benämnd *Fåbodskötsel* med tillhörande ställningstaganden.

Översiktsplanen lyfter redan jord- och skogsbruket som en av kommunens basnäringar och betonar behovet av att värna brukningsvärd mark som en central del av ett hållbart landsbygds- och näringsliv. Men under *Jordbruk och Fjäll, skog och vatten* har förtydliganden gjorts gällande vissa ställningstaganden gällande betydelsen av dessa marker och dess brukande. Vad gäller skoterleder reglerar inte Översiktsplanen bidrag, drift eller tillsyn av skoterleder, men kommunen noterar synpunkten och vidarebefordrar den till berörd förvaltning.

Infrastruktur

Privatperson

Viktigt att se över vägnätet i vår kommun för att bibehålla möjligheten till bra infrastruktur för pendling och transporter av olika slag. Vilka som äger våra vägar och hur underhållet planeras är otroligt viktigt för att skapa rätt förutsättningar för boende, företagande och besöksanledningar. Har du synpunkter på avsnittet "kultur och fritid" eller "samhällsservice"? Vi vet att mer och mer av den service som finns och kommer att finnas framöver på landsbygderna genereras av föreningslivet och privata aktörer. Se då till att planera för möjligheten att leverera service för dessa målgrupper med rätt förutsättningar och då bl.a med stöd i form av pengar men oxå med lättnader i tolkning av regler och förordningar.

Privatperson

I och med fler boende som har Näliden som postort kommer trafiken att öka på vår byväg Ytteråvägen - Tullus. Vi har en samfällighetsförening med statsbidrag som redan nu har höga kostnader för att hålla vägen i gott skick. Mer trafik = mer slitage. Kommunen har dessutom dragit in sitt vägbidrag sedan några år.

Kommentar:

Kommunen har en kontinuerlig dialog med berörda parter gällande vägar och infrastruktur inom kommunens gränser och lyfter ärenden med både Region Jämtland/Härjedalen och Trafikverket som kommit till kommunens kännedom. Samtidigt är de medel som tilldelas länet för infrastruktur förhållandevis små jämfört med de behov som finns, varför de prioriteringar som görs inte kan tillgodogöra alla de behov som finns.

Internet och bredband

Privatperson

Dålig mobiltäckning i stora delar av offerdal. Redan i 2018 kunde vi ha haft mobiltäckning i Offerdal. Är det inte kritikvärdig att många inte har mobiltäckning? Va med trygghetslarm? Inte ok när många lider under detta och många företag drabbas. På Änge skola måste man ut i skolgården för att swisha. Sen i Almåsa, ingen mobiltäckning. Sätt upp en mast kombineras vindsnurra på Hällberget så är det löst! Lägg press på staten, telia!

Kommentar:

Översiktsplanen lyfter att digital infrastruktur och robust kommunikation är viktiga för både trygghet, företagande och livskvalitet i hela kommunen, inklusive Offerdal. Brister i mobiltäckning får stora konsekvenser för boende, företag, trygghetslarm och samhällsservice, vilket kommunen är medveten om. Planen beslutar dock inte om placering av master eller teleoperatörernas utbyggnad, utan dessa frågor hanteras i särskilda processer.

Vatten- och avlopp

Privatperson

Sid 172

VA. Ni skriver att ni: Ansvarar för att säkerställa en trygg, hållbar och långsiktig robust vattenförsörjning för invånare och verksamheter.

När ska ni då byta ut VA-systemet i Änge? Händer ganska ofta att ledningarna går sönder så vi blir utan vatten. Tror ni har ett stort bekymmer ang det i hela kommunen.

Kommentar:

Kommunen noterar synpunkterna gällande återkommande problem med vattenförsörjningen i Änge. Arbetet med att säkerställa en trygg, hållbar och långsiktig VA-försörjning pågår kontinuerligt genom åtgärdsplaner, underhållsåtgärder och planerade investeringar i den allmänna VA-anläggningen i hela kommunen.

För Änge pågår för närvarande ett arbete med att fastställa ett interimistiskt vattenskyddsområde, vilket ligger för beslut hos Länsstyrelsen. Syftet är att stärka skyddet för både befintliga och framtida vattentäkter i området.

Kommunen hänvisar till den Vattentjänstplan som tas fram parallellt med översiktsplanen. Detta är ett separat styrdokument där prioriteringar, statusbedömningar och långsiktiga investeringsbehov för VA-systemen redovisas mer detaljerat.

Privatperson

Angående Rödön-backen 1:29 rödöängar Jag tycker inte alls det är en bra ide att tillåta 40-50 villor på ett så begränsat område innan avloppsfrågan är löst. Lär av Östersunds kommun som påbörjade vatten och avlopp på annersia men backade pga. de höga kostnaderna .

Krokoms kommun är fattigare och mindre befolkad så kommunalt VA till detta område är inte rimligt och således borde det inte tillåtas mer bebyggelse än det kan lösas med enskilda avlopp dvs. 5-8 villa tomter på detta område Hur har ni tänkt lösa erat åtagande i ett sånt projekt ?

klipp från er text "Vattentjänstplanen syftar till att säkerställa kommunens långsiktiga och hållbara planering för att tillgodose behovet av allmänna vattentjänster, såsom vattenförsörjning, dricksvatten, avloppsvatten och dagvattenhantering"

Kommentar:

Projektet är i nuläget ändrat till ett ändrat bostadsområde, vilket gör att det inte kan uteslutas att området i framtiden kommer att exploateras, men då i betydligt mindre omfattning, exempelvis motsvarande fem till åtta villatomter, vilket också var den ursprungliga inriktningen.

Med hänsyn till den begränsade omfattningen bedöms VA-försörjningen kunna lösas genom en enskild anläggning inom området.

Privatperson

Efter ytterligare ett vattenkaos i Kaxås/Åflo så behöver nog planen vara än tydligare med hur den framtida vattenförsörjningen ska säkerställas på landsbygden. Hur kan ni i planen påstå att 'Vattenplan Storsjön' är vägledande i "stora delar av kommunen"? Visst förstår jag att ett samarbete mellan kommuner är viktigt och att det behövs för att säkerställa en god vattenkvalite i Storsjön. Men att påstå att det berör stora delar av kommunen förstår jag inte.

Krokoms kommun sträcker sig långt norr om den sjön. Att dessutom säga att Uddero grundvattentäkt på Rödön försörjer den "stadsnära landsbygden" visar att planen är alltför knuten till Östersund.

Kommentar:

Kommunen noterar synpunkterna om återkommande problem med vattenförsörjningen i Kaxås/Åflo. Kokningsrekommendationer kan uppstå av olika orsaker; den rekommendation som infördes efter jul berodde på en större vattenläcka. När läckan hade reparerats och ledningen åter satts i drift infördes kokningsrekommendation enligt rutin, som en försiktighetsåtgärd när ledningen varit trycklös under arbetet.

Vattenplan Storsjön är vägledande för den stadsnära landsbygden och vissa södra delar av kommunen där Storsjöområdet utgör den huvudsakliga dricksvattenresursen. Den är inte avsedd att beskriva eller omfatta hela kommunen geografiskt och detta har förtydligats. Arbetet med att ta fram och fastställa vattenskyddsområden är en viktig del av att långsiktigt skydda och stärka vattenförsörjningen i dessa områden.

För den kommunövergripande planeringen hänvisar översiktsplanen till Vattentjänstplanen, där framtida behov, risker och möjliga åtgärder för hela kommunen, inklusive större delar av den norra landsbygden, analyseras. Planen är indelad utifrån de tre större förutsättningar som finns i enlighet med utvecklingsinriktningen. Där grundvattentäkten Uddero på Rödön försörjer de delar av kommunen som ingår i den stadsnära landsbygden.

Privatperson

Ta med vattenskyddsområde Änge i översiktsplan så vi kommer framåt med byggnationer i samhället.

Kommentar:

Ett interimistiskt vattenskyddsområde ligger för beslut hos länsstyrelsen i syfte att skydda dels nuvarande, dels framtida vattentäkter. När den nya vattentäkten kan tas i drift kommer ett mera varaktigt skydd framarbetas och föreslås för beslut dvs. ett vattenskyddsområde. Nuvarande omfattning av skydd kommer då att förändras.

Privatperson

Jag är fundersam över det framtida vattenskyddsområde som är utpekad mellan Näliden och Krokoms (Nybo). Vad kan detta ha för inverkan på framtida avloppsanläggningar för oss som planerar att bo längs denna sträcka? Ström och djupfåran ligger på den norra sidan av Nälidsjön, alltså helt motsatt sida där ni nu har placerat vattenskyddsområdet. Det finns även en allmän badplats inom detta område. Jag vill lyfta frågan för att se om detta är riktigt.

Kommentar:

Det finns ett förslag till ett interimistiskt vattenskyddsområde. Inverkan på frågeställningar kring hur avloppsfrågan kan lösas kan behöva utredas. Att reglera lämpligt skydd för vår vattentäkt utarbetas genom att fastställa ett vattenskyddsområde. Vi har idag mikrobiologisk påverkan på råvattnet (vattnet som tas in i vattenverket för beredning) där en risk till förorening är avloppslösningar. Aktuellt område ligger uppströms vattenintaget.

Privatperson

Och avfall ska ligga hos kommunen och inte läggas ut på entreprenad för då får det konsekvenser som kan bli dyra. Och vatten och avlopp systemet är ju som hela Sverige dåligt eftersom det inte blev någon åtgärdsplan så nu när alla gamla ledningar börjar att ge upp blir det en dyr sak och om det är bara vatten kunderna som ska bekosta detta kommer vattnet att vara dyrare än guld, där är det en stor utvecklingsarbete som måste till finns inga genvägar det är ett livsmedel och dom kan lätta på regelverk så att alla borrhade efter eget vatten och hade egna infiltrationer skulle det bli billigare men risk för att vattnet skulle sina på sina ställen.

Kommentar:

6 § LAV ger möjligheten att lösa VA-försörjningen enskilt innan beslut om allmän vattentjänst, men under förutsättning att detta är miljömässigt och hälsomässigt godtagbart enligt lagens krav och kommunens bedömning. Kommunen har en viss beslutsfrihet, men måste alltid beakta samhällsbehov, miljöbalken och långsiktig funktion.

Kultur- och fritid

Privatperson

Vad det gäller kultur och fritid så har kommunen stora luckor att ordna i Krokoms är det avlönade som klipper gräset på fotbollsplanen medan typ Alsen där är det på ideella premisser i idrottsföreningarna, samt gräsklippning på kommunens områden i Alsen kommer dom och klipper så det ser ut som det är hö skörd medan i Krokoms är det betydligt oftare det klipps så en bättre service på landsbygden vi ska inte behöva ordna allt själva det finns många saker som är gjort på byn utan hjälp från kommunen så nu när dom ska dra nya riktlinjer ska det vara samma service här i Alsen som det är mera centralt.

Dagis och skola, barnen ska inte behöva åka timmar i skolskjuts, det är mer miljövänligt att det är några lärare som åker till Alsen. Barnen ska ha möjligheten att växa upp och leva här även efter 2050 så lägg inte för mycket krut centralt. Det är ofta dom små sakerna som gör att folk minns,

Kommentar:

Kommunen noterar synpunkterna gällande skillnader i service, gräsklippning och skötsel mellan centralorten och Alsen samt synpunkter rörande ideellt engagemang i byföreningar. Dessa frågor rör drift och förvaltningsnivå och ligger utanför översiktsplanens uppdrag, men synpunkterna vidarebefordras till berörd verksamhet för kännedom.

Vad gäller synpunkterna om förskola och skola noterar kommunen önskemålet om närhet till utbildning och minskade skolskjutsar. Översiktsplanen har inte som funktion att fatta

beslut om skolorganisation, men lyfter vikten av långsiktigt hållbar serviceförsörjning i hela kommunen.

Synpunkten om likvärdig service och fortsatta möjligheter till ett levande Alsen tas till vara i kommunens fortsatta arbete där kompletteringar utförts till planen med ett utpekande av Alsen som utvecklingsort.

Privatperson

I Ås saknas en riktig isplan/rink. Med tanke på mängden barn och ungdomar är det självklart att detta ska finnas och därför inkluderas i planeringen. Ridskolan bör även den värnas och ges utrymme så att verksamheten kan fungera på ett bra sätt och inte trängas in

Kommentar:

Kommunen noterar synpunkterna om behovet av en isplan/rink i Ås samt vikten av att ridskolans verksamhet ges tillräckligt utrymme för att fungera långsiktigt. Dessa frågor rör främst verksamhets- och investeringsnivåer och hanteras inte i översiktsplanen, men synpunkterna vidarebefordras till berörd förvaltning.

Översiktsplanen behandlar övergripande inriktningar för rekreation och tillgång till närmiljöer. Ett potentiellt arbete med en kommunövergripande sociotopskartering, där rekreationsytor, mötesplatser och aktivitetsmiljöer identifieras och värderas, kommer att ses över och utvecklas vidare. Den nulägeskartering som tagits fram utgör ett första steg, och kommunen ser över behovet att komplettera denna med en mer heltäckande kartläggning vid kommande skeden.

Privatperson

Planen brister i likställighetsprincipen när det gäller kommunens syn på investeringar i idrotts- och fritidsanläggningar. Texten gör tydlig skillnad mellan den så kallade "stadsnära landsbygden" och övrig landsbygd, där det förstnämnda området föreslås få kommunalt stöd medan föreningar på landsbygden förväntas klara drift och utveckling själva.

Syftet med översiktsplanen är att peka ut lämpliga områden för utveckling av fritids- och idrottsanläggningar, vilket helt saknas i förslaget. Kommunens ledsystem bör pekas ut för sina ändamål, likaså Almåsabacken som anläggning för skidåkning och rekreation.

Det är positivt att kommunen tillsammans med Arvsfonden nyligen stöttat utvecklingen av fritidsaktiviteter i Bångåsen, vilket bör lyftas som ett positivt samarbete. Alla delar av kommunen ska behandlas lika när det gäller förutsättningar för idrott, fritid och föreningsliv. De påhittade begreppen "stadsnära" respektive "landsbygd" skapar en orättvis och politiskt oförankrad skillnad som inte hör hemma i en översiktsplan i vår kommun med ett stort geografiskt område.

Kommentar:

Kommunen noterar synpunkterna om likställighetsprincipen samt behovet av att peka ut områden för fritids- och idrottsanläggningar, inklusive ledsystem och Almåsabacken. Översiktsplanen behandlar övergripande strategiska inriktningar men reglerar inte drift, investeringar eller fördelning av resurser mellan olika delar av kommunen. Frågor om skötsel, investeringar och servicegrad hanteras inom respektive förvaltning och omfattas inte av översiktsplanens beslut.

Idrottsanläggningar omfattas av närreklamationsområden, och där saknar kommunen erforderligt underlag idag. Planen lyfter därmed rekreation som en viktig del av kommunens utveckling och pekar på behovet av fortsatt arbete med att kartlägga och analysera rekreatiionsytter. Den sociotopskartering som påbörjats och kompletterats efter samrådet omfattar endast de större orterna inom kommunen till en start, inklusive idrottsanläggningar. Men ställningstaganden omfattar syftet att bygga ut karteringen till en fullständig sociotopskartering med en mer heltäckande kartläggning i kommande skeden, vilket även kommer att omfatta idrotts- och fritidsmiljöer i hela kommunen. I Översiktsplanen under *Föreningsliv* har det fastställts riktlinjer att kommunen bland annat bör se över behovet av en tydlig plan med arbete inom föreningslivet, samt att det bör säkerställas att det finns idrotts- och fritidsanläggningar som uppfyller dagens krav gällande säkerhet, samt planeringshänsynen vid nya planprocesser och bostadsområden när det kommer till utemiljöer, framför allt i förhållande till barnperspektivet.

Barn- och utbildning

Två privatpersoner

Aspås skola behöver vara kvar som f-6 för att vi ska ha kvar attraktionen kring inflyttning i kommunen. Vi är en glesbygdskommun!!

Var är den ekonomiska kalkylen för att göra en storskola och vem tar ansvaret för de problem som kommer uppstå. Det finns ju ingen som tar ansvar för Nyheden idag. Det är billigare för er som kommun att använda en av era företagsbilar till de lärare som ska resa mellan skolor för att hålla lektioner. Bussåkandet kommer skapa stora problem och många kommer byta skola till en i Östersunds kommun. Har Krokoms råd med det? Lägg fram kalkylen med både ekonomiska och riskanalyser för era invånare att läsa innan ni tar dumma beslut.

Kommentar:

I Krokoms kommun liksom i många andra glesbygdsskolor ser vi en utmaning med sjunkande lärarbehörighet, särskilt i de små skolorna i glesbygd. Glesbygdsskolor med F-6 med få behöriga lärare får särskilt stor påverkan för undervisningskvaliteten, särskilt eftersom undervisning ofta sker i åldersintegrerade klasser. I planeringen av en ny F-9 skola i Krokoms har skolstruktur med antal förskolor och grundskolor setts över med särskilt fokus på små skolor i glesbygd, och planeringen är gjord i syfte att skapa bättre förutsättningar att erbjuda förskola och grundskola med god kvalitet och god kompetensnivå även i glesbygd. En centralisering och etablering av större F-9-skolor i Krokoms, Ås, Offerdal och Föllinge och ha mindre F-3-skolor i glesbygd såsom Aspås skulle skapa bättre förutsättningar att höja andelen lärare med legitimation och lärarbehörighet och förbättra kunskapsresultat i skolor i såväl glesbygd och tätort. Särskilt viktigt att beakta att elever i årskurs 4-6 redan idag i befintlig skolstruktur reser med skolskjuts för undervisning i ämnen som kräver specialsalar och behöriga lärare som inte krävs på F-3.

Privatperson

Det saknas klara ställningstaganden kring lokalisering av mer omfattande ny bebyggelse utanför befintliga byar och tätorter, liksom hur en långsiktigt god samhällsservice (förskola, skola, omsorg) ska kunna upprätthållas.

Hanteringen av skolor i landsbygdskommuner är ofta känslig, vilket även gäller denna kommun. Problematiken måste dock belysas tydligare – det räcker inte att ange som målsättning att det ska finnas "bra skolor", utan att konkretisera vad detta innebär i praktiken.

Följande faktorer bör behandlas i översiktsplanen:

- Tillgång till behörig personal
- Rimliga reseavstånd och restider för barnen

Det har nyligen rapporterats i media om stora svårigheter att rekrytera behöriga lärare till landsbygdsskolor i regionen. Samma problematik gäller även här. Översiktsplanen bör därför analysera hur lokalisering av ny bebyggelse påverkar reseavstånd, restider och därmed barnens totala skoldag. Framtidens skola kommer att ställa högre krav på både elever och personal. Översiktsplanen borde därför innehålla kvalificerade bedömningar av var skolor bör lokaliseras så att verksamheten fungerar långsiktigt, pedagogiskt och organisatoriskt.

Kommentar:

I Krokoms kommun liksom i många andra glesbygdsskolor ser vi en utmaning med sjunkande lärarbehörighet, särskilt i de små skolorna i glesbygd. Glesbygdsskolor med F-6 med få behöriga lärare får särskilt stor påverkan för undervisningskvaliteten, särskilt eftersom undervisning ofta sker i åldersintegrerade klasser. I planeringen av en ny F-9 skola i Krokoms har skolstruktur med antal förskolor och grundskolor setts över med särskilt fokus på små skolor i glesbygd, och planeringen är gjord i syfte att skapa bättre förutsättningar att erbjuda förskola och grundskola med god kvalitet och god kompetensnivå även i glesbygd. En centralisering och etablering av större F-9-skolor i Krokoms, Ås, Offerdal och Föllinge och ha mindre F-3-skolor i glesbygd skulle skapa bättre förutsättningar att höja andelen lärare med legitimation och lärarbehörighet och förbättra kunskapsresultat i skolor i såväl glesbygd och tätort.

Privatperson

Att kommunen i översiktsplanen lyfter fram RFSL:s HBTQI-certifiering som en del av den pedagogiska verksamheten på våra utbildningsenheter väcker frågor. Ska kommunens förskolor framöver upplåtas till fler intresseorganisationer som ges möjlighet att påverka innehåll och pedagogik utifrån sina egna värderingar? Var går gränsen? Var finns analyserna och studierna som visar att detta behöver göras och ska vara med i en Översiktsplan? En Översiktsplan ska främst vara ett verktyg för markanvändning. Hur hamnade denna sak här? Återkoppla med källhänvisning.

Ännu så länge är detta inte ett politiskt beslut då frågan inte varit upp i varken BUN, KS eller KF. Så hamnade detta i ÖP?

Kommentar:

HBTQI-certifieringen är ett strukturerat verktyg som hjälper förskolor och grundskolor att

leva upp till läroplanens värdegrund och som dessutom bygger på svensk lag som kräver att förskolor grundskolor aktivt arbetar mot diskriminering och kränkande behandling. Det är således ett verktyg som verksamheterna väljer att använda, och det handlar således inte om att en intresseorganisation påverkar förskolornas och grundskolornas innehåll och pedagogik. Att ta upp hur skolor arbetar förebyggande mot kränkande behandling i en översiktsplan handlar inte om att styra pedagogiska metoder, utan om att visa hur den fysiska och sociala planeringen hänger ihop för att skapa trygga miljöer för barn och unga.

Politiska partier

Miljöpartiet

Bostadsförsörjning

Hur kan kommunen bidra till utveckling av arbetstillfällen, bostäder och befolkning i hela kommunen och inte bara i de södra delarna? Det behöver förtydligas i översiktsplanen, anser Miljöpartiet. Bostäder har visat sig vara en nyckel till en positiv utveckling på landsbygden och därför är det viktigt att kommunen tillgängliggör bostäder även i de norra och västra delarna av kommunen för att kunna bibehålla service.

Kommunens utvecklingsplaner behöver balanseras geografiskt för att inte As och Rödön ska riskeras att överexploateras. Vi ser en risk att en alltför stor förtätning i områden som tidigare erbjudit aktivt jordbruk, naturtillgänglighet, rekreation, förenings- och friluftsliv riskerar att begränsa och tränga ut dessa, och därmed förlora de värden som gör kommunen attraktiv.

Som ett exempel på ÖP:ns fokusering på exploatering av As och Rödön är att så kallade ekobyar föreslås på Rödön. Miljöpartiet anser att ekobyar hellre bör planeras i tex Föllinge eller Tulleråsen, där de bättre skulle kunna bidra till att stärka och utveckla även de norra och västra delarna av kommunen.

Miljöpartiet anser att planerna för strandnära bebyggelse (Lis) bör balanseras noggrant mot intressen som friluftsliv och allmänhetens möjlighet att kunna gå ner till vattnet. Vi vill också lyfta den unika och känsliga miljön för arter som trivs i gränslinjen mellan sjö och land. Det är en värdefull naturtyp som särskilt bör beaktas i planering av strandnära bebyggelse, anser Miljöpartiet. Vi ser också risker med att bygga alltför nära sjöar och vattendrag t ex vid höga vattenflöden. All planering för ny bebyggelse behöver klimatanpassas för extremväder i högre utsträckning än vad som gjorts tidigare och särskilt den bebyggelse som placeras nära vatten, anser Miljöpartiet.

Infrastruktur

Bra att kommunen i ÖP identifierar behovet att fortsätta att utveckla cykelstråk och gång-/cykelbanor. Vi önskar förtydliga att detta bör vara gällande i hela kommunen, även i de norra och västra delarna. Sambanden mellan närliggande byar skulle kunna tillgängliggöras ytterligare för cykel- och gångtrafikanter, vilket också skulle gynna barns framkomlighet. När nya bostäder, skolor och förskolor byggs ska självklart också tillgängligheten för fotgängare och cyklister prioriteras.

Cykelparkeringar med tak i anslutning till kollektivtrafik behövs också i hela kommunen. Sverigeleden går igenom kommunen och kanske går det att utveckla cykelstråken ytterligare där den går fram?

Bra att behovet av att utveckla kollektivtrafik är utpekad i översiktsplanen. Behovet av utökade tidtabeller, inte minst kvällstid, kan vara avgörande för barn och ungdomars deltagande i fritidsaktiviteter. Samtidigt behövs fler orter kopplas ihop med kollektivtrafik, utan att först behöva förbokas dagen innan. SamRus

ÖP kopplar till den regionala utvecklingsstrategin (RUS) men missar den samiska regionala utvecklingsstrategin. Miljöpartiet anser att det är viktigt att även den beaktas i framtagandet av ÖP. ÖP:s koppling till markfrågor är självklar och därför bör översiktsplanen konsulteras med de berörda samebyarna i god tid före antagandet. Eftersom Krokoms kommun är en samisk förvaltningskommun som innehar både historiska kulturmiljöer såväl som nutida renskötselområden bör SamRus vara underlag till hur dessa frågor behandlas i ÖP:n. SamRus uttrycker tex att "Renbetesområden och samiska kulturmiljöer är fredade från intrång och missbruk." Här behöver ÖP tydligare utpeka områden som är flyttleder, kulturlandskap, kulturminnen och betesmark samt se över möjligheten att skydda dessa anser Miljöpartiet.

Jordbruksmark

Utifrån kommunens beredskap vad gäller tex självförsörjningsgrad av livsmedel anser vi att det är viktigt att behålla befintlig jordbruksmark. Med föreslagen översiktsplan ser vi en risk att jordbruksmark byggs bort till ex. på Rödön och i As. Den kalkrika jorden i kombination med tillgång till rent vatten gör förhållandena för matproduktion ovanligt goda i våra breddgrader. Bevarandet av jordbrukslandskapet runt Storsjön är viktigt att värna om, det är en unik kulturmiljö där jorden brukats i generationer.

Uranbrytning

Oroväckande nog har sittande regering tagit bort förbudet att bryta uran och den kommunala vetorätten i frågan. Det är svårt att i en ÖP beakta konsekvenserna för kommunen om en sådan gruva skulle öppnas i anslutning till eller rent av i vår kommun. Följderna för människor och djur skulle vara oöverblickbara, samtidigt som konsekvenserna för de kommunala verksamheterna såsom dricksvattenförsörjning eller matförsörjning skulle bli allvarliga. Miljöpartiet anser att kommunen bör ta ställning mot uranbrytning i sin översiktsplanering för att skicka tydliga signaler till prospekterare och finansärer i denna bransch.

Vindkraft

Miljöpartiet ställer oss bakom den utredning som gjorts i det tematiska tillägget för vindkraft. Vi vill öppna upp för att följa med i den tekniska utvecklingen inom vindkraft, men begränsa den till områden där det redan finns vindkraftverk och tillhörande infrastruktur idag. I processen ska rennärings, värdefull natur, kulturminnesmark och friluftslivet särskilt beaktas.

Grön-blå infrastruktur

Vi saknar underlag för analys av ekologiska samband, spridningsvägar och värdekärnor. Kommunen bör arbeta fram en grönplan där dessa underlag behövs. I takt med att kommunen utvecklas och fler områden exploateras blir livsmiljöer för arter allt mer fragmenterade och påverkade. Fragmentering av livsmiljöer ses idag som en av främsta orsakerna till förlust av biologisk mångfald.

Ekosystemtjänster

Vi saknar kartläggning och analys av ekosystemtjänster i kommunen. Detta behövs för att enligt etappmålet inom miljömålssystemet kunna integrera ekosystemtjänster i

planering, byggande och förvaltning av den byggda miljön. Utan att veta vilka grönområden som bidrar till rening av vatten och luft, samt reglering av vattenflöden och temperatur, rening av dagvatten osv, går det inte att fatta välavvägda beslut gällande mark-och vattenanvändning.

Kalkbarrskogar

Enligt NVIn som finns som bilaga har Krokoms kommun kalkbarrskogar som är en prioriterad naturtyp enligt art- och habitatdirektivet.

Kommunen bör även redovisa sitt skogsinnehav i kartform där de eventuella kalkbarrskogarna ska tydligt visas.

Översvämningrisker

Vi saknar även skyfallskartering och planerade skyfallsvägar inom bebyggd miljö. Nuvarande analys av översvämningrisker verkar inte ta hänsyn till ökad grad av hårdgjord mark vid ökad exploatering, speciellt i strandnära lägen.

Redaktionella förändringar

Beskrivning av Krokoms kommun: Att det kommer att etableras nya arbetstillfällen i Östersunds kommun avseende datacenter och växthusodlingar, vilket kan komma att påverka efterfrågan på bostäder i Krokoms kommun. Dessa planer är ju skrotade och bör därför tas bort ur skrivningarna i ÖP:n. Faktumet att arbetsmarknaden i Östersund påverkar efterfrågan på bostäder i Krokoms kommun kvarstår

Avslutningsvis

ÖP:n är en tydlig och visuell presentation av kommunens resa mot 2050. Här fångas många olika perspektiv av samhällsutvecklingen upp för att initiera diskussioner bland medborgare och förtroendevalda. Miljöpartiet anser att processen har varit innehållsrik och transparent, tack till tjänstepersonerna som gjort detta möjligt.

Kommentar:

Översiktsplanen betonar att hela kommunen ska ges förutsättningar för bostadsutveckling, även i norra och västra kommundelarna. Planen lyfter att landsbygdsområden har stor betydelse för kommunens attraktivitet, lokal service och långsiktiga befolkningsutveckling, och att ny bebyggelse ska lokaliseras varsamt och i anslutning till befintliga strukturer för att inte tränga undan jordbruk, naturvärden, friluftsliv eller lokala verksamheter. Miljöpartiets synpunkter kring gång- och cykelvägar, barnvänlig infrastruktur och kollektivtrafik i hela kommunen ligger i linje med översiktsplanens mål.

Synpunkterna om att balansera utvecklingen geografiskt och undvika överexploatering i Ås och Rödön ligger i linje med planens inriktning. Förslagen om alternativa lokaliseringar, som exempelvis ekobyar i Föllinge eller Tulleråsen, tas med i det fortsatta arbetet med bostadsförsörjning och lokala planeringsunderlag.

Planen anger att LIS-områden endast är översiktliga prövningsytor och inte beslut om exploatering. Strandnära utveckling måste prövas restriktivt och vägas mot friluftsliv, biologisk mångfald, vattenmiljö och klimatrelaterade risker, särskilt i sjö- och vattendragsnära lägen. Synpunkterna om känsliga strandzoner, översvämningrisker och klimatanpassning har kompletterats med tydligare riktlinjer för riskzoner inom kommunen under berört LIS-område i planen.

Frågor om bevarande av jordbruksmark, livsmedelsförsörjning och beredskap är en central del av översiktsplanen. Planen slår fast att brukningsvärd jordbruksmark ska ges mycket

hög prioritet och att eventuella avvägningar måste göras med stor försiktighet i senare prövningar. Synpunkterna om att tydligare synliggöra livsmedelsproduktionens roll omfattas under avsnittet *Jordbruk under Mark- och vattenanvändning, samt Ras, skred, erosion och klimatanpassning*, där generella riktlinjer som gäller för hela kommunen är förtydligade och kompletterande gällande areella näringar och relevansen med bland annat jordbrukets framtida ökade värde som resurs och behov av ökad beredskap inom Krokoms kommun.

Under avsnitt *Riksintresse värdefulla ämnen eller material* har ställningstagandet kring uranbrytning som är beslutat i kommunen förtydligats.

Den översiktliga naturvärdesinventeringen (NVI) visar förekomst av värdefulla naturtyper, inklusive områden som kan utgöra kalkbarrskogar, en naturtyp med högt skyddsvärde enligt EU:s art- och habitatdirektiv. Då inventeringen är översiktlig är den inte avsedd att ersätta mer detaljerade naturvärdesbedömningar, utan ska fungera som planeringsunderlag i kommande detaljplaner och andra prövningsprocesser, där naturtypen kan kartläggas och bedömas mer noggrant.

Kommunen ser behovet av ytterligare planunderlag, och det fortsatta arbetet inkluderar att se över behovet av en fördjupad sociotopskartering som kommer att omfatta även mindre orter och landsbygdsområden. En inledande kartering endast i de större tätorterna har kompletterats efter samrådet. Men en framtida sociotopskartering omfattar kartläggning av både bostadsnära samt övriga viktiga gröna ytor inom hela kommunen, även mindre orter, och planen är att därefter kunna identifiera viktiga mer konkreta gröna eller blåa stråk samt ekosystemtjänster.

Kommunen har redan genomfört en skyfallsanalys inom ramen för vattentjänstplanen, i enlighet med Lagen om allmänna vattentjänster (LAV), där riskområden och en lista över åtgärder har identifierats. Dessa underlag kommer att utgöra grund för fortsatt arbete i detaljplanering och projektering.

Avslutningsvis noteras redaktionella synpunkter, såsom uppdatering av text kring planerade etableringar i Östersund, och dessa kommer ses över inför slutversionen av planen.

Kristdemokraterna

Lägg till i framtidsversion att vi ska aktivt arbeta för en cykel/gångväg som följer E14 östersund-Åre. Vår inriktning blir självklart att jobba för Krokoms del! men även öppna för samarbete med grannkommunerna för att stärka våra gemensamma kommuner. Sånghusvallen samt obbyggda planlagda områdena där låter vi vara som de ser ut idag. Steg 2 blir att revidera den fördjupade översiktsplanen. Landsbyggden! Minska avstånd vid nybyggnad till djurhållning/ Lantbruk med djurhållning/Djurhållning av annan art. Nyodling ,byta mark skapa mark! för byte med mark som har stort samhällsnyttigt värde. Fiskodling. Jag anser att det beslut som tagits i KF om Fiskodling ska ligga som beslutet ser ut i översiktsplanens Mark och vattenplan. Beslutet i sig tar inte hänsyn till tex storlek på odling ej heller lokalation. Beslutet säger att vid nyetablering Skall! produktion ske landbaserat. Benämna området typ Alsen- Tångsviken-bygden. Historiskt Alsens församling Det kan vara några fler typ blå punkter på olika mindre samhällen typ Alsen och Trångsviken! Som exempel. Båda byarna är starka och kan vara blå prickade. En hel del symbolik i detta. Alternativt skulle ett sådant område skuggas med tex blått genomskinligt och därmed skulle

även intilliggande byar bli synliggjorda. Tydligt att de då tillhör området tex Alsen-Trångsviken området. Bara en tanke!

Kommentar:

Översiktsplanen lyfter att kommunen ska arbeta för hållbara transportlösningar och att samverkan med grannkommuner är viktig för långsiktigt utvecklingsarbete. Förslaget om att i framtidsbilden tydligare lyfta gång- och cykelväg längs E14 mellan Östersund och Åre noteras och kompletteras i planen, och ligger i linje med planens ambition om förbättrad cykelinfrastruktur och mellankommunal samverkan.

Synpunkterna om Sånghusvallen och övriga planlagda områden tas med i den fortsatta planeringen. Eventuella ändringar eller prioriteringar av dessa områden hanteras i kommande planeringsskeden, inklusive i samband med den tilltänkta revideringen av den fördjupade översiktsplanen för Ås.

När det gäller djurhållning, skyddsavstånd och landsbygdsbaserade verksamheter gäller översiktsplanens riktlinjer om att ny bebyggelse ska lokaliseras varsamt och utan att försvåra lantbrukets förutsättningar. Synpunkten om att se över avstånd och markanvändning har setts över vid det pågående arbetet med framtagande av riktlinjer för jordbruksmark.

Kommunfullmäktiges beslut kring fiskodling ligger till grund för planens inriktning i mark- och vattenanvändningen. Alsen har kompletterats som tillagd utvecklingsort inför granskningsversionen och samtliga bygdeområden är förtydligade med generella riktlinjer som gäller för hela området och samtliga orter inom gränserna.

Jämtlands väl Krom

Översiktsplanen präglas av en tydlig centraliseringstendens, där landsbygdsområdena i stor utsträckning lämnas åt sitt eget öde. Planens extrema fokus på de sydöstra delarna av kommunen leder till en snedfördelning av resurser, investeringar och utvecklingsinsatser. Genom att i Översiktsplanen systematiskt prioritera Östersundsnära och dess nära landsbygd – etablerar kommunen en strukturell obalans som riskerar att fördjupa redan befintliga motsättningar och polarisering i kommunen.

Redan i dag är många landsbygdsbor nettobidragsgivare till centralortens investeringar och service och känslan av att betala för andras utveckling utan att själva få något tillbaka är påtaglig. Dessutom är formuleringarna sådana i ÖP att även där det på landsbygden skett en starkt tillväxt senaste åren med kraftig inflyttning, som i Alsen och Offerdal - så påstår skribenterna av ÖP att detta utgör ett undantag och att det därmed inte ska läggas någon större vikt vid detta. Den inställningen stärker den befintliga polariseringen som de styrande politikerna och kommunledningen skapat genom sitt tidigare agerande med nedläggningar av skolor i landsbygdsområden som växer.

När ÖP så tydligt förstärker denna obalans skapas grogrund för djup misstro mot kommunen som helhet. Det är inte svårt att förutse att invånare i de konsekvent nedprioriterade delarna av kommunen kommer att börja ifrågasätta varför de ska tillhöra en kommun som inte investerar eller har visioner om deras framtid. Om utvecklingen fortsätter i denna riktning riskerar kommunen att möta växande krav på ökad självständighet och det skapar ökad splittring mellan områdena.

Detta är inte ett hot – det är en konsekvensanalys. En kommun som medvetet delar upp sina invånare i prioriterade och oprioriterade områden bygger in långsiktiga konflikter. För

att vända utvecklingen och bevara tilliten krävs att även landsbygdsorterna ges de investeringar i service och infrastruktur som behövs för att fortsätta vara attraktiva och växande delar av kommunen.

Enligt ÖP ska satsningar ske på föreningar i Krokoms, Ås, Dvårsätt och Näliden som ska ges kommunalt stöd för utveckling av idrottsanläggningar, medan föreningar på landsbygden förväntas ansvara för drift och utveckling på egen hand. Detta skapar ojämlika förutsättningar och strider mot den kommunala likställighetsprincipen. Det centralistiska synsättet är politisk viljeinriktning och hela planen bör därför omarbetas så att den omfattar hela Krokoms kommun och förhållningssättet ska vara neutralt, där varje bygds styrka ses som en byggsten för gemensam utveckling.

Den uttalade viljan till centralisering av bostäder och service speglar en politisk inriktning som inte hör hemma i en Översiktsplan för Krokoms kommun. Många av våra medborgare vill se en decentralisering – att verksamheter flyttas ut från centralorten, att begreppet centralort tas bort och att ersättningar till föreningar och idrott fördelas lika över hela kommunen.

Begreppet "Östersundsnära" är dessutom missvisande, då Östersund inte ligger inom vår kommun. Planen bör spegla vår kommuns egna förutsättningar och identitet. Om geografiska begrepp av detta slag ska användas bör motsvarande logik tillämpas även på andra delar av kommunen – exempelvis "Norgenära" eller "Årenära". Om Krokoms nu ska vara en kommun som inte tror på sig själv utan måste förklara att styrkorna för tillväxt ligger utanför kommungränsen.

Därtill saknas ett framtidsperspektiv som beaktar utvecklingen inom AI, digitalisering och förändrade arbetsmönster. Planen utgår fortfarande från ett föråldrat synsätt där människor pendlar dagligen till fysiska arbetsplatser. Det speglar inte den verklighet som växer fram, där distansarbete och ny teknik omformar arbetsliv och boende.

Sammantaget framstår översiktsplanen som visionslös, delvis föråldrad i sitt synsätt och otillräckligt anpassad till framtidens utmaningar, avsaknad av konsekvensanalyser och evidensbaserad vetenskap. Översiktsplanen i sin nuvarande form uppfattas mer som en politisk viljeinriktning än ett planeringsverktyg för en framtida hållbar tillväxt och utveckling av hela kommunen. Kommunens planering bör utgå från jämlika utvecklingsmöjligheter för hela kommunen, utifrån våra gemensamma förutsättningar och ta fasta på utveckling i hela kommunen och ta fasta på vår kommuns egen identitet.

Synpunkter på processen

Planen redovisar en process där politiker från samtliga partier bjudits in att delta genom möten och skriftliga yttranden, vilket har genomförts. Men alla partiernas synpunkter och engagemang redovisas inte. Det är därför oklart vilka partier eller vilket parti som utgjort grunden för slutsatserna i förslaget till Översiktsplan.

Det är tydligt att flera partiernas inspel, däribland våra, inte har återgivits eller påverkat innehållet. Avsaknaden av redovisning av processens olika ståndpunkter och förslag innebär att processen inte kan betraktas som fullt ut demokratisk eller transparent.

Synpunkter på befolkningsmålet

Befolkningsmålet utgör enligt vår mening en felaktig utgångspunkt för översiktsplanen och ges för stort utrymme. Planen redovisar fördelarna med en ökad befolkning men belyser inte riskerna med att använda offentliga medel för att uppnå detta mål, eller för den skull kostnader förknippade med ökad befolkning. Framför allt saknas de enorma risker som kommunen tar gällande fastighetsspekulationer för bostäder som redan pågår.

Befolkningsökning handlar inte i första hand om bostadsbyggande, utan om att skapa trivsel, trygghet och god service för dem som redan bor i kommunen. Det som skapar inflyttning är god service, enkelhet i att bygga, låg skatt, låga avgifter och möjligheter att utvecklas i hela kommunen. Detta finns det flera exempel på från andra kommuner vilket borde framgå i underlaget.

Det är inte kommunens uppdrag att med skattemedel finansiera markinköp och bostadsprojekt i syfte att driva tillväxt. Sådana satsningar är politiska vägval och bör inte fastställas i ett långsiktigt planeringsdokument vars syfte är att peka på hur olika områden nyttjas idag och vilka möjligheter för bebyggelse som finns i framtiden. Dessutom saknas en konsekvensanalys av vad som händer när stora resurser går till markinköp och bostadsbyggande i en begränsad del av kommunen och utvecklingen sker med lån.

Målet om 19 300 invånare till år 2040 bör ses som rörligt och öppet för revidering, särskilt med hänsyn till förändrade nationella förutsättningar, exempelvis minskat barnafödande. Kommunens främsta prioritet bör vara en ekonomiskt hållbar verksamhet som levererar kvalitet inom skola, vård och omsorg till dagens invånare.

Exempel på överdrivet Östersundsfokus som bör tas bort:

"Satsningar på exempelvis större arbetsplatser såsom datacenter, vätgasproduktion och växthusodlingar förväntas generera jobb som kräver närvaro på arbetsplatsen." Denna formulering är inaktuell. Planen bör i stället lyfta Krokoms egna kvaliteter som kan attrahera människor: god service i hela kommunen, välskött ekonomi, fokus på kärnverksamheter samt välskötta idrottsanläggningar som främjar folkhälsa och attraktivitet.

Att planen helt missar framtiden med AI och nya arbetsformer är en stor brist. Allt färre pendlar dagligen till sina arbeten, och allt fler kan arbeta var som helst med tillgång till uppkoppling. Detta nämns inte alls i planen, vilket visar på en avsaknad av framtidsanalys.

Exempel där översiktsplanen brister

Planen uppvisar flera svagheter i analys och saknar ett modernt, framtidsinriktat perspektiv. Formuleringen "Europaväg 14 och Mittbanan skapar möjligheter att växa och utveckla både boende samt arbetsplatser" är hämtad från en tidigare översiktsplan och är inte längre lika relevant.

Planen bygger dessutom på felaktiga antaganden om efterfrågan i de södra kommundelarna. Påståendet att det råder stor bostadsefterfrågan i detta område saknar faktaunderlag. I dagsläget finns omkring 50 osålda tomter, flera som legat ute i närmare ett decennium. De nya bostadsområden strax utanför Östersund med 110 bostäder har efter ett år endast fyra intressenter. Om planen ska ligga till grund för prioriteringar måste påståenden om bostadsbehov styrkas med statistik, till exempel antal personer i bostadskö, redan fulltecknade tomtområden samt analys av varför befintliga tomter inte säljs. Det saknas bostäder i exempelvis Valsjöbyn, detta noteras inte, trots att det finns en stark arbetsmarknad för gränspendlare på den norska sidan vilket gör möjligheter för hela Hotagen området att växa.

Vidare konstateras att "befolkningsmålet är offensivt och kräver snabb utveckling på kort tid", vilket skulle motivera särskilda investeringar och högt risktagande i en liten del av kommunen. Det är oklart på vilken politisk grund detta bygger och vilka partier som står bakom. Kommunen har ansvar för hela sitt geografiska område, inte enbart utpekade tillväxtzoner som med önsketänkande ses som mer attraktiva än andra områden. Att driva fram snabb utveckling utan ordentlig analys är sällan framgångsrikt och det omkullkastar syftet med ÖP som ett planeringsverktyg för hela kommunen.

Att kommunen dessutom definierar områden som Sånghusvallen, Byskogen och delar av Sem som delar av Östersunds tätort och avser bedriva offensiv utveckling där, är en tydlig politisk viljeinriktning med enormt högt risktagande utan plan för hur de ska gå till eller underlag som stärker det politiska önsketänkandet. Därför bör det redovisas vilka partier som stödjer denna prioritering och inriktning.

Kommunens uppdrag är inte att agera fastighetsutvecklare, utan att skapa förutsättningar för privata initiativ, god service och rättvisa villkor i hela kommunen. Planen bör därför revideras för att bygga på fakta, framtidsinsikt och likvärdig utveckling för alla delar av Krokoms kommun.

Utvecklingsinriktning stadsnära landsbygd

Vi ställer oss frågande till resonemanget om att kommunen bör ta en aktiv roll i att påskynda befolkningstillväxten genom stora investeringar i förväg. Formuleringar som "utvecklingsområden bör upplevas attraktiva redan från början" och "investeringar för service, infrastruktur och rekreation bör tas med i beräkningar inom en snar framtid", detta signalerar en riskfylld strategi som inte är förenlig med kommunens faktiska förutsättningar.

Det finns i dagsläget varken kö till bostäder eller tomter, och befolkningsökningen är begränsad. Att planera för omfattande investeringar baserat på förhoppningar om framtida inflyttning innebär en ekonomisk risk som i slutändan drabbar nuvarande invånare. Det är ett oansvarigt förhållningssätt som vi inte stödjer.

Kommunen har i första hand ansvar att säkerställa god service, trygg ekonomi och hållbar infrastruktur för de som redan bor här – inte att driva spekulativa tillväxtprojekt. Planeringen bör utgå från faktiska behov och realistiska prognoser, snarare än ambitionen att skapa snabb tillväxt. Utveckling kan och bör ske, men i en takt som kommunen långsiktigt har råd med och utan att riskera ekonomin eller välfärdens grundläggande funktioner.

Översiktsplanen ska peka ut områden som kan vara lämpliga för framtida bostadsbyggande i hela kommunen och det är inte kommunen som ska bygga. Översiktsplanens syfte är att utreda var det kan vara lämpligt med hänsyn till befintliga riksintressen och medborgares vilja.

Landsbygdens utveckling

Formuleringen i planen visar tydligt att författarna har missat att se hela kommunen och den utveckling som faktiskt sker i vår tid. Planen utgår från ett gammaldags synsätt där tillväxt ska drivas från tätorter och Östersund, i stället för att ta fasta på de möjligheter som den glesare landsbygden erbjuder i en tid av digitalisering, distansarbete, AI och växande intresse för lokal självförsörjning och hållbar livsstil.

Framtidens attraktivitet ligger inte enbart i tätorternas serviceutbud utan också i livskvalitet, natur, trygghet och frihet – värden som finns i hela kommunen. Författarnas resonemang bygger på ett ovetenskapligt antagande om att människor i framtiden främst kommer att pendla till arbeten, vilket långt ifrån kommer att gälla alla. Här behövs ett neutralare anslag som visar vägen för hela Krokoms kommuns identitet.

Kommunens markinnehav

Det är ytterst tveksamt varför kommunen ska äga så mycket mark. Markägande är en politisk fråga och bör inte användas som verktyg för spekulativ utveckling. Kommunens markinnehav finns dessutom främst i områden där tjänstemän på eget bevåg bedömt framtida tillväxt, inte på landsbygden där behovet av utveckling faktiskt finns och sker.

Övriga synpunkter

Översiktsplanen vilar alltför tungt på ett orealistiskt befolkningsmål, vilket bör omprövas. En översiktsplan ska i första hand utgå från befintliga invånares behov och förutsättningar, inte från önsketänkande om framtida inflyttning.

Planen präglas av ett centralistiskt synsätt och missar det pågående paradigmskiftet i samhället, med förändrade livsmönster. Det är också problematiskt att planen har ett så starkt fokus på Östersund och begrepp som "Östersunds tätort", "stadsnära landsbygd" och "landsbygd". Dessa begrepp är inte politiskt förankrade i kommunen och det framgår inte vem som introducerat dem eller på vilka grunder.

Om sådana begrepp ska ligga till grund för kommunens långsiktiga planering måste det tydligt redovisas vem som ansvarar för dem och hur de har motiverats. I sin nuvarande form ger planen intryck av att vara styrd av tjänstemannabedömningar snarare än politiska beslut och medborgarnas behov.

Fritids- och idrottsanläggningar

Planen brister i likställighetsprincipen när det gäller kommunens syn på investeringar i idrotts- och fritidsanläggningar. Texten gör tydlig skillnad mellan den så kallade "stadsnära landsbygden" och övrig landsbygd, där det förstnämnda området föreslås få kommunalt stöd medan föreningar på landsbygden förväntas klara drift och utveckling själva.

Syftet med översiktsplanen är att peka ut lämpliga områden för utveckling av fritids- och idrottsanläggningar, vilket helt saknas i förslaget. Kommunens ledsystem bör pekas ut för sina ändamål, likaså Almåsabacken som anläggning för skidåkning och rekreation.

Det är positivt att kommunen tillsammans med Arvsfonden nyligen stöttat utvecklingen av fritidsaktiviteter i Bångåsen, vilket bör lyftas som ett positivt samarbete. Alla delar av kommunen ska behandlas lika när det gäller förutsättningar för idrott, fritid och föreningsliv. De påhittade begreppen "stadsnära" respektive "landsbygd" skapar en orättvis och politiskt oförankrad skillnad som inte hör hemma i en översiktsplan i vår kommun med ett stort geografiskt område.

HBTQI-certifiering av förskolor

Att kommunen i översiktsplanen lyfter fram RFSL:s HBTQI-certifiering som en del av den pedagogiska verksamheten på våra utbildningsenheter väcker frågor. Ska kommunens förskolor framöver upplåtas till fler intresseorganisationer som ges möjlighet att påverka innehåll och pedagogik utifrån sina egna värderingar? Var går gränsen? Var finns analyserna och studierna som visar att detta behöver göras och ska vara med i en Översiktsplan?

En Översiktsplan ska främst vara ett verktyg för markanvändning. Hur hamnade denna sak här? Återkoppla med källhänvisning.

Ännu så länge är detta inte ett politiskt beslut då frågan inte varit upp i varken BUN, KS eller KF. Så hur i hela världen hamnade detta i ÖP?

Synpunkter på energi och miljö

När planen påstår att Krokoms kommun är "positiv till" eller "negativ till" olika frågor uppstår oklarhet. Vem representerar dessa ståndpunkter? Varken som medborgare eller fritidspolitiker delar vi de påståenden som görs med hänvisning till kommunen som helhet.

Exempelvis står det att Krokoms kommun är positiv till dialog om vindkraftsetableringar. Vilka är positiva? Det är inte vi, och inte heller majoriteten av befolkningen enligt genomförda

opinionsmätningar. Den politiska majoriteten verkar inte heller längre stödja storskalig vindkraft.

Om detta innehåll ska kvarstå måste det framgå vilka i kommunhuset som är positiva till dialog med vindkraftsindustrin. Vi är flera partier som vill rödmarkera kommunen och inte tillåta storskalig vindkraft, och detta bör framgå lika tydligt som att andra partier eventuellt har en annan uppfattning.

Vi konstaterar att processen visserligen genomförts, men att de synpunkter som framkommit inte har tagits med i planen. Här ställer vi oss frågan - varför har ni tjänstemän inte lyssnat på oss politiker och de förslag som formulerats tidigare i processen med Översiktsplanen.

En tydlig svaghet i planen är att den inte harmoniserar med sina egna målsättningar. Exempelvis pekas Aspås ut som en utvecklingsort, men samtidigt planeras borttagande av service såsom mellanstadieskolan i området. Det ger dubbla budskap och är inkonsekvent.

Bra saker i översiktsplanen

Det finns också positiva inslag i översiktsplanen:

- Att LIS-områden äntligen pekas ut generöst i hela kommunen, vilket gynnar inflyttning och tillväxt samt möjliggör nybyggnation av bostäder i hela kommunen.
- Att Änge skola planeras för totalrenovering eller nybyggnation, dock bör det tilläggas att det är en F-9-skola i Änge.
- Att Nyhedens högstadieskola ska renoveras eller ersättas med en ny.
- Att Hällebo och Solbacka ska renoveras, vilket säkrar framtida service för äldreboenden.

Sammanfattning

Översiktsplanen visar engagemang och ambition men präglas av centralisering, brist på framtidsperspektiv och avsaknad av likvärdig syn på hela kommunen. Planen bör revideras för att bättre spegla Krokoms egna styrkor, framtidens förutsättningar och ett jämlikt förhållningssätt till alla invånare – oavsett var i kommunen de bor. Dessutom bör alla politiska ställningstaganden tas bort eller ha en källhänvisning till vilket parti det är som vill detta. Så som Översiktsplanen är formulerad nu uppfattas den mer som en politiskt viljeinriktning (dock utan hänvisning till parti) än som ett framtida planeringsverktyg för utveckling av hela Krokoms kommun.

Synpunkter på Bilagor:

- Tematiska vindbruksplanen - se redan inskickade synpunkter
- Genomförandepåbjudanden - se synpunkter i detta dokument under 2.
- Sweco Förstudie NVI - Krokoms Kommun i detta dokument under 3.
- Landskapsbildsanalys för Krokoms Kommun i detta dokument under 4.
- MKB Översiktsplan 2050 Krokoms Kommun i detta dokument under 5.

2. Genomförandeplanen – risknivå, bostadsförsörjning och ekonomiska förutsättningar
Vi anser också att Krokoms kommun ska vara en attraktiv plats att bo och verka i. Samtidigt behöver översiktsplanen vila på realistiska antaganden där vi också tar hänsyn till kommunens ekonomiska förutsättningar, den faktiska befolkningsutveckling och marknadens efterfrågan – särskilt inom VA. Den nuvarande inriktningen i planen innebär för stora risker som helt belastas befintliga medborgare och skattekollektiv.

1. Befolkningsmålet är orealistiskt

Planen utgår från ett "offensivt" tillväxtmål om 19 300 invånare till år 2040. Det speglar inte marknadens efterfrågan. Vi har idag:

- Inga köer till bostäder eller tomter, vi har redan över 100 lediga tomter i kommunen som inte är sålda, en del har varit till salu i decennier.
- efterfrågan från externa byggherrar saknas
- färre födslar, lägre inflyttningstakt nationellt med mera gör att de demografiska förutsättningarna saknas
- Kommunen saknar ekonomiskt utrymme för att bygga ut grundläggande samhällsservice i den takt som målen förutsätter och som planen ger vid hand.

Avsaknaden av efterfrågan innebär att kommunen riskerar att driva fram bostadsökningar som marknaden inte är beredd att bära.

ÖP betonar en strategisk utbyggnad av bostäder med kommunala lån. Detta förutsätter betydande investeringar i VA, gata, service och social infrastruktur utan garantier att befolkningsmålet nås.

Samtidigt når kommunen inte det ekonomiska mål kopplat till prislappsmodellen (80 mnkr plus per år). Redan idag finns omfattande behov i befintliga VA-anläggningar, vilket kräver prioriteringar – inte riskexponering. Att utgå ifrån att stora investeringar ska genomföras utan att den ekonomiska grundförutsättningen är uppfylld är inte ekonomiskt hållbart.

Sammanfattning: Planen för bostadsförsörjningen är inte förenligt med kommunens ekonomiska mål

Planen beskriver en "hög exploateringstakt", men nuvarande VA-kapacitet är i många fall begränsad och kräver dyra åtgärder för att klara dagens belastning. Utgångspunkt bör vara

- att ny utbyggnad sker utifrån faktisk efterfrågan på marknaden.
- Att utbyggnaden följer kommunens ekonomiska förutsättningar utifrån kommunala avkastningskrav för en god ekonomisk hushållning
- att befintliga VA-system prioriteras framför nya utbyggnader:

Det är stor risk att nuvarande plan ökar kostnader för befintliga invånare utan att uppnå befolkningsmålet.

Sammanfattning: Befintligt VA-systemet är redan ansträngt – exploaterings takten behöver styras av efterfrågan och inte politiskt önsketänkande.

Om målet är 19 300 invånare oavsett efterfrågan uppstår en risk att kommunen bygger för befolkning "som ännu inte finns och inte kommer att finnas". Överutbud leder i sin tur till högre kostnader för kommunen, särskilt i glesa strukturer.

Ett mer hållbart och ekonomiskt ansvarsfullt förhållningssätt är att:

- låta bostadsutbyggnaden styras av efterfrågan och marknadens signaler,
- justera befolkningsmålet utifrån realistisk prognos, som styrs av efterfrågan
- tydligare koppla investeringsbeslut till faktisk befolkningsutveckling och VA-kapacitet.

Sammanfattning: Bostadsförsörjningen ska styras av efterfrågan – inte politiskt satta befolkningsmål.

Planens prioriteringsprinciper är i grunden bra – men de måste också omsättas i praktiken, centralt är:

- åtgärder som avser grundläggande funktioner (VA, vägar, skolor) ska prioriteras före expansiva projekt,
- inga investeringar startar utan att finansiering och behov är säkerställda,
- etappindelning används för att undvika ekonomisk överbelastning.
  - Sammanfattning: Prioritering krävs: underhåll först, expansion när det finns både efterfrågan och kapacitet

Sammanfattning

Planen behöver justeras för att:

När det gäller listan över pågående projekt, bör denna gås igenom utifrån vem som bär risken och alla bostadsprojekt där kommunen bär hela risken bör avslutas omedelbart.

- spegla en mer realistisk befolkningsprognos,
- minska risktagandet inom bostadsförsörjningen,
- tydligare koppla exploateringstakten till faktisk efterfrågan och VA-kapacitet,
- säkerställa ekonomisk balans innan större expansionsmål fastställs.

Krokoms utveckling ska ske långsiktigt, stabilt och med ansvar för både ekonomi och nuvarande invånare.

3. Bilaga Swecos förstudie NVI

Denna bör utgå från Översiktsplanen, enligt ovan resonemang en hållbar ekonomisk tillväxt.

NVI genomförs vid varje byggprojekt oavsett vad som står i Översiktsplanen och ska bedömas från fall till fall där det i framtiden finns en efterfrågan för byggnation av t ex bostäder.

4. Landskapsbildsanalys Krokoms kommun

Denna bilaga bör tas bort från Översiktsplanen eftersom den inte täcker in alla risker som en industrialisering med vindkraft medför.

Landskapsanalys som presenterats i översiktsplanen kan inte anses uppfylla de krav på vetenskaplighet och objektivitet som borde ligga till grund för beslut om storskaliga industrianläggningar som vindkraft. Analysen fokuserar nästan uteslutande på den visuella påverkan på landskapsbilden, men utelämnar flera centrala faktorer som är avgörande för en helhetsbedömning.

Vindkraftens påverkan är inte enbart visuell. För vår kommun innebär en eventuell vindkraftsindustri även betydande konsekvenser för:

- fastighetsvärden, där forskning visar att storskaliga vindkraftsetableringar kan påverka marknadsvärden negativt i hela kommunen.
- friluftsliv, naturturism och jakt, som i hög grad är beroende av tystnad, obruten horisont och tillgängliga naturområden.
- kommunens attraktionskraft, där storskaliga industrianläggningar riskerar att minska inflyttningen och påverka bilden av en boendekommun med hög livskvalitet.

Dessa aspekter ingår inte i den nu presenterade landskapsanalysen och gör att den inte kan användas som beslutsunderlag för vindkraftsfrågan i sin nuvarande form. För att ett underlag ska vara relevant och fullständigt krävs att samtliga samhällspåverkande konsekvenser – ekonomiska, sociala, fastighetsrättsliga och rekreativa – utreds och redovisas.

Det är dessutom kommunens medborgare som ytterst ska avgöra om vindkraftsindustri är önskvärt i Krokoms kommun. Då behövs ett underlag som är heltäckande, transparent och metodologiskt robust. Den nuvarande landskapsanalysen uppfyller inte detta och bör därför kompletteras eller ersättas innan den används som stöd för beslut om vindkraftsetableringar. Ta bort detta dokument från Översiktsplanen eftersom det inte är användbart som planeringsverktyg.

5. MKB Översiktsplan 2050 Krokoms Kommun.

Denna kan kortas ned väsentligt, det som tillför är kartan med riksintressen och synpunkter/slutsatser runt detta. Behåll således informationen om riksintressen.

Kommentar:

Översiktsplanen har som grundläggande inriktning att hela Krokoms kommun ska ges långsiktiga utvecklingsmöjligheter, och planen är inte avsedd att prioritera vissa delar av kommunen framför andra. Kommunen tar till sig synpunkten om att tydligare visa detta i texten och kommer att arbeta vidare med att skapa en mer balanserad och geografisk framställning, där såväl norra och västra som södra delar av kommunen lyfts.

Bygdeindelningen för kommunen har förtydligats och generella riktlinjer gäller för hela området, inte bara de utvecklings- eller serviceorter som lyfts i utvecklingsinriktningen.

Planen lyfter samtidigt fram att landsbygden, de areella näringarna och lokala företag är centrala delar av kommunens framtid, och att näringslivets utvecklingsförutsättningar ska stärkas i flera delar av kommunen, bland annat genom förbättrad infrastruktur, digital tillgänglighet, rekreativmiljöer och lokala servicepunkter. Kommunen pekar även ut att jord- och skogsbruket är viktiga platsbundna näringar och att jordbruksmark ska skyddas

och endast tas i anspråk vid väsentligt samhällsintresse och om ingen annan mark är möjlig att bygga på.

Planens inriktning att möjliggöra utveckling i stadsnära landsbygd innebär inte att kommunen ska genomföra förtida investeringar i hög takt, utan att mark- och vattenanvändningen ska ge beredskap för framtida efterfrågan. Den ekonomiska prioriteringen av investeringar utreds och beslutas i särskilda budgetprocesser, inte i översiktsplanen. Planen är ett översiktligt strategidokument, inte ett investeringsbeslut. Den anger inte vilka orter som ska prioriteras för resurser eller finansiering, utan pekar endast ut var utveckling kan prövas i framtiden, baserat på befintliga strukturer, markförutsättningar, riksintressen och lagstiftning. Synpunkterna om landsbygdens utvecklingspotential ligger i linje med flera av de frågor som planen lyfter kring attraktivitet, näringsliv, rekreation och kommunens olika livsmiljöer, förtydliganden gällande detta ses över.

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen. Den ska spegla den politiska majoritetens uppfattning och beslutas av kommunfullmäktige. Översiktsplanen är inte bindande men ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Den är därmed ett viktigt politiskt måldokument och kommer att innehålla ställningstaganden som är fastställda med hänsyn till politiska beslut samt yttranden, medborgarsynpunkter och en politisk majoritet i respektive sakfråga. Översiktsplanen aktualitetsprövas vid varje ny mandatperiod, där de planeringsförutsättningar som en eventuellt ny majoritet anser behöver ändras, för att tydliggöra kommunens helhetsvision fram till 2050, utförs genom planeringsstrategin. Vad gäller processen har samtliga partier bjudits in att delta via referensgrupper och skriftliga inspel. Översiktsplanen redovisar den samlade strategiska inriktningen och är inte avsedd att beskriva eller återge enskilda partiets ståndpunkter. Detta är beskrivet under avsnitt *Organisation*.

Synpunkterna om bostadsförsörjning i hela kommunen, risk för överexploatering, behovet av utveckling i landsbygdsområden som Alsen, Offerdal och Hotagen, samt vikten av att inte tränga undan jordbruk, naturmiljöer, friluftsliv eller befintliga verksamheter är viktiga och ligger i linje med planens redan beskrivna riktlinjer. Planen tar med detta i beaktning under revideringsprocessen. Planen omfattas även av en redaktionell ändring av benämning Östersunds tätort till Stadsnära tätort, detta för att förtydliga Krokoms centralroll i kommunens framtida vision.

Det är också värdefullt att belysa behovet av ett framtidsperspektiv kopplat till digitalisering, distansarbete och ny teknik. Dessa aspekter kommer att stärkas i den fortsatta bearbetningen av planen, då arbetsmönster och boendestrukturer förändras och påverkar hur kommunen ska planera långsiktigt.

Synpunkterna om befolkningsmålet, ekonomiska risker, VA-förutsättningar och behovet av konsekvensanalyser noteras. Översiktsplanen redovisar under avsnitt *Utvecklingsinriktning* att tillväxtmålet inte är överordnat agenda 2030 eller en god vardag. I övrigt är det förtydligat gällande bostadsberedskap i förhållande till tillväxtmålet under avsnitt *Beredskap för 4 300 nya invånare till 2050*, att all utbyggnad ska ske med hänsyn till kommunens ekonomi, VA-kapacitet och faktiska efterfrågan.

Den översiktliga naturvärdesinventeringen (NVI) visar förekomst av värdefulla naturtyper, inklusive områden som kan utgöra kalkbarrskogar, en naturtyp med högt skyddsvärde enligt EU:s art- och habitatdirektiv. Då inventeringen är översiktlig är den inte avsedd att ersätta

mer detaljerade naturvärdesbedömningar, utan ska fungera som planeringsunderlag i tidigt skede i kommande detaljplaner och andra prövningsprocesser, där naturtypen kan kartläggas och bedömas mer noggrant.

Landskapsbildsanalysen ämnar ge en översiktlig beskrivning av kommunens olika förutsättningar, även denna är endast på en översiktlig nivå och verkar som tidigt planeringsunderlag i kommande planprocesser eller dylikt, för att underlätta arbetet och förståelsen från start, framförallt i vindkraftsfrågan. Omgivningspåverkan i förhållande till eventuella vindkraftsetableringar kommer fortsatt att bedömas från fall till fall, utifrån de riksintressen och lokala förutsättningar samt röster som föreligger.

Centerpartiet

Generellt behöver dokumentet bantas. Det är för mycket allmän brödtext som upprepas och ibland även motsäger sig själv.

Översiktsplanen ska beskriva Krokoms kommuns geografiska yta utifrån mark- och vattenanvändning, utveckling och bevarande. Det utsända dokumentet har många skrivningar om organisationen Krokoms kommun - vad man gjort och vad man vill göra. Dessa bör ses över och rensas. Ex. på sid 75 står att en sociotopskartering ska ske. Är det beslutat?

Att kommunen har tillväxtmålet att öka antalet invånare är bra, men det måste gälla hela kommunen. Dokumentet beskriver ingående tillväxtambitionerna och den kommunala investeringsviljan i kommunens södra delar men saknar genomgående visioner och planer för kommunens övriga delar.

Ska befolkningsmålet 19 300 invånare kvarstå behöver det bli tydligare var 3 600 nya invånare ska bo och vad som krävs i form av planer, service och infrastruktur. I Ås och Dvärsätt är tillväxtambitionen tydlig och beskrivs i antal bostäder. Motsvarande tydlighet och siffror saknas för Krokoms och övriga orter. En samlad tabell bör läggas in som härleder siffran 19 300 så man ser var kommunen förväntas växa.

Riksintressena är många och de påverkar vilken utveckling som är möjlig i kommunen. På sid 117 beskrivs stora områden med byar och bygder som skyddas av riksintresset Kulturmiljö. I dessa bygder ska ny bebyggelse tillåtas sparsamt och med stor hänsyn till landskapsbild. Då endast 2 % av Krokoms kommuns yta sägs vara bebyggd är vi tveksamma till dessa ytstora skyddsområden. Här borde i Översiktsplanen särskilja de specifika områden och byggnader som behöver skyddas men även se till att områden lämnas utanför riksintressen. Detta bl.a. för att kunna nyttja enklare regler v.g. bygglov.

Orterna som nämns, hur är de valda? Av kommunens 193 byar är ett fåtal namngivna i dokumentet och de spänner från större samhällen till ett fåtal hus. Texterna varierar också i omfattning och innehåll. Vissa byar beskrivs utförligt med historia, attraktivitet och boendes fritidsintressen medan andra beskrivs mer knapphändig. Vi efterlyser en sammanhängande tydligare struktur om kommunens olika byar ska beskrivas.

Närrekreation och gröna ytor, sid 74, kan utvecklas med en generell och tydlig beskrivning av de principer som vi vill ha i kommunen. Då skulle Översiktsplanen i övrigt kunna rensas från de olika skrivningar på temat som finns på olika ställen i planen.

Behövs den relativt omfattande beskrivningen av totalförsvaret?

Gruvor, vindkraft och industritillväxt är sparsamt beskrivet i dokumentet samtidigt som de är av stort intresse både för boende, näringsliv och naturmiljö. Här behövs tydliga ställningstaganden.

Specifika synpunkter på dokumentet

1. Sid 8 - Om processen ska beskrivas korrekt så bör det stå att referensgruppen avvecklades och det gjordes ett omtag i processen.
1. Sid 11 – Svårt förstå vad som ingår och skiljer mellan punkt 1 utvecklingsstrategi och punkt 2 2 Mark- och vattenanvändning.
2. Sid 12 – Otydligt skrivet om de gamla områdesplanerna. Slutar de gälla eller lyfts de bara ur översiktsplanen? Om de slutar gälla bör detta informeras tydligare dvs vilka planer är det som faller bort. Det är dessutom inte konsekvent för det står att planer äldre än 2004 faller bort, samtidigt kvarstår 2 planer för Ås och Rödön som är väsentligt äldre än så.
3. Sid 13 - Gamla siffror under demografi. Medelåldern 2024 var 42,3 år, vilket i princip är samma som rikets 42,2 år. Då var Krokoms medelålder den 33 lägsta i landet (enligt ekonomifakta) vilket är ett delvis annat textinnehåll än det som står. I det slutliga dokumentet bör vi ha så aktuella siffror som möjligt, i detta fall 2025.

Under tillväxtnål är texten om befolkningsmålets mätbarhet märklig. På vilket sätt skulle en ny framtagen siffra bli mer mätbar än 19 300 resp. 20 000?

Var är länets befolkningsmål 200 000 antaget och av vem? Vi tänker att detta är Samling näringslivs vision snarare än ett antaget mål för länet - eller? I den skrivna texten skulle Krokoms relativa befolkningsandel i länet minska - är det ambitionen?
4. Sid 21 – Vi ogillar begreppet Östersunds tätort när vi beskriver Sånghusvallen och Byskogen. Ett förslag på nytt begrepp är Stadsnära tätort.
5. Sid 24 – Texten om gröna och blå stråk är svårläst i dokumentet, både rent visuellt och vad de betyder egentligen. Möjligen är det bättre i web-versionen.
6. Sid 29 – Var är det beslutat att ny cykelväg från Krokoms till Ås är ett av de stora målen för kommunen vg transportinfrastruktur?
7. Sid 30 – Bilden, vad är det för skillnad på Nationella vägar och Nationellt vägnät? I båda fallen är det statens vägar.
8. Sid 32 - Vad betyder det att kommunen ska investera kommunala medel i identifierade tillväxtområden samtidigt som de mindre orterna ska utvecklas på egna villkor? Vilka villkor är det? Får de klara sig själva?
9. Sid 39 - Var är det tänkt att nybyggnationen för äldre ska ske inom planområdet? Vad i planprogrammet gör att det blir mer av ett centrum? Jämtkrafthallen ska kunna byggas ut, en åker blir parkmark och det blir möjligt att bygga skola. Innebär det att det blir ett centrum då?
10. Sid 42 – Texten om båtklubben och gemensam utveckling med kommunen, har vi frågat om de är informerade och positiva till det?

11. Sid 44 – Första punktsatsen anger att planen för redan tätbebyggda Sånghusvallen är att området ska förtätas ytterligare. Vi motsätter oss den skrivningen och planerna på förtätning. De små grönytor som finns kvar i området behöver bevaras om boendemiljön fortsatt ska vara attraktiv och inbjuda till en rörlig fritid. Inte minst är detta viktigt för den stora andel barn och unga som bor i området.

Vad är planen för Byskogen och det strandområdet? Centerpartiet har fått ja av fullmäktige på sin motion att det strandnära området ska utvecklas för rekreation och samvaro men vi hittar ingenting om det i översiktsplanen. I övrigt så vill vi inte se någon ytterligare förtätning av området Byskogen, med samma motivering som Sånghusvallen.

Det står att hänsyn inte behöver tas till Kulturmiljö och landskapsbild i Södra Ås. Den skrivningen vänder vi oss emot helt. Även i det området finns kulturmiljö att bevara.

12. Sid 53 – Hissmofors, är inte skolområdet och bostadsområdena också detaljplanelagda?
Närrekreation Krokoms, hur tänker kommunen hantera att skogsbrukarna ska ta hänsyn till det rörliga friluftslivet och befintliga fotbollsplaner?
13. Sid 56 – Vad betyder denna text? Jorden brukas alltjämt aktivt, men den utgör inte längre en tillräcklig grund för att bibehålla Aspås som ett servicesamhälle. För det krävs ytterligare inflyttning av människor, som har sin utkomst på annat håll.
14. Sid 57 – Första stycket; Finns det verkligen ingen mark i Aspåsnäset som är byggbar för bostäder? Varför detta strikta skydd?
15. Sid 62 – Trångsviken är i texten omgiven av ett antal skyddsvärda rekreationsområden, vilket skiljer ut från de flesta övriga byar. Varför så detaljerat med områden och bevarandeskrivningar? Är Trångsviken särskilt skyddsvärt?
16. Sid 89 – Har vi inte sagt att Nälden ska ingå i Östersunds tätort? Som vi för övrigt vill döpa om till stadsnära tätort.
17. Sid 119 – Står såhär: Riksintresset för obrutet fjäll anser Krokoms kommun som rimliga. Inom dessa bör tillkommande exploatering begränsas till bebyggelse för rennäringen, besöksnäringen och bofasta. Betyder det indirekt att vi säger nej till Vindkraft och gruvbrytning?
18. Sid 120 – skrivningen om rennäringen och samiskt förvaltningsområde bör synkas med den pågående revideringen av strategidokumentet kring samiskt förvaltningsområde. Exempelvis borde vi veta vilka samernas riksintresseanspråk är innan vi lägger fast att vi kan och ska efterleva dem.
19. Sid 127 – Står: Skogar nära tätorter och bostadsområden, samt skogar för rekreation med betydelse för turism, har särskilt höga värden. Om det är viktigt, hur kan vi då vilja förtäta ytterligare i södra Ås och sätta en mast vid i Rösta-skogen?
20. Sid 133 – Vi vill att det under Landsbygder står både seniorboenden och trygghetsboenden.
21. Sid 166 – Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska skyddas från åtgärder som påtagligt försvårar skogsbruk. Den meningen krockar med den

snabba framväxten av naturskyddsområden i vår kommun. Innebär skrivningen att vi då framåt kan säga nej och hänvisa till översiktsplanen? I så fall bör vi diskutera kommunens skogsmarker mer ingående.

22. Sid 185 – Centerpartiet vill inte ha en F-9 eller 4-9 skola på Nyheden.

Vi vill att ny högstadieskola och bytt badhus byggs. Vi vill även bygga ut Kvarnbackskolan till en F-6 skola och stänga Hissmoskolan.

Kommentar:

Till granskningsversionen har därför texter kortats, allmänna brödtexter setts över och överlappande skrivningar rensats, för att göra planen tydligare och mer lättillgänglig.

Flera av de frågor som lyfts är redan förtydligade i den kommande granskningsversionen, bland annat:

- Skillnaden mellan utvecklingsinriktningen och mark- och vattenanvändningen har tydliggjorts.
- Befolkningsmålet har kompletterats med en samlad redovisning över var tillväxten förväntas ske och i vilken omfattning, inklusive för Krokoms och övriga orter.
- Beskrivningen av äldre områdesplaner och deras status har klargjorts.
- Terminologi som "stadsnära tätort" används istället för Östersunds tätort där relevant.
- Hänsyn till kulturmiljö, riksintressen och potentiella exploateringsområden har förtydligats efter dialog med Länsstyrelsen.
- Sociotopskarteringen har förtydligats då det är i enlighet med bland annat nya socialtjänstlagen som trädde i kraft 1 juli 2025, samt de framtida behoven för social hållbarhet i samhällsplanering.
- En generell och gemensam riktlinje för närrecreationsytor har lagts till, så att samma bedömning gäller för alla orter. Även beskrivning om Byskogen och strandområdet är kompletterat i planen.
- Det finns nya krav från MCF (tidigare MSB) som omfattar nya checklistor och riktlinjer i förhållande till riksintresse totalförsvaret samt en mer omfattande beskrivning om hur kommunen arbetar aktivt med dessa ansvarsområden som tillkommit de senaste åren även i samhällsplaneringen
- Ställningstaganden för gruvor och mineralutvinning har förtydligats, inklusive ett tydligt nej till alunskiffer.
- Huvudskillnaden är att utvecklingsinriktning är den strategiska visionen (strategin), medan mark- och vattenanvändning är den konkreta tillämpningen på karta (var saker ska ligga) Utvecklingsinriktning är den riktlinje vi tagit fram tillsammans med politiken under referensgruppmöten och workshoptillfällen. Detta är en del av grunden för kommunens viljeinriktning. Mål, verktyg och uppföljning. Vart ska vi, hur ska vi nå dit och hur kontrollerar vi processens gång.
- 20 000 är en beräknad prognossiffra utifrån tillväxtmålet 19 300 för de sista 10 åren baserat på de förutsättningar som finns. I och med att planens tidsavsgränsning

sträcker sig till 2050 behöver vi en estimerad siffra för den totala befolkningmängden till 2050 likaså.

- Gång- och cykelväg Krokoms till Ås är en vision och har varit ett samverkansmål i arbetsmöten med regionen. Det finns dock inte några medel i den nuvarande Regionala Transportplanen 2026-2037 för detta, men översiktsplanens mål sträcker sig till 2050 så det är en långsiktig vision.
- Bedömningen av rekreationsområden har höga värden inom kommunen, då det är en del av turismnäringen samt social hållbarhet inom exploateringsområden för primärt bostäder. I Sånghusvallen om förtätning ska ske så ska de utpekade närrekreationsområdena givetvis kvarstå, är endast en del av BÖ-området som är utpekad som potentiell yta. Här måste politiken vara tydlig med viljeinriktningen framåt.
- Landsbygdernas behov av senior- och trygghetsboenden har lagts till.
- Redaktionella ändringar av kartor, Ortsbenämningar, Alsen som utvecklingsort, och exempelvis Näländens tillhörighet till stadsnära landsbygd har genomförts.

Vänsterpartiet

Vänsterpartiet Krokoms ser positivt på att kommunen tar fram en ny översiktsplan som samlar den långsiktiga fysiska planeringen. Samtidigt vill vi tydligt understryka att översiktsplanen är ett politiskt styrdokument. Planen måste därför präglas av prioriteringar för jämlikhet, klimatansvar, samiska rättigheter och långsiktigt hållbar välfärd. Översiktsplanen får inte bli ett dokument som i praktiken främjar exploatering och tillväxt på bekostnad av människor, natur och framtida generationer.

Krokoms ska tydligt pekas ut som kommunens centralort. Krokoms är inte en förort till Östersund utan ett eget lokalt centrum med kommunala funktioner, service, arbetsplatser och mötesplatser. Östersund är regionens stad och centralort i länet.

Som samisk förvaltningskommun ska Krokoms kommun tydligt hänvisa till ILO:s konvention nr 169 och verka för att Sverige ratificerar konventionen.

Tillväxt och utvecklingsinriktning

Vänsterpartiet delar ambitionen att hela Krokoms kommun ska leva och utvecklas. Befolkningstillväxt kan vara positiv, men får aldrig bli ett självändamål. Utbyggnad av bostäder och verksamheter måste ske i takt med kommunens faktiska förmåga att tillhandahålla skola, vård, omsorg, kollektivtrafik och annan samhällsservice.

Planeringen måste även fungera vid lägre tillväxt än prognostiserat. Vänsterpartiet vill särskilt lyfta den kritik som finns, inte minst från norra delarna av kommunen, om att översiktsplanen i hög grad utgår från tätorter och ett stadsnära perspektiv. Planeringen riskerar att signalera att lands- och glesbygd ska ges det minsta som krävs för att hålla sig flytande.

Bostäder och bostadsförsörjning

Variation av boendeformer ska omfatta bostäder för äldre, personer med funktionsnedsättning samt boenden med olika nivåer av stöd. Kommunen bör prioritera inkluderande och flexibla lösningar som stärker social gemenskap och delaktighet.

Tillgänglighet och jämlika livsmiljöer

Tillgänglighet ska genomsyra hela översiktsplanen. Det gäller bostäder, gaturum, gång- och cykelvägar, parker, lekplatser och ortsnära rekreation. Särskild hänsyn ska tas till personer med rörelse- och kognitiva funktionsnedsättningar.

Gång-, cykel- och hållbara transporter

När kommunens tätorter växer ska nya områden tidigt kopplas samman med befintlig bebyggelse genom säkra och tillgängliga gång- och cykelvägar. Hållbar vardagsmobilitet ska prioriteras.

Idrott, kultur och mötesplatser

Planeringen av en aktivitetshall i Änge ska tydligt finnas med i översiktsplanen. Satsningar på mötesplatser stärker folkhälsa, jämlikhet och attraktivitet i hela kommunen.

Rennäring och samiska rättigheter

Rennäringen ska ges långsiktiga utvecklingsmöjligheter. Exploatering får inte ske på åretruntmarker eller vinterbetesmarker utan samråd och godkännande från berörd sameby. Samebyarnas bedömningar ska väga tungt i kommunens planering.

Vindkraft

Vänsterpartiet är i grunden positiva till förnybar energi. Vindkraft får dock aldrig byggas på bekostnad av rennäringen eller andra viktiga natur- och kulturvärden.

Grubrytning, alunskiffer och uran

Vänsterpartiet säger tydligt nej till grubrytning i alunskiffer. Kommunens ställningstagande mot sådan brytning ska framgå entydigt i översiktsplanen. Ingen brytning av uran ska ske i Krokoms kommun.

Vatten, dagvatten och fiskeodling

Kommunen ska säkerställa dagvattenlösningar som klarar framtidens klimatförändringar och skyddar vattenkvaliteten. Vänsterpartiet vill inte se några nya fiskeodlingar i öppet vatten. Eventuella framtida fiskeodlingar ska endast tillåtas i landbaserade anläggningar.

LIS-områden och strandskydd

Vänsterpartiet ställer sig bakom de LIS-områden som kommunen har pekat ut i översiktsplanen, under förutsättning att de används restriktivt. Landsbygdsutveckling i strandnära lägen får aldrig leda till privatisering av stränder, försämrad tillgänglighet för allmänheten eller negativ påverkan på friluftsliv, naturvärden och rennäring.

Natur, skog och friluftsliv

Skydd av värdefull natur, biologisk mångfald och friluftsliv är en central del av kommunens ansvar för långsiktig hållbarhet. Stränder och naturområden får inte stängas in eller privatiseras genom exploatering.

Jordbruksmark

Brukningvärd jordbruksmark ska skyddas långsiktigt. Exploatering ska endast ske om mycket starka samhällsintressen föreligger och inga rimliga alternativ finns.

Hela kommunen ska vara attraktiv

Planberedskap ska skapas i hela kommunen och inte enbart längs stråket

Östersund–Krokom–Åre. Utveckling ska leda till inflyttning och att människor kan stanna, leva och verka i hela Krokoms kommun.

Det är också en jämlikhetsfråga att det finns tillgång till vård, omsorg, skola, barnomsorg och grundläggande infrastruktur i hela Krokoms kommun. Utan en tydlig ambition för detta riskerar skillnaderna mellan olika delar av kommunen att öka. För att möjliggöra inflyttning och ge människor förutsättningar att stanna och leva sina liv i hela kommunen krävs att planens inriktning även för de norra delarna av kommunen är tydlig och konkret, något som i dagsläget framstår som oklart.

Avslutning

Översiktsplan Krokoms 2050 ska vara ett verktyg för ett socialt och ekologiskt hållbart Krokoms och för en kommun som tar ansvar för både dagens och morgondagens invånare.

Kommentar:

Översiktsplanen har som utgångspunkt att vara ett långsiktigt strategiskt dokument för mark- och vattenanvändning och ska omfatta hela kommunen. Flera av de frågor som Vänsterpartiet lyfter har beaktats och förtydligats i arbetet inför granskningsversionen.

Planens inriktning tydliggör att utveckling och planberedskap ska finnas i samtliga kommundelar, inte enbart i de södra. Balanserad geografisk utveckling, landsbygdsattraktivitet och service i hela kommunen har stärkts i text och kartunderlag. Planen kompletteras med en tydligare redovisning av var den förväntade befolkningstillväxten ska ske och med vilken omfattning. Planeringsprincipen är att utbyggnad ska ske i takt med kommunens faktiska kapacitet att tillhandahålla skola, vård, omsorg, VA och kollektivtrafik.

Översiktsplanen lyfter tillgänglighet, inkluderande livsmiljöer och olika boendeformer som viktiga delar av planeringen och har kompletterat vissa delar ytterligare under avsnitt *Utvecklingsinriktning*.

Översiktsplanen innehåller en starkt beskrivning av rennäringens förutsättningar och att exploatering i renbetesområden kräver dialog och hänsyn. Synpunkten om koppling till SamRus förs vidare till det fortsatta arbetet och tidiga samråd med berörda samebyar.

Ställningstagandet mot alunskiffer har förtydligats. Övrig mineralutvinning ska endast prövas om det finns beprövade och säkra metoder.

Planen följer kommunfullmäktiges beslut att nya fiskodlingar endast ska ske landbaserat. Dagvatten, klimatanpassning och vattenkvalitet förtydligas i mark- och vattenavsnittet.

Översiktsplanen slår fast att brukningsvärd jordbruksmark ska skyddas långsiktigt och endast kan tas i anspråk vid mycket starka samhällsintressen. Riktlinjerna för bevarande av jordbruksmark utvecklas ytterligare inför granskningsversionen.

Socialdemokraterna

Socialdemokraterna Krokoms välkomnar översiktsplanens ambition att skapa en långsiktigt hållbar, attraktiv och livskraftig kommun. Vi bedömer att planen har goda utgångspunkter, men behöver kompletteras och förtydligas på några punkter för att ge en heltäckande vägledning för kommunens utveckling fram till år 2050.

Vi vill särskilt lyfta behovet av att kommunen under planperioden gör strukturanalyser av funktionella samband, tillgänglighet och säkerhet. Även folkhälsoperspektivet är viktigt vid utveckling av samhällen och infrastruktur.

Vision och målbild

Visionen fokuserar i nuläget främst på stadsnära bostadsutveckling. Vi föreslår att texten breddas och beskriver planens helhetsperspektiv – även gällande landsbygden, näringslivsutveckling och etableringar. Formuleringar från avsnittet "Utvecklingsinriktning" kan med fördel integreras.

Bostadsbyggande

För att möta framtida bostadsbehov behövs en strategisk planering kopplad till service och infrastruktur. Vi stödjer tanken om att prata om bygdeindelning i stället för enskilda orter i planen. Förslaget till nya LIS-områden skapar potential för attraktiv bostadsutveckling. I nya bostadsområden behöver planeras för olika åldersgrupper när det gäller t ex storlek på bostaden.

Friluftsliv och rekreation

Tillgång till friluftsliv är centralt för folkhälsa. Att beakta:

Vandringsleder och liknande ska beaktas vid markanvändning.

- Fiskerekreation och fisketurism är en stor potential för besöksnäringen och behöver tas hänsyn till i planeringen.
- Se till att tillräckliga markytor finns för våra idrottsanläggningar/rekreativsanläggningar att växa på.

Strandskydd

Vi stödjer möjligheten till ny bebyggelse i strandnära lägen men betonar:

- Fria strandlinjer ska tydliggöras och värnas.
- Vid planläggning av nya bostäder bör luckor och allmänna rekreativsytor alltid säkerställas för t.ex. gångstråk och grillplatser – även i äldre områden vid förtätning.

Fjäll, skog och vatten

Tillför formulering om att omvänt skogsbruk kan ersätta mark som inte används för odling. Jordbruksmark och lokal livsmedelsförsörjning ska värnas, särskilt ur ett beredskapsperspektiv.

Transporter och klimatsmart samhällsplanering

Vi föreslår:

- Fortsatt, inte begränsad utbyggnad av laddinfrastruktur i hela kommunen.
- Stärkt fokus på trygga gång- och cykelvägar genom bättre belysning och röjning av vegetation.
- Ökat fokus på gestaltade livsmiljöer, inklusive identifiering av orternas identitet.
- Tillför skrivning om att tillväxtområdena Ås och Rödön ska värnas för buller vid en eventuell utveckling av flyget på Frösön.
- Transporter med farligt gods
- Lägg till Mittbanan över de viktigaste transportstråken.

Näringslivsutveckling

Nya företagsetableringar är viktiga för att stärka kommunens tillväxt. Därför föreslår vi att planen:

- Vidare utveckling av befintliga handels- och näringslivsområden. Tydliggör planlagd industrimark i planen.

Kommunikationer

Ny teknik, exempelvis drönartrafik, bör ges en egen punkt då den kommer påverka framtida planering.

Övriga synpunkter på dokumentets struktur och innehåll

- Redovisa källa för prognoser om 20 000 invånare 2050 och 19 300 invånare 2040, samt uppgift om 200 000 invånare i länet.
- Begreppet funktionshinder bör ersättas med funktionsvariation.
- Sid. 15: formuleringen "tillväxten har avtagit" behöver preciseras. Tillväxt handlar om den samlade bilden för befolkning och ekonomi.
- Sid. 16: snarare än att peka ut tätorter som Rödön och Kaxås bör texten beskriva geografiska områden som växer.
- Strama upp texten om stora etableringar (sid. 18) och inkludera ny information om statliga etableringar i Östersund, t.ex. Försvarmakten och Kriminalvården.
- Se över upprepningar, den röda tråden, och förslag att flytta metodbeskrivningen (sid. 20) till början av dokumentet.
- Generell översyn av begreppet "tätort Östersund", föreslås ersatt med "stadsnära tätort".
- Fig. 3 (sid. 30) behöver uppdateras, med fler tätorter och korrekt storlek på markeringar.
- Sid. 33: "rättvis fördelning" bör inte användas; texten måste harmonisera med stråk- och tätortslogiken.

Avslutning

Socialdemokraterna Krokoms ser översiktsplanen som ett centralt verktyg för att bygga ett hållbart, attraktivt och sammanhållet Krokoms. Genom att beakta våra synpunkter kan planen ytterligare stärkas och bli mer framtidsorienterad, rättvis och funktionell för hela kommunen.

Kommentar:

Planens vision och inledande texter har breddats för att tydligare omfatta hela kommunen, inklusive landsbygd, näringslivsutveckling och etableringsfrågor. Relevanta delar från utvecklingsinriktningen har integrerats för att stärka helhetsperspektivet.

Planen kompletteras med en tydligare redovisning av var befolkningstillväxten förväntas ske, kopplat till service, infrastruktur och tillgång till olika boendeformer. Synpunkten om att arbeta med bygdeindelning istället för enbart enskilda orter har noterats och påverkar fortsatt strukturering av texter och kartor.

Planens inriktning för LIS-områden kvarstår som restriktiv, med tydlig betoning på fria strandlinjer, tillgänglighet och klimatanpassning vid all strandnära planering.

Riktlinjer för hållbar mobilitet, gång- och cykelvägar, belysning och gestaltade livsmiljöer har stärkts. Hänsyn till buller kopplat till eventuell utveckling av Frösö flygplats noteras och förs vidare i planeringen.

Synpunkten om drönartrafik och ny teknik har kompletterats till granskningsversionen

Det kommunala ställningstagandet mot alunskiffer tydliggörs. Vindkraft behåller sin neutralitet och bedöms från fall till fall i avvaktan på energiförsörjningsplanen 2026.

Dagvatten och klimatanpassning utvecklas i mark- och vattenavsnittet. Kommunens ställningstagande att nya fiskodlingar ska vara landbaserade kvarstår.

Flera redaktionella justeringar görs gällande uppdaterade siffror, översyn av kartor, orsbenämningar och metodavsnittet i dokumentet.

Moderaterna

Moderaterna i Krokoms har som yttersta drivkraft att värna den enskildes rätt att fritt äga och förvalta sin egen mark och sina egna tillgångar. En översiktsplan (nedan ÖP) kan i många stycken stötta just den grundtanken, men den kan också bli för detaljerad och därmed inverka negativt på den enskildes rätt att förvalta sin egendom. Dock så förstår vi Moderaterna även nyttan med att det finns inslag av regleringar och intressen som ibland kan vara större än den enskildes, men vår ÖP bör i stora drag beskriva den riktning som Krokoms skall utvecklas i med stöd av både kommunalt och privat entreprenörskap.

Vår ÖP är i samrådsskedet för detaljerad i många stycken. Vi önskar en kraftig reduktion av stycken som inte beskriver riktning eller vägval där intressen står emot varandra. Det finns ingen mening med att ex peka på nyligen genomförda investeringar i skolbyggnader eller beskrivningar om hur busskort skall hanteras. Hela fliken/stycket samhällsservice bör därför strykas.

Det finns också relativt många stycken där man skriver om kumulativa effekter som bör tas i beaktning. Vi friskriver oss helt från sådana beskrivningar. En utveckling kan inte få stå tillbaka för att någon annan har gjort likadant några hundra meter bort. Varje initiativ skall bedömas separat vid varje tillfälle.

Moderaterna i Krokoms ser också en stor utmaning med den Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som bifogas. Den är i stora delar skriven på sånt sätt att den skulle kunna användas som grund för att hindra den mesta av den utveckling som Moderaterna vill se, alltså sund tillväxt på platser där folk kan och vill bygga och bo.

Vi tycker också att det saknas viktiga delar för att ÖP skall kunna ge guidning åt myndigheter och instanser som bedömer planer och initiativ framöver. Ex finns ingenting om ex Granbo, där möjligheten till industriell etablering av elitens verksamhet är rimlig inom planperioden.

Delarna gällande Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) skulle kunna vara ännu mer omfattande. Moderaterna i Krokoms ser väldigt positivt på att våra fantastiska bygder kan växa och vi tror en förutsättning för detta är att möjliggöra mer byggnation i attraktiva strandlägen. I en kommun som Krokoms där endast 2% av ytan idag är bebyggd, så kommer det aldrig bli ett problem med för tät bebyggelse i attraktiva lägen. Vår natur kommer alltid finnas tillgänglig för alla.

Moderaterna i Krokoms vill samtidigt markera mot de många riksintressen som ÖP omfattar. Läggs dessa raster ovanpå varandra så finns det hinder för tillväxt vart du än vänder dig i vår kommun. Krokoms kommun bör verka för att det blir färre Riksintressen och det skulle med

fördel kunna nämnas i ÖP. Vi är dock övertygade om att det verkligen finns tillgångar i vår kommun som har ett riksintresse, men det är idag för generellt beskrivet.

Moderaterna i Krokom ställer sig även tveksam till bilagan Landskapsbildanalys (LBA). Den inkräktar på den enskildes rätt att förvalta sin egen fastighet genom att utifrån ett bildperspektiv beskriva vad som bör och inte bör finnas i horisonten. Om dokumentet är tvingat att medfölja vår ÖP bör det kortas ner och enbart generellt beskriva att bedömningar skall göras från fall till fall och det skall inte tas hänsyn till kumulativa effekter.

Moderaterna i Krokom vill att ÖP skall beskriva olika möjligheter för att överkomma hinder för tillväxt och utveckling. Exempelvis om det skulle vara tvunget att bebygga jordbruksmark vilka möjligheter det finns att bryta ny mark som kan ersätta den som måste tas i anspråk av samhällsnyttig bebyggelse. En karta över kommunalt ägd mark skulle tillföra ÖP mycket.

Vi ser det som särskilt problematiskt att MKB:n normaliserar krav på naturvärdesinventeringar, detaljplaner och ytterligare utredningar även i byar och landsbygdsmiljöer där sådana krav enligt plan- och bygglagen inte är nödvändiga. Dessa krav flyttar både kostnader och risker från kommunen till den enskilde, utan att kommunen samtidigt tar ansvar för konsekvenserna i form av minskat bostadsbyggande, försvårade generationsskiften och minskad investeringsvilja. Äganderätten och den privata råddighet som är en förutsättning för ett levande Krokom behandlas därmed som ett sekundärt intresse.

Moderaterna i Krokom ställer sig undrande till att benämningar som Östersunds tätort används. En ÖP för Krokom bör kunna hitta beskrivningar som inte bygger på en annan kommuns ortsnamn. Förslagsvis används Södra Ås som benämning.

Moderaterna önskar att bostadsförsörjningsplanen utgår från att områden som växer fram skapas med en mixad bostadstyp. Det betyder att vi skall öppna för högre bostadsbyggnader även i befintliga områden. En förtätning på befintlig mark är även ur ett hållbarhetsperspektiv bättre då det minskar intrång på mark som idag används till andra ändamål, såsom jordbruk och skogsbruk.

Moderaterna i Krokom ser utmaningar mellan olika intressen för markanvändning i dagens polariserade samhälle. Vår uppfattning är att skogsbruk görs onödigt svårt då det får stå tillbaka för naturvårdsintressen med svag koppling till verkligheten. I vår ÖP bör vi tydliggöra att den enskildes rätt att bruka skog och mark skall värderas högre än det allmännas intresse. Vi behöver samtidigt ett tydliggörande att utveckling av möjligheter att bo i Krokom bör stå över ex riksintressen såsom totalförsvaret, naturvård, rennäring och kulturmiljö. Varje ärende bör prövas enskilt och hänsyn tas till målet om 19-20.000 invånare inom planperioden.

Kommentar:

Plantexten har setts över och förenklats, med fokus på riktning, övergripande vägval och långsiktiga strukturer. Avsnitt som rör operativa frågor och verksamhetsfrågor har kortats eller flyttats. Samhällsserviceavsnittet har justerats till att endast omfatta övergripande inriktning och riktlinjer i förhållande till den nya socialtjänstlagen som trädde i kraft 1 juli 2025 som även påverkar samhällsplaneringsfrågor.

Översiktsplanen klargör att bedömningar görs i senare skeden, i enskilda prövningar enligt plan- och bygglagen och miljölagstiftning. MKB:n har setts över i enlighet med bifogade synpunkter. Landskapsbildanalysen verkar endast som översiktligt underlag, inte som

bindande styrning. Syftet är att verka som planeringsunderlag i tidigt skede i framtida planprocesser eller dylikt. Men bedömningar ska fortsatt göras från fall till fall i kommande prövningar.

Planen möjliggör fortsatt användning av LIS som verktyg för utveckling i landsbygds- och strandnära lägen. Tillkommande LIS sker dock alltid med hänsyn till strandskydd, naturvärden och allmänhetens tillgång.

Planen beskriver riksintressen enligt gällande lagstiftning. Kommunen kan inte förändra statligt utpekade riksintressen, men har i planen förtydligat hur avvägningar görs i respektive område. Beskrivningarna har gjorts mer precisa i granskningsversionen. Planen förtydligar att brukningsvärd jordbruksmark ska hanteras mycket restriktivt. Frågor om nyodling, markbyte eller ersättningsmark hanteras i senare prövningar och kan inte regleras i ÖP.

Benämningen Östersunds tätort ersätts med stadsnära tätort där det är relevant för Krokoms planering. Redaktionella förbättringar har gjorts för att skärpa struktur, logik och rubriksättning. Komplettering har gjorts gällande förtydligande av blandning av bostadstyper för att möjliggöra olika typer av boenden i hela kommunen. Förtätning behandlas som ett möjligt verktyg, men kräver senare prövning mot kulturmiljö, landskapsbild och tekniska förutsättningar.

Ett övergripande tydliggörande gällande tillväxtmålet vidare effekter för utveckling av möjligheter att bo i Krokoms bör, i vissa fall, stå över eventuella riksintressen om de inte påverkar eller omfattas av de viktiga kärnvärdena för respektive riksintressen. Varje ärende bör fortsatt prövas enskilt och hänsyn tas till målet om 19-20.000 invånare inom planperioden. Avvägningar mellan utveckling och riksintressen sker mer detaljerat i senare planeringsskeden enligt lag.

Yttranden under samrådet Tematiskt tillägg för vindkraft:

Myndigheter

Länsstyrelsen

Kommunen anger att syftet med tillägget är att tydliggöra kommunens intentioner och strategiska inriktning avseende etablering av storskalig vindkraftsproduktion. Detta genom att ge en samlad bild av Krokoms kommuns hållning i frågor om storskalig vindkraftsutbyggnad. Tillägget utgör, enligt kommunen, ett planeringsverktyg för framtida beslut som kommer ge vägledning och hantera avvägningen mellan det allmänna intresset av förnybar energiproduktion och andra allmänna intressen som kan påverkas negativt av vindkraftsetableringar. Kommunens inriktning i planförslaget är att inte peka ut lämpliga områden för storskaliga vindkraftsetableringar.

Länsstyrelsen bedömer att tillägget tappar i sin vägledande funktion i och med att lämpliga områden för vindkraftsutbyggnad inte pekas ut. Länsstyrelsen är medveten att detta val ryms inom kommunens handlingsutrymme utifrån planmonopolet enligt PBL och att det inte finns en politisk majoritet för eller emot storskaliga vindkraftsetableringar. Det är ändå lika viktigt, enligt Länsstyrelsen, att kommunen i tillägget tar tydlig ställning till om det finns olämpliga områden för storskalig vindkraft.

Kommunen har gjort en analys för att identifiera potentiella områden för vindkraft med låg konflikt med andra allmänna intressen, vilket är positivt. Enligt Länsstyrelsen är det möjligt, utifrån underlaget som kommunen har tagit fram, att ta ställning till vilka områden som kommunen bedömer som olämpliga för storskalig vindkraft och redovisa dem i tillägget till översiktsplanen. Detta borde förbättra översiktsplanens vägledande funktion och minimera risken för onödiga prövningar inom kommunens delar där kommunen själv ser att vindkraft inte bör byggas.

Kommunen beskriver i tillägget var befintliga och tillståndsgivna vindkraftsverk finns inom kommunen. Länsstyrelsen saknar kommunens syn kring dessa befintliga anläggningar ur ett strategiskt perspektiv. Det är lämpligt att resonera kring möjligheten till generationsväxling till nyare vindkraftsverk när vindkraftsparken nått sin livslängd i och med att en del av den nödvändiga infrastrukturen är redan på plats.

Undersökning om betydande miljöpåverkan

Inom ramen för samrådet ska kommunen undersöka om genomförandet av översiktsplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan enligt 3 kap. 9 § PBL.

Krokoms kommun bedömer att tillägget till översiktsplan för vindkraft inte medför betydande miljöpåverkan och att en strategisk miljöbedömning inte behöver upprättas. Detta eftersom tilläggets förslag inte pekar ut specifika lämpliga områden för vindkraft och därför ger inte upphov till direkta betydande miljöeffekter.

Länsstyrelsens särskilda bevakningsområden

Riksintressen

Enligt 3 kap. 4 § plan- och bygglagen ska riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken alltid

redovisas i en översiktsplan. Vidare ska det även framgå av planen hur kommunen anser att riksintressen ska tillgodoses.

Områden av riksintresse inom kommunen redovisas samlade i en karta på s. 25 när kommunen beskriver metoden till överlagringsanalysen. I och med att samtliga riksintressen visas samtidigt blir kartan otydligt. Kommunen kan med fördel dela riksintressen i olika kartor, exempelvis när man tar upp vissa områden av riksintressen i miljöbedömning eller separat som bilaga. Detta för att öka tilläggets läsbarhet vad gäller riksintressenas redovisning.

Länsstyrelsen konstaterar att kommunen hänvisar till den kommuntäckande översiktsplanen vad gäller kommunens hantering av riksintressen, vilket ökar otydligheten i tilläggets vägledande funktion. Det är oklart om kommunen hänvisar till översiktsplanen som antagits 2015 eller till förslaget till översiktsplanen som är under samråd just nu och som inte har vunnit lagakraft än.

Vidare borde tilläggets förhållande till olika berörda riksintressen utvecklas inom samma dokument. Vindkraft kan ha olika möjligheter till samexistens eller konflikt med olika riksintressen och detta borde belysas och speglas i tilläggets riktlinjer utan hänvisning till en annan handling.

Kommunen tar upp vissa riksintressen under Omgivningspåverkan och riktlinjer, där ställning tas till hur vindkraft borde förhålla sig till olika riksintressen och andra allmänna intressen. Till exempel skriver kommunen att områden av riksintresse för naturvård ska undantas från vindkraftsutbyggnad eller att hänsyn ska tas till riksintressen för kulturmiljövård. Det är dock oklart vad kommunen tänker generellt om vindkraftsetableringar i förhållande till andra riksintressen.

Vidare skriver kommunen att fjällområden och andra riksintressen ska undantas från utbyggnad. Här borde kommunen tydliggöra vad som menas med andra riksintressen. Om kommunen avser fjällområden av riksintressen enligt 4 kap. 1-5 §§ MB och vilka andra riksintressen syftar på. Under Rennäring (s.20) står det att rennäringen är ett riksintresse. Det kan tolkas som om samtliga områden där rennäringen bedrivs är av riksintresse vilket inte stämmer.

Energiproduktion, landbaserad vindkraft

I Krokoms kommun finns det två utpekade områden av riksintresse för energiproduktion – vindbruk enligt 3 kap. 8 § MB, vilket också tas upp i tillägget. Länsstyrelsen saknar dock kommunens beskrivning av hur kommunen avser tillgodose riksintresset enligt krav som ställs i 3 kap. 4 § PBL. Även i tilläggets miljöbedömning saknas det ett resonemang kring konsekvenserna av översiktsplanens förslag för riksintresset.

Länsstyrelsen är medveten om att kommunens strategiska inriktning är att inte lokalisera lämpliga områden för vindkraftsutbyggnad. Utifrån detta ställningstagande borde planförslaget motivera närmare vilka konsekvenser som uppstår för riksintresset samt vilka avvägningar kommunen gjort gentemot närliggande och överlappande riksintressen. Kommunen borde, utifrån ett resonemang enligt ovan, ta ställning i frågan om riksintresset tillgodoses eller inte av planförslaget.

I dagsläget pågår en översyn av riksintresset för energiproduktion/vindkraft med nya kriterier som skiljer sig från det tidigare utpekandet. Energimyndigheten kommer sannolikt att besluta om nya områden av riksintressen under våren 2026 och det kan innebära att nya

område pekas ut samt en omformning av befintliga områden av riksintresse inom kommunen.

Översiktsplaneprocessen kan med fördel synkas med Energimyndighetens utpekande så att tillägget kan ta ställning till nyare och aktuella områden av riksintresse för vindkraft.

Miljö kvalitetsnormer (MKN)

Enligt 3 kap. 4 § miljöbalken ska det framgå av planen hur kommunen anser att gällande miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken ska följas. Kommunen beskriver detta under Miljöbedömning.

Länsstyrelsen instämmer med kommunens bedömning.

Mellankommunal samordning

Länsstyrelsens saknas ett resonemang om hur eventuella vindkraftsparker som ligger vid gränsen eller sträcker sig över andra kommuner borde hanteras utifrån mellankommunal samordning.

Allmänna intressen enligt 2 kap. PBL

Jordbruk

Det tematiska tillägget anger att vindkraft inte bör etableras på jordbruksmark av nationell betydelse. Länsstyrelsen vill tydliggöra att ett sådant begrepp inte förekommer i lagstiftningen. Enligt 3 kap. 4 § miljöbalken omfattas all brukningsvärd jordbruksmark av samma skyddsbestämmelser.

Vindkraftsetableringar innebär markintrång genom vägar, fundament, kranplatser och annan relaterad infrastruktur, vilket kan påverka möjligheten till rationellt förvaltande och brukande även i områden utanför det område som tas i anspråk direkt kring själva vindkraftverket. Ett resonemang om detta borde tas upp i tillägget.

Vindkraft utgör inte per automatik ett väsentligt samhällsintresse enligt 3 kap. 4 § miljöbalken. Bedömningen behöver göras i varje enskilt fall och med hänsyn till jordbruksmarkens långsiktiga värden, brukningsförutsättningar och de konsekvenser som etableringen medför.

Det tematiska tillägget anger att inga verk kan uppföras utan markägarens medgivande och att det därför är helt och hållet upp till markägaren om marken ska användas för vindkraft eller jord- eller skogsbruk. Det kan tolkas som om en lokaliseringsprövning enligt 3 kap. 4 § MB inte behöver göras, vilket inte stämmer. Skyddet för brukningsvärd jordbruksmark gäller oavsett markägarens avsikter.

Klimataspekter

Länsstyrelsen upplyser om att planläggning ska ta hänsyn till miljö-och klimataspekter enligt PBL. Länsstyrelsen finner att planförslaget brister i att eftersträva en minskad klimatpåverkan i sin inriktning, vilket också lyfts i kommunens miljöbedömning. Det aktuella planförslaget begränsar möjligheten att bromsa klimatpåverkan på lång sikt i och med att inga områden för förnybar energiproduktion pekas ut.

Nationella mål, planer och program

Enligt 3 kap. 5 § punk 2 ska det av översiktsplanen framgå hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella

och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

Enligt Länsstyrelsen beskriver kommunen planförslagets koppling till Agenda 2030, relevanta miljö kvalitetsmål samt regional utvecklingsstrategi på ett bra sätt.

Kommentar:

Det tematiska tillägget bygger på den nuvarande politiska inriktningen där det inte finns en majoritet för att peka ut lämpliga områden för storskalig vindkraft. Planen är därför utformad för att ange ett generellt strategiskt ställningstagande snarare än geografisk styrning. Kommunen tar till sig synpunkten om att tillägget kan stärkas genom att tydligare redovisa områden där vindkraft är olämpligt. Ett sådant klargörande kommer att ses över inför granskningsversionen.

Kommunen noterar synpunkten om befintliga vindkraftsanläggningar och kommer att förtydliga resonemanget om befintliga anläggningar och eventuellt ställningstagande till möjligheten till framtida generationsväxling där infrastruktur redan finns.

Kommunens ställningstagande innebär att:

- inga områden pekas ut,
- inga etableringar möjliggörs av planen i sig,
- ingen ändrad markanvändning sker

Bedömningen kvarstår därför: tillägget medför inte betydande miljöpåverkan, och krav på strategisk MKB utlöses inte. Kommunen tar dock med sig Länsstyrelsens synpunkter inför kommande revideringar.

Länsstyrelsens synpunkter är viktiga. Kommunen kommer att: dela upp riksintressekartorna i separata kartlager, tydliggöra vilka riksintressen som avses när tillägget beskriver områden som bör undantas.

Kopplingen till riksintresse vindbruk och hur kommunen hanterar detta enligt 3 kap. 4 § PBL kommer att förtydligas, i enlighet med underlaget om att kommunen inte pekar ut lämpliga områden, men att riksintresset beaktas vid prövning från fall till fall, samt tydliggöra att hänvisningen avser den nya översiktsplanen som nu tas fram, inte översiktsplanen från 2015. Kommunen instämmer i behovet av att synka processen. När Energimyndigheten fastställt nya riksintresseområden (preliminärt 2026) kommer kommunen att komplettera tillägget.

Kommunen kommer att korrigera formuleringen så att den följer Miljöbalken: all brukningsvärd jordbruksmark omfattas av samma skyddsbestämmelser (3 kap. 4 § MB).

Tillägget kompletteras med ett avsnitt om hantering av gränsöverskridande vindkraftsparker och behov av samordning med grannkommuner vid prövningar, i enlighet med PBL 3 kap.

Tillägget kommer att förtydliga gällande riksintresse rennäring som är en av de större faktorerna att ta i beaktning och hur hänsyn ska tas utöver riksintresseområden. Samråd och hänsyn kvarstår som obligatoriska delar av prövningen.

Kommunen tar till sig synpunkten om att avsaknaden av utpekade områden begränsar möjligheten att bidra till nationell energiproduktion. Detta kommer att tydliggöras i avvägningen mellan:

- klimatmål,
- riksintressen,
- kommunens strategi att i nuläget vara restriktiv

Energimyndigheten

Energimyndigheten ser positivt på att Krokoms kommun uppdaterar det tematiska tillägget för vindkraft. Energimyndigheten har dock synpunkter och förslag på kompletteringar.

Energimyndigheten vill informera om att det finns både för- och nackdelar med att inte peka ut områden för möjliga vindkraftsetableringar. För de områden som Krokoms kommun funnit lämpliga som vindkraftsområden önskar Energimyndigheten att kommunen överväger en komplettering till kommunens anvisningar om restriktioner mot ny fastighetsbildning för bostadsändamål inom dessa områden inklusive ett buffertavstånd.

Områden för natur och landsbygd är viktiga för rekreation och friluftsliv men kan samtidigt vara värdefulla för vindkraft givet avståndet från samlad bebyggelse. I det perspektivet bör vindkraften inte exkluderas, utan snarare se möjligheterna för samexistens inom samma mark- och vattenområde.

Energimyndigheten önskar att kommunen tar ställning kring de befintliga vindkraftverk som är uppförda i kommunen idag och dess möjlighet till generationsväxling. Ett vindkraftverk har en uppskattad livslängd på 20-25 år men har möjlighet att livstidsförlängas eller ersättas av mer effektiva vindkraftverk. Att använda befintlig infrastruktur och ta vara på den lokala acceptansen kan vara ett sätt att fortsätta vindkraftsproduktion inom kommunen.

Energimyndigheten vill uppmuntra till kontinuerlig uppdatering av översiktsplan samt tematiskt tillägg för vindkraft. Energimyndigheten har även önskemål om att en energiplan tas fram, det är även synpunkter vi lämnat i samrådet för den nya översiktsplanen. Energiplaneringen behöver bedrivas nära och integrerat med översiktsplaneringen då många av de behov och förflyttningar som en energiplan adresserar tar sig uttryck i den fysiska planeringen.

Kommentar:

Krokoms kommun tackar för yttrandet. Den nuvarande politiska inriktningen innebär att kommunen inte pekar ut lämpliga områden för storskaliga vindkraftsetableringar. Detta ligger inom kommunens planmonopol och grundar sig i att det inte finns en politisk majoritet för att styra etablering till specifika geografiska områden. Kommunen tar till sig synpunkten om att komplettera tillägget med en redovisning av områden som kan bedömas som olämpliga utifrån genomförd landskaps- och riksintresseanalys. Detta kommer att ses över inför granskningsversionen.

Kommunen noterar synpunkten. Då tillägget inte pekar ut några lämplighetsområden, finns i nuläget ingen grund för att införa generella restriktioner för ny fastighetsbildning. Denna fråga kan dock aktualiseras om politiska ställningstaganden förändras eller om kompletterande arbete initieras efter Energimyndighetens kommande riksintresseöversyn.

Kommunen instämmer i vikten av en samordnad energiplanering. Arbetet med energiförsörjningsplanen har kompletterats i översiktsplanen tillika tillägget för vindkraft

som tas fram under 2026 i Krokoms kommun. Det kommer att vara ett viktigt komplement till översiktsplanen. Detta följer även rekommendationerna i kommunens hållbarhetsstrategi och miljöbedömning

LFV

LFV har i egenskap av sakägare för CNS-utrustning inget att erinra angående tillägget till översiktsplan om vindkraft i Krokoms kommun.

LFV vill dock påminna Krokoms kommun och Länsstyrelsen Jämtlands län om att alla byggnadsobjekt (i detta fall vindkraftverk) som är högre än 20 meter över mark eller vattenyta ska remitteras till LFV. Detta gäller oavsett position på svenskt territorium. Detta gäller även objekt som ingår i kommunala planer och inom områden speciellt utpekade för vindkraft.

Kommentar:

Noteras

Sámediggi/Sametinget

Krokoms kommun har tagit fram ett tematiskt tillägg för vindkraft som nu är ute för samråd. Sametinget har beretts möjlighet till yttrande i ovan rubricerat ärende och lämnar följande synpunkter. Enligt regeringsformen har svenska myndigheter ett särskilt ansvar att skydda och främja det samiska folkets möjligheter att behålla och utveckla rennäringen, som är en central del av den samiska kulturen. Att renskötselrätten ska skyddas innebär att kommunen vid planering av mark måste ta hänsyn till vilka ingrepp som kan accepteras för att renskötselrätten inte ska kränkas.

Krokoms kommun utgör renbetesmarker för samebyarna Jinjevaerie, Jovnevaerie, Njaarke samt Raedtievarie. Information om den samiska kulturen och renskötseln som bedrivs i kommunen är ett viktigt kunskapsunderlag. Renskötseln är den starkaste kulturbäraren för árbediehtu, samisk traditionell kunskap, det samiska språket, levnadssättet och den samiska kulturen. I det aktuella planförslaget föreslås inga etableringar av vindkraft utan kommunen avser att ta ställning till energiproduktionens lokalisering utifrån lokala förutsättningar. Kommunens restriktiva hållning uppges minska risken för konflikter med rennäringen och bidrar till att bevara traditionella näringar och samiska kulturvärden. Planförslaget bedöms inte påverka möjligheten att bedriva en långsiktigt hållbar rennäring.

Riksintresse rennäring

Kommunen anger att områden av riksintresse för rennäringen ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra näringens bedrivande enligt Miljöbalken Enligt 3 kap. 5 § samt att vindkraftverk inte får placeras så att de skapar barriärer eller splittrar betesområden. Utöver riksintresse och vindkraftsverkens placering anser Sametinget att kommunen behöver beakta kumulativa effekter och funktionella samband för att säkra en långsiktigt hållbar rennäring. Renskötsel bygger på ekologiskt hållbara principer och är därför beroende av ett sammanhållet naturlandskap. Olika områden och möjligheten att förflytta sig däremellan brukar benämnas funktionella samband. De funktionella sambanden skapar grundläggande förutsättningar att bedriva renskötsel i en sammanhållen årscykel. Detta innebär att det skall finnas en säker tillgång till åretruntmarker och vinterbetesmarker som har en avgörande betydelse för rennäringens bedrivande. Riksintresse rennäring ska ses i ett landskapsperspektiv eftersom det handlar om ett skydd för områden med olika ändamål

som måste hänga ihop för att helheten ska fungera. Även åtgärder som vidtas utanför ett riksintresseområde kan vara otillåten på grund av de konsekvenser den bedöms ha för riksintresset. Påtagliga störningar för möjligheten att bedriva rennäring inom riksintresseområdena kan uppstå även på längre avstånd från en vindkraftspark. I domstolsprövning har skydds- och försiktighetsåtgärder inom radie om 5 km fastslagits. En bedömning ska göras om området kan vara av sådan avgörande betydelse för samebyarnas möjligheter att bedriva renskötsel att det enligt Miljöbalken 3 kap. 5 § ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra rennäringens bedrivande.

Sametinget delar kommunens uppfattning att ytterligare samråd med rennäringen krävs för att fastställa kumulativa effekter och andra aspekter som idag saknas i tillägget. Samisk traditionell kunskap bygger på praxis och långsiktig förståelse för socioekologiska system av betydelse för den samiska kulturen. Samebyarna och rensköterna besitter den mest omfattande kunskapen om hur renskötseln bedrivs i ett specifikt område, renarnas beteende och betesvillkor. Dessa kunskaper måste integreras i kommunens förslag till tematiskt tillägg för att skapa ett heltäckande kunskapsunderlag. Konventionen om biologisk mångfald (CBD) innehåller bestämmelser om hushållning av resurser. En grundprincip i konventionen är att värdera traditionell kunskap lika högt som annan kunskap. Rensköternas kunskap om sedvanebruk och påverkan av exploatering ska respekteras, enligt artiklarna 8j och 10c i CBD.

Kommunen anger att "konsekvensanalyser för rennäringen bör alltid ske". Eftersom Rennäringen är ett riksintresse enligt Miljöbalken 3 kap. 5 § ska konsekvenserna för rennäringen bedömas i en miljökonsekvensbeskrivning (MKB), som är obligatorisk vid tillståndsprövning. Vid bedömning av ett enskilt projekt ska konsekvensanalysen utgå från en helhetssyn, där samebyns hela markanvändning, områdets funktion samt kumulativa effekter från all exploatering ingår. Information och kunskap om renskötselns tidigare, nuvarande och framtida bedrivande inom samebyarna behövs för att förstå påverkan på både kort och lång sikt för renskötseln.

Baserat på dagens ställningstagande anser kommunen att sannolikheten för att nya vindkraftsanläggningar upprättas inom kommunens gränser är låg. Dokumentet avser att utgöra ett underlag för framtida beslut och vägledning vid prövning av vindkraftsprojekt, där kommunen tydliggjort ställningstaganden samt hanterar intressefrågorna på ett övergripande plan. Det framgår dock inte i tillägget hur kommunen avser att göra avvägningar när riksintresse rennäring står i konflikt med andra riksintressen. De båda markanspråk som ingår i Energimyndighetens förslag till riksintresseanspråk för vindbruk inom Krokoms kommun ligger inom riksintresse för rennäringen. Vindkraft är i dag en av de största direkta exploateringar som kan göras i ett renskötselområde. Med vindkraftsutbyggnad tillkommer kringverksamhet som tillfartsvägar, täkter, kraftledningar, stängsel, transformatorer och ställverk. Det kan inte uteslutas att en vindkraftsetablering inom de föreslagna områdena påtagligt kommer att försvåra för rennäringen. I den nuvarande planen redovisas den samiska markanvändning tillsammans med övriga intressen. Riksintresse rennäring är förutom ett riksintresse enligt 3 kap. 5 § Miljöbalken av särskild betydelse för den samiska kulturen och traditionella markanvändningen. Områden som är viktiga för renskötsel ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra eller skada näringen. Rennäringen är inte enbart att betrakta som en näring, utan handlar också om att bevara en levande kultur och ett urfolksperspektiv som är grundläggande för Sveriges internationella åtaganden och nationella minoritetspolitik. Kommunen har därför

ett särskilt ansvar att integrera kulturperspektivet i planeringen samt beakta Sveriges folkrättsliga åtaganden. Rennäring ett allmänt och enskilt intresse Rennäringen utgör både är ett allmänt intresse enligt miljöbalken 3 kap 5 § och ett enskilt intresse som medlemmarna i en sameby innehar enligt rennäringslagen (1971:437) vilket behöver förtydligas i planen. Det allmänna rennäringsintresset innebär att mark- och vattenområden som har betydelse för renskötelsen ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringens bedrivande. Det enskilda rennäringsintresset sammanfaller ofta med och utgör en förutsättning för det allmänna rennäringsintresset. Renskötelsen vilar på urminnes hävd och sedvanerätt. Enligt planen ska berörd sameby tidigt informeras när kommunen får en förfrågan om bygglov eller miljöprövningsprocess. Renskötelsen bedrivs utifrån renarnas förutsättningar och på renarnas villkor. Det är berörda samebyar som har kunskapen om markernas värde för renarna. Sametinget anser dock att det behöver förtydligas att kommunen behöver beakta såväl det enskilda som allmänna rennäringsintresset samt sin skyldighet att konsultera samebyn och berörda samiska organisationer enligt Konsultationsordningen för att säkerställa samernas rätt till delaktighet tidigt i processen. Ett förändrat klimat och samisk traditionell kunskap Forskning lyfter att konkurrerande markanvändning är en av de faktorer som har störst betydelse för renskötelsen och att det kommer att ha stor betydelse för effekterna av ett förändrat klimat. Tillgången till olika betesmarker och flexibilitet att nyttja dem vid olika årstider och väderförhållanden är därför mycket viktigt för renskötelsens klimatanpassningsmöjligheter. Den fysiska planeringen får inte hindra eller försvåra för renskötelsen i sitt arbete med klimatanpassning.

Kommentar:

Översiktsplanens tematiska tillägg bekräftar att rennäringen är ett riksintresse enligt 3 kap. 5 § Miljöbalken, och att mark- och vattenområden som har betydelse för rennäringen ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra dess bedrivande.

Tillägget tydliggör att:

- vindkraftverk inte får placeras så att de skapar barriärer eller splittrar betesområden
- samebyar är sakägare och samråd ska ske tidigt i planering och prövning
- konsekvensanalyser för rennäringen ska alltid göras i samband med miljöprövning

Kommunen delar Sametingets syn på behovet av att beakta funktionella samband, kumulativa effekter och betescykler, och kommer att förtydliga detta ytterligare i granskningsversionen.

Kommunen instämmer i att samebyarnas kunskap om markanvändning, renbete och klimatförändringars påverkan utgör nödvändigt planeringsunderlag. Tillägget bygger redan idag på dialoger och GIS-underlag från berörda samebyar och kommunen kommer att stärka beskrivningen av renskötelsens funktionella samband, vikten av helhetsperspektiv vid prövning samt behovet av konsultation enligt Konsultationsordningen. Det kommer även att förtydligas att rennäringen utgör både ett allmänt och ett enskilt intresse, och att båda ska beaktas i planering och prövning.

Länsstyrelsen påpekar att två föreslagna riksintresseområden för vindbruk överlappar riksintresse för rennäring. Kommunens nuvarande ställningstagande, att inte peka ut några lämpliga områden för storskalig vindkraft, innebär att kommunen prioriterar att undvika konflikter med riksintresse rennäring, sannolikheten för nya etableringar är låg och varje

framtida prövning måste väga rennäringens intressen mycket högt. Kommunen tar till sig synpunkten och kommer att utveckla texten om hur avvägningar mellan riksintressen görs i enskilda fall.

Tillägget anger att ytterligare samråd med rennäringen krävs för att fastställa kumulativa effekter. Kommunen kommer att tydliggöra att sådana effekter utreds inom ramen för miljöprövningen, i enlighet med MB 6 kap. och riksintressets helhetsperspektiv.

Tillägget kompletteras med Sametingets synpunkt om att klimatförändringar ökar behovet av tillgång till flexibla betesmarker och att konkurrerande markanvändning kan förstärka klimatrelaterade sårbarheter.

SFV

SFV har inga större synpunkter på framtagna ÖP eller TÖP Vindkraft. –

SFV informerar om de fastigheter som ingår i Skogsutredningen respektive vilka skogar som är indelade, samt bifogar kartunderlag och övrig information över dessa fastigheter.

Kommentar:

Noteras

Trafikverket

Trafikverket har inga synpunkter då inget området har pekats ut. Medskicka inför kommande planering, på Trafikverkets hemsida finns generell information om vad som gäller vid vindkraftverk nära infrastruktur, Master, torn och vindkraftverk - Bransch.

Kommentar:

Noteras

Svenska kraftnät

Kommunen bör komplettera handlingen med ett avsnitt som berör säkerhetsavstånd mellan vindkraftverk och de anläggningar som tillhör transmissionsnätet/stamnätet: Vid planering av vindkraftsanläggningar krävs ett visst säkerhetsavstånd mellan vindkraftverk och SVK:s anläggningar. Avståndet får inte vara sådant att ett vindkraftverk skulle kunna falla över en kraftledning vid ett haveri. Avstånden måste även vara tillräckliga för att möjliggöra en säker flygbesiktning samt tillräckliga mellan kraftledningens jordpunkter och jordpunkter i vindkraftsanläggningens uppsamlingsnät. Mer information om säkerhetsavstånd mellan vindkraftsanläggningar och SVK:s anläggningar finns på vår webbplats: Anslutning av vindkraft för samhällsplanerare | Svenska kraftnät. Säkerhetsavstånden behöver även ta hänsyn till att ytterligare ledning kan tillkomma inom utpekat riksintresseanspråk, varför avstånden behöver förhålla sig till riksintresseanspråkets yttre gräns. Handlingarna behöver kompletteras med information om detta. Information om riksintresset och var underlag om detta kan hämtas återfinns i SVK:s yttrande över Krokoms kommuns kommuntäckande översiktsplan. Övriga synpunkter: - Figur 4. Behöver korrigeras så att denna endast redovisar stamnätet/transmissionsnätet. (Denna synpunkt angavs även i yttrandet över kommuntäckande översiktsplan.) - Figur 5. som redovisar riksintressen i Krokoms kommun behöver kompletteras med transmissionsnätet och tillhörande stationer som omfattas av riksintresse. (Denna synpunkt angavs även i yttrandet över kommuntäckande översiktsplan.) - Det är lämpligt att i TÖP:en ange SVK:s pågående investeringar i stamnätet så att dessa beaktas i efterföljande planering. Information om pågående projekt som berör Krokoms

kommun återfinns i SVK:s yttrande över den kommuntäckande översiktsplanen. Kommande investeringar i stamnätet kommer att omfattas av riksintresse och behöver därav beaktas vid ny eller ändrad markanvändning.

Kommentar:

Kommunen noterar behovet av att komplettera tillägget med tydliga riktlinjer för säkerhetsavstånd mellan vindkraftverk och Svenska kraftnäts anläggningar gällande bland annat hänsyn till framtida ledningsutbyggnad inom riksintresseanspråk

Kommunen kommer att hänvisa till Svenska kraftnäts riktlinjer ("Anslutning av vindkraft för samhällsplanerare") och tillämpa dessa vid kommande prövningar. Detta kompletterar befintliga riktlinjer för nätanslutning i tillägget.

Synpunkterna om kartmaterialet tas tillvara. Där Figur 4 korrigeras så att endast stamnät/transmissionsnät redovisas och Figur 5 kompletteras med transmissionsnätet och stationer som omfattas av riksintresse. Detta harmoniseras även med synpunkterna som lämnats över den kommuntäckande översiktsplanen.

Kommunen kommer att komplettera i översiktsplanen gällande pågående och planerade investeringar i stamnätet för att dessa ska kunna beaktas i efterföljande planering. Detta följer PBL 3 kap. om mellankommunal samordning och riksintressehantering.

Tillägget kommer att kompletteras med ett förtydligande om hur kommunen hanterar riksintresse energiproduktion (vindbruk) i relation till riksintresse transmissionsnät och andra riksintressen. Detta stärker dokumentets vägledande funktion, vilket efterfrågas av Svenska kraftnät och Länsstyrelsen.

SGU

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har tagit emot rubricerad remiss. SGU avstår från att granska remissen och hänvisar till SGUs allmänna riktlinjer som bifogas nedan.

Kommentar:

Noteras

SIG

Kommunen har i dagsläget inte pekat ut några områden för etablering av vindkraft. SIG rekommenderar att framtida bedömningar av möjliga områden för etablering av vindkraft utförs med tanke på geotekniska faktorer som markförhållanden, risk för ras, skred och erosion samt climateffekter på dessa risker. Det finns ett flertal statliga planeringsunderlag som kan vara värdefulla vid kommunens arbete med strategisk planering. Både som rapporter, vägledning och kartvisningstjänster. Kartvisningstjänsterna uppdateras regelbundet och nya underlag kan tillkomma. SIG har i ett regeringsuppdrag om harmonisering av statligt framställda planeringsunderlag avseende ras, skred och erosion tillsammans med bl. a MSB och SGU tagit fram en vägledning och kartvisningstjänst 1. Speciellt kartunderlaget av Skogsstyrelsen: "Områden där skogsbruk och exploatering kan orsaka erosion, ras och slamströmmar", och av SGU: "Förutsättningar för skred i finkornig jordart" kan vara ett bra stöd för att översiktligt identifiera områden med förutsättningar för ras i brant terräng och skred i finkornig jordart. Underlagen i kartvisningstjänsten är ett bra verktyg för att identifiera områden med förutsättningar för ras och skred men är inte tillräckliga, varken i skala, detaljeringsgrad eller avseende vilka typer av säkerhetsfrågor som täcks in, för att kunna användas för att utesluta geotekniska säkerhetsfrågor inom andra ej

utpekade riskområden. Det kan således finnas andra områden med förutsättningar för ras, skred eller erosion. Vidare ser det ut som att den norra delen av kommunen inte är täckt av SGI:s jordartskarta och risk lagren i kartvisningstjänsten är därför inte tillgängliga över hela kommunen. SGI vill påminna om att förutom platserna för själva kraftverken, kan även övriga delar av utbyggnaden såsom vägar, uppställningsplatser, upplag, ledningsgator, diken och övriga avverkade ytor behöva omfattas av geotekniska bedömningar eller utredningar. SGI vill även uppmärksamma om att byggande på torvmark normalt sett kan innebära geotekniska utmaningar. För information om torv och byggande i torvmark hänvisar vi till: SGI Publikation 26, "Erfarenheter av byggmetoder på torvmark", Vesterberg, Carlsten och Lindh, år 2016. För anvisningar avseende byggande av vägar på torv: se Trafikverket, TRVINFRA-00230, Geokonstruktion, Dimensionering och utformning, version 3.0, 2025-05-01.

Kommentar:

Kommunen tackar för yttrandet och noterar ytterligare information.

MSB

Inom Krokoms kommun finns riksintresseanspråk för luftledningarna och stationer i transmissionsnätet för el med tillhörande påverkansområden. Den 25 oktober 2024 beslutade MSB att mark- och vattenområdena för samtliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el samt ledningarna i distributionsnätet för el mellan fastlandet och Gotland med tillhörande stationer, liksom områden för förnyelse och förstärkning av dessa, utgör områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar (TfC 0004-0024), den civila delen, enligt 3 kap. 9 § andra stycket miljöbalken (1998:808). I och med att planförslaget inte anger några områden för vindkraft bedömer MSB att planförslaget inte påtagligt försvårar tillkomsten eller utnyttjandet av myndighetens riksintresseanspråk.

Kommentar:

Noteras

Övriga inkomna synpunkter

Njaarke Sameby

Njaarke sameby har tagit del av det tematiska tillägget till översiktsplanen för vindkraft i Krokoms kommun. Vi vill härmed framföra följande synpunkter.

Övergripande bedömning

Det tematiska tillägget präglas av en påtaglig otydlighet och inkonsekvens. I vissa delar uttrycks en positiv hållning till vindkraftsetableringar, medan andra delar av dokumentet är restriktiva mot storskalig vindkraftsexploatering. Denna motsägelsefullhet gör det svårt att förstå vilken inriktning kommunen faktiskt avser att ha framöver. För att kunna utgöra ett fungerande planeringsunderlag behöver tillägget förtydligas och kompletteras med tydliga ställningstaganden.

Kommunens befintliga bidrag till fossilfri elproduktion

Krokoms kommun bidrar redan i stor omfattning till landets fossilfria kraftproduktion genom de utbyggda vattendragen och befintliga vattenkraftverken. Detta innebär att kommunen

redan har en betydande roll i den nationella energiomställningen. Mot denna bakgrund framstår en omfattande utbyggnad av vindkraft som mindre motiverad ur ett lokalt energiförsörjnings- och miljöperspektiv.

Samiskt förvaltningsområde och rennäringens förutsättningar

Krokoms kommun är ett samiskt förvaltningsområde, vilket medför ett särskilt ansvar att värna och respektera samiska rättigheter, kultur och traditionella näringar. Rennäringen är en central del av den samiska kulturen och är beroende av stora, sammanhängande och ostörda markområden. Det tematiska tillägget beaktar inte dessa förutsättningar i tillräcklig utsträckning och saknar konkreta åtgärder för att skydda rennäringens intressen. Detta är en allvarlig brist som riskerar att motverka de skyldigheter kommunen har enligt både nationell lagstiftning och internationella konventioner. Det som också saknas är beaktande av aktuell forskning kopplat till förhållandet mellan rennäring och vindkraft. Vilket tydligt visar att samexistens inte är möjligt. De idag uppförda vindkraftsexploateringar i Skandinavien har inte beaktat rennäringens behov utan har ofta hastats igenom i processen och rennäringen har blivit överkörda. Vanligtvis erbjuds rennäringen ett ersättningsbelopp i tidigt skede, som i slutändan för oss blir värdelöst i vår tidshorisont som ska sträcka sig många generationer framåt.

- Sammanfattande synpunkter
Samebyn anser att det tematiska tillägget i sin nuvarande form inte uppfyller kraven på tydlighet, lokal förankring och helhetssyn. För att dokumentet ska kunna fungera som ett hållbart och välgrundat planeringsunderlag bör det revideras i följande avseenden:
- Klargör kommunens långsiktiga hållning till vindkraftsetableringar. Vi kräver en rödmarkering av hela kommunen.
- Integrera rennäringens behov och rättigheter på ett tydligt och konkret sätt.
- Beakta att kommunen redan bidrar betydande till fossilfri elproduktion genom vattenkraft.

Njaarke sameby ställer sig positiv till en hållbar energiomställning men betonar vikten av att denna sker med respekt för lokala värden, samiska rättigheter, naturmiljö och långsiktig social hållbarhet. Vi uppmanar därför Krokoms kommun att omarbeta det tematiska tillägget i enlighet med nämnda synpunkter innan det antas.

Njaarke sameby kommer absolut inte acceptera någon ytterligare utbyggnad av vindkraft eller annan utifrån rennäringen störande verksamhet. Vi kommer bestrida ytterligare exploatering till högsta juridiska instans med stöd av gällande EU-lagstiftning för urbefolkningars rättigheter.

Detta för att säkra samebyns framtida verksamhet.

Kommentar:

Kommunen noterar Njaarke samebys synpunkter och instämmer i att rennäringen är ett riksintresse enligt 3 kap. 5 § miljöbalken och en central del av den samiska kulturen. Tillägget innehåller redan tydliga riktlinjer om att vindkraft inte får placeras så att den skapar barriärer, splittrar betesområden eller påtagligt försvårar renskötselns bedrivande, och att samebyar ska involveras tidigt i alla prövningar. Kommunen kommer att komplettera texten med ett tydligare resonemang om funktionella samband, kumulativa effekter och behovet av

sammanhängande marker för ett långsiktigt hållbart renskötselbruk, i enlighet med de aspekter som lyfts i yttrandet.

Kommunen delar uppfattningen om att samebyarnas kunskap och traditionella bruk är en avgörande del av planeringsunderlaget. I den fortsatta bearbetningen kommer det att förtydligas att såväl det allmänna som det enskilda rennäringsintresset ska beaktas och att konsultation enligt Konsultationsordningen ska ske i ett tidigt skede. Avsnittet om rennäringen kommer att kompletteras för att tydligare spegla samisk traditionell kunskap och renskötselns betydelse i klimatanpassningsperspektiv.

Planens nuvarande restriktiva hållning innebär att kommunen inte pekar ut några lämpliga områden för storskalig vindkraft, och sannolikheten för nya etableringar bedöms som låg. Denna inriktning kommer att förtydligas i granskningsversionen för att undvika intryck av motsägelsefullhet mellan delar av texten. Kommunens ställningstagande innebär att riksintresse rennäring väger tungt vid alla framtida prövningar.

Synpunkten om kommunens redan betydande bidrag till fossilfri energiproduktion via vattenkraft noteras, och det sker ett parallellt arbete under 2026 där det ska tas fram en energiförsörjningsplan som speglar det översiktliga energibehovet för hela kommunen omfattandes samtliga energikällor. Kommunen noterar också samebyns ståndpunkt om att ingen ytterligare vindkraft bör etableras och att en restriktiv linje efterfrågas. Planens nuvarande inriktning, inga utpekade lämplighetsområden och prövning från fall till fall, kvarstår i nuläget, men synpunkten tas hänsyn till om eventuella förändringar skulle ske inför granskningsperioden.

Privatperson

Rödmarkera hela kommunen från vindkraftsutbyggnad.

Tio Privatpersoner Offerdal

Offerdal är en bra bygd att bo och leva i. Ett fint exempel på det är Gärde. Här bosätter man sig bland annat för den otroliga natur och tystnad som finns här. Stora vidder som inbjuder till både sommar och vinteraktiviteter. Det är en välbesökt by. Utsikten här är helt underbar. Klara dagar ser man många fjälltoppar härifrån. Man sitter nere vid Gärdessjön och har den magnifika Areskutan framför sig. Gärde är en av Offerdals äldsta byar med 7000 år gamla hållristningar. Ni är välkomna hit för att se hur vackert det är här.

Men nu har det börjat dra in mörka moln pga eventuell vindkraftsetablering i området. Hur tror ni att det påverkar den positiva inflyttningen till Offerdal om det byggs vindkraftverk. Hus priser? Folks mående? Vi levererar redan stora mängder el via vattenkraften i Offerdal. Det är inte här det är brist på el.

Hoppas ni säger NEJ till vindkraft i Offerdal

Kommentar:

Kommunen noterar önskemålet om att hela Krokoms kommun bör rödmarkeras för vindkraftsutbyggnad. Det tematiska tilläggets nuvarande ställningstagande bygger på att det inte finns en politisk majoritet för att peka ut lämpliga områden för storskalig vindkraft, och kommunen har därför valt en restriktiv linje utan utpekade etableringsområden.

Kommunen noterar de värden som lyfts fram i Offerdalsbygden och Gärde. Dessa värden framgår även i tilläggets analys, där fjällområden, kulturmiljöer och områden med höga upplevelsevärden bedöms som mycket känsliga för vindkraftsetableringar och därför ska undantas från utbyggnad. Varje eventuell etablering måste dessutom prövas utifrån påverkan på riksintressen, kulturmiljöer, boendemiljö, rennäring, friluftsliv och landskapsbild, i enlighet med miljöbalken och plan- och bygglagen.

Kommunen är medveten om betydelsen av natur- och landskapsvärden i Offerdal och om de frågor som kan uppstå vid större tekniska etableringar. Den nuvarande restriktiva linjen innebär att kommunen inte medverkar till nya områden för storskalig vindkraft, och att prövning endast kan ske från fall till fall vid inkommande ansökningar. Synpunkten om att säga nej till vindkraft i Offerdal förs vidare till det fortsatta politiska arbetet och beaktas i kommande skeden.

16 privatpersoner

Ja till vindkraft är vi många som tycker. Möjliggör vindkraft i hela området vi behöver företag och grön el. Vitmarkera områden där det är okej att bygga vindkraft.

Kommentar:

Kommunen noterar att det finns invånare som är positiva till vindkraft och som önskar att större delar av kommunen möjliggörs för etableringar. Det tematiska tilläggets nuvarande utformning bygger dock på den politiska inriktningen att inte peka ut några lämpliga områden för storskalig vindkraft och att i stället utgå från en restriktiv hållning där varje enskilt projekt prövas utifrån sina specifika förutsättningar, riksintressen, lokal påverkan och lagstiftningens krav

13 privatpersoner

En översiktsplan är vägledande och i en tillståndsprocess utreds detaljerna på riktigt: buller, naturvärden, rennäring mm. Om kommunen med en "återhållsam hållning" (citat från sid 27) i praktiken säger nej för tidigt fattar kommunen egentligen ett beslut utan prövning.

Positiv till vindkraft. En öppen linje blir därför mer rättssäker och mer faktabaserad. Det är olyckligt att den otydliga hållningen angående vindkraft signalerar en restriktiv hållning istället för tvärtom. Om kommunen vill öka invånarantalet rejält behövs inte enbart nya bostäder utan också nya arbetstillfällen. En vindkraftsetablering i kommunen borde väl ge det. Dessutom - om el produceras i området kan industrier lockas till kommunen. Den skapar viktiga förutsättningar för vår bygds framtida elförsörjning, stärker konkurrenskraften och möjliggör en långsiktig och hållbar utveckling. Genom planering får kommunen bättre kontroll och tydlighet kring hur vindkraft kan bidra till både lokal utveckling och trygg energitillgång i framtiden. Att ha en återhållsam hållning gör att företag väljer bort Krokoms kommun när de söker orter att etablera sig i. Om de inte ser att tillgång till el är säkerställd väljer de någon annanstans att bygga sin verksamhet, tex datorhallar/serverhallar, vätgas mm.

Kommentar:

Kommunen noterar uppfattningen att en mer öppen hållning till vindkraft skulle kunna ge bättre rättssäkerhet, fler arbetstillfällen och stärka möjligheterna till lokal energiförsörjning och industriell utveckling. Det tematiska tilläggets nuvarande utformning grundar sig dock i

att det inte finns en politisk majoritet för att peka ut lämpliga områden för storskalig vindkraft, och att kommunen därför intar en restriktiv linje utan utpekade etableringsområden.

Det är samtidigt viktigt att betona att översiktsplanen, i enlighet med plan- och bygglagen, är vägledande och att ingen etablering kan godkännas eller avslås enbart med stöd av översiktsplanens ställningstagande. Alla faktiska prövningar sker genom miljöprövningsprocessen, där frågor om buller, naturvärden, rennäring, kulturmiljö, landskapsbild, intrång och tekniska förutsättningar utreds i detalj. Den återhållsamma hållningen innebär således inte ett beslut "i förtid", utan en strategisk markering som speglar rådande politisk inriktning, samtidigt som kommunen fortsatt är öppen för prövning från fall till fall när projekt initieras.

Privatperson

Jag stödjer förslaget till vindbruksplan. Jag tycker att översiktsplanen ska vara möjliggörande. En översiktsplan är vägledande och detaljerna utreds i tillståndsprocessen. Detaljer som utreds i tillståndsprocessen ska ej regleras i översiktsplanen. Om man säger nej för tidigt riskerar man att fatta beslut utan det underlag som prövningen kräver. Därför är en öppnande linje mer rättssäker och mer faktabaserad. De beslut som fattas idag formar vilka möjligheter som finns i framtiden. Om kommunen stoppar möjligheterna för att etablera ny vindkraft kan det bli svårt att locka framtida utvecklande verksamheter som ger jobb, kapital, skatteintäkter etc. En linje som öppnar för en rättssäker prövning ger signaler om att kommunen vill utvecklas, ett ansvarsfullt sätt i dag och i framtiden. Jag tycker också att kommunen aktivt ska arbeta för att etablera vindkraft på kommunens egen mark och förorda etablering på privata marker i kommunen då man kan anta att kapitalet som genereras där återinvesteras lokalt vilket stödjer lokalsamhället.

Privatperson

Kommunen får in skatteintäkter på att skogsägare kan arrendera ut sin mark till vindkraftsetableringar. Dessa skatteintäkter går till kommunal service som gynnar hela kommunen.

Byar i närområdet får in pengar som intrångsersättning vilket kan bekosta väglyse, lekplats, badplats, bakstuga mm, mm. Sådant som nu kräver mycket ideella insatser och ihopskrapat kapital. Därför tycker jag att det i översiktsplanen ska stå att kommunen är positiv till vindkraft.

Privatperson

Det är väldigt viktigt att tillstånd för en väl avvägd utbyggnad av vindkraft blir möjlig att pröva. Det behövs för att ingjuta framtidstro, arbetstillfällen samt intäkter till markägare, samebyar och inte minst kommunala intäkter. Samhällsservice kan inte bestå i de glesa delarna utan ekonomisk verksamhet, där vindkraft kommer att kunna ge ett omfattande inslag i form av investeringar, underhåll och ersättningar till intressenter.

Kommentar:

Kommunen noterar uppfattningen att en mer möjliggörande och öppen linje skulle kunna skapa bättre förutsättningar för en rättssäker prövning och framtida lokal utveckling. Planens nuvarande utformning grundar sig på den politiska inriktningen att inte peka ut lämpliga områden för storskalig vindkraft, och att i stället tillämpa en restriktiv hållning där

varje enskilt projekt provas från fall till fall. Detta innebär att kommunen i nuläget avstår från att styra lokalisering genom översiktsplanen.

Synpunkten om att detaljer såsom buller, naturvärden, rennäring, säkerhet och tekniska frågor utreds i miljöprövningen noteras. Tillägget följer detta genom att inte göra bindande ställningstaganden om specifika projekt, utan hänvisar till att dessa aspekter ska bedömas i tillståndsprövningsprocess enligt miljöbalken. Översiktsplanen påverkar inte möjligheten för enskilda aktörer att lämna in ansökningar, och hinder eller godkännande avgörs först vid tillståndsprövning. Det tematiska tillägget utesluter inte att vindkraft kan provas i framtiden, men anger att det krävs tydliga lokala förutsättningar och att projekt inte får medföra negativ påverkan på skyddade intressen. Kommunen är fortsatt öppen för att bedöma enskilda projekt som kan uppvisa att det inte föreligger någon påverkan på dessa intressen och hög samhällsnytta.

Synpunkten om vindkraftens roll i att stärka lokal energiförsörjning, arbetsmarknad och möjligheten att attrahera elitens verksamheter noteras också. Dessa frågor kommer att hanteras mer samlat i kommunens energiplanering, som tas fram parallellt och ska komplettera tillägget med övergripande riktlinjer för elförsörjning och framtida kapacitetsbehov. Planens nuvarande inriktning ändras dock inte, men synpunkten beaktas i kommande skeden.

Privatperson

Kommun bör tillåta vindkraftsparkar på mindre känsliga områden inom västra skogsmarken på platser med minst 1,5 km avstånd från fast bebyggelse.

För att uppnå kommunens mål enligt hållbarhetsstrategin på ett miljövänligt sätt. Det kommer att gynna samtliga invånare i kommunen, När det blåser sjunker elpriset avsevärt.

Privatperson

Jag är för att det byggs vindkraft i Offerdalsbygden med allt positivt det för med sig - arbetstillfällen, utveckling i bygden, snabb produktion av grön el m.m. Med hänsyn till diskussionsklimatet i frågan väljer jag dock att vara anonym. I grunden verkar planförslaget ganska bra på det sättet att kommunen, som jag förstår det, lämnar hela kommunen öppen för prövning av vindkraftsetableringar i varje enskilt fall. Det låter som rätt utgångspunkt eftersom det är först genom en tillståndsprövningsprocess som det utreds vilken eventuell påverkan en vindkraftsetablering faktiskt har. På så sätt är det rätt att dörren hålls öppen. Däremot tycker jag inte att kommunen ska ha en återhållsam hållning i frågan redan på förhand. Allra minst bör hållningen vara neutral, för att faktiskt matcha tanken att varje projekt ska ges en öppen prövning i varje enskilt fall. Helst bör kommunen inta en positiv hållning med tanke på alla fördelar som en vindkraftsetablering för med sig och låta prövningsprocessen visa vilka eventuella nackdelar det handlar om. Men om det är att hoppas på för mycket bör kommunen som sagt åtminstone vara neutral.

Kommentar:

Kommunen noterar uppfattningen att vindkraft bör kunna etableras i mindre känsliga områden inom västra skogsmarken, under förutsättning att ett tillräckligt skyddsavstånd till bostäder hålls. Det tematiska tilläggets analys visar att just västra skogsmarken är en av de landskapskaraktärer som bedöms vara mindre känslig för visuell påverkan och där etablering i vissa enskilda fall kan övervägas, samtidigt som hänsyn måste tas till synlighet

från öppna landskap och sjönära områden, dock med stor hänsyn till riksintressen, omgivningspåverkan och lokala förutsättningar där ingen påverkan ska ske. Frågor om framtida elkapacitet, lokal elproduktion och hållbarhetsmålen kommer att behandlas vidare i kommunens energiplanering, som tas fram parallellt och ska komplettera översiktsplaneringen. Denna synpunkt förs vidare till det fortsatta politiska arbetet och beaktas i kommande skeden. Planens nuvarande utformning bygger på den politiska inriktningen att inte peka ut lämpliga områden för storskalig vindkraft, och att därmed inta en restriktiv hållning utan att för den skull utesluta att enskilda projekt kan prövas. Detta innebär att kommunen fortsatt är öppen för ansökningar och bedömning från fall till fall.

Privatperson

Jag vill framföra mina synpunkter på det tematiska tillägget om vindkraft. Jag är bosatt i Offerdal och tillhör en av de få som öppet vågar uttrycka en positiv hållning till mer vindkraft i området. Jag har inget emot vindkraft i Offerdal – tvärtom välkomnar jag det. I andra delar av bygden fungerar vindkraften redan väl. I Almåsa finns etablerade vindkraftverk, och där investeras det för fullt utan några större problem. Detsamma gäller Olden, där vindkraften har blivit en naturlig del av landskapet. Offerdal har dessutom flera lämpliga områden som skulle kunna passa för framtida vindkraftsetableringar. Det är viktigt att kommunen är medveten om att motståndet mot vindkraft inte är så massivt som det ibland kan framstå. Det finns många av oss som ser positivt på utvecklingen, men som av olika skäl inte vågar yttra oss offentligt. Den högljudda debatten domineras av en liten men stark grupp som inte representerar majoriteten av invånarna i Offerdal. För min del tycker jag också att vindkraftverk är estetiskt vackra och symboliserar framtidstro, energiomställning och hållbarhet. Jag hoppas därför att kommunen vågar stå fast vid att vindkraft är en del av en modern, hållbar och livskraftig framtid även för Offerdal.

Kommentar:

Kommunen noterar att det finns invånare som är positiva till vindkraft och som upplever att den offentliga debatten inte fullt ut speglar hela opinionsbilden i Offerdalsbygden. Det tematiska tillägget beskriver också att det i kommunen finns befintliga vindkraftverk i bland annat Almåsa, Vallrun, Råshön och Storrån, vilka tillkommit genom tillståndsprövning.

Planens nuvarande ställningstagande bygger dock på den politiska inriktningen att inte peka ut några lämpliga områden för storskalig vindkraft, och att kommunen i nuläget intar en restriktiv hållning samtidigt som prövning i enskilda fall fortsatt är möjlig. Det innebär att varje ansökan måste bedömas utifrån påverkan på riksintressen, rennäring, kulturmiljöer, landskapsbild, naturvärden och boendemiljö i tillståndsprövsprocessen enligt miljöbalken.

Synpunkten om att vindkraft kan uppfattas som positivt för framtidstro, lokal utveckling, arbetstillfällen och hållbar energi noteras. Dessa frågor kommer även att hanteras samlat i kommunens pågående framtagande av en Energiförsörjningsplan, som kompletterar översiktsplaneringen genom att beskriva framtida behov av elproduktion och försörjningskapacitet.

40 Privatpersoner

Vi motsätter oss byggnad av industriell vindkraft i och i anslutning till Tångeråsen, Gärde i Offerdal, Krokoms kommun. Det här är mycket gamla byar bebodda i 1000-tals år, de äldsta

hällristningarna i Gärde är ca 7000 år gamla och Tångeråsen är omskrivet i skrifter redan 1348 av en Asbjarnus in Tangeaas. Det finns gott om kulturlämningar ända till Vallstarun. Tångeråsen Gärde räknas även som fjällnära bygder, det är inte mer än ca 5 km till Vallstarun som är början på Offerdalsfjällen. Mellan vår by och Vallstarun är det en mycket stor myr (se karta bilaga 1), Bjennhammarflon, det är ett aktivt friluftsområde, inte bara för oss bybor utan för många besökare och människor som transporterar sig skidmässigt eller med skoter till Offerdalsfjällen. Där finns världens största karamellask, en på vintern välbesökt kiosk som drivs av Fru Fröken Karamell, ett av byns lokala företag.

Vi är mycket rädda om vår vackra orörda natur, tystnaden, det rena vattnet och den rena naturen. Vi anser att vi redan betalt ett högt pris i form av regleringar av vattendrag i vår nära fjällmiljö, dessutom levereras stora mängder virke årligen ur vår Offerdalsbygd till gagn för hela landet. Och med tanke på att Offerdal redan producerar ca 600 GWh/år vilket motsvarar ca 40% av hela Jämtlands läns årliga konsumtion (bilaga2), tycker vi att vi med råge uppfyller Agenda 2030 vision.

Med tanke på att tex Bjennhammarflon pekas ut som lämplig för vindkraft tror vi inte att någon av er som föreslagit detta område har besökt det, det är alltså en jättestor myr och helt olämpligt för industriell vindkraft. En annan viktig faktor är att detta område är vandringsleder för renarna, det är en naturlig rutt för dessa för dels att ansluta sig till och från Offerdals fjällvärld. Krokoms kommun är samiskt förvaltningsområde, något kommunen ska vara stolt över och värna.

Att Offerdal och Tångeråsen Gärde är attraktiva för människor att bo och verka i, såväl unga som i medelålders ser vi också, de hus i vår by som varit till salu har sålts snabbt och bebos nu av bl a barnfamiljer. De har hittat till byn bl a pga den relativt orörda naturen och möjligheten att t ex på 30 minuter med skoter transportera sig till fjällvärlden, det är unikt i dessa urbana tider.

Vi bor i en bygd som hanterats styvmoderligt i många år av Krokoms kommun, ständiga hot om nedläggningar av skolor och förskolor mm, det är nog nu, förstör inte vår livsmiljö åtminstone. Och, vinden är inte särskilt stark hos oss. (Bilaga 3) Och snedfördelning ang behov och var det produceras är tydlig. (Bilaga 4) Vi föreslår att Offerdal fredas från industriell vindkraftsexploatering.

Kommentar:

Kommunen noterar de kulturhistoriska, landskapsmässiga och rekreativa värden som lyfts för Tångeråsen–Gärde och Offerdalsbygden, samt den oro som finns kring påverkan från potentiella vindkraftsetableringar. Det tematiska tilläggets analyser visar att fjällnära områden, kulturmiljöer, myrmarker, rennäringens funktionella samband och stora sammanhängande natur- och friluftsområden bedöms som mycket känsliga för vindkraftsutbyggnad och bör undantas från etablering.

Kommunens nuvarande ställningstagande innebär att inga lämpliga områden pekas ut för storskalig vindkraft, och att kommunen i nuläget intar en restriktiv hållning till etableringar, samtidigt som varje ansökan måste prövas enligt miljöbalken och plan- och bygglagen. Detta innebär att kommunen inte aktivt öppnar upp nya områden för vindkraft och att prövning endast kan aktualiseras vid enskilda ansökningar där påverkan på riksintressen, naturvärden, kulturmiljö, rennäring och landskapsbild bedöms i detalj och ej påverkas.

Synpunkterna om myrmarkerna vid Bjennhammarflon, och att området utgör vandrings- och flyttleder för renar ligger i linje med tilläggets riktlinjer om att rennäringen ska skyddas från åtgärder som påtagligt försvårar bedrivandet och att stora sammanhängande betesområden inte får fragmenteras. Kommunen är även samiskt förvaltningsområde, vilket innebär att rennäringens allmänna och enskilda intressen ska beaktas särskilt noggrant vid all planering.

Synpunkten om Offerdals befintliga bidrag till fossilfri elproduktion genom vattenkraft noteras, liksom synpunkter om boendemiljö, inflyttning och lokal attraktivitet. Dessa frågor ingår i den samlade avvägning som ligger till grund för kommunens restriktiva hållning. Kommunen tar med sig synpunkten om att Offerdal bör undantas från industriell vindkraft i det fortsatta arbetet vid utredning om olämpliga områden bör markeras eller ej.

Privatperson

Jag har haft möjlighet att lämna synpunkter tillsammans med andra kloka människor på ÖP. Tittade sedan igenom det tematiska tillägget om vindkraft. Av detta förstår jag att kommunen bjuder in till exploitörer för diskussion. Varför i allsindar gör ni det? Varannat stycke påpekar ju olämpligheten med vindkraft med rikligt med argument. Och ändå vill ni öppna upp för förslag...? Jag kan göra ett nedslag varsomhelst i texten och provoceras. Till exempel:

"Regionala synergier. Utbyggnaden av vindkraft skapar synergier med arbetsmarknaden, där lokala företag och kompetens kan bidra till byggnation, drift och underhåll. Kommunen ser detta som en möjlighet att stärka den lokala ekonomin och skapa långsiktiga arbetstillfällen inom flera viktiga sektorer som skogsindustrin, livsmedelsindustrin, transportsektorn, turismen samt utvecklingen av den digitala infrastrukturen." Märkligt att ni ser det så, när verkligheten ser annorlunda ut. Lokal arbetskraft används inte till underhåll av vindkraftverk. Att några långsiktiga arbetstillfällen inom turismen skulle springa ur en etablering av vindkraft är ren och skär vanföreställning.

Stycket under Rennäring är full av motsägelser. "Rennäring, Rennäringen är ett riksintresse och samebyarna är sakägare med enskilt intresse när vindkraft prövas. Därmed ska rennäringen skyddas från åtgärder som försvårar dess bedrivande. Vindkraftverk får inte placeras så att de skapar barriärer eller splittrar betesområden. Om intrång sker ska kompensation ges genom avtal." Intrång SKALL inte ske! Här ska istället kommunen framhäva sin plikt som samisk förvaltningskommun.

Kommentar:

Kommunen noterar den frustration som uttrycks kring upplevda motsägelser och kring att dialog fortsatt ska föras med potentiella exploitörer. Enligt plan- och bygglagen och miljöbalkens prövningsprocesser är kommunen skyldig att kunna hantera inkommande förfrågningar och föra dialog oavsett vilken övergripande politisk inriktning som gäller. Detta förtydligas i tillägget där kommunen beskriver att man, även vid en restriktiv hållning, måste kunna pröva ansökningar "från fall till fall" och att lagstiftningen kräver en rättssäker handläggning samt miljöprövning med fullständigt underlag för varje ärende. När en ansökan om tillstånd för vindkraft lämnas in till länsstyrelsen, skickar de en förfrågan till den berörda kommunen. Detta sker för att kontrollera om kommunen tillstyrker eller avstyrker projektet. Förfrågan om tillstyrkan hanteras oftast av kommunstyrelsen, eller kommunfullmäktige beroende på kommunens delegationsordning, och om de beslutar att

inte tillstyrka projektet träder det kommunala vetot i kraft i enlighet med 16 kap. 4 § miljöbalken.

Syftet med dokumentets beskrivningar av möjliga positiva effekter, såsom arbetsmarknad och regionala synergier, är inte att ta ställning för etablering utan att redovisa hela underlaget som enligt plan- och bygglagen ska ingå i en översiktlig bedömning. Detsamma gäller avsnittet om rennäringen, där tillägget tydligt anger att rennäringen är ett riksintresse, att vindkraft inte får placeras så att betesområden splittras och att samebyarna ska involveras tidigt i alla processer. Kommunen tar till sig synpunkten om att språkbruket kan förtydligas ytterligare för att bättre spegla att intrång som påtagligt försvårar renskötseln inte är tillåtna enligt 3 kap. 5 § miljöbalken.

Livskraft Offerdal

Vi vill härmed lämna denna bilaga med synpunkter på Krokoms kommuns förslag till tematiskt tillägg för vindkraft. Yttrandet fokuserar särskilt på kommunens ansvar som samiskt förvaltningsområde, samt på hur förslaget förhåller sig till gällande lagstiftning avseende nationella minoriteter, rennäringens riksintressen och samiska rättigheter.

Som samiskt förvaltningsområde har kommunen ett skärpt ansvar att säkerställa reellt inflytande för samer och samebyar, samt att skydda och främja samisk kultur inklusive rennäringen. Detta ansvar följer av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, rennäringens lag, plan- och bygglagen och regeringsformens skydd för urfolk.

2. Kommunens ansvar enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Som samiskt förvaltningsområde omfattas Krokoms kommun av följande skyldigheter:

- att skydda och främja det samiska språket och den samiska kulturen (3–4 §§)
- att säkerställa reellt inflytande och meningsfulla samråd med samiska företrädare (5 a §)
- att i planering och beslut särskilt beakta den samiska kulturens långsiktiga förutsättningar.

Rennäringen är enligt svensk rätt och Europakonventionens praxis en central del av samisk kultur. Vindkraftsetableringar som påverkar renskötselns funktion motverkar därmed direkt minoritetens skyddssyfte.

Det tematiska tillägget saknar i sin nuvarande form en tydlig redovisning av hur Krokoms kommun avser att uppfylla sina särskilda skyldigheter enligt

minoritetens lag. Planen nämner inte minoritetens lag eller kommunens ansvar som samiskt förvaltningsområde överhuvudtaget.

3. Brister i hanteringen av rennäringens intressen

3.1 Avsaknad av konsekvensbedömning

Det tematiska tillägget saknar en fullständig och transparent redovisning av:

- hur rennäringen påverkas av föreslagna områden
- hur renskötselns funktionella samband ska bevaras
- hur kumulativa effekter från tidigare intrång har analyserats

Trots detta görs ingen analys av påverkan, ingen bedömning av funktionella samband och inga scenarier av hur renskötselns möjligheter påverkas. Detta är en tydlig brist, då PBL (3 kap. 5 §) kräver att rennäringens intressen ges särskild hänsyn.

3.2 Kumulativa effekter måste hanteras

Samebyarna i Krokoms kommun är redan belastade av en rad intrång i landskapet. Trots detta finns ingen kumulativ analys i planförslaget. Dokumentet innehåller ingen genomgång av påverkan från:

- befintlig vindkraft
- skogsbruk
- kraftledningar
- vägar
- turismetableringar

Den samlade belastningen beskrivs inte i någon del av dokumentet, trots att just dessa faktorer är avgörande för renskötselns överlevnad.

Detta innebär att kommunen inte uppfyller vare sig minoritetslagens krav på skydd av samisk kultur eller PBL:s krav på samlad intresseavvägning.

4. Otydlig uppfyllelse av kommunens ansvar som samiskt förvaltningsområde

Planförslaget redovisar inte:

1. några genomförda samråd med samebyar,
2. hur samråd påverkat utformningen,
3. hur planförslaget säkerställer rennäringens funktion,
4. hur kommunen beaktar samisk kultur och språk.

Detta saknas helt i planförslaget, trots att flera av de utpekade områdena tydligt ligger i renskötselområden enligt planens egna områdesbeskrivningar.

Att planen helt utelämnar samiskt förvaltningsområde och kommunens förstärkta ansvar innebär att förslaget inte kan anses förenligt med minoritetslagen eller god förvaltningssed.

5. Exempel på situationer där vindkraft i Offerdal inte är förenligt med minoritetslagen

Exempel 1: Vindkraft i viktiga renbetesområden

Sådana lokaliseringar riskerar att slå ut viktiga vinterbeten och kalvningsområden.

Exempel 2: Hindrade flyttleder och fragmentering av hjordar

Planförslaget redovisar ingen analys av hur flyttleder påverkas trots att flera av områdena ligger i direkt anslutning till renskötselområden.

Exempel 3: Försvårad utövning av samisk kultur

Eftersom rennäringen är en central del av samisk kultur innebär bristande hänsyn till renskötselns funktion att kommunen riskerar att bryta mot minoritetslagens skyddsbestämmelser.

6. Sammanfattning och slutsats

Det tematiska tillägget för vindkraft behöver revideras i grunden för att vara förenligt med kommunens ansvar som ett samiskt förvaltningsområde.

Särskilt bör kommunen:

1. Rödmarkera hela Offerdal för möjliga vindkraftsetableringar
2. tydligt redovisa hur minoritetslagens krav uppfylls, vilket i nuläget saknas helt i dokumentet,
3. ta fram fullständiga konsekvensbedömningar för rennäringen,
4. säkerställa reella och transparenta samråd med berörda samebyar,
5. utesluta vindkraftsområden där rennäringen riskerar att förlora funktionella betesmarker eller flyttleder,
6. redovisa hur planeringen förhindrar att kumulativa effekter gör rennäringen omöjlig att bedriva.

Som planförslaget nu är utformat bedömer vi att det inte är förenligt med kommunens ansvar som samiskt förvaltningsområde och inte uppfyller de krav som följer av minoritetslagen, PBL eller rennäringens lag.

7. Yrkande

Vi yrkar därför att Krokoms kommun reviderar förslaget innan det antas, och att en ny version ska innehålla:

- en tydlig markering att etablering av vindkraft ej är möjlig i Offerdal.

Livskraft Offerdal

Föreningen Livskraft i Offerdal lämnar härmed synpunkter på Krokoms kommuns förslag till Tematiskt tillägg för vindkraft. Vi finner dokumentet otydligt, otillräckligt underbyggt och bristande i sin rättsliga förankring. Det tematiska tillägget uppfyller inte de krav som ställs i Plan- och bygglagen (PBL), Miljöbalken (MB), Regeringsformens skydd för minoriteter samt det nationella regelverket kring samiska rättigheter och rennäringens förutsättningar. Vår bedömning är att dokumentet i sin nuvarande form inte uppfyller lagens krav på tydlighet, transparens, saklighet och förutsebarhet, samt att det brister i faktaunderlag, konsekvensanalys och hänsyn till rennäringen – ett riksintresse i lagens mening

1. Otydlig hållning – i strid med PBL:s krav på tydlighet och förutsägbarhet

Enligt 4 kap. 1 § och 4 kap. 2 § PBL ska översiktsplanering vara tydlig, ge vägledning, och visa hur allmänna intressen ska tillgodoses. Det aktuella tillägget saknar:

- Tydlig kommunal ståndpunkt
- Redovisning av vilka områden som är lämpliga eller olämpliga
- Avvägningar mellan riksintressen

Att kommunen dessutom öppnar för "fall-för-fall-prövning" strider mot 4 kap. 3 § PBL, där översiktsplanens funktion som vägledande dokument fastslås. En översiktsplan får inte vara godtyckligt utformad.

2. Ogrundade påståenden om energibehov – krav enligt MB och PBL på saklighet

Kommunen skriver att målet är "100 % fossilfri energiproduktion". Sverige har enligt Energiföretagen redan 99 % fossilfri elproduktion (referens: Energiföretagen Sverige, "Så produceras elen i Sverige"). Enligt 3 kap. 3 § PBL och 1 kap. 9 § Regeringsformen ska myndighetsutövning – inklusive översiktsplanering – vila på saklighet och objektivitet. Krokoms kommun har historiskt redan bidragit starkt via omfattande vattenkraftsutbyggnad. Att driva energipolitiska argument utan redovisning av nationella behov eller källor strider mot dessa principer

Avsaknad av ekonomisk och miljömässig konsekvensanalys – i strid med MB 6 kap.

3. Ett tematiskt tillägg måste enligt 6 kap. Miljöbalken innehålla en miljöbedömning med:

- rimliga alternativ
- konsekvensanalys
- redovisning av betydande miljöpåverkan

Dokumentet saknar redovisning av:

- vindkraftens nuvarande ekonomiska lönsamhet
- resursåtgång vid byggnation
- hantering av kompositmaterial i rotorblad (vilka inte är återvinningsbara i Sverige i dagsläget)
- påverkan på hydrologi, vägar, ekosystem och landskapsbild
- analys av påverkan på biologisk mångfald och kulturmiljöer

Avsaknad av dessa analyser utgör brist mot MB 6 kap. 7 § och 6 kap. 11 §. Enligt Miljöbalken (MB) 6 kap. 7 § ska miljökonsekvensbeskrivningar vara relevanta och heltäckande. Även om ett tematiskt tillägg inte är ett MKB-dokument måste kommunen ändå visa att man har beaktat dessa faktorer innan man pekar ut möjliga etableringsområden. Här saknas detta helt.

4. Påståendet om lokala arbetstillfällen saknar källor – bryter mot kravet på redovisad faktabas

Kommunen hävdar återkommande att vindkraft skapar lokala arbetstillfällen men redovisar ingen källa. Detta strider mot kravet på saklighet enligt Förvaltningslagen 5 § samt mot PBL:s krav på faktabaserade avvägningar mellan olika intressen. Etableringar av storskaliga vindkraftsparker genererar enligt etablerad forskning mycket få

bestående lokala jobb, ofta endast några få drifttekniker per park. Om kommunen hävdar motsatsen måste detta redovisas, styrkas och anges med källa, vilket inte gjort.

Enligt PBL 3 kap. 3 § ska redovisningar vara transparenta och sakliga. Riksrevisionen (RiR 2017:29) konstaterar dessutom att de långsiktigt lokala arbetstillfällena vid etableringar ofta är mycket få.

5. Avsaknad av tydlig markering av olämpliga områden – i strid med PBL 4 kap.

En översiktsplan ska enligt 4 kap. 5 § PBL ange kommunens syn på mark- och vattenanvändning. Det aktuella dokumentet saknar tydlighet kring vilka områden som är olämpliga för vindkraft, vilket gör det oanvändbart som planeringsunderlag.

6. Bristande hänsyn till rennäringen – i strid med riksintresse och svensk lagstiftning

Rennäringen är ett riksintresse enligt MB 3 kap. 5 §. Kommunen är dessutom en del av ett samiskt förvaltningsområde, vilket medför ansvar enligt:

- Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk
- Regeringsformen 1 kap. 2 §, där samernas rätt att behålla och utveckla sitt kultur- och näringsliv fastslås

Vindkraftsprojekt kan utgöra påtaglig skada på riksintresse för rennäring, och ska då enligt MB 3 kap. 1 § inte tillåtas. Det är oacceptabelt att dokumentet inte klargör hur rennäringen ska värnas i praktiken. Vi anser att hela Offerdal ska rödmarkeras som olämpligt område.

7. Husprisernas påverkan – känd och belagd effekt men utelämnad Internationella och nationella studier visar att närhet till vindkraftverk kan minska fastighetsvärden. Exempel:

- Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) 2021
- Egnell et al. 2019, Umeå universitet • Danska Energistyrelsen 2016

Att detta inte behandlas strider mot MB 6 kap. 12 § om helhetsperspektiv samt PBL 2 kap. 3 § om bebyggelsens påverkan på omgivningen.

8. Upprepade hänvisningar till politisk majoritet – strider mot kravet på opartisk planering

Översiktsplaner ska enligt PBL 1 kap. 2 § vara långsiktiga och vägledande – inte politiska programförklaringar. Att dokumentet hänvisar ett flertal gånger till kommunens "politiska majoritet" underminerar dess rättsliga trovärdighet, eftersom planinstrument ska vara sakligt grundade, inte partipolitiska.

9. Fall-för-fall-prövning – oförenligt med ett tematiskt tilläggs funktion

Skrivningen om att kommunen "prövar varje fall för sig" uppfyller inte kravet i PBL 4 kap. 1–5 §§ att en översiktsplan ska ge långsiktig vägledning kring mark- och vattenanvändning. Detta skapar rättsosäkerhet och är oförenligt med intentionen bakom översiktsplanering.

10. Vetenskaplig grund och beviskrav

Föreningen accepterar inte att dokumentet innehåller påståenden som saknar:

- vetenskaplig grund

- källhänvisningar
- redovisning av konsekvensanalyser

Detta strider mot PBL 3 kap. 2–3 §§, där krav ställs på underbyggt planeringsunderlag, samt mot förvaltningslagens (2017:900) 5 § om objektivitet och korrekta beslutsunderlag.

Sammanfattning och krav

Föreningen Livskraft i Offerdal anser att förslaget till tematiskt tillägg:

- bryter mot flera centrala lagrum (PBL, MB, RF och minoritetslagen)
- saknar vetenskaplig grund
- brister i tydlighet
- ger inte tillräckligt skydd för rennäringen
- saknar ekonomisk och miljömässig analys
- innehåller politiserade formuleringar utan plats i planinstrument

Vi kräver därför att:

1. Dokumentet skrivs om i sin helhet.
2. Offerdal markeras tydligt som olämpligt för vindkraftsetableringar.
3. Rennäringens riksintresse ges högsta prioritet enligt MB 3 kap. 5 §.
4. Vetenskapligt underlag och tydliga källor läggs till för alla påståenden.
5. Vindkraftsetableringar i Offerdal avråds från eller avslås i det tematiska tillägget.

Kommentar:

Kommunen noterar synpunkterna och ser värdet i det engagemang som finns kring såväl rennäringen som det samiska kulturarvet och Offerdalsbygdens natur- och kulturmiljöer. Tillägget innehåller redan ett flertal riktlinjer som syftar till att skydda riksintresse rennäring, kulturmiljö och känsliga natur- och fjällnära områden. Det framgår att rennäringen är ett riksintresse enligt 3 kap. 5 § miljöbalken, att samebyarna är sakägare och att intrång som påtagligt försvårar renskötselns bedrivande inte får tillåtas. Det anges också att vindkraftverk inte får placeras så att betesområden splittras och att samebyar ska involveras tidigt i processen. Kommunen delar bedömningen att detta riksintresse behöver hanteras med stor försiktighet och kommer att förtydliga språkbruket samt komplettera med tydligare beskrivningar av funktionella samband och kumulativa effekter, i linje med synpunkterna.

Kommunen noterar synpunkten om att minoritetslagen, samiskt förvaltningsområde och konsultationsskyldigheter bör redovisas tydligare. Dessa synpunkter är i enlighet med Sametingets yttrande. Tillägget utgår från rennäringen som riksintresse och de samråd som initierats med berörda samebyar, men kommunen kommer att komplettera dokumentet med en tydligare beskrivning av kommunens ansvar som samiskt förvaltningsområde.

Det framgår av tillägget att kommunen inte pekar ut lämpliga områden för storskalig vindkraftsutbyggnad och att det i nuläget inte finns politisk majoritet för sådan utpekande planering. Kommunen intar därmed en restriktiv hållning och avser att pröva eventuella

ansökningar endast från fall till fall, enligt miljöbalkens tillståndsprocess. Denna inriktning innebär att kommunen inte aktivt medverkar till utbyggnad av storskalig vindkraft i Offerdal, och synpunkten om att området bör betraktas som olämpligt noteras och tas vidare i processen.

Föreningens synpunkter om konsekvensbedömningar, kumulativa effekter, rennäringens funktionella samband, kulturmiljöer, fastighetsvärden samt behovet av tydliga avvägningar mellan riksintressen noteras. Kommunen kommer i det fortsatta arbetet inför granskningsversionen att se över om dessa aspekter kan beskrivas tydligare inom ramen för översiktsplanens strategiska nivå. Miljöbalkens krav på miljöbedömning har hanterats genom den bedömning som framgår i dokumentet, där kommunen konstaterar att tillägget inte möjliggör fysisk exploatering och därför inte medför betydande miljöpåverkan.

Synpunkterna om lokala arbetstillfällen, energibehov och saklighet noteras. I det tematiska tillägget anges att potentiella socioekonomiska effekter är exempel på faktorer som beaktas på en övergripande nivå, men kommunen kommer att se över formuleringar i överensstämmelse med tilläggets restriktiva inriktning. Den framtida Energiförsörjningsplan som tas fram under 2026 kommer också att behandla frågor om energisystem, behov och kapacitet på en mer övergripande nivå.

Föreningens önskemål om att markera Offerdal som olämpligt för vindkraft noteras med det fortsatta arbetet vid utredning om olämpliga områden bör markeras eller ej.

Jämtlands Vål Krokoms

Vindbruksplanen i sin nuvarande form har brister som gör att den inte är rättsligt hållbar, bristerna anges nedan.

Den bör därför kastas i papperskorgen. Innehållet svarar inte upp till de lagstadgade kraven för en vindbruksplan.

Konsekvensanalyser saknas.

Innehållet i planen är främst politiska ställningstaganden.

Inga lämpliga områden har kunnat pekats ut vilket är ett skalkrav i en vindbruksplan

Vår uppfattning är att vindbruksplanen tas bort och att hela kommunen rödmarkeras, då vår kommun är olämplig för storskalig vindkraft.

En vindbruksplans funktion:

1. En vindbruksplans syfte är att peka ut lämpliga områden för vindkraft. Det ska göras med en analys där kommunen i planen identifierat vindförhållanden, naturvärden, kulturmiljöer, boendemiljöer och andra intressen som gör det lämpligt eller olämpligt att bygga vindkraft.

– Krokoms kommuns vindbruksplan pekar inte ut lämpliga områden och det saknas helt och hållet analys i frågan om intressekonflikter mellan olika riksintressen och vindkraft.

2. En vindbruksplan ska ge vägledning i tillståndsprocessen och underlätta handläggning och beslutsfattande vid prövning av vindkraftsanläggningar.

– Detta saknas helt i nuvarande vindbruksplan där varken områden eller lämplighet analyserats utifrån medborgarnas perspektiv. Alla medborgare har rätt att få besked om var

vindkraft kan vara aktuellt då industrin innebär stora negativa intrång i boendemiljöer och förmögenhetsskador på fastighetsvärden.

3. En vindbruksplan ska skapa förutsägbarhet för eventuella vindkraftsbolag. Därmed ska alla berörda kommuninvånare markägare, boende och myndigheter veta var vindkraft kan vara aktuellt.

– Detta har inte kunnat anges i vindbruksplanen och därför ska kommunen inte ha någon vindbruksplan. Nuvarande vindbruksplan konstaterar endast att det just nu inte finns en politisk majoritet för vindkraft i kommunen men att kommunen är öppen för dialog med vindkraftsindustrin i framtiden. Vår fråga som vi kräver svar på är - vem eller vilka är öppna för en dialog med vindkraftsindustrin i framtiden? (Här vill vi ha namn på de personer som vill föra en dialog med industrin)

4. En vindkraftsplan ska samordna olika intressen för markanvändningen t ex friluftsliv, rennäring, boende och myndigheter - försvar och infrastruktur.

– Denna samordning har inte genomförts i vindbruksplanen.

5. En vindbruksplan ska bidra till kommunens energi- och klimatmål kopplade till lokala och regionala strategier för hållbar energiproduktion.

– Det ska framgå att Krokoms Kommun redan uppfyllt sina mål i denna fråga, kommunen producerar redan fem gånger mer fossilfri el än vad kommunen gör av med per år. Krokoms Kommun har redan uppnått sitt mål jämfört med övriga kommuner i Sverige, därmed är vindkraft inte något nödvändigt för kommunens eller regionens energi- och klimatmål.

Hur vindbruksplanen ska användas

1.Som underlag i fysisk planering

– Kan integreras i översiktsplanen eller användas som tematiskt tillägg.

– Ger riktlinjer för detaljplaner och andra planeringsbeslut.

– I förslaget till vindbruksplan finns inga underlag för fysiskt planering eftersom i princip hela den skogsbeklädda delen av kommunen hålls öppen för "dialog" med vindkraftsindustrin, utan att konsekvensanalyser gjorts, eller riksintressen pekats ut.

2.Vid tillståndsprövning enligt miljöbalken

– Planen används av både kommunen och länsstyrelsen för att bedöma om en föreslagen etablering är lämplig.

– Här saknas samtliga konsekvensanalyser. Den föreslagna vindbruksplanen har inte kunnat ta fram underlag för de intressekonflikter som finns gällande övriga riksintressen och inte pekat ut möjliga områden, vilket är ett skallkrav för en vindbruksplan.

3.Dialog med projektörer och allmänhet

– Hjälper till att förklara varför vissa platser pekas ut eller avråds ifrån, vilket underlättar samråd och minskar konflikter.

– Detta arbete är inte genomfört i föreslagna vindbruksplanen.

4.Underlag för vidare analyser

- T.ex. bullerberäkningar, landskapsanalyser eller miljökonsekvensbeskrivningar (MKB), förmögenhetsskador.
- Detta är ett skallkrav i en vindbruksplan, detta arbete har inte genomförts.

5.Stöd för kommunens ställningstagande om kommunal tillstyrkan

- Kommunen måste enligt lag tillstyrka större vindkraftsprojekt; vindbruksplanen ger motiveringen till sådana beslut.
- Inga områden har kunnat pekas ut som lämpliga och därför är vindbruksplanen ett onödigt dokument eftersom det inte finns några lämpliga områden för vindkraft i Krokoms Kommun.

Sammanfattning:

- •Den föreslagna vindbruksplane redovisar inte konsekvenser eller risker av vindkraften (på landskapsbild, buller, skuggor, fastighetsvärden, rennäring, turism, biologisk mångfald etc.).
- •Den gör ingen samlad avvägning mellan olika riksintressen (t.ex. naturvård, rennäring vs energiproduktion och befintlig fossilfri energiproduktion i kommunen).
- •Den använder värdeord som "hållbar", "strategisk möjlighet" "öppen för dialog" etc. – men utan empiriskt underlag för styrkande av ställningstagandena.
- Enligt god planpraxis (Boverkets riktlinjer) bör även ett tematiskt tillägg:
- •redovisa möjligheter och risker,
- •visa konsekvenser för lokalsamhälle och miljö,
- •tydliggöra hur kommunen vägt olika intressen mot varandra.

– Eftersom allt detta saknas i förslaget blir vindbruksplanen en politisk viljeförklaring och inte ett analytiskt opartiskt planeringsunderlag vilket är ett skallkrav.

Risker och konsekvenser måste redovisas – både miljömässiga, sociala och ekonomiska.

Rättssäkerhet kräver transparens: om politiken är emot vindkraft, ska det framgå tydligt i ställningstagandet, vilka partier är emot och vilka som är för.

Brist på konsekvensanalys gör att planen inte fyller sitt syfte som vägledning enligt PBL.

Inga konkreta kartunderlag gör det omöjligt att förstå vad kommunen faktiskt avser skydda eller möjliggöra.

Därmed bör den föreslagna vindbruksplanen kastas i papperskorgen och hela kommunen bör tillsvidare rödmarkeras då kommunen inte kunnat peka ut ett enda lämpligt område för storskalig vindkraft. Därmed ska kommunen inte ha en vindbruksplan. Då det inte heller finns en politisk majoritet för vindkraft i kommunen bör detta explicit redovisas i Översiktsplanen. Där också kartor ska visas var vindbruk överlappar med andra skyddande värden och riksintressen, boendemiljöer, rennäring, turism. Dessa analyser kommer att visa att kommunen som helhet är olämplig för industriell vindkraft.

Kommentar:

Kommunen noterar synpunkterna. Planens nuvarande utformning bygger på den politiska

inriktningen att inte peka ut några lämpliga områden för storskalig vindkraft, trots genomförd översiktlig landskapsbildsanalys, riksintresseanalys och omgivningspåverkansinventering som möjliggör ett eventuellt utpekande på en övergripande nivå. Tillägget redovisar resultatet av dessa analyser, men planen konstaterar att det i dagsläget inte finns politiskt stöd för att styra etableringar till specifika geografiska områden.

Det tematiska tillägget är ett översiktligt strategiskt dokument. Eftersom inga områden pekas ut möjliggör planen ingen fysisk exploatering och omfattas därmed inte av krav på strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken. Samtliga konkreta konsekvensanalyser, av buller, landskapsbild, artskydd, fastighetsvärden, hydrologi, rennäring och kumulativa effekter, prövas i tillståndsprocessen enligt miljöbalken, vilket tillägget tydliggör.

Kommunen noterar synpunkten om att planen inte redovisar riksintressekonflikter tillräckligt. I samrådshandlingen redovisas riksintressen samlat och tillägget innehåller riktlinjer om att riksintresse naturvård, kulturmiljö, obrutna fjäll och rennäring ska undantas från etableringar och väga tungt vid prövning. Kommunen kommer att förtydliga texten om hanteringen av riksintressen i samband med revideringen inför granskningsversionen, bland annat genom att se över redovisning av begrepp samt ställningstaganden tydligare och genom att komplettera kartmaterial enligt inkomna synpunkter.

Planens ställningstagande att vindkraftsprojekt kan prövas från fall till fall, utan geografiskt förhandsbesked, är inte ett godtycke utan ett metodval som följer av att planen inte pekar ut zoner och att plan- och bygglagen kräver rättssäker och saklig prövning av inkomna ansökningar.

Synpunkten att kommunen bör rödmarkera hela Krokoms kommun noteras och förs vidare under revideringsprocessen. Tillägget innebär redan att kommunen inte aktivt medverkar till storskalig vindkraftsetablering, och att sannolikheten för nya vindkraftsparker är låg utifrån dagens ställningstagande.

Frågor om energibalans och befintlig elproduktion beaktas i kommunens parallella arbete med Energiförsörjningsplanen, där den lokala och regionala energiförsörjningens behov och funktion analyseras mer detaljerat än vad ett tematiskt tillägg enligt plan- och bygglagen omfattar.

IOWN Energy

Synpunkt avseende Energi och Landbaserad Vindkraft -Det är av central betydelse att redan inledningsvis framhålla att framtida förnybar energiproduktion skapar förbättrade förutsättningar för Sverige som samhälle. Förnybar energi, som grund för nationell och inhemsk energiproduktion, kommer att utgöra en av hörnstenarna i att stärka långsiktig motståndskraft, konkurrenskraft och handlingsfrihet.

Den globala världsordningen är för närvarande inne i en snabb och djupgående förändring. Detta är i dag ett högaktuellt och brett erkänt faktum, vilket tydligt framgår av de omvärldsbeskrivningar och ställningstaganden som presenterats av politiska och ekonomiska ledare världen över. Under den gångna veckan vid World Economic Forum i Davos har detta särskilt betonats, bland annat genom anföranden av Kanadas premiärminister Mark Carney och Frankrikes president Emmanuel Macron. Baserat på det som händer omkring oss är det lätt att förstå hur handel mellan länder är nära integrerat

med försvarsaspekter och säkerhetsfrågor. Ett tydligt exempel är hur säkerhetsfrågor som rör Grönland lett till försök att angripa svensk ekonomi med amerikanska straffullar. I ljuset av detta och i övrigt den senaste tidens händelseutveckling kan vi konstatera att den tidigare globala ordningen, för överskådlig framtid, ersätts av något nytt.

Det är av central betydelse att redan inledningsvis framhålla att framtida förnybar energiproduktion skapar förbättrade förutsättningar för Sverige som samhälle. Förnybar energi, som grund för nationell och inhemsk energiproduktion, kommer att utgöra en av hörnstenarna i att stärka långsiktig motståndskraft, konkurrenskraft och handlingsfrihet.

Den globala världsordningen är för närvarande inne i en snabb och djupgående förändring. Detta är i dag ett högaktuellt och brett erkänt faktum, vilket tydligt framgår av de omvärldsbeskrivningar och ställningstaganden som presenterats av politiska och ekonomiska ledare världen över. Under den gångna veckan vid World Economic Forum i Davos har detta särskilt betonats, bland annat genom anföranden av Kanadas premiärminister Mark Carney och Frankrikes president Emmanuel Macron. Arbetet med att stärka resiliens och självständighet har redan påbörjats, inte minst i Jämtland Härjedalen som av naturliga skäl är ett viktigt nav i dessa frågor.

Baserat på det som händer omkring oss är det lätt att förstå hur handel mellan länder är nära integrerat med försvarsaspekter och säkerhetsfrågor. Ett tydligt exempel är hur säkerhetsfrågor som rör Grönland lett till försök att angripa svensk ekonomi med amerikanska straffullar. I ljuset av detta och i övrigt den senaste tidens händelseutveckling kan vi konstatera att den tidigare globala ordningen, för överskådlig framtid, ersätts av något nytt.

Det nya tillståndet kommer att prägla världen under lång tid framöver. Den gamla världsordningen kommer inte tillbaka – och i förlängningen innebär detta också att ett "gammalt Sverige" inte kommer tillbaka. Sverige befinner sig redan i en ny kontext.

Vad gör vi nu?

Mot denna bakgrund är det relevant att som tankeexperiment ställa sig följande frågor:

- Är det positivt eller negativt för kommunen (och Sverige i stort) att i så stor utsträckning som möjligt minska sitt beroende av importerad olja från starka externa aktörer och istället möjliggöra för framtida anpassning till den nya världsordningen?
- Blir vi mer eller mindre sårbara av att öka den inhemska produktionen av exempelvis elektrobränslen och andra fossilfria alternativ?
- Bli vi mer eller mindre sårbara i lokalsamhällen om vi förbereder oss på, anpassar oss och tar del av samhällsutvecklingen och bygger framtida företag och arbetstillfällen denna utveckling?
- Är det positivt eller negativt om Krokoms kommun både kan bidra till att öka nationell och regional resiliens och samtidigt öka lokalt värdeskapande.

För att besvara dessa frågor behöver man också tydliggöra vad som utgör grunden för kostnadseffektiv produktion av egna produkter, bränslen och energibärare. Här är förutsättningarna entydiga: Det finns i dag ingen elproduktionsteknologi i världen som är mer kostnadseffektiv än förnybar energi – även när den är integrerad i energisystemet.

Detta skapar en direkt och avgörande koppling till tre av de största strategiska hoten mot oss:

- Säkerhetshotet, kopplat till en snabbt föränderlig världsordning.
- Klimathotet, som i grunden är knutet till användningen av fossila bränslen och behovet av deras utfasning.
- Tillväxt- och konkurrenskraftshotet, i en värld som genomgår en omfattande elektrifiering och där framtidens ekonomier bygger på nya produkter, nya värdekedjor och ny energiinfrastruktur.

Den avgörande följdfrågan blir därmed om det är klokt att säkerställa att kommunen kan vara med och hantera dessa utmaningar och kapitalisera på möjligheterna, genom att möjliggöra framtida anpassning och handlingsutrymme? Alternativet är att redan i dag aktivt bromsa och motverka sådana möjligheter. Svaret framstår som uppenbart.

Vi är positiva till kommunens vägval att förhålla sig strategiskt och generellt till vindkraftens roll i energiomställningen snarare än att peka ut specifika zoner i det tematiska tillägget. Detta stödjer en prövningsstyrd och rättssäker hantering som tar höjd för omvärldsutveckling och där varje projekt bedöms utifrån balanserad intresseavvägning vid det givna tillfället baserat på faktiska förutsättningar och relevanta intressen/riktlinjer. Att Krokoms kommun beskriver vindkraftsetableringar som en strategisk möjlighet att stärka den regionala utvecklingen är uttryck för ett ansvarstagande som sträcker sig från lokal till global nivå. Vi kan av egen erfarenhet bekräfta bilden av samhällsekonomiska effekter såsom nya arbetstillfällen – både direkt i sektorn och indirekt i exempelvis anläggning, elnät, transporter samt service och underhåll.

Detsamma gäller för ökad tillgång till fossilfri el, till konkurrenskraftigt pris som stärker förutsättningarna för industriell utveckling och nyetableringar.

Ett sådant angreppssätt är moget, klokt och strategiskt korrekt. Det bidrar till att i så hög grad som möjligt framtidssäkra kommunen.

Synpunkter och förslag

Översiktsplan och tillståndsprövning generellt

I Sverige råder väl utvecklad demokratisk process för att miljöbedöma och intresseavväga vindkraftsetableringar. Efter flera decennier av rättsutveckling, praxis och successiv förfining finns idag ett stabilt, demokratiskt förankrat och tydligt regelverk för hur dessa frågor ska hanteras. Denna prövning sker inom ramen för miljöprövningen enligt miljöbalken och handläggs av länsstyrelsen, där samtliga relevanta miljö-, samhälls- och intressekonflikter ska identifieras, analyseras och vägas mot varandra.

Mot denna bakgrund är det viktigt att kommunala riktlinjer, strategier och ställningstaganden förstås och tillämpas på rätt sätt. I vissa fall är det kommunen som är tillståndsgivande instans (*bygglov / miljöanmälan*) och i andra fall sker handläggning istället vid länsstyrelsen och miljöprövningsdelegationen (*miljötillstånd*).

Därför är det klokt att förtydliga att riktlinjer för enskilda prövningsfrågor i en översiktsplan i första hand pekar på de prövningsärenden som hanteras av kommunen. Riktlinjer ska således ses som just förslag och vägledning och en indikation på vilka frågeställningar och aspekter kommunen anser vara viktiga att belysa i samband med en prövning även om denna faller inom

ramen för länsstyrelsen och miljöprövningsdelegationens prövningsuppdrag. Dessa aspekter är relevanta att uppmärksamma, men de faktiska förutsättningarna kan och kommer att variera från fall till fall, mellan olika projektområden och vid olika tillfällen. Varje vindkraftsetablering är unik och måste bedömas utifrån sina specifika lokala, miljömässiga och tekniska förutsättningar och möjliga avhjälpande och förbättrande åtgärder.

Det är därför av stor vikt att en översiktsplan eller andra strategiska och styrande dokument inte utformas och driver på fasta eller onödiga begränsningar för framtida prövningar som urholkar en i övrigt väl fungerande prövningsprocess. Sverige har inom ramen för myndighetsutövning bred expertis vad gäller t.ex. miljöfrågor vid länsstyrelsen, Naturvårdsverket etc. I tillägg medger den demokratiska ordning att sakfrågor kan överprövas i flera instanser för säkerställa korrekta ställningstaganden.

Det är å andra sidan klokt att föreslå möjliga processer eller åtgärder för att underlätta reducering av negativ påverkan på omgivningen från vindkraftsprojekt eller de samhälls- och trygghetstjänster som ett vindkraftsprojekt skapar.

En översiktsplan bör inte indikera detaljerade restriktioner, låsningar eller processriktningar som senare kan visa sig vara olämpliga eller mindre effektiva när det gäller att begränsa faktisk negativ miljöpåverkan vid olika specifika projekttillämpningar.

Samtidigt som kommunen lyfter fram relevanta riktlinjer och aspekter att beakta, är det avgörande att även tydligt synliggöra en ofta förbisedd men central dimension i beslutsfattandet; konsekvenserna av att en föreslagen åtgärd inte genomförs. I praktiken fokuserar diskussionen kring vindkraft ofta ensidigt på de potentiella negativa konsekvenserna av en etablering. I en föränderlig värld, präglad av säkerhetshot, klimatförändringar, energisystem i omställning och ökande behov av fossilfri elproduktion, kan dock en utebliven åtgärd innebära minst lika betydande – och i vissa fall ytterst dramatiska – negativa konsekvenser.

Förslag: Förtydliga att det är en **central och överordnad riktlinje att kommunen**, inom ramen för sina ställningstaganden och i sitt formella beslut relaterat till tillstyrkan ska belysa vilka negativa konsekvenser det kan få om ett potentiellt vindkraftsprojekt inte realiserar i. Detta inkluderar exempelvis konsekvenser för beredskapen i samhället, klimatmålen, energiförsörjningens robusthet, regional och lokal utveckling, näringslivets konkurrenskraft och samhällets långsiktiga motståndskraft

Förtydliga "öppen zon" - ansatsen med en kort metodmening

Kommunens skäl framgår redan, men kan göras ännu tydligare med en mening som definierar metodvalet. (Planförslag, s. 27; Omgivningspåverkan och riktlinjer, s. 19–21.)

Skilj tydligare på "principiell hållning" och "riktlinjer"

Förslag: Samla kommunens principiella hållning i ett kort stycke under rubriken **Planförslag**, och hänvisa därefter tydligt till att vägledning för per idag för kommunen centrala prövningsaspekter, återfinns i **"Omgivningspåverkan och riktlinjer"**.

Planförslaget beskriver både kommunens hållning och att prövning sker från fall till fall. Perspektivet är önskvärt och väl fungerande för kommunal långsiktig, stegvis och ändamålsenlig bedömning relaterat till utveckling och framtida behov. Riktlinjerna indikerar relevanta prövningsperspektiv men är rådgivande eftersom sakfrågorna i sig hanteras inom

respektive prövning. Begreppen riskerar att uppfattas som dubbla budskap om strukturen inte är tillräckligt tydlig. (Planförslag, s. 27; Omgivningspåverkan och riktlinjer, s. 19–21.)

Förslag (tillägg i Planförslag): Lägga till en kort formulering som anger att kommunen inte ger geografiska förhandsbesked i översiktsplanen, men att dokumentet tydliggör vilka prövningsaspekter som kommunen per idag bedömer viktiga att beakta.

Rennäring: komplettera med en kort arbetsgång

Rennäringsavsnittet är relevant och sakligt. Det bör dock framhållas att den processbeskrivning och hållpunkter som anges är ett förslag på hantering. När markanvändning från vindkraft och rennäringens intressen diskuteras framställs nästan uteslutande endast negativ påverkan rennäringens intresse.

Inom ramen för processbeskrivningen och de olika möjliga åtgärds punkterna, är det bra att kommunen framhåller kompensationsförväntan för t.ex. markintrång. Vi finner hållningen om kompensation konservativ jämfört med övriga samhällsintressen som vindkraften bidrar till.

Förslag: Vi föreslår att kommunen ökar sin ambition i riktlinjer och processexempel relaterat till vindkraftsprojekt genom att behålla skydda och bevara och lägga till "att aktivt bidra till att utveckla rennäringens intressen och verksamhet och på så sätt aktivt stödja samiska värden".

Miljöbedömning: koppla slutsatsen explicit till att planen inte pekar ut områden

Miljöbedömningen anger att tillägget "inte möjliggör någon fysisk exploatering eller förändrad markanvändning" och att strategisk miljöbedömning/MKB därför inte genomförts. (Miljöbedömning, s. 29)

Förslag: Förtydliga vilken typ av prövning som avses och kommunens roll i sammanhanget, så att texten inte kan missförstås som att kommunen saknar rådighet. Inom ramen för prövning enligt Plan- och Bygglagen är det kommunens förvaltningsuppdrag att handlägga och fatta beslut. Vid prövningen av större anläggningar är det länsstyrelsen och miljöprövningsdelegationen som handlägger och fattar beslut om tillstånd. Kommunens förvaltningsuppdrag är då att tillstyrka eller avstyrka att tillstånd ges.

Redaktionell precisering för att undvika missförstånd

Följande mening riskerar att läsas förenklat: "Enligt lag måste kommunen tillståndspröva eventuella vindkraftsetableringar, även om kommunen är emot det." (Planförslag, s. 27)

Vi finner kommunens principiella metodval – att lämna ytor "öppna" och i stället tydliggöra hur olika intressen och riktlinjer utgör grund för varje enskilt fall – som ett konstruktivt och ansvarsfullt förhållningssätt. Det gör planförslaget långsiktigt användbart i en snabbt föränderlig omvärld, inte minst avseende geopolitik och förutsättningarna för effektiva och lokalt resilienta och robusta energisystem.

Det återkommer på några ställen i planförslaget att det inte finns någon tydlig majoritet för eller emot storskalig vindkraftsetablering i kommunen. Med tanke på att översiktsplanen är tänkt att vara ett långsiktigt beslutsunderlag som sträcker sig över mandatperioder kan detta eventuellt minska relevansen. I sammanhanget är det värt att nämna att det "kommunala vetot" ger varje politisk kommunmajoritet total rådighet i frågan om vindkraftsetableringar. Vi påtalar detta, utan att redogöra för några förslag till justeringar.

Förslag: Förklara att detta hänger ihop med metodvalet – att inte peka ut zoner på förhand. Slå fast att någon strategisk miljöbedömning/MKB inte kan göras eftersom planen inte innehåller "enskilda utpekade fysiska exploateringar eller områden för förändrad markanvändning". Det framgår senare i avsnittet att eventuella projektprövningar omfattas av fullständig MKB. Det bör noteras att prövningsdokumentation kräver bedömning av kumulativa effekter vilket tar höjd för ett bredare perspektiv än enskilda projekt.

Att kommunen lyfter demokratisk delaktighet och social acceptans och livsmiljö som viktiga mål för samhällsplaneringen är klokt (Kommunens mål enligt hållbarhetsstrategin, s. 16). Begreppen förekommer under rubriken "Negativa kopplingar" till vindkraftsetableringar.

Vi vill i sammanhanget åter lyfta fram att även uteblivna vindkraftsetableringar ger negativa kopplingar till dessa dimensioner – om resultatet uppfattas som att osakliga eller missvisande argument fått oproportionerligt genomslag, och/eller att en liten men högljudd minoritet tillåts sätta ramarna för den kommunala inriktningen. En sådan upplevelse riskerar att minska tilliten till demokrati och planeringsprocesser och försvåra konstruktiv dialog.

När kommunen fattar beslut om vindkraft så bör de – oavsett utfall – vara baserade på transparenta och faktabaserade underlag, och representativ intresseavvägning. Det stärker demokratisk delaktighet och social acceptans och livsmiljö – liksom handlingskraft och attraktionskraft.

Vi uppskattar att kommunen ser värdet i att föra en fortsatt dialog med aktörer inom energisektorn och ser fram emot att utveckla framtidens hållbara samhällslösningar i samverkan med såväl politik som näringsliv.

Bilaga 1 – Kortfattade fakta om vindkraft, elsystemet och sakfrågor som ofta missförstås

Inledning

Med anledning av att det förekommer omfattande mytspridning och missuppfattningar om vindkraft bifogas här några kortfattade fakta om kraftslaget och om elsystemets utveckling. Listan kunde göras mycket längre.

Detta är relevant i anslutning till kommunal översiktsplanering eftersom planens avvägningar ofta diskuteras offentligt, och en gemensam faktabas underlättar sakliga samtal om påverkan, skyddsåtgärder och prövning.

Sol och vind dominerar den globala ökningen av ny elproduktion

Det pågår en omfattande mytspridning kring de förnybara kraftslagets funktion i elsystemen. Alla påståenden om att vind- och solkraft inte fungerar motsägs av den globala utvecklingen. Sol- och vindkraft stod tillsammans för mellan 80 och 90 procent av nettotillskottet av ny kapacitet av elproduktion i världen år 2024.

Källa: IRENA

<https://www.irena.org/News/pressreleases/2025/Mar/Record-Breaking-Annual-Growth-in-Renewable-Power-Capacity>

Källa: IEA

<https://iea.blob.core.windows.net/assets/5b169aa1-bc88-4c96-b828-aaa50406ba80/GlobalEnergyReview2025.pdf>

Ny landbaserad vindkraft är ett av de mest kostnadseffektiva kraftslagen i globala jämförelser

Den globala viktade "Levelized Cost of Energy" – ett mått på genomsnittlig kostnad för elproduktion över anläggningens livslängd – för ny landbaserad vindkraft var USD 0,033/kWh (2023). Enligt IRENA var detta 67 % lägre än den viktade fossilbaserade alternativkostnaden (USD 0,100/kWh) i samma jämförelse.

Källa: IRENA <https://www.irena.org/>

/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2024/Sep/IRENA_Renewable_power_generation_costs_in_2023_executive_summary.pdf

Källa: IEA

<https://www.iea.org/reports/breakthrough-agenda-report-2025/power>

Elbehovet väntas öka kraftigt de kommande tio åren

SKGS bedömer att industrins elbehov kan öka från 48 TWh till 114–130 TWh under perioden 2025–2035. Svenska kraftnäts långsiktiga marknadsanalys 2024 redovisar simulerade årsmedelpriser per elområde. För SE3 år 2035 ligger scenarierna i storleksordningen cirka 45,8–58,7 EUR/MWh (beroende på scenario). Detta illustrerar att dagens låga prisnivåer kan förändras när efterfrågan ökar. Energiforsk sammanfattar modellanalyser med att elpriserna generellt bedöms stiga fram till 2035 och att prisvariationerna väntas bestå eller öka.

Källa: SKGS (rapport-PDF, maj 2025)

https://skgs.org/app/uploads/2025/05/SKGS_ELBEHOV_MAJ_2025_WEB.pdf Källa: Svenska kraftnät (LMA 2024, PDF)

https://www.svk.se/siteassets/om-oss/rapporter/2024/lma_2024.pdf Källa: Energiforsk (slutrapport 2025-1033, PDF)

<https://energiforsk.se/media/gygf3zer/2025-1033-sa-far-industrin-tillrackligt-med-el-till-2035-slutrapport.pdf>

EU och Sverige: utfasning av importerade fossila bränslen handlar även om säkerhet och konkurrenskraft

EU:s plan "REPowerEU" syftar till att snabbt minska beroendet av ryska fossila bränslen och samtidigt accelerera den gröna omställningen. Även Energimyndigheten beskriver att utfasning av fossila energikällor och minskat importberoende skulle bidra till ett tryggare energisystem, samtidigt som elektrifieringen skapar förutsättningar för konkurrenskraftiga företag och jobb.

Källa: Europeiska kommissionen (REPowerEU)

https://commission.europa.eu/topics/energy/repowerEU_en Källa: Energimyndigheten (slutrapport-PDF)

<https://www.energimyndigheten.se/4ad6b4/globalassets/nyheter/2024/slutrapport-kompetens-for-samhallets-elektrifiering.pdf>

Besöksnäring/turism: svenska sammanställningar pekar på små eller obetydliga negativa effekter i många fall, men upplevelseeffekter varierar

Naturvårdsverkets sammanställning inom projektet "Vindval" anger att vindkraftverk i många fall har liten, om ens någon, påverkan på besökares upplevelse eller val av destination och att det inte finns tydliga bevis för negativa effekter på turismekonomin på en destination.

Källa: Naturvårdsverket <https://www.naturvardsverket.se/publikationer/7100/978-91-620-7138-7/>

Kommentar:

Kommunen noterar synpunkterna om vindkraftens roll för energisystemets långsiktiga utveckling, och möjligheten att bidra till nationell och regional omställning. Det tematiska tillägget beskriver att vindkraft kan ha betydelse för klimatmål, regional utveckling och energiförsörjning, men planens nuvarande utformning bygger på den politiska inriktningen att inte peka ut några lämpliga områden för storskalig vindkraft och att kommunen i nuläget därför intar en restriktiv hållning trots genomförda översiktliga analyser av tekniskt möjliga lägen.

Kommunen håller med om att tillståndsprövningen enligt miljöbalken är den process där samtliga miljö-, kulturmiljö-, riksintresse- och hälsomässiga frågor utreds i detalj, och att översiktsplanen ska fungera som vägledning och inte som ett bindande beslut om enskilda projekt.

Synpunkten om att en översiktsplan inte bör innehålla alltför detaljerade eller styrande begränsningar av prövningsprocessen är noterad. Kommunen kommer att se över textens struktur för att tydligare skilja mellan principiell hållning och riktlinjer för prövning, så att dokumentet inte uppfattas som motsägelsefullt. Kommunen tar också till sig förslaget om att lägga till en tydligare metodförklaring kring varför planen inte pekar ut zoner, samt att klargöra att detta val är kopplat till att inte ge geografiska förhandsbesked i en översiktsplan som saknar utpekade exploateringsområden.

Synpunkten om behovet av att belysa konsekvenser av utebliven vindkraftsutbyggnad noteras och kan eventuellt förtydligas i textens resonemang kring klimatomställning, energisystem och regional utveckling. Samtidigt gäller fortsatt att den restriktiva hållningen styr planens övergripande inriktning, och att fördjupade analyser i första hand hanteras i den kommande energiförsörjningsplanen som tas fram under 2026.

Kommunen noterar synpunkterna om rennäring och föreslagen komplettering av arbetsgången. Kommunen kommer att förtydliga hur dessa riktlinjer förhåller sig till prövningen och hur samrådsprocesser och hänsyn till funktionella samband ska beskrivas, särskilt med stöd av yttrandet från både Sametinget och Njaarke sameby.

Vissa mindre förslag till textjusteringar och redaktionella förtydliganden, ses över i revideringen. Kommunen delar uppfattningen att dokumentet bör vara tydligt och konsekvent strukturerat för att undvika missförstånd.

Kommunen tackar för de tekniska referenserna i bilagan och för engagemanget i frågan. Synpunkterna förs i övrigt vidare till energiplaneprocessen, där flera av de energipolitiska och systemövergripande frågor som lyfts kommer att behandlas på en mer övergripande nivå.

Ställningstaganden

Ändringar i planen efter samråd

- Kompletterande text gällande avfall inom kommunen
- Kompletterande beskrivande text gällande utvecklingsinriktningen, synergier kring serviceorter och utvecklingsorter som kan stärka landsbygden, samt förutsättningar för närrecreation och föreningsliv
- Ändring benämning Östersunds tätort till Stadsnära tätort, och kartindelning stadsnära landsbygd omfattas även av Nälden
- Komplettering mindre kartering av närrecreationsområden som eget kartsiktlager
- Antagna detaljplaner i bland annat Krokoms och Valsjöbyn har kompletterats under Utvecklade områden.
- Byggnadsverk kompletteras i plankartan i enlighet med ändringarna i Plan- och bygglagen kapitel 9
- Vidare utveckling av infrastruktur för att utöka stadsnära landsbygd, tydligare vision kring utveckling av riksintresse kommunikation
- Förtydliganden kring landsbygdsutvecklingen och strategiska verktyg
- Komplettering beskrivning vision Krokoms som centralort till 2050
- Komplettering ställningstaganden samhällsplanering med hänsyn till den nya socialtjänstlagen som trädde i kraft 1 juli 2025
- Komplettering avsnitt fäbodsskötsel och utbetesmark samt riktlinjer för bevarande
- Komplettering för LIS-områden gällande trafiksäkerhet, tillgänglighet för allmänheten till stränder, samt motivering påverkan riksintressen och natura 2000
- Förtydligande riksintresse kommunikation vilka faktorer som beaktas enligt 3 kap 8 § Miljöbalken
- Komplettering befintliga anläggningar SVK inom Krokoms kommun samt elsäkerhet
- Förtydligande riksintresse för totalförsvarets anläggningar, samt riksintresseanspråk för luftledningar och stationer i transmissionsnätet för el med tillhörande påverkansområden.
- Komplettering översiktlig beskrivning av geotekniska förutsättningar i kommunen samt tydligare riktlinjer gällande berörda LIS-områden som eventuellt påverkas.
- Miljökonsekvensbeskrivning kompletteras gällande renskötseln och samisk kultur
- Förtydligande generella riktlinjer för riksintresse kulturmiljövård (främst inom Storsjöbygden [Z25] och Offerdalsbygden [Z23]), naturvård och friluftsliv samt jordbruksmark för utpekade framtida exploateringsområden
- Komplettering gällande riksintresse för mineraler enligt kap. 7 § miljöbalken hur de ska tillgodoses.

- Förtydligande utpekade ändrade bostadsområden samt LIS-områden inom riksintresseanspråk för kommunikationer längs E14, mittbanan och delar av influensområde för flyghinder.
- Komplettering ställningstagande gällande riksintresse för energibruk – vindkraft enligt 3 kap. 4 § miljöbalken.
- Förtydligande kommunens syn på risken för skador på den bebyggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion enligt 3 kap. 5 § PBL.
- Förtydligande dagvattenhantering inom kommunen med hänsyn till klimatförändringar.
- Komplettering ställningstagande fornlämningar samt hantering vid föreslagen bebyggelseutveckling
- Komplettering ställningstaganden gällande jordbruksmark och lokal livsmedelsförsörjning som ska värnas, särskilt ur ett beredskapsperspektiv.

Motiven till varför synpunkterna inte blivit tillgodosedda framgår av kommentarerna till respektive yttrande. Övriga ändringar som inte redovisats räknas som redaktionella ändringar och framgår i granskningsversionen.

Plan- och trafikavdelningen

Bilaga Länsstyrelsens yttrande Översiktsplanen

Bilaga Länsstyrelsens yttrande Tematiskt tillägg för Vindkraft